

Ontwerpbegroting 2026-2029
Trochbouwe oan de Takomst!
Doorbouwen aan de toekomst!

Versie college 10 oktober 2025

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief	4
Inleiding op de begroting	10
Programma Dienstverlening	15
1.1 Publieke dienstverlening	18
1.2 Openbare orde en veiligheid	21
1.3 Gemeenteraad	25
Programma Sociaal domein	28
2.1 Zeker bestaan	35
2.2 Ertoe doen	39
2.3 Goed voelen	44
2.4 Erbij horen	48
Programma Fysiek domein	52
3.1 Stad Drachten	57
3.2 Maakindustrie	62
3.3 Wijken en dorpen	63
3.4 Buitengebied	73
3.5 Verbindende opgave van bereikbaarheid	74
3.6 Leidend principe duurzaamheid	80
Programma Economie	85
4.1 Optimaliseren ondernemerschapsklimaat	87
4.2 Positionering en profilering Smallerland	90
4.3 Thematische aanpak	92
4.4 Benutten kracht van Smallerland	94
4.5 Investeren in duurzame regionale samenwerking	97
Algemene dekkingsmiddelen	100
Overhead	102
Heffing Vennootschapsbelasting	105
Onvoorzien	106
Meerjarenbegroting 2026-2029	107
Paragrafen	109
Lokale heffingen	109
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	115
Onderhoud kapitaalgoederen	129
Financiering	134
Bedrijfsvoering	140

Grondbeleid	160
Verbonden partijen.....	168
Wet Open Overheid	184
Bijlage A: Structureel nieuw beleid.....	188
Bijlage B: Eenmalig nieuw beleid	190
Bijlage C: Ombuigingsmaatregelen.....	192
Bijlage D: Baten en lasten per taakveld	193
Bijlage E: Prognose balans	195
Bijlage F: Algemene reserve.....	197
Bijlage G: Bestemmingsreserve en voorzieningen.....	199
Bijlage H: Subsidiestaat.....	202
Bijlage I: Investeringsoverzicht	204
Bijlage J: Incidentele lasten en baten	207

Aanbiedingsbrief

Oanbiedingsbrief

(de Nederlandstalige aanbiedingsbrief vindt u onder de Friestalige versie)

Achte leden fan de gemeenteried fan Smellingerlân,

Foar jo leit de begutting 2026 en de mearjierrêrûzing 2027-2029. It giet om de lêste begutting fan ús kolleezjepriode. Dy begutting is basearre op de troch jo fêststelde kadernota 2026-2029 en de troch jo fêststelde ombûgingsmaatregels.

Trochbouwe oan de takomst!

De begutting 2025 hie as ferfolch op ús [midterm review](#) de titel 'Trochgean mei wiermeitsjen'. It is noch te betiid om werom te sjen, mar dochs binne wy grutsk op de stappen dy't wiermakke binne. Tink bygelyks oan de ynvestearringen yn sport en ûnderwiis, de sintrumoanpak, de wenningbou-opjefte, klimaatadaptaasje, wurkgelegenheid en goede help foar ús jongerein. Dêrmei hat ús kolleezje mei it each op de lange termyn boud oan de takomst fan Smellingerlân. En dat is in takomst om bliuwend oan troch te bouwen. Troch bliuwend te ynvestearjen, troch kânsen oan te boarjen en troch te ferbinen befoarderje wy de enerzjy dy't Smellingerlân nedich hat. Foar hjoed, foar it kommand beguttingsjier en foar dêrnei.

Dat bouwen dogge wy út ús kredo wei *mei-inoar dogge wy mear*, dus yn goede gearwurking mei jo as ried, ús ynwenners, bedriuwen, ynstellingen, ferieningen en maatskiplike partners en fansels ek mei ús amtlike organisaasje. De ôfrûne riedsperiode hat bliken dien dat dat kredo wurket en as kolleezje binne wy der grutsk op dat dy ûntjouwingen en ferbetteringen ek faak op in breed draachflak út jo ried wei rekkenje koene. De bestjoerlike rêst is weromkeard, wêrmei't der nóch mear fokus is op wat bûten it gemeentehûs oandacht freget. Ried, kolleezje en organisaasje hawwe Smellingerlân yn de ôfrûne periode it imago weromjûn dat it fertsjinnet. Ek yn it kommende beguttingsjier wurkje wy dêr oan troch, rjochte op wat foar de lange termyn it bêste is foar ús doarpen en ús stêd.

Op 18 maart 2026 sille ús ynwenners nei de stimbus om in nije gemeenteried te kiezen. Dizze begutting hâldt dan net op, mar beslacht it hiele jier. Mei de stappen dy't yn de ôfrûne periode set binne en de kaders dy't jo as ried foar de simmer oan dizze begutting meijûn hawwe, leit der in stevich fûnemint om ek yn de nije riedsperiode troch te bouwen oan ús gemeente. Yn 'e oanrin nei dy nije ried krije alle partijen dy't oan de ferkiezings dielnimme fôar de riedsferkiezings in bestjoerlike oerdrachtsbrief fan ús kolleezje en in amtlik oerdrachtdossier út ús organisaasje wei.

In ferbettere finansjeel perspektyf

Neffens de begutting dy't wy ferline jier oanbeanen is ús finansjeel perspektyf sterk ferbettere. It is te ienfâldich om te stellen dat dat allinnich troch de ekstra middels út Den Haach komt. Fansels, dy ekstra middels út it gemeentefûns holpen om ús begutting foar 2026 en 2027 yn balâns te krijen, lykas de kadernota 2026-2029 sjen liet. En ek de septimbersirkulêre 2025 helpt mei in ynsidintele kompensasje fan it ryk fan € 3,0 mln fanwegen de mearkosten dy't wy meitsje moasten foar jeugdhelp yn 2023 en 2024.

Lykwols, de basis foar in sterk finansjeel perspektyf leit net yn Den Haach, mar by ússels. Troch sels (as ried, as kolleezje en as organisaasje) goed sicht te hawwen op wêr't ús jild wei komt en hinne giet, foar hoefier't dat te beynfloedzjen is en de mooglike maatregels dy't wy nimme kinne soenen en harren konsekwinsjes. En troch op basis fan dat sicht wize besluten te nimmen foar de takomst.

Under begelieding fan in riedswurkgroep dêr't alle fraksjes yn fertsjintwurdige wiene, is yn gearwurking mei griffy en organisaasje in soad ynsjoch realisearre. Op 8 july binne op basis dêrfan besluten troch jo naam om it finansjeel perspektyf te ferbetterjen. Dy besluten binne yn dizze begrutting ferwurke. Yn it ôfslutend petear mei de riedswurkgroep yn septimber is oanjûn dat de útkomsten fan dat wurk ek meinaam wurde yn it amtlik oerdrachtdossier, om dy sa yn de neikommende riedsperioade belûke te kinnen by de karren foar de takomst.

De begrutting is slutend, mar wy bliuwe finansjeel hoeden

It finansjeel perspektyf mei dan ferbettere wêze nei in stevige plus yn 2026 en 2027, de jierren 2028 en 2029 slute noch net. Dêr komt by dat ús ynvestearingsopjefte grut is. Dy opjefte realisearje wy foar it grutste part troch lieningen oan te lûken. Wichtige finansjele kengetallen lykas solvabiliteit en netto skuldkwote passearje de sinjaalwearden. As wy neat dogge set dy trend him nei 2029 fierder troch.

Us kolleezje hat dêrop twa aksjes ynset. Oan de iene kant hanthavenje wy ús belied om yn it restant fan ús termyn allinnich foarstellen te dwaan foar ekstra ynset fan middels as dy ûnûntkomber en net út te stellen binne. Allinnich yn spesifyk polityk urginte gefallen meitsje wy dêr in útsûndering op.

Oan de oare kant hawwe wy yn dizze begrutting it ûnderdiel finansjele kengetallen yn de paragraaf wjerstânsfermogen en risikobehearsking en de paragraaf finansiering fersterke. Foar it earst lit de paragraaf finansiering ek it mearjierrich effekt sjen fan de omheechgeande rintelêsten en de trochrekkening dêrfan yn de begrutting, oanfolle mei in kasstreamoersjoch. Yn oanfolling dêrop is de taljochting op de finansjele kengetallen fersterke. Dy jout jo ynsjoch yn de mooglike knoppen om oan te draaien. Amtlik wurdt dêr yn it oerdrachtdossier fierder op yngien, ûnder mear troch in trochkyk fan 15 jier op de effekten fan de ynvestearingsaginda op neamde ratio's te meitsjen en troch fierder yn te gean op mooglikheden om de trend te kearen. Dat helpt om ek yn de kommende riedsperioade in solide finansjeel belied fiere te kinnen.

De kwaliteit fan stjoeren en behearskjen is fierder ferbettere en dêr geane wy mei troch

Dêr't de rekkenkeamer yn septimber har rapport presintearre oer de planning & control-sykus oant en mei 2024, is wilens trochwurke oan fierdere ferbetteringen. De ynvestearingsaginda dy't dit jier ferskynde lit in grutte stap foarút sjen neffens dy fan ferline jier. Sadwaande krije jo langjierrich mear ynsjoch yn wat der op ús ôfkomt. De gearhing tusken alle ûnderdielen fan de P&C-sykus is ferbettere. Alle kearen opnij wurkje wy oan better ynsjoch, bettere lêsbereits en mear ynformaasjewearde, sadat de sykus jo helpt yn jo kaderstellende en kontrolearjende taak. En ek dêr geane wy yn 2026 mei troch. Dêrby is it behelpsum as jo trochgean mei ús te fieden mei fragen en feedback. Ommers: mei-inoar dogge wy mear.

In begrutting giet net primêr oer jild, mar oer it realisearjen fan doelen en it boeken fan resultaat

'Net alles wat telt kinst mjitte en net alles watst mjitte kinst telt', neffens in útspraak fan Einstein. Jild kinst altyd telle. Dochs is jild allinnich mar in middel om doelen te realisearjen en resultaat te boeken. Dizze begrutting stiet fol mei ynhâldlike doelen en resultaten. Doelen en resultaten dêr't jo en wy tegearre mei ús organisaasje alle dagen oan wurkje. Hieltid ferbetterje is dêrby fan grut belang. Yn de yntegraal oanpaste paragraaf bedriuwsfiering jouwe wy jo ynsjoch yn de organisaasjefyzje en de gearhing mei ûnderlizzende bedriuwsfieringsdoelen. Wy beneame konkreet hoe't wy wurkje oan ferbettering. Just om jo dêr mear ynsjoch yn te jaan, geane wy dêr yn dizze begrutting yn djipper detail op yn.

'Trochgean mei wiermeitsjen' seinen wy jo ta by de begrutting 2025. Sa't jo hjirboppe lêze kinne, binne in soad winske ferbetteringen realisearre. Wy seinen jo ek ta de begrutting 2026 in wike

earder op te leverjen, sadat der mear tiid is foar jo tarieding op de behanneling yn de ried. Ek dat meitsje wy wier.

Op 28 oktober folget in ynformaasjejûn oer dizze begrutting, dêrneist steane ús minsken klear om jo eventuele technyske fragen te beäntwurdzjen.

Mei dy tarieding fertrouwe wy derop dat dizze begrutting foldocht oan de troch jo stelde kaders en jo (en dêrmei ek ús) helpt yn de fersterking fan jo kaderstellende en kontrolearjende rol.

Boargemaster en wethâlders fan Smellingerlân,

boargemaster, sekretaris,

Fred Veenstra Siebren van der Berg

Aanbiedingsbrief

Geachte leden van de gemeenteraad van Smallerland,

Voor u ligt de begroting 2026 en de meerjarenraming 2027-2029. Het betreft de laatste begroting van onze collegeperiode. Deze begroting is gebaseerd op de door u vastgestelde kadernota 2026-2029 en de door u vastgestelde ombuigingsmaatregelen.

Doorbouwen aan de toekomst!

De begroting 2025 had als vervolg op onze [midterm review](#) de titel 'Doorgaan met waarmaken'. Het is nog te vroeg om terug te kijken, maar toch zijn we trots op de stappen die waargemaakt zijn. Denk bijvoorbeeld aan de investeringen in sport en onderwijs, de centrumaanpak, de woningbouwopgave, klimaatadaptatie, werkgelegenheid en goede hulp voor onze jeugd. Daarmee heeft ons college met het oog op de lange termijn gebouwd aan de toekomst van Smallerland. En dat is een toekomst om aan door te blijven bouwen. Door te blijven investeren, door kansen aan te boren en door te verbinden bevorderen we de energie die Smallerland nodig heeft. Voor vandaag, voor het komend begrotingsjaar en voor daarna.

Dit bouwen doen we vanuit ons credo *samen doen we meer*, dus in goed samenspel met u als raad, onze inwoners, bedrijven, instellingen, verenigingen en maatschappelijke partners en natuurlijk ook met onze ambtelijke organisatie. De afgelopen raadsperiode is gebleken dat dit credo werkt en als college zijn wij er trots op dat deze ontwikkelingen en verbeteringen ook vaak op een breed draagvlak uit uw raad konden rekenen. De bestuurlijke rust is teruggekeerd, waarmee er nóg meer focus is op wat buiten het gemeentehuis aandacht vraagt. Raad, college en organisatie hebben Smallerland in de afgelopen periode het imago teruggegeven dat het verdient. Ook in het komend begrotingsjaar werken we hieraan door, gericht op wat voor de lange termijn het beste is voor onze dorpen en onze stad.

Op 18 maart 2026 gaan onze inwoners naar de stembus om een nieuwe gemeenteraad te kiezen. Deze begroting houdt dan niet op, maar beslaat het hele jaar. Met de stappen die in de afgelopen periode zijn gezet en de kaders die u als raad voor de zomer aan deze begroting meegegeven heeft, ligt er een stevig fundament om ook in de nieuwe raadsperiode door te bouwen aan onze gemeente. In de aanloop naar die nieuwe raad ontvangen alle partijen die aan de verkiezingen deelnemen vóór de raadsverkiezingen een bestuurlijke overdrachtsbrief van ons college en een ambtelijk overdrachtdossier vanuit onze organisatie.

Een verbeterd financieel perspectief

Ten opzichte van de begroting die wij vorig jaar aanboden is ons financieel perspectief sterk verbeterd. Het is te eenvoudig om te stellen dat dit alleen door de extra middelen uit Den Haag komt. Natuurlijk, die extra middelen uit het gemeentefonds natuurlijk hielpen om onze begroting voor 2026 en 2027 in balans te krijgen, zoals de kadernota 2026-2029 liet zien. En ook de septembercirculaire 2025 helpt met een incidentele compensatie van het rijk van € 3,0 mln vanwege de meerkosten die we moesten maken voor jeugdhulp in 2023 en 2024.

Echter, de basis voor een sterk financieel perspectief ligt niet in Den Haag, maar bij onszelf. Door zelf (als raad, als college en als organisatie) goed zicht te hebben op waar ons geld vandaan komt en heen gaat, op de beïnvloedbaarheid daarvan en op de mogelijke maatregelen die we zouden kunnen nemen en hun consequenties. En door op basis van dat zicht wijze besluiten te nemen voor de toekomst.

Onder begeleiding van een raadswerkgroep waarin alle fracties vertegenwoordigd waren is in samenwerking met griffie en organisatie veel inzicht gerealiseerd. Op 8 juli zijn op basis daarvan

besluiten door u genomen om het financieel perspectief te verbeteren. Die besluiten zijn in deze begroting verwerkt. In het afsluitend gesprek met de raadswerkgroep in september is aangegeven dat de uitkomsten van dit werk ook meegenomen worden in het ambtelijk overdrachtdossier, om zo in de volgende raadsperiode te kunnen betrekken bij de keuzes voor de toekomst.

De begroting is sluitend, maar we blijven financieel behoedzaam

Het financieel perspectief mag dan verbeterd zijn naar een stevige plus in 2026 en 2027, de jaren 2028 en 2029 sluiten nog niet. Daar komt bij dat onze investeringsopgave groot is. Die opgave realiseren we grotendeels door leningen aan te trekken. Belangrijke financiële kengetallen zoals solvabiliteit en netto schuldquote passeren de signaalwaarden. Als we niets doen, zet die trend zich na 2029 verder door.

Ons college heeft hierop twee acties ingezet. Enerzijds handhaven we ons beleid om in het restant van onze termijn alleen voorstellen te doen voor extra inzet van middelen als deze onontkoombaar en onuitstelbaar zijn. Alleen in specifiek politiek urgente gevallen maken we hierop een uitzondering.

Anderzijds hebben we in deze begroting het onderdeel financiële kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing en de paragraaf financiering versterkt. Voor het eerst toont de paragraaf financiering ook het meerjarig effect van de stijgende rentelasten en de doorrekening daarvan in de begroting, aangevuld met een kasstroomoverzicht. In aanvulling daarop is de toelichting op de financiële kengetallen versterkt. Deze geeft u inzicht in de mogelijke knoppen om aan te draaien. Ambtelijk wordt hier in het overdrachtdossier verder op in gegaan, onder andere door een doorkijk van 15 jaar op de effecten van de investeringsagenda op genoemde ratio's te maken en door verder in te gaan op mogelijkheden om de trend te keren. Dit helpt om ook in de komende raadsperiode een solide financieel beleid te kunnen voeren.

De kwaliteit van de sturing en beheersing is verder verbeterd en daar gaan we mee door

Waar de rekenkamer in september haar rapport presenteerde over de planning & controlcyclus tot en met 2024, is inmiddels doorgewerkt aan verdere verbeteringen. De investeringsagenda die dit jaar verscheen toont een grote stap vooruit ten opzichte van die van vorig jaar. Daardoor krijgt u langjarig meer inzicht in wat er op ons afkomt. De samenhang tussen alle onderdelen van de P&C cyclus is verbeterd. Elke keer opnieuw werken we aan beter inzicht, betere leesbaarheid en meer informatiewaarde zodat de cyclus u helpt in uw kaderstellende en controlerende taak. En ook hier gaan we in 2026 mee door. Blijf ons voeden met vragen en uw feedback, die zijn daar behulpzaam bij. Immers: samen doen we meer.

Een begroting gaat niet primair over geld, maar over het realiseren van doelen en boeken van resultaat

'Niet alles dat telt kun je meten en niet alles dat je kunt meten telt', zo luidt een uitspraak van Einstein. Geld kun je altijd tellen. Toch is geld slechts een middel om doelen te realiseren en resultaat te boeken. Deze begroting staat vol met inhoudelijke doelen en resultaten. Doelen en resultaten waar u en wij samen met onze organisatie elke dag aan werken. Continu verbeteren is daarbij van groot belang. In de integraal herziene paragraaf bedrijfsvoering geven wij u inzicht in de organisatievisie en de samenhang met onderliggende bedrijfsvoeringsdoelen. We benoemen concreet hoe we werken aan verbetering. Juist om u hier meer inzicht in te geven gaan we daar in deze begroting in dieper detail op in.

'Doorgaan met waarmaken,' beloofden wij u bij de begroting 2025. Zoals u hierboven heeft kunnen lezen, zijn veel gewenste verbeteringen gerealiseerd. Wij beloofden u ook de begroting 2026 een week eerder op te leveren, zodat er meer tijd is voor uw voorbereiding op de behandeling in de raad. Ook dit maken we waar.

Op 28 oktober volgt een informatieavond over deze begroting, daarnaast staan onze mensen klaar om uw eventuele technische vragen te beantwoorden.

Met deze voorbereiding vertrouwen we erop dat deze begroting voldoet aan de door u gestelde kaders en u (en daarmee ons ook) helpt in de versterking van uw kaderstellende en controlerende rol.

Burgemeester en wethouders van Smallingerland,

burgemeester, secretaris,

Fred Veenstra Siebren van der Berg

Inleiding op de begroting

Dit hoofdstuk gaat in op de uitgangspunten bij het opstellen van deze begroting en de ontwikkeling van ons financiële perspectief voor de begroting 2026-2029.

Uw besluitvorming is verwerkt

De kadernota 2026-2029, vastgesteld op 8 juli 2025, vormt samen met onderstaande algemene financiële uitgangspunten de basis voor deze begroting. In deze begroting zijn dus alle voorstellen uit de kadernota verwerkt. Daarnaast zijn de ombuigingsvoorstellen welke de gemeenteraad op 8 juli heeft vastgesteld financieel verwerkt. Voor de beleidsmatige verwerking daarvan in de Financiële verordening Smallingerland heeft het college eind september een raadsvoorstel aangeboden. Dat raadsvoorstel mag ook na deze begroting vastgesteld worden, mits dit maar dit kalenderjaar gebeurt.

Algemene financiële uitgangspunten

Net als de afgelopen jaren is de meicirculaire de basis voor deze begroting. De begroting is zoals gebruikelijk opgesteld op basis van constante prijzen. Dat betekent dat de eerste jaarschijf van de meerjarenbegroting is geïndexeerd op basis van de inflatiecijfers. In de jaren daarna is geen inflatie doorgerekend en worden de inkomsten ook zonder inflatie opgenomen. In de tabel hieronder is aangeven welke indexeringen en generieke aanpassingen zijn toegepast bij het opstellen van de begroting 2026. In de [paragraaf financiering](#) gaan we in op de uitgangspunten voor rente, waaronder het rentepercentage dat we verwachten kwijt te zijn voor nieuwe leningen en doorrekening van de rentelasten. De verbeteringen die eerder met de auditcommissie zijn besproken zijn daarin gerealiseerd.

Omschrijving	Accres
Salarissen gemeente	2%
Goederen en diensten gemeenten	2%
Subsidies	2%
Leges overige lokale heffingen	2%
Grondbedrijf	Separaat vastgesteld
Nieuwe investeringen	3%

Ontwikkeling van het financieel perspectief sinds het vaststellen van de kadernota 2026-2029

Onderstaande tabel maakt de ontwikkeling van het financieel perspectief van de kadernota 2026-2029 naar nu inzichtelijk. Onder de tabel volgt een toelichting.

Bedragen * €1.000

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Kadernota	3.134	529	-3.053	-3.828
Ombuigingsmaatregelen	128	728	1.794	2.286
Saldo	3.262	1.257	-1.259	-1.542
Toevoeging incidentele baten en lasten	204	342	-421	-587
Actualisatie begroting	2.236	1.978	-557	-535
Saldo begroting 2026-2029	5.702	3.577	-2.237	-2.664

De beginstand wordt gevormd door de vastgestelde kadernota 2026-2029. Hieronder volgt een toelichting op elk van de aspecten die daarop volgden.

A. Ombuigingsmaatregelen

De ombuigingsmaatregelen waartoe u besloten heeft zijn verwerkt conform [bijlage 4 uit het raadsbesluit van 8 juli](#), inclusief het daarin opgenomen incidenteel budget dat nodig is om deze maatregelen te realiseren. Daarnaast zijn de twee resterende direct doen maatregelen verwerkt, zoals toegelicht in de bijlage (laatste pagina) van de [bundel met ombuigingsmaatregelen](#). In de eerste bestuursrapportage 2025 waren deze nog niet mee genomen aangezien ze pas effect hebben vanaf het begrotingsjaar 2026.

B. Toevoeging incidentele baten en lasten

In deze begroting realiseren we de in [bijlage 4 van de kadernota](#) aangekondigde verbetering van de presentatie van het structureel begrotingssaldo. Dat overzicht volgt in een aparte tabel verderop in deze inleiding. Om in bovenstaande tabel alle baten en lasten te tonen voegen we de incidentele baten en lasten waarvoor we in de kadernota gecorrigeerd hadden hier weer toe. Dit was nodig in de overgangsfase naar deze verbetering. Vanaf deze begroting kunt u beide tabellen doorlopend verwachten in kadernota en begroting. Daarmee zetten we een volgende stap vooruit in de grip op het structureel begrotingssaldo. Dat saldo is het kader voor u en de provinciaal toezichthouder om te beoordelen of de begroting structureel in evenwicht is, dus niet het saldo in bovenstaande tabel.

C. Actualisatie begroting 2026

In de periode tussen kadernota en begroting vindt zoals te doen gebruikelijk aanvullende actualisatie van de begroting plaats. Het betreft een actualisatie vanuit financieeladministratieve redenen. Deze actualisatie bevat dus geen beleidsinhoudelijke aanpassing, maar bevat wel financiële wijzigingen. De belangrijkste zijn:

- De actualisatie van baten en lasten rondom afvalstoffenheffing en rioolrechten en bepalen en begroten van een kostendekkend tarief (conform uw beleid inzake kostendekkendheid).
- Het ramen van de baten en lasten van de opvang van vluchtelingen Oekraïne voor 2026. Dit was nog niet opgenomen in het begrotingsbeeld. Dit zorgt voor een eenmalig voordeel van € 1,36 mln in 2026.
- Alle investeringen vanuit de investeringsagenda zijn verwerkt in de begroting. Daarbij zijn de kapitaallasten opnieuw berekend, verwerkt in de liquiditeitsplanning en middels een kasstroomoverzicht en een meerjarige toelichting op de toerekening van rente inzichtelijk gemaakt in de paragraaf financiering. Ook is het startmoment om afschrijvingen te begroten gelijkgebracht met de financiële verordening. Waar voorheen de afschrijvingen altijd werden begroot in het jaar na het beschikbaar stellen van het krediet, worden afschrijvingen nu begroot vanaf het jaar na gereedkomen. Dit kan doordat we via de investeringsagenda betere grip hebben op de planning. Hiermee realiseren we een meer reële begroting. Doordat een deel van de afschrijvingen nu naar achteren schuift, leidt tot een voordeel in de eerste jaren.
- Actualisatie van egalisereserves. Egalisereserves gebruiken we om schommelingen in baten en lasten op te vangen. Op basis van de meest recente raming van baten en lasten zijn ook de (meerjarige) ramingen van toevoegingen en onttrekkingen aan egalisereserves geactualiseerd.

Ontwikkeling structureel begrotingssaldo

Onderstaande tabel toont de ontwikkeling van baten en lasten en de inzet van reserves. Die leiden samen tot het begrotingssaldo na bestemming zoals u dat hierboven ook zag. Vervolgens corrigeren

we dat begrotingssaldo voor incidentele baten en lasten om op het structureel begrotingssaldo te komen. De [commissie BBV](#) en de provinciaal toezichthouder adviseren om een dergelijk overzicht voor uw en ons inzicht in de begroting op te nemen. Het structureel begrotingssaldo in onderstaande tabel is het saldo dat sluitend moet zijn om te voldoen aan de [kaders van de Gemeentewet](#).

Bedragen * €1.000

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Alle lasten excl. reservemutaties	-265.888	-261.468	-258.206	-261.170
Alle baten excl. reservemutaties	265.841	262.508	255.361	257.825
Saldo baten en lasten	-47	-1.040	-2.845	-3.345
Onttrekkingen aan reserves	11.815	6.014	608	681
Toevoegingen aan reserves	-6.066	-3.477	0	0
Saldo reservemutaties	5.749	2.537	608	681
Begrotingssaldo na bestemming	5.702	3.577	-2.237	-2.664
Waarvan incidentele baten	17.488	4.585	609	681
Waarvan incidentele lasten	-16.400	-4.923	-875	-1.030
Saldo incidentele baten en lasten	1.088	-338	-266	-349
Structureel begrotingssaldo	4.614	3.914	-1.971	-2.315

De begroting is structureel en reëel sluitend en voldoet aan de kaders van de Gemeentewet en de kaders van de gemeenteraad

De Gemeentewet stelt dat de raad erop toeziet "dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. Hiervan kan hij afwijken indien aannemelijk is dat het structureel en reëel evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren tot stand zal worden gebracht."

De Gemeentewet stelt ook dat het begrotingsjaar het kalenderjaar is, in dit geval 2026. Aangezien het jaar 2026 een positief saldo van € 4,6 mln kent voldoet deze begroting aan dit kader van de Gemeentewet. In aanvulling daarop heeft de gemeenteraad bepaald dat ook het jaar 2027 structureel sluitend moet zijn. Ook daar voldoet deze begroting aan.

De positie van de algemene reserve is verder verbeterd

Ten opzichte van de verwachting in de kadernota is de positie van de algemene reserve verder verbeterd. In de kadernota verwachtten we ultimo 2029 nog een algemene reserve stand van € 36,6 mln. Inmiddels verwachten we voor dat moment een stand van € 48,2 mln. De verbetering van de begrotingssaldi voor alle vier de jaren van deze meerjarenraming vormen daarvoor de belangrijkste verklaring.

In deze begroting is het [risicoprofiel opnieuw geactualiseerd](#). De totale omvang van de geïnventariseerde risico's ligt lager dan in de jaarrekening 2024 voorzien. In de algemene reserve houden we deze middelen, aangevuld met een risicobuffer, beschikbaar.

Ontwikkeling algemene reserve

Bedragen * €1.000

Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Stand 1/1					
Jaarrekening 2024 stand 31-12 Algemene Reserve	37.614	0	0	0	0
Jaarrekeningresultaat 2024	10.825	0	0	0	0
Resultaat primitieve begroting 2025	70	0	0	0	0
Resultaat bestuursrapportage 2025-I: nadelig resultaat	1.379	0	0	0	0
Ingeschat resultaat bestuursrapportage 2025-II voordelig	7.000	0	0	0	0
Vluchtelingen Oekraïne	2.830	0	0	0	0
Vrijval reserve coronacompensatie	1.520	0	0	0	0
Overheveling naar bestemmingsreserves	-11.214	0	0	0	0
Overig	-376	0	0	0	0
Stand 1/1	0	49.648	51.367	53.340	50.992
		49.648	51.367	53.340	50.992
Stand 31/12					
Saldo begroting 2026	0	5.702	3.577	-2.237	-2.664
Ontwikkelingen kadernota 2026-2029	0	-1.086	-275	-111	-100
Onttrekkingen eenmalig nieuw beleid voorgaande begrotingen	0	-2.897	-1.329	0	0
		1.719	1.973	-2.348	-2.764
Risicobuffer en weerstandsvermogen					
Risicobuffer	0	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
Weerstandsvermogen algemeen voorlopig	0	-11.900	-11.900	-11.900	-11.900
		-14.400	-14.400	-14.400	-14.400
Resterend saldo algemene reserve		36.967	38.940	36.592	33.828

Pdf vorm van de begroting en infographic

Voor het geval u het toch fijner vindt de begroting in pdf vorm door te nemen of deze integraal te printen is hieronder de pdf versie opgenomen. Huis aan huis publiceren we ook onze infographic. Ook deze vindt u hieronder.

Deze bijlagen kunt u vinden op de website.

Bestandsnaam

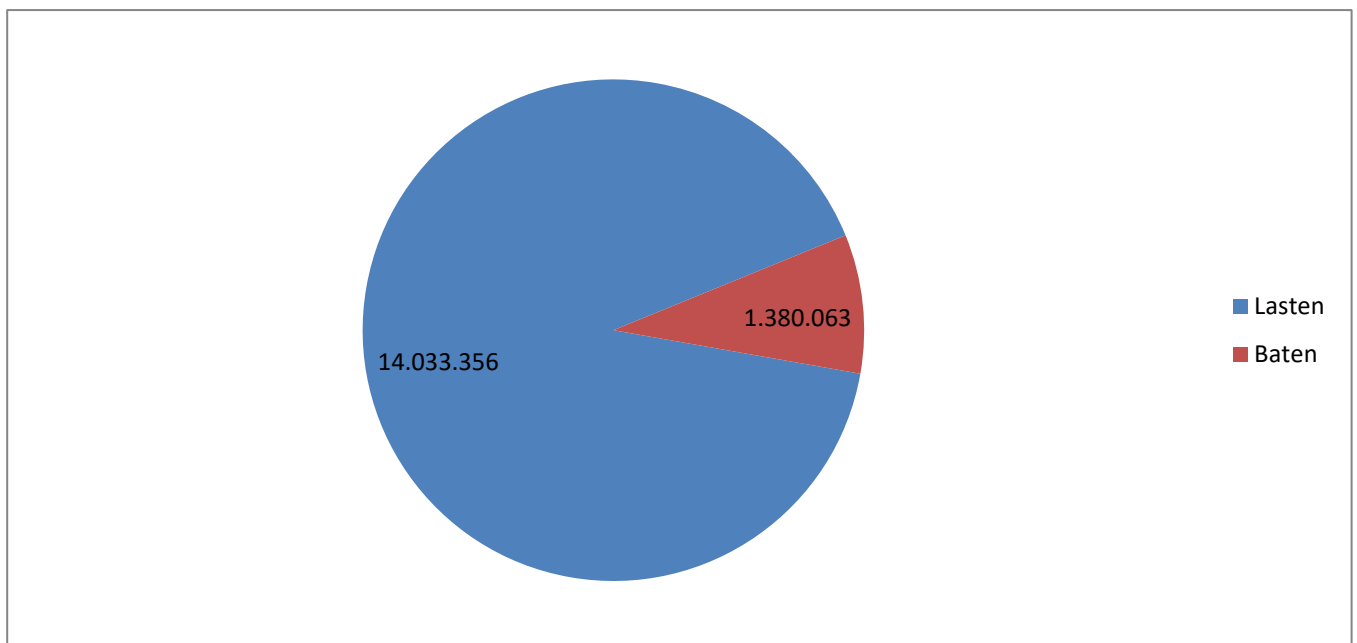
- Begroting in een oogopslag.pdf

Programma Dienstverlening

Algemene toelichting

In onze gemeente Smallingerland staat de kracht van de samenleving voorop. Met die kracht willen we werken aan een sociale en welvarende toekomst. In alle wijken en dorpen. Voor alle inwoners, bedrijven en organisaties.

We vinden het belangrijk om met elkaar te werken aan oplossingen voor de uitdagingen die we zien. Dit doen we vanuit vertrouwen en daarbij vinden we het belangrijk dat de bedoeling voorop staat en niet de regels. We werken vanuit de kernwaarden persoonlijk, samen en doen. Ze zijn de basis voor onze manier van samen leven, samen werken en samen leren. Ze vertegenwoordigen de kracht van Smallingerland.

Wij zijn een betrouwbare overheid en we gaan ook van vertrouwen uit. Alhoewel regels zekerheid bieden voor onze inwoners, bedrijven en instellingen, waken we in Smallingerland voor onwenselijke bureaucratie. Het is ons vak en onze verantwoordelijkheid om algemene en individuele belangen voortdurend tegen elkaar af te wegen. Onze inwoners staan voorop. Het draait om hen. Wij denken met hen mee en zijn duidelijk over wat ze van ons mogen verwachten.

Als gemeente willen we niet alles zelf regelen. Daarom geven we ruimte aan en staan we open voor maatschappelijk initiatief en betrokkenheid. De basisgedachte bij de uitvoering van beleid is denken vanuit de inwoner. De belangrijkste voorwaarde in het nemen van beslissingen is het betrekken van onze inwoners en ondernemers. De kennis en ervaringen van onze inwoners en ondernemers gebruiken we om logische en effectieve beslissingen te kunnen nemen.

We zien dat de informatiesamenleving en toegenomen digitalisering kansen bieden, maar tegelijk ook nieuwe vraagstukken opwerpen. Dankzij digitaal werken hebben we informatie beter en sneller beschikbaar, zodat de dienstverlening verbetert. En omdat we meer data beschikbaar hebben, kunnen we beter onderbouwd beleid maken en achteraf ook evalueren. Aan de andere kant doen zich vraagstukken voor rond privacy en informatiebeveiliging.

Om de gemeente te zijn waar iedereen zich prettig voelt, waar ondernemers zich graag willen vestigen en waar je aangenaam kunt wonen, werken en recreëren, is veiligheid een noodzakelijke randvoorwaarde. Dit betekent dat mensen zich veilig moeten voelen en dat de aandacht voor veiligheid, criminaliteit, overlast en leefbaarheid in verhouding moet staan tot de omvang en de aard van problemen of wat inwoners als problemen ervaren.

Wat mag het kosten

Hieronder de baten en lasten voor dit programma. In [bijlage D](#) van de begroting zijn de baten en lasten per taakveld opgenomen.

Bedragen * €1.000

Baten/lasten	Begroot na wijziging 2025	Primitieve begroting 2026
Exploitatie		
Baten	1.474	1.380
Lasten	-13.978	-14.133
	-12.504	-12.753
Reserve		
Toevoeging	-1.520	-1.751
Onttrekking	3.175	1.861
	1.655	110
Resultaat na reservemutaties	-10.849	-12.643

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Jaar	Smallingerland	Nederland	Bron
Verwijzingen Halt [per 1.000 jongeren]	2024	12	9	Stichting Halt
Misdrijven - Gewelddsmisdrijven [per 1.000 inwoners]	2024	3,4	4,3	CBS - Geregistreeerde criminaliteit
Misdrijven - Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) [per 1.000 inwoners]	2024	6,4	5,7	CBS - Geregistreeerde criminaliteit
Misdrijven - Diefstallen uit woning [per 1.000 inwoners]	2024	0,9	1,2	CBS - Geregistreeerde diefstallen
Misdrijven - Winkeldiefstallen [per 1.000]	2024	3,1	2,2	CBS - Geregistreeerde diefstallen
Jongeren met een delict voor de rechter [%]	2023	1	1	CBS - Jeugdmonitor

Aanvullende beleidsindicatoren

Wat willen we bereiken	Hoe meten we dat?	Realisatie 2024	Stand 2025	Doel 2026	Doel 2029
Beperkte wachttijden aan de telefoon	Gemiddelde antwoordtijd (in seconden)	194	179	180	180
Beperkte reactietijd op de chat	Gemiddelde eerste reactietijd (in seconden)	58	59	30	30
Korte wachttijd in het gemeentehuis	We meten het gemiddelde aantal minuten wachttijd tov de oorspronkelijke afspraak	1,21	1,73	<2	<2

Verbonden partijen

Naam	Wat doet deze organisatie	Financieel belang
Vereniging Friese Gemeenten (VFG)	Belangenbehartiger, advisering en platform voor Friese gemeenten.	Jaarlijkse bijdrage
Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)	Belangenbehartiger van alle gemeenten en biedt een platform voor opinievorming en vernieuwing.	Jaarlijkse bijdrage
Veiligheidsregio Fryslân	Regionaal organiseren van brandweezorg, crisisbeheersing en rampenbestrijding.	Jaarlijkse bijdrage
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	Bank voor de Nederlandse gemeenten.	110.292 aandelen á €2,50.

1.1 Publieke dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Verbeteren publieke dienstverlening

De afgelopen jaren is intensief gewerkt aan het verbeteren en vervolgens optimaliseren van onze dienstverlening. Dit heeft zichtbaar resultaat opgeleverd. Zo zijn servicenormen vastgesteld, klantbeloftes geformaliseerd, dashboards ingericht en managementgesprekken structureel ingevoerd. Ook zien we verbeteringen, bijvoorbeeld in het behalen van de servicenormen bij terugbelverzoeken.

In de komende periode richten we ons op het vasthouden van wat goed gaat, en op het aanpakken van teamspecifieke verbeterpunten. Zo werken we stap voor stap toe naar een dienstverlening die door inwoners en partners als GOED wordt ervaren.

Wat gaan we daar in 2026 voor doen?

Voortgang en ontwikkelingen dienstverlening

Wat gaan we daar voor doen

De adviseur dienstverlening is van essentieel belang voor de behaalde resultaten én voor de aanpak in de komende jaren. In de periode 2026–2028 zal deze functionaris een voortrekkersrol blijven vervullen in het verder verbeteren van onze dienstverlening. Dit gebeurt zowel op managementniveau als binnen de teams, door ontwikkelvraagstukken structureel te agenderen én aan te pakken.

Door de koppeling van doelstellingen uit jaarplannen, resultaten in dashboards en de uitkomsten van het Klanttevredenheidsonderzoek 2025 ontstaat een solide basis voor gerichte verbeteracties. Om de voortgang van deze ontwikkeling te borgen, stellen we voor om in de periode 2026–2028 structureel te investeren in deze rol.

Wat gaat het dit jaar opleveren

De komende jaren werken we gericht aan het verbeteren van de servicenormen, met tastbare effecten voor onze inwoners. Een betere samenwerking tussen de frontoffice en de vakafdelingen zorgt voor snellere en effectievere afhandeling van aanvragen. Omdat alle teams in hun jaarplannen concrete verbeterpunten hebben opgenomen, zullen de effecten breed merkbaar zijn in de dienstverlening. Zo realiseren we een organisatiebrede kwaliteitsimpuls die direct bijdraagt aan een hogere klanttevredenheid.

Verbeteren van de interne en externe communicatie

Wat gaan we daar voor doen

Goede en transparante communicatie is een onmisbaar onderdeel van onze dienstverlening. De gemeente informeert en communiceert met inwoners via uiteenlopende kanalen, waaronder gemeentelijke websites, sociale media, nieuwsbrieven en persberichten. Wij zorgen ervoor dat de communicatie begrijpelijk is en aansluit bij de belevingswereld van de doelgroep. Dit doen wij niet alleen met tekst, maar ook met video's, infographics en andere visuele middelen.

De onderwerpen waarover wij communiceren worden bepaald aan de hand van vastgestelde communicatieprioriteiten. De stappen die in de afgelopen jaren zijn gezet op het gebied van

begrijpelijke taal zetten wij in 2026 voort, met als doel deze organisatiebreed te borgen. Daarnaast werken wij aan het vergroten van het communicatiebewustzijn binnen de gehele organisatie.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Wij blijven voortdurend werken aan het verbeteren van onze communicatie, zowel op het gebied van toegankelijkheid als duidelijkheid. Deze inspanningen dragen rechtstreeks bij aan een hogere tevredenheid over de gemeentelijke dienstverlening.

Volledig toegankelijke gemeentelijke website

Wat gaan we daar voor doen

De website is het eerste online communicatiemiddel naar onze inwoners en ondernemers. Hoe beter de website, hoe beter de dienstverlening. In 2026 zetten we de verbetering van de website door. Deze verbeteringen zien vooral toe op een zo volledig mogelijk toegang voor iedereen.

Wat gaat het dit jaar opleveren

De gemeentelijke website voldoet aan de wet digitale toegankelijkheid. Jaarlijks wordt de website getoetst op de eisen van digitale toegankelijkheid. Specifiek werken we dit jaar aan verbetering van de lay-out.

Nieuw participatiebeleid

Wat gaan we daar voor doen

In het eerste kwartaal van 2026 wordt de participatievisie afgerond. Samen met de bijbehorende verordening wordt deze ter vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraad.

Wat gaat het dit jaar opleveren

De vaststelling van de participatievisie en bijbehorende verordening zorgt voor een helder en gedeeld kader voor participatie. Dit maakt duidelijk wanneer, op welke manier en met welk doel inwoners, organisaties en andere belanghebbenden worden betrokken bij beleid en besluitvorming. Het biedt houvast voor zowel de gemeentelijke organisatie als de samenleving en draagt bij aan transparantie, voorspelbaarheid en vertrouwen in het proces.

Wat mag het kosten?

In de onderstaande tabel staan de nieuw op te nemen budgetten voor deze opgave.

Het totaal overzicht van baten en lasten van dit programma vindt u [hier](#) . Daar vindt u ook eventuele ombuigingsmaatregelen die opgenomen zijn voor dit programma.

*Bedragen * €1.000*

Titel voorstel	(i)/(s)	Extra lasten 2026	Extra lasten 2027	Extra lasten 2028	Extra lasten 2029
Budget verkiezingen	Incidenteel	70	0	0	0

Budget verkiezingen

In de begroting wordt ieder jaar standaard rekening gehouden met circa € 94.000 voor het uitvoeren van verkiezingen. In 2026 worden de gemeenteraadsverkiezingen gehouden en de verwachting, op basis van eerdere uitgevoerde verkiezingen, is dat het benodigde budget in totaal circa € 164.000 zal zijn. Daarom is € 70.000 aanvullend budget noodzakelijk.

1.2 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?

Het verbeteren en borgen van de veiligheid en veiligheidsbeleving.

We willen de veiligheid en de veiligheidsbeleving verbeteren en borgen. Als mensen zich veilig voelen en vertrouwen hebben, betekent dit meer woon- en leefplezier. Om dit te bereiken werken we nauw samen met onze partners, zowel preventief als bij de handhaving. In het geactualiseerde Kernbeleid veiligheid 2023-2026, wat door de raad is vastgesteld, geven we invulling aan het coalitieakkoord en werken we onze doelen nader uit.

We werken verder aan de prioriteiten en strategische thema's die we eerder formuleerden en nog steeds aandacht behoeven:

- Prioriteiten: (sociale) overlast, jeugd(groepen)overlast, ondermijnende criminaliteit met speciale aandacht voor cyberveiligheid;
- Strategische thema's: woninginbraken, veilige evenementen, jeugd, alcohol en drugs, rampen/crisisbeheersing, ambtelijke en bestuurlijke integriteit.

Wat gaan we daar in 2026 voor doen?

Aanpak overlast

Wat gaan we daar voor doen

In 2026 blijven wij inzetten op een integrale aanpak van overlast, in nauwe samenwerking met zowel interne als externe partners. De aanpak richt zich op verschillende vormen van overlast, elk met een eigen werklijn.

Overlast wordt altijd zoveel mogelijk integraal, met onze interne en externe samenwerkingspartners, aangepakt. Uitgangspunt is om zoveel mogelijk preventief te werken en repressief waar nodig. In diverse projecten wordt samen met partners gewerkt aan het verminderen van overlast en het verbeteren van de ondersteuning, met als doel om herhaling in de toekomst te voorkomen. Overlast is een onderwerp dat altijd aandacht heeft en wat intensiever opgepakt wordt waar nodig. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de overlast van jongeren/fatbikes in het centrum van Drachten en/of andere groepen en signalen die naar voren komen.

Jeugdoverlast: Door het Jeugd- en Openbare Samenlevingsoverleg (JOS) wordt informatie gedeeld over signalen in de wijken. In het verlengde hiervan worden het horecabeleid en het preventie- en handhavingplan ingezet om risico's in kaart te brengen en gepast te reageren met toezicht en interventie.

Woonoverlast: In 2026 wordt de AVE-methodiek (Aanpak Vroegsignalering en Escalatiepreventie) herijkt, met speciale aandacht voor de toepassing bij kernpartners zoals Carins en de politie.

Nazorg voor ex-gedetineerden: In 2026 zorgen wij voor een vernieuwde passende nazorgstructuur, gericht op een succesvolle terugkeer in de samenleving en het voorkomen van recidive en overlast.

Onconventioneel wonen: De gemeente neemt deel aan het project 'Onconventioneel Wonen', waarin wordt verkend hoe woonvormen buiten de reguliere kaders passend kunnen worden begeleid of gereguleerd.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Het doel is om overlastsituaties zoveel mogelijk op te lossen of tot een minimum te beperken. Daarnaast zetten wij in op de begeleiding van ex-gedetineerden binnen de gemeente, met als doel hen te ondersteunen bij een succesvolle terugkeer in de samenleving en het maken van een nieuwe start.

Aanpak van ondermijning

Wat gaan we daar voor doen

In 2026 blijft de gemeente actief inzetten op het tegengaan van ondermijning en het vergroten van de digitale weerbaarheid binnen de samenleving. Deze inzet kent meerdere sporen:

Wij blijven ons richten op de uitvoering van het plan van aanpak ondermijning. Ook de BIBOB houdt de aandacht. Daarnaast hebben we continu aandacht voor de preventie van online criminaliteit en voor het vergroten van digitale weerbaarheid, hierbij focussen wij ons op diverse doelgroepen zoals jongeren, ouderen en het MKB. Daarnaast is het versterken van onze organisatie en het bestuur onderdeel van de activiteiten.

Wat gaat het dit jaar opleveren

De inzet op ondermijning en digitale weerbaarheid leidt tot een grotere bewustwording van ondermijnende activiteiten in het publieke domein. Inwoners, ondernemers en professionals worden beter in staat gesteld om signalen te herkennen, meldingen te doen en samen te werken aan een weerbare samenleving.

Aanpak maatschappelijk ongenoegen, polarisatie, mensenhandel en radicalisering

Wat gaan we daar voor doen

In 2026 blijven wij actief inzetten op het vroegtijdig signaleren en tegengaan van maatschappelijk ontwrichtende ontwikkelingen zoals polarisatie, radicalisering en mensenhandel. De inzet is gericht op bewustwording, kennisvergroting en versterking van de samenwerking met ketenpartners. De volgende activiteiten maken hier deel van uit:

Open source intelligence (OSINT): Deelname aan OSINT-trainingen voor gemeenten, gericht op het versterken van de informatiepositie en digitale alertheid bij signalen van polarisatie of ondermijning.

Daarnaast zetten we in op kennisdeling met onze samenwerkingspartners, specifiek over radicalisering en mensenhandel. Ook blijven we actief op het gebied van de veelvoorkomende en ingrijpende feiten (High Impact Crimes)

Wat gaat het dit jaar opleveren

Deze inzet leidt tot meer kennis en bewustwording bij interne en externe partners over de thema's maatschappelijk ongenoegen, polarisatie, radicalisering en mensenhandel. Hierdoor worden signalen eerder herkend en kan tijdig worden ingegrepen, met als doel escalatie te voorkomen of tot een minimum te beperken.

Verbeteren interne crisisorganisatie

Wat gaan we daar voor doen

In 2026 richten wij ons op het vergroten van de weerbaarheid tegen militaire en hybride dreigingen, evenals tegen de gevolgen van klimaatverandering en de daarbij horende extremen. De Veiligheidsregio vervult hierbij de leidende rol. Als gemeente sluiten wij hierop aan met gerichte activiteiten voor zowel interne collega's als inwoners. Deze activiteiten zijn gericht op bewustwording, voorbereiding en handelingsperspectief in geval van crisissituaties.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Als interne organisatie bereiden wij ons actief voor op nieuwe vormen van dreiging. Waar in het verleden vooral werd uitgegaan van kortdurende flitsrampen, verschuift de focus nu naar het vergroten van de weerbaarheid en zelfredzaamheid van inwoners bij langdurige en complexe crisissituaties.

Om deze ontwikkeling goed te ondersteunen, werven wij in 2026 een medewerker die zich specifiek zal richten op deze taken. Deze uitbreiding vindt budgetneutraal plaats, door herverdeling van taken binnen de bestaande formatie.

Structurele versterking juridische ondersteuning

Wat gaan we daar voor doen

De veranderende samenleving leidt tot een toename van handavingsverzoeken, klachten en bezwaren. Zo is het aantal klachten over houtstook verdubbeld, nemen geluidsklachten toe, en is er vanuit de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de aanpak van adresfraude meer inzet op handhaving rondom bewoning. Passend contactgesprekken blijken in de praktijk bovendien regelmatig te resulteren in bezwaarprocedures. Daarnaast is sprake van extra werkzaamheden op het gebied van ondermijning.

Om deze toename in reguliere handavingswerkzaamheden goed en tijdig te kunnen afhandelen, is extra formatie nodig. Concreet gaat het om uitbreiding met een jurist op het gebied van handhaving en vergunningverlening. De benodigde middelen hiervoor zijn reeds aangevraagd en worden ingezet voor structurele versterking van de formatie.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Met de uitbreiding van de structurele formatie verwachten wij de wettelijke taken op het gebied van toezicht en handhaving blijvend te kunnen uitvoeren. Daarmee verminderen wij de afhankelijkheid van externe inhuur, wat bijdraagt aan kostenbeheersing en continuïteit in de uitvoering.

Wat mag het kosten?

In de onderstaande tabel staan de nieuw op te nemen budgetten voor deze opgave.

Het totaal overzicht van baten en lasten van dit programma vindt u [hier](#) . Daar vindt u ook eventuele ombuigingsmaatregelen die opgenomen zijn voor dit programma.

*Bedragen * €1.000*

Titel voorstel	(i)/(s)	Extra lasten 2026	Extra lasten 2027	Extra lasten 2028	Extra lasten 2029
Structurele versterking juridische ondersteuning	Structureel	101	101	101	101
Inzet ondermijning	Structureel	60	60	60	60

Structurele versterking juridische ondersteuning

Bovenstaande middelen zijn bij het vaststellen van de kadernota 2026 beschikbaar gesteld. Een toelichting op deze middelen leest u onder het onderwerp "Jurist hadhaving en vergunningverlening VTH".

Inzet ondermijning

Bovenstaande middelen zijn bij het vaststellen van de kadernota 2026 beschikbaar gesteld. Een toelichting op deze middelen leest u onder het onderwerp "aankpak van ondermijning".

1.3 Gemeenteraad

Wat willen we bereiken?

Versterken van de rollen van de gemeenteraad

De gemeenteraad van Smallingerland wil ook in 2026 verder werken aan het versterken van de drie belangrijkste rollen van de gemeenteraad. Te weten de volksvertegenwoordigende rol, de kaderstellende rol en de controlerende rol.

Wat gaan we daar in 2026 voor doen?

Doorontwikkeling gemeenteraad

Wat gaan we daar voor doen

Binnen de gemeenteraad is de Werkgroep 8 maart actief die door de gemeenteraad is ingesteld om de raad beter in positie te brengen. Dit zodat de raad goed gefaciliteerd wordt om zijn drie rollen vorm te kunnen geven. De werkgroep geeft in 2026 verder uitvoering aan het jaarplan van de Werkgroep 8 maart. Zo wil de werkgroep in het politieke seizoen 2025-2026 o.a., in afstemming met de gemeentelijke organisatie en het college, verder uitvoering geven aan de uitvoering van de Wet Versterking participatie op decentraal niveau. Hierbij gaat de aandacht van de werkgroep voornamelijk uit naar de rol van de gemeenteraad daarbij. De huidige werkgroep zal actief zijn tot de gemeenteraadsverkiezingen van 18 maart 2026. Ten behoeve van de overdracht van de oude naar de nieuwe gemeenteraad zal de werkgroep een overdrachtsdocument opstellen. Het is aan de nieuwe gemeenteraad om hier zijn voordeel mee te doen bij het nieuw op te stellen jaarplan.

Wat gaat het dit jaar opleveren

- De Werkgroep 8 maart fungeert als klankbordgroep bij de voorbereidingen op de op te stellen Participatievisie en de participatieverordening;
- De Werkgroep 8 maart komt met voorstellen aan de gemeenteraad over het verbeteren van het raadinstrument mondelinge vragen/ vragenuur;
- De Werkgroep 8 maart komt met voorstellen aan de gemeenteraad over een pilot om de mogelijkheid te bieden tijdens de Ronde Tafel ook het gesprek te voeren tussen gemeenteraad en college;
- De Werkgroep 8 maart biedt een overdrachtsdocument aan ten behoeve van de nieuw gekozen gemeenteraad in maart 2026.

Uitvoeren raadscommunicatieplan

Wat gaan we daar voor doen

In 2023 is het raadscommunicatieplan vastgesteld. Hiermee wordt invulling gegeven aan de wens van de gemeenteraad om beter zichtbaar te zijn voor inwoners, verenigingen, instellingen en ondernemers. Dit zodat betrokkenen weten hoe zij in contact kunnen komen met de gemeenteraad, hoe zij invloed kunnen uitoefenen en op welke manier inwoners kunnen participeren in het besluitvormingsproces van de gemeenteraad. In het bijzonder is er daarbij aandacht voor het betrekken van jongeren en laaggeletterden. Voor de uitvoering van het plan is structureel budget beschikbaar. Dit voor de bekostiging van een vaste pagina na elke raadsvergadering in een huis-aan-huis blad, de rubriek "Raadslid aan het woord", investeren in onlinecommunicatie, het jaarlijks uitvoeren van het project Tienskip en programma's zoals Democracy en

Klassenbezoek@gemeentehuis van ProDemos voor leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs.

Wat gaat het dit jaar opleveren

- Het organiseren van een Tienskip-dag voor MBO-studenten.
- Het organiseren van het programma "Klassenbezoek@gemeentehuis" voor leerlingen uit het voortgezet onderwijs in Smallingerland.
- Het organiseren van het programma Democracy aan de basisscholen in Smallingerland.

Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers

Wat gaan we daar voor doen

Raadsleden en fractievertegenwoordigers hebben, op grond van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers, recht op een vergoeding of krijgen voor het bijwonen van een vergadering een presentievergoeding. Elk jaar vindt er een groei (accres) plaats van dit budget. Hiermee wordt voldaan aan de geldende wet- en regelgeving.

Wat gaat het dit jaar opleveren

- Het op basis van de circulaire ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de vergoedingen voor raadsleden en fractievertegenwoordigers indexeren.

Uitvoeren griffieplan 2025-2027

Wat gaan we daar voor doen

De gemeenteraad is de werkgever van de griffie. Deze werkgeversrol wordt ingevuld door de werkgeverscommissie. Door de werkgeverscommissie en de griffier zijn afspraken gemaakt over de ondersteuning en advisering van de raad door de griffie. Deze zijn vastgelegd in het griffieplan. Het griffieplan 2025-2027 is in het najaar van 2025 vastgesteld. Naast de reguliere werkzaamheden op de griffie, wordt er in het griffieplan gefocust op de onderdelen;

- gemeenteraadsverkiezingen 2026
- zichtbaarheid en vindbaarheid van de gemeenteraad
- (inwoners)participatie
- informatieontsluiting
- regionale samenwerking
- doorontwikkeling van het griffieteam.

Naast de reguliere werkzaamheden zal er door de griffie in 2026 extra inzet worden gepleegd voor de gemeenteraadsverkiezingen. In het kader van de opkomstbevordering zal er in de Actief aandacht zijn voor de gemeenteraadsverkiezingen en de deelnemende politieke partijen. Daarnaast wordt een stemhulp ingezet en wordt er een slotdebat georganiseerd. Voor de nieuwe gemeenteraad start na de verkiezingen een inwerkprogramma, dit om de gemeenteraad een goede start van de raadsperiode 2026-2030 aan te kunnen bieden. Daarnaast zal de griffie ondersteuning verlenen tijdens het (in)formatie-proces. Voor deze extra activiteiten in 2026 zijn er eenmalig incidentele middelen beschikbaar gesteld door de gemeenteraad.

Wat gaat het dit jaar opleveren

- Beschikbaar stellen van een stemhulp (bijv. Stemwijzer) voor de inwoners van Smallingerland.
- Extra informatie in het huis-aan-huis blad Actief om de inwoners te informeren over de aanstaande verkiezingen en de deelnemende politieke partijen.
- Organiseren van een verkiezingsdebat.
- Organiseren van een duidingsbijeenkomst na de verkiezingen.

- Ondersteuning en advisering (in)formatieproces.
- Een inwerkprogramma voor de nieuw gekozen gemeenteraad.

Wat mag het kosten?

In de onderstaande tabel staan de nieuw op te nemen budgetten voor deze opgave.

Het totaal overzicht van baten en lasten van dit programma vindt u [hier](#) . Daar vindt u ook eventuele ombuigingsmaatregelen die opgenomen zijn voor dit programma.

*Bedragen * €1.000*

Titel voorstel	(i)/(s)	Extra lasten 2026	Extra lasten 2027	Extra lasten 2028	Extra lasten 2029
Gemeenteraadsverkiezingen 2026 - Komst nieuwe gemeenteraad	Incidenteel	40	0	0	0

Gemeenteraadsverkiezingen 2026 - Komst nieuwe gemeenteraad

Er wordt een incidenteel budget gevraagd voor de activiteiten in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen, de komst van een nieuwe gemeenteraad en collegevorming in 2026. Het budget wordt gebruikt voor een stemhulp, verkiezingsdebat, uitslagenavond, afscheid oude raad, installatie nieuwe raad, (in)formatiefase collegevorming en startprogramma nieuwe gemeenteraad.

Programma Sociaal domein

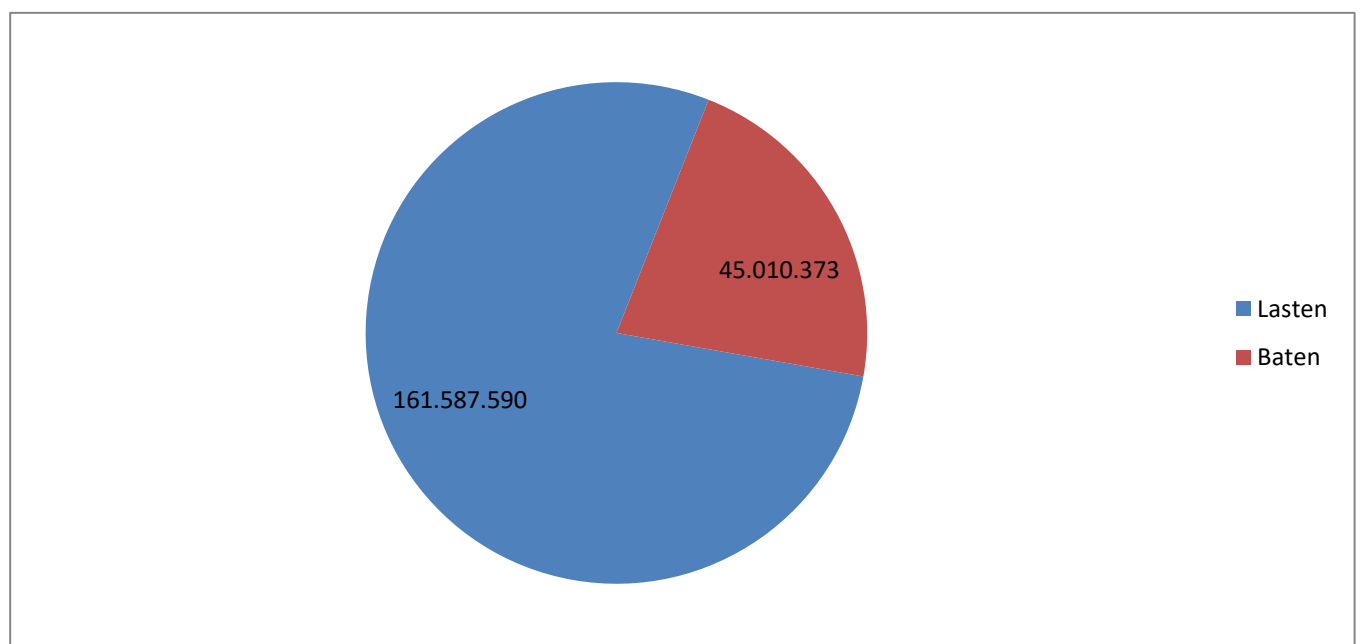
Algemene toelichting

Visie

In juni 2021 heeft de gemeenteraad de visie op het Sociaal Domein 'De Kracht van Smallingerland - onze Sociale Koers' vastgesteld. Dit is een gezamenlijke visie op de toekomst, mede gedragen door onze maatschappelijke partners, waarin we beleid en uitvoering binnen en buiten de organisatie met elkaar verbinden. Deze visie is de paraplu voor de activiteiten en inspanningen die de benodigde transformatie binnen het sociaal domein met zich meebrengt.

Ambities

We hebben vier ambities opgenomen in onze Sociale Koers. Deze ambities hebben wij met inwoners, ondernemers, vrijwilligers, verenigingen en maatschappelijke organisaties uitgewerkt in het Koersplan. De gemeenteraad heeft dit plan in oktober 2022 vastgesteld. In het Koersplan hebben wij de vier ambities van de Sociale Koers concreet gemaakt en vertaald naar maatschappelijke resultaten.

Opgaven

De gemeenteraad heeft begin april 2024 het Uitvoeringsprogramma Sociale Koers 2024 ter informatie ontvangen. In dit programma hebben wij de geprioriteerde activiteiten, projecten en (beleids-)ontwikkelingen opgenomen die bijdragen aan de maatschappelijke resultaten. Wij voeren dit programma uit in vijf opgaven. Per opgave werken wij samen met uitvoerende partners binnen het sociaal domein. De opgaven dragen allemaal in meer of mindere mate bij aan de vier ambities. Wij hebben de opgaven die het meest aan een van de ambities bijdraagt aan deze ambitie gekoppeld binnen de begroting. Het bovenstaande vertaalt zich in het volgende overzicht:

Ambitie	Opgave
Zeker bestaan	Toegankelijke dienstverlening aan inwoners
Ertoe doen	Kansrijke omgeving voor het gezin
	Op de werkvloer
Goed voelen	Stad Drachten, wijken en dorpen: woonomgeving voor het leven
Erbij horen	Krachtige Mienskip in wijken en buurten

Samenhang visie, Koersplan en Uitvoeringsprogramma

Met de visie en nadere uitwerking in het Koersplan en het Uitvoeringsprogramma Sociale Koers waarborgen wij de samenhang in beleid, ontstaat er financiële grip en beheersbaarheid en kunnen we gericht sturen op effectiviteit en efficiëntie. Wij willen de onderliggende oorzaken van problematiek aanpakken. Daarbij helpt dat wij prioriteren en samenhang aanbrengen in de aanpak van belangrijke maatschappelijke en wettelijke taken die er zijn: bestaanszekerheid herstellen, kansengelijkheid vergroten en gezond leven gemakkelijker maken.

Samenhang andere begrotingsprogramma's

Voor een aantal onderdelen binnen het programma Sociaal Domein geldt dat er een sterke samenhang is met andere begrotingsprogramma's. De taakvelden Cultuur, Sport (met uitzondering van de sportaccommodaties) en Onderwijs maken ook deel uit van het begrotingsprogramma Sociaal Domein. In samenwerking met het Fysiek Domein en haar begrotingsprogramma geven we vorm aan de areaaluitbreiding van sport- en speelvoorzieningen en aanpassingen die we doen om openbare ruimte beweegvriendelijker te maken.

Ambities en financiële kaders

Het Uitvoeringsprogramma Sociale Koers omschrijft een integraal geheel aan opgaven. De inspanningen per opgave vragen idealiter om investeringen, terwijl de financiële kaders op dit moment beperkt zijn. Dit vraagt om een programmatische aanpak: welke kansen liggen er vanuit landelijke regelingen, waaronder IZA & GALA? Welke ruimte zit er in de structurele begroting? En waar kunnen we passende keuzes maken in bestaand beleid, om zo op termijn de gewenste transitie alsnog in gang te zetten?

Programma brede ontwikkelingen

Versterken Bedrijfsontwikkeling

Wat gaan we daar voor doen

Om de interne beheersing binnen het sociaal domein te versterken, zetten we per 2026 een extra medewerker in bij Bedrijfsontwikkeling. Deze medewerker richt zich op het implementeren van interne controletaken binnen de keten, het beheren en benutten van datavraagstukken ten behoeve van monitoring, sturing en prognoses, en het structureel borgen van privacybeheer binnen de organisatie. Met deze investering verbeteren we de datagedreven sturing, vergroten we de transparantie en versterken we de verantwoordingscapaciteit in het sociaal domein.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Deze inzet leidt tot beter inzicht in de uitvoering en effectiviteit van beleid binnen het sociaal domein. Door tijdiger te signaleren en bij te sturen, wordt de kwaliteit van dienstverlening verhoogd en wordt er efficiënter omgegaan met beschikbare middelen. Daarnaast draagt het structureel borgen van privacy bij aan het voldoen aan wet- en regelgeving en aan het versterken van het vertrouwen van inwoners en partners. De inzet op datagestuurd werken maakt het mogelijk om scherper te prognosticeren en meer strategisch te sturen op maatschappelijke opgaven.

Digitalisering klantprocessen

Wat gaan we daar voor doen

In 2026 richten we onze dienstverlening aan inwoners passend in. Dat betekent dat we persoonlijk klantcontact bieden waar dat nodig is, en tegelijkertijd digitale instrumenten inzetten die het proces en de betreffende inwoner ondersteunen. Met deze digitale hulpmiddelen kunnen inwoners steeds beter regie houden over hun eigen situatie, zoals het inzien van hun dossier, het indienen van aanvragen en het volgen van de status daarvan.

Daarnaast onderzoeken we in hoeverre automatisering van administratieve processen kan bijdragen aan het versnellen en versimpelen van de dienstverlening. Dit draagt bij aan een efficiëntere werkwijze binnen de organisatie en vergroot het gebruiksgemak voor de inwoner.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Inwoners ervaren meer regie, duidelijkheid en gemak bij het contact met de gemeente. Door een combinatie van persoonlijke en digitale dienstverlening sluiten we beter aan op uiteenlopende behoeften. Snellere en duidelijkere processen zorgen voor minder onzekerheid bij inwoners en verlagen de werkdruk binnen de organisatie. Automatisering van administratieve processen levert tijdswinst op en vermindert de kans op fouten, wat ten goede komt aan zowel de kwaliteit als de rechtmatigheid van de dienstverlening.

Wat mag het kosten

In de onderstaande tabel vindt u de ombuigingsmaatregelen slimmer organisatie, beter begroten en direct doen.

Bedragen * € 1.000

Naam maatregel	2026	2027	2028	2029	Is er budget nodig voor realisatie?	Totaal incidenteel budget nodig
Geen aparte afschrijving technische installaties onderwijsgebouwen	0	0	1.000	500	nee	0
Verlenging afschrijvingstermijnen nieuwbouw en levensduurverlengende renovatie	0	0	0	1.000	nee	0
Medische advisering participatie veranderen en niet meer structureel medisch advies inwinnen	50	50	50	50	ja	-15
Bijstellen begroting van sociaal domein door invoering Gezinshulp	175	200	250	250	nee	0
	225	250	1.300	1.800		-15

Geen aparte afschrijving technische installaties onderwijsgebouwen

Inhoudelijk verandert het IHP (integraal huisvestingsplan onderwijs) niet door deze maatregel. Dit is een financieel technische maatregel voor de bekostiging van het IHP. We hebben op dit moment nog een aparte afschrijvingstermijn voor technische installaties in schoolgebouwen. Onderhoud en vervanging van installaties gedurende de levensduur is echter een verantwoordelijkheid van het schoolbestuur. Zijn worden daarvoor ook bekostigd via het Rijk. Steeds meer gemeenten kiezen er daarom voor geen aparte afschrijvingstermijn meer te hanteren voor de installaties bij de nieuwbouw en dit mee te nemen in de totale afschrijving.

De bijlage afschrijvingstermijnen in financiële verordening moet met terugwerkende kracht per 1-1-2025 worden aangepast. Maatregelen 95a en 95b zijn los van elkaar of gezamenlijk vast te stellen. In het laatste geval worden de effecten bij elkaar opgeteld.

Verlenging afschrijvingstermijnen nieuwbouw en levensduurverlengende renovatie

Inhoudelijk verandert het IHP niet door deze maatregel. Dit is een financieel technische maatregel voor de bekostiging van het IHP onderwijshuisvesting. Voor de scholen betekent het wel dat ze voor een langere periode een onderhoudsplanning moeten maken.

De bijlage afschrijvingstermijnen in financiële verordening moet met terugwerkende kracht per 1-1-2025 worden aangepast. Maatregelen 95a en 95b zijn los van elkaar of gezamenlijk vast te stellen. In het laatste geval worden de effecten bij elkaar opgeteld.

Medische advisering participatie veranderen en niet meer structureel medisch advies inwinnen

Van elke persoon in de bijstand die aangeeft niet in staat te zijn om aan zijn arbeidsverplichting te voldoen, wordt een extern sociaal-medisch onderzoek door een verzekeringsarts uitgevoerd. Dit onderzoek heeft tot doel vast te stellen in welke mate iemand belemmerd wordt. In deze gewijzigde aanpak beperken we de inzet van de verzekeringsarts door 1) een aangescherpte analyse door de eigen medewerker (triage) en 2) trainen van twee consultants werk tot gecertificeerd arbeidsdeskundige per 2026. Hierdoor zetten wij per jaar 110 keer minder vaak een arbeidsmedisch advies in ad. 450 euro.

Training eigen personeel ten behoeve van het triageren en trainen van twee consultants tot de gecertificeerd arbeidsdeskundige. Twee arbeidsdeskundigen zullen deze rol in hun bestaande takenpakket uitvoeren. Hierdoor zetten we minder vaak een verzekeringsarts in. Deze extra taak vangen wij op binnen bestaande formatie.

Bijstellen begroting van sociaal domein door invoering Gezinshulp

Gezinshulp is een nieuwe samenwerkingsaanpak die in complexe samenloopsituaties integrale oplossingen moet leveren. Door het bieden van een geïntegreerde werkwijze binnen het sociaal domein worden ouders beter geholpen met hun vraagstukken en problemen en krijgen zij 'de basis op orde'. Dit leidt (op den duur) tot minder (langdurige) inzet vanuit de jeugdwet, Wmo Participatie, Zorgverzekeringswet en minder uithuisplaatsingen.

De aanpak is in 2024 al gestart, maar het inverdieneffect was nog niet verwerkt in de begroting. Dit voordeel verwachten we vanaf 2026. Deze besparing was ook opgenomen in de lijst met direct doen maatregelen uit de financiële herijking maar nog niet verwerkt in de kadernota, zoals ook toegelicht in het opgeleverde eindrapport stap 3 met daarin alle maatregelen.

Hieronder de baten en lasten voor dit programma. In [bijlage D](#) van de begroting zijn de baten en lasten per taakveld opgenomen.

Bedragen * €1.000

Baten/lasten	Begroot na wijziging 2025	Primitieve begroting 2026
Exploitatie		
Baten	55.192	45.010
Lasten	-169.407	-161.828
	-114.215	-116.818
Reserve		
Toevoeging	-2.830	-1.297
Onttrekking	2.893	2.754
	63	1.457
Resultaat na reservemutaties	-114.152	-115.361

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Jaar	Smallerland	Nederland	Bron
Onderwijs: absoluut verzuim per 1.000 leerlingen	2024	7,7	6,7	DUO/Ingrado
Onderwijs:relatief verzuim per 1.000 leerlingen	2024	30	28	DUO/Ingrado
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie [vsv-ers] [%]	2024	2,9	2,3	DUO/Ingrado
Niet-sporters [%]	2024	46,2	42,5	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM
Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin [%]	2023	7	6	CBS - Jeugdmonitor
Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren [%]	2023	3	2	CBS - Jeugdmonitor
Netto arbeidsparticipatie [%]	2024	71,5	73,2	CBS - Arbeidsdeelname (gemeente)
Personen met een bijstandsuitkering [per 10.000 inwoners]	2024	437,2	343,6	CBS - Bijstandsuitkeringen
Lopende re-integratievoorzieningen [per 10.000 inwoners]	2024	227,1	203,1	CBS - Re-integratie
Jongeren met jeugdhulp [%] van alle jongeren tot 18 jaar	2024	15,1	13,7	CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura
Jongeren met jeugdbescherming [%]	2024	2	1	CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura
Jongeren met jeugdreclassering [%]	2024	0,6	0,4	CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo [per 10.000 inwoners]	2024	860	720	CBS - Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein Wmo

Aanvullende beleidsindicatoren

Wat willen we bereiken	Hoe meten we dat?	Realisatie 2024	Doel 2026	Doel 2029
Durven meer inwoners die moeite hebben met rondkomen, eerder hulp te vragen en ontvangen vroegtijdig passende ondersteuning	Aantal meldingen bij vroegsignalering	2888	2900	2900
Hebben minder inwoners geldzorgen en financiële problemen	Aantal inwoners dat gebruik maakt van bijzondere bijstand	2055	2100	2100
Worden er meer kinderen geboren in, en groeien op in, een gezonde en veilige omgeving	Aantal themacertificaten waar scholen op inzetten via Gezonde School-aanpak	Alle scholen zetten in op gezondheidsbevordering	Alle scholen zetten in op gezondheidsbevordering	Alle scholen zetten in op gezondheidsbevordering
Worden er meer kinderen geboren in, en groeien op in, een gezonde en veilige omgeving	Percentage jeugdigen met jeugdhulp ten opzichte van het aantal jeugdigen in Smallingerland	12,40%	11,6	11
Ronden meer jongeren een opleiding af (mbo 2, havo, vwo en hoger)	Percentage vroegtijdige schoolverlaters	2,77%	2,65%	2,50%
Kunnen inwoners naar behoefte zonder belemmeringen meedoen	Aantal inwoners met een WMO indicatie	4530	5000	5000

Verbonden partijen

Naam	Wat doet deze organisatie	Financieel belang
Sociaal Domein Fryslân	Inkoop, contractmanagement en verwerking van diverse (wettelijke) taken op de terreinen Participatie, Wmo en Jeugd, voor alle gemeenten in Fryslân uit te voeren.	Jaarlijkse bijdrage op basis van het inwonersaantal
Carins B.V.	Ondersteunen van de inwoners van Smallingerland op basis van de Wmo de jeugdwet en de wet Gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs)	100% eigenaar
Hûs en Hiem	Welstandsadvisering en monumentenzorg.	Jaarlijkse bijdrage

2.1 Zeker bestaan

Wat willen we bereiken?

Toegankelijke dienstverlening aan inwoners

Wij willen dat inwoners gemakkelijk toegang hebben tot ondersteuning. Zij weten informatie over deze ondersteuning goed te vinden en begrijpen deze informatie. Wij gaan vanuit gelijkwaardigheid en oordeelvrij met onze inwoners in gesprek en hebben oog voor de verschillende (culturele) achtergronden en de invloed van stress op het gedrag en handelingsvermogen van onze inwoners. Wij maken onze (digitale) dienstverlening eenvoudiger, zijn aanwezig in de 'huiskamers' in onze wijken en dorpen en versterken de samenwerking tussen betrokken professionals. Ervaren inwoners het contact met vrijwilligers en professionals als veilig en prettig, dan is de drempel om ondersteuning te vragen lager. Hiermee willen we voorkomen dat problemen onnodig ingewikkeld en urgent worden.

Wat gaan we daar in 2026 voor doen?

Positieve gezondheid

Wat gaan we daar voor doen

Het gedachtegoed positieve gezondheid wordt verankerd binnen gemeentelijke teams binnen het Sociaal Domein en daarbuiten. Ook samenwerkingspartners worden meegenomen in de beweging waarbij meer oog komt voor de inwoner en zijn/haar context en hoe deze geactiveerd kan worden bij de (hulp)vraag.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Meer integraal samenwerken binnen het Sociaal Domein.
Consulenten zijn geschoold in werken vanuit het gedachtegoed.
Inwoners ervaren meer aandacht voor hun persoonlijke situatie.

Implementeren Participatiewet in Balans

Wat gaan we daar voor doen

De beoogde ingangsdatum van de Participatiewet in Balans is 1 januari 2026. Het wetsvoorstel omvat ruim 20 maatregelen om de Participatiewet te vereenvoudigen en verbeteren.

Wat gaat het dit jaar opleveren

We gaan onze dienstverlening hier waar nodig op aanpassen om zo bij te dragen aan bestaanszekerheid en deelname aan de samenleving en arbeidsmarkt te stimuleren en ondersteunen.

Doorontwikkeling Armoedepact

Wat gaan we daar voor doen

Met het Armoedepact Smallerland hebben wij ons, samen met onze partners, gecommitteerd aan werkafspraken en een bepaalde werkwijze om de armoedeproblematiek in onze gemeente gezamenlijk aan te pakken. In 2026 geven we een vervolg aan opgaven die wij dit jaar zijn gestart, zoals de brede intake, het verder operationaliseren van het Financieel Plein en buddyproject Kansrijk

Smallingerland. De ervaringsdeskundigen spelen hierin een belangrijke rol en daarom continueren we hun inzet en begeleiding.

We onderzoeken of de buddyacademie, die in 2026 wordt vormgegeven, in een bredere opleidingsbehoefte kan voorzien op het gebied van bestaanszekerheid.

Verder onderzoeken we de mogelijkheden om onderbenutting van de minimaregelingen te verminderen.

Tot slot onderzoeken we de mogelijkheid van het creëren van een nieuwe functie, ervaringsdeskundige in armoede, waarin een bijstandsgerechtigde voor een bepaalde periode wordt ingezet en er op die manier een roulatie plaatsvindt.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Een herijking van het kernteam Armoedepact Smallingerland die past bij de huidige fase van het samenwerkingsverband en die fungeert als klankbord voor (nieuwe) opgaven op het gebied van bestaanszekerheid.

Een nazorgtraject voor uitstroombevordering waarin meerdere maatschappelijke organisaties een actieve rol hebben.

Het verder operationaliseren van het Financieel Plein waarin ervaringsdeskundigen een belangrijke rol spelen.

Het opzetten van buddyacademie Smallingerland.

De resultaten uit het onderzoek naar verminderen onderbenutting minimaregelingen vertalen naar concrete acties.

Beschrijving van de rol van een ervaringsdeskundige binnen het Armoedepact en het beklinken van deze positie binnen onze organisatie.

Centraal punt financiële vragen koppelen aan huiskamers

Wat gaan we daar voor doen

We willen inwoners met financiële zorgen of vragen tijdig in beeld krijgen en hen laagdrempelig de mogelijkheid bieden om deze zorgen te uiten en passende ondersteuning te vinden. Daarbij streven we naar een herkenbaar en toegankelijk netwerk van plekken in de wijk waar inwoners terecht kunnen, dicht bij hun eigen leefomgeving.

We brengen per gebied (wijk/dorp) in kaart waar inwoners elkaar ontmoeten en waar financiële signalen zichtbaar kunnen worden, zoals in wijkcentra, dorpshuizen, sportkantines en bibliotheken. In samenwerking met maatschappelijke organisaties, vrijwilligersinitiatieven en ervaringsdeskundigen maken we afspraken over signalering van geldzorgen. Ook zorgen we ervoor dat de werkwijze van het Financieel Plein bekend is op deze ontmoetingsplekken.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Inwoners weten financiële zorgen eerder bespreekbaar te maken, doordat ondersteuning zichtbaar en dichtbij is georganiseerd. Er ontstaat een beter bereik van inwoners met geldzorgen in hun eigen leefomgeving. Door de inzet van ervaringsdeskundigen en de doorgeleiding vanuit de huiskamers naar het Financieel Plein ontstaat een effectieve brug tussen het informele netwerk en professionele hulp. Dit draagt bij aan het voorkomen van escalatie van financiële problemen.

Duurzame arbeidsmarkttoeleiding

Wat gaan we daar voor doen

Het doel is om inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt – onder meer vanwege taalachterstand – duurzaam richting werk te begeleiden. Door inzet van jobcoaches, taalcoaches en taalstageplekken wordt gewerkt aan integratie, werkervaring en taalvaardigheid, wat bijdraagt aan

een betere arbeidsmarktpositie en minder uitkeringsafhankelijkheid. Dit is in lijn met de Participatiewet in Balans (1-1-2026),
jobcoaches: Er zal onderzocht worden of het vanwege de kosten wenselijk is om de inzet van jobcoaches aan te besteden. Dit onderzoek wordt in 2025 uitgevoerd, waarna besluitvorming volgt.
Taalcoaches: Taalcoaches richten zich op de begeleiding van werkgevers en deelnemers bij taalstages. In 2025 wordt de inzet voorbereid en georganiseerd, mogelijk in samenwerking met de arbeidsmarktregio Fryslân. Voor 2026 is het de wens om deze begeleiding voort te zetten.
Taalstages: Samen met de taalcoaches wordt gewerkt aan de ontwikkeling van werk(ervarings)plekken voor inwoners met onvoldoende taalbeheersing, zoals mensen met Nederlands als tweede taal. Hiervoor is een accountmanager bij team Naar Werk aangesteld.

Wat gaat het dit jaar opleveren

De extra inzet op duurzame begeleiding levert de volgende voordelen op:

- Versterkte en duurzamere arbeidsmarktparticipatie voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt die momenteel afhankelijk zijn van de Participatiewet.
- Verbeterde taalvaardigheid en werkervaring door inzet van taalcoaches en stageplekken.
- Professionalisering van begeleidingstrajecten via duidelijke protocollen en mogelijke aanbesteding.
- Structurele samenwerking met regionale partners zoals de arbeidsmarktregio Fryslân.
- Beter inzicht in de begeleiding na plaatsing via een aangepaste nazorgaanpak.

Borging Human Capital Agenda

Wat gaan we daar voor doen

De arbeidsmarkt staat blijvend onder druk; vergroening en vergrijzing lijken nu echt hun effect te krijgen. Dit heeft niet alleen gevolgen voor en impact op de arbeidsmarkt, maar dwingt ook tot keuzes over werken, wonen en mobiliteit. In Smallerland hebben zowel de 'bovenkant' als de 'onderkant' van de arbeidsmarkt te maken met schaarste: er zijn te weinig (technisch) middelbaar en hoogopgeleide kandidaten en er zijn te weinig vacatures voor laag of niet-geschoolde werknemers. De Human Capital Agenda wil de hele arbeidsmarkt bedienen. Het collegeprogramma streeft een inclusieve en innovatieve arbeidsmarkt na.

In 2026 willen we het Smallerland Inclusief collectief uitbreiden en versterken met nieuwe ambassadeurs en nieuwe inclusieve ondernemers zodat er meer mensen aan het werk komen. Verder willen we een matchingsevent organiseren waar we de inclusieve ondernemers in contact willen brengen met werkzoekenden in de regio.

Wat gaat het dit jaar opleveren

De inzet op de arbeidsmarkt levert de volgende voordelen op:

- Vergroting van het aantal inclusieve werkgevers in Smallerland.
- Meer kansen voor werkzoekenden, met name mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- Versterking van het regionale netwerk en betere afstemming tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.

Wat mag het kosten?

In de onderstaande tabel staan de nieuw op te nemen budgetten voor deze opgave.

Het totaal overzicht van baten en lasten van dit programma vindt u [hier](#). Daar vindt u ook eventuele ombuigingsmaatregelen die opgenomen zijn voor dit programma.

Bedragen * €1.000

Titel voorstel	(i)/(s)	Extra lasten 2026	Extra lasten 2027	Extra lasten 2028	Extra lasten 2029
Preventief werken door inzet ervaringsdeskundigheid	Incidenteel	208	0	0	0

Preventief werken door inzet ervaringsdeskundigheid

Het is essentieel om bij de aanpak van armoede niet alleen beleidsmatige en structurele oplossingen te bieden, maar ook de stem van degenen die direct betrokken zijn te versterken.

Ervaringsdeskundigen, mensen die zelf in armoede hebben geleefd, spelen hierbij een cruciale rol. Zij bieden unieke inzichten die het beleid effectiever maken en helpen om de kloof tussen de theorie van armoedebestrijding en de praktijk te verkleinen. De inzet van ervaringsdeskundigheid levert een waardevolle bijdrage aan alle ambities vanuit de Sociale Koers. Daarom stellen wij voor om extra middelen beschikbaar te stellen om ook in 2026 de inzet van ervaringsdeskundigen binnen het Armoedepact Smallerland mogelijk te maken en de continuïteit van het buddyproject Kansrijk Smallerland zeker te stellen. Door ervaringsdeskundigen actief te betrekken bij beleidsontwikkeling, voorlichting en het ondersteunen van andere inwoners, zorgen we voor een benadering die meer aansluit bij de werkelijkheid van mensen in bestaansonzekerheid. Dit versterkt niet alleen de effectiviteit van onze aanpak, maar draagt ook bij aan een meer inclusieve en empathische samenleving. De investering in ervaringsdeskundigheid is een investering in een duurzame en werkbare oplossing voor de complexe problematiek van armoede en het verkleinen van de effecten van generatiearmoede.

2.2 Ertoe doen

Wat willen we bereiken?

Kansrijke omgeving voor het gezin

Vanuit het gedachtegoed positieve gezondheid versterken we de handelingsvaardigheden van kwetsbare gezinnen door meer in te zetten op leren door te doen. De ondersteuning is coachend en sluit aan bij waar het gezin behoefte aan heeft. Wij willen dat kinderen en jongeren zich in de eigen leefomgeving ontwikkelen en opgroeien. Deze omgeving willen we versterken in het kunnen omgaan met de diversiteit van onze jeugd. “Ieder kind hoort thuis in onze samenleving”. Generatiearmoede en een stijgend aantal jongeren dat Jeugdhulp nodig heeft, vraagt om een holistische ondersteuning van het gezinssysteem. Door actief te werken aan het vergroten van de handelingsvaardigheden, worden de gezinsleden minder afhankelijk van professionele ondersteuning. Door zowel ouders/verzorgers als kinderen op deze manier te ondersteunen werken we aan het doorbreken van generatiearmoede en vergroten we de kansen van onze jongeren om zich optimaal te ontwikkelen.

Wat gaan we daar in 2026 voor doen?

Doorontwikkelen HOPPA!

Wat gaan we daar voor doen

HOPPA! is een samenwerking van verschillende organisaties die zich bezighouden met (opgroeïende) jeugd in onze gemeente. In 2026 werken we binnen Hoppa! gezamenlijk aan de geformuleerde speerpunten en doelen. Er zijn werkgroepen samengesteld die werken vanuit de vier omgevingen: school, peergroup, vrije tijd en gezin. Het komende jaar ligt de focus op de uitvoering van interventies en activiteiten die zijn gebaseerd op de cijfers uit de Jeugdmonitor en de daarbij behorende speerpunten. We werken hierbij nauw samen met onze partners, waarbij we één gezamenlijke boodschap uitdragen: het bevorderen van gelukkige en gezonde jongeren. Het doel van deze aanpak is dat alle jongeren opgroeien in een kansrijke omgeving, waar aandacht is voor welbevinden en het voorkomen van middelengebruik.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Dit jaar ligt de focus vooral op het vergroten van de ouderbetrokkenheid en georganiseerde vrijetijdsbesteding. In 2025 wordt er weer een monitor afgenomen. De uitkomsten worden in 2026 gebruikt om de ingezette koers te evalueren en eventueel bij te stellen. Daarnaast is het structureel inbedden van Hoppa! binnen de sociale koers een focuspunt.

Aanpak laaggeletterdheid/basisvaardigheden

Wat gaan we daar voor doen

De functie van aanjager laaggeletterdheid is al een aantal jaren belegd bij de Bibliotheek Drachten. De functie is onmisbaar om de doelgroep én de betrokken partijen (zoals onze eigen gemeente, werkgevers, zorgpartijen) te blijven bereiken en acties te ondernemen die bijdragen aan een vermindering van de problematiek. De gemeenteraad heeft hier structurele middelen voor beschikbaar gesteld in de kadernota 2026. In 2026 wordt verder ingezet op de uitbreiding naar beheersing vaardigheden en op het structureel borgen van de aanpak/aanjaagfunctie.

Wat gaat het dit jaar opleveren

In 2026 ligt de focus op de NT1-ers (mensen die in Nederland zijn geboren, maar de taal in schrift niet voldoende beheersen). Zij kunnen in de bibliotheek en de DigiTaalhuizen aan de slag met hun taal- en andere vaardigheden. Hierdoor zal het aantal deelnemers aan de DigiTaalhuizen toenemen, waarmee het % NT1-ers zal stijgen.

Vervolg strategische aanpak vermindering inzet Jeugdwet

Wat gaan we daar voor doen

De koers die uitgezet is wordt vervolgt. Het verbindend verhaal en ontwikkelingen zoals de hervormingsagenda; vormgeven van de Toegang, het versterken van het lokale team, creëren van basis ondersteuning en het inrichten van de specialistische zorg zijn zaken wat in 2026 verder uitgewerkt gaan worden. Met onderzoek en data zal duidelijk worden waar zaken tot verandering onderhevig zijn om tot de doelstelling te komen. Voor de specialistische zorg wordt onderzocht wat lokaal aangeboden moet worden zodat bewoners die zorg nodig hebben eerder de juiste hulp kunnen ontvangen. Er wordt geïnvesteerd in de regionale samenwerking om lokaal ontwikkelingen waarbij een regionaal afhankelijkheid is (inkoop systeem) met elkaar te verbinden.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Ontwikkelingen en inspanning rondom jeugd en jeugdzorg worden bij elkaar gebracht in een samenhangend programma. Hierdoor zijn we in staat om steviger te sturen op de ontwikkelingen en krijgen we uiteindelijk meer grip op zowel de kwaliteit van jeugdzorg als de uitgaven aan jeugdzorg.

Evaluatie gezinshulp

Wat gaan we daar voor doen

In september 2024 zijn we gestart met Gezinshulp. Een innovatieve werkwijze in samenwerking met vele partners. De aanpak is gericht op intensieve ondersteuning in het gezin. De pilot wordt geëvalueerd. Deze evaluatie levert input voor de verdere optimalisatie van de aanpak. Die optimalisatie gaan we in 2026 uitvoeren.

Wat gaat het dit jaar opleveren

De evaluatie gaat inzicht geven in de kosten van de pilot. Het gaat hierbij specifiek over de manier van indiceren van zorg, dit verloopt in de pilot anders dan bij regulier indiceren. Het moet zichtbaar worden wat het financiële effect is van de innovatieve manier van indiceren en hoe zich dit verhoudt tot de inhoudelijk component. Dit inzicht is van belang voor het doorontwikkelen van de integrale aanpak op jeugdhulp.

Via de lijn van FrIZA onderzoeken we of de aanpak regionaal uitgerold kan worden.

Voortgang Schoolnetwerk (voorheen Preventienetwerk)

Wat gaan we daar voor doen

Het inrichten van een schoolnetwerk op alle (40) scholen in Smallerland. Het doel van een schoolnetwerk is als volgt omschreven: We willen meer kracht voor het onderwijs. Samen met alle andere partners die op en om de school met onze kinderen werken, willen we een sterke verbinding maken voor het organiseren van een context die noodzakelijk is om kinderen te laten opgroeien tot evenwichtige volwassenen in een kansrijke, gezonde en veilige omgeving.”

Wat gaat het dit jaar opleveren

De ideeën zijn om gefaseerd tot het volgende resultaten te komen: 1) Er komt een projectplan waarin helder wordt welke tijd, mensen en middelen nodig zijn om te komen tot een schoolnetwerk op elke school in Smallingerland (40x). 2) Dit plan wordt ter besluitvorming aangeboden aan het Bestuurlijk LEJA. 3) Ondertussen wordt verder gedefinieerd en aangescherpt wat een schoolnetwerk inhoudt (van doel, kern en aanvulling), wordt gekeken naar welke data hierover beschikbaar is en wat de werkzame componenten zijn. 4) Het ligt in de bedoeling om op 3 scholen na de zomer te starten met een pilot rondom het schoolnetwerk. 5) Na het bestuurlijk LEJA zal meer helderheid komen over een projectgroep die verder aan de slag gaat met de implementatie.

In 2026 is er dan een geaccordeerd projectplan wat aangeeft hoe we met elkaar gaan realiseren dat deze schoolnetwerken er komen (tijd, geld, mensen).

In 2026 lopen er 3 pilots, die meer inzicht gaan geven in de werkzame componenten en hoe de beoogde effecten in de praktijk vormgegeven worden.

Uitvoering Wet van school naar duurzaam werk

Wat gaan we daar voor doen

Het doel van dit wetsvoorstel is om jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt de juiste begeleiding en ondersteuning te geven richting economische zelfstandigheid. De beoogde datum inwerkingtreding is 1 januari 2026. In 2026 geven we uitvoering aan deze wet op basis van vier samenhangende maatregelen:

1. Aanvullende loopbaanbegeleiding tot een jaar na diplomering of het verlaten van de school in het beroepsonderwijs, praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs
2. De maximumleeftijd van de doelgroep van de Doorstroompuntfunctie (voorheen RMC-functie) wordt verhoogd van 23 naar 27 jaar.
3. Gemeenten krijgen in de Participatiewet een meer preventieve rol bij het ondersteunen van jongeren naar werk.
4. Het wetsvoorstel stimuleert de samenwerking tussen onderwijs, Doorstroompunten en gemeenten op casusniveau en bij een regionaal programma.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Eerste kwartaal van 2026 wordt het regionaal programma Van School Naar Duurzaam Werk vastgesteld en geven gemeenten, onderwijs en Doorstroompunt uitvoering aan dit programma. In het programma worden samenwerkingsafspraken opgenomen en concrete maatregelen beschreven. Het doel daarvan is om het aantal voortijdig schoolverlaters te verminderen en meer jongeren duurzaam aan het werk te krijgen. Hiervoor worden streefcijfers in het regionaal programma opgenomen.

Project aanpak schoolaanwezigheid

Wat gaan we daar voor doen

De uitvoering van de Leerplichtwet richt zich op uitvoering van wettelijke taken, waarbij de rol van de leerplichtambtenaar in beeld komt bij ongeoorloofd schoolverzuim. Met de preventieve aanpak schoolaanwezigheid, waarbij de focus wordt verlegd van afwezigheid naar schoolaanwezigheid wordt vroegtijdig gesignaleerd, waardoor langdurig verzuim kan worden voorkomen.

In 2026 gaan de regionale projectmedewerker (32 uur) en de projectleider (8 uur) aan de slag met het stimuleren en aanjagen van de implementatie van deze aanpak op de scholen (po/vo/mbo) in onze regio, leggen zij de verbinding met de aanpak en gemeentelijke projecten (zoals OKO, sociale koers, regionale visie onderwijs-zorg).

Wat gaat het dit jaar opleveren

Het doel is om bij vijf onderwijsinstellingen in de regio de aanpak schoolaanwezigheid te implementeren. Dat levert op dat zowel deze scholen als de gemeenten schoolverzuim, zowel geoorloofd als ongeoorloofd, beter in beeld krijgen. Daarmee gaan we in plaats van curatief meer preventief werken en verbetert de schoolaanwezigheid van leerlingen/studenten op deze scholen.

Vorming Integraal Kind Centrum (IKC)

Wat gaan we daar voor doen

Via de Leja (lokaal educatieve jeugdagenda) worden de partners (onderwijs, kinderopvang, welzijn en zorg) gestimuleerd om de samenwerking in (in ieder geval) de multifunctionele accommodaties verder te brengen. Deze samenwerking draagt bij aan een kansrijke omgeving. Dit is een continu proces.

Wat gaat het dit jaar opleveren

In combinatie met het IHP (integraal huisvestingsplan onderwijs) worden scholen die nieuw bouwen of verbouwen gestimuleerd om meer samen te werken met kinderopvang om zo te komen tot de vorming van een IKC.

Integraal huisvestingsplan onderwijs

Wat gaan we daar voor doen

Het voornemen is om tot 2039 te investeren in onderwijshuisvesting om te komen tot duurzame, passende en inspirerende voorzieningen. De projecten en maatregelen zijn tot stand gekomen in co-creatie met het onderwijsveld. Er is bepaald hoe huisvestingsknelpunten op te lossen en ambities te realiseren. Samen is nagedacht over een realistische prioritering en planning en een efficiënte en effectieve inzet van middelen. Maatregelen in dit Integraal huisvestingsplan (IHP) zijn bijvoorbeeld aanpassingen aan een gebouw, of uitbreiding of renovatie. Maar ook het afstoten van gebouwen wordt onderzocht. In 2026 zal opvolging gegeven worden aan een aantal projecten die genoemd zijn in het IHP.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Bij It Werflan te Rottevalle zal onderzocht worden hoe het groeiende aantal leerlingen toch onderwijs in het gebouw kan krijgen. Haalbare maatregelen zullen direct uitgevoerd worden. Ook is de voorbereiding voor 't Swin in volle gang, waarbij de voorbereidende werkzaamheden zullen worden afgerond en de bouw kan worden opgestart. Rkbs Sint Lukas zal in 2026 in zijn aangepaste en uitgebreide gebouw terugkeren.

Wat mag het kosten?

Voor deze opgave worden geen nieuwe budgetten opgenomen in deze begroting.

Het totaal overzicht van baten en lasten van dit programma vindt u [hier](#). Daar vindt u ook eventuele ombuigingsmaatregelen die opgenomen zijn voor dit programma.

Bedragen * €1.000

Titel voorstel	(i)/(s)	Extra lasten 2026	Extra lasten 2027	Extra lasten 2028	Extra lasten 2029
Aanpak laaggeletterdheid	Structureel	70	70	70	70
Overige exploitatielasten onderwijshuisvesting	Structureel	0	0	0	46

Aanpak laaggeletterdheid

Bovenstaande middelen zijn bij het vaststellen van de kadernota 2026 beschikbaar gesteld. Een toelichting op deze middelen leest u onder het onderwerp "Aanpak laaggeletterdheid/basisvaardigheden".

Overige exploitatielasten onderwijshuisvesting

Deze verhoging komt voort uit hogere overige exploitatielasten die verband houden met de onderwijshuisvesting binnen het vastgestelde integraal huisvestingsplan. Dit omvat kosten zoals onroerendezaakbelasting (OZB), verzekeringen en huur.

2.3 Goed voelen

Wat willen we bereiken?

Stad Drachten, wijken en dorpen: woonomgeving voor het leven

We ontmoeten elkaar in de wijken en dorpen waarin inwoners, vrijwilligers en professionals samenwerken aan een sterke Mienskip. Een omgeving die alle inwoners uitnodigt tot bewegen en ontmoeten hoort hierbij zodat opgroeien, ontwikkelen en ouder worden op een gezonde en duurzame manier mogelijk is voor iedereen. Hierdoor versterken we de onderlinge verbondenheid en inclusie in de wijken en dorpen en de (mentale) gezondheid. Een toegankelijk aanbod van sport, kunst en cultuur laat inwoners elkaar ontmoeten en draagt bij aan goed opgroeien en het ontdekken en ontwikkelen van talent. Voorzieningen, passend bij de stedelijke uitstraling van Drachten, zijn hiervoor essentieel. We zetten in op het aantrekken en behouden van jongeren en (jonge) gezinnen. Het woningaanbod, het Innovatiecluster en de campusontwikkeling dragen hieraan bij. We ondersteunen elke wijk en elk dorp om hier zelf goed invulling aan te geven. Hierin werken we nauw samen met het programma Omgeving, zodat ook de aanpassingen in de fysieke omgeving bijdragen aan deze opgave. In de wijken en dorpen komen demografische ontwikkelingen, klimaatadaptatie, duurzaamheid en gewenste economische ontwikkelingen samen. Door inwoners, vrijwilligers en professionals hier samen aan te laten werken, vergroten we de betrokkenheid van inwoners bij hun directe leefomgeving.

Wat gaan we daar in 2026 voor doen?

Implementeren van het uitvoeringsprogramma van de woon-, zorg- en welzijnsvisie

Wat gaan we daar voor doen

In 2026 wordt uitvoering gegeven aan de regionale visie voor wonen- zorg en welzijn door het uitvoeringsprogramma te implementeren. In het uitvoeringsprogramma staan de activiteiten en inspanningen opgenomen die door de gemeente en haar samenwerkingspartners worden uitgevoerd.

Het uitvoeringsprogramma wordt naar verwachting nog vóór begin 2026 voorgelegd aan het college.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Concrete activiteiten/ projecten worden uitgevoerd op de pijlers van de woon-, zorg- en welzijnsvisie. Die pijlers zijn het versterken van de mienskip, het creëren van meer passende woningen en een meer toekomstbestendig zorglandschap.

Het uitvoeringsprogramma geeft mogelijkheden om vanuit maatschappelijk perspectief mee te sturen op de woonopgaaf, op het welzijn van inwoners en de houdbaarheid van de zorg.

Borgen aanpak dak- en thuisloze jongeren

Wat gaan we daar voor doen

De aanpak dak- en thuisloze jongeren, welke eerst een pilotproject was, wordt geborgd binnen de structurele werkzaamheden van Carins. De pilot heeft geleerd dat een meer structurele aanpak wenselijk is voor deze doelgroep.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Dak- en thuisloze jongeren worden eerder gesignaleerd en jongeren krijgen integrale ondersteuning op het gebied van wonen, zorg en ondersteuning geboden. Hiermee willen we het aantal dakloze jongeren in Smallingerland terugdringen en voorkomen.

Realiseren project onconventioneel wonen**Wat gaan we daar voor doen**

In 2026 worden diverse activiteiten uitgevoerd om de huisvesting op de gewenste locatie te realiseren. De gemeenteraad heeft hier structurele middelen voor beschikbaar gesteld in de kadernota 2026. Deze middelen zijn bedoeld voor het aanvragen van vergunningen inclusief onderzoeken, het bouwrijp maken van de locatie en afspraken vastleggen over samenwerking en financiën met de projectpartners. Ook wordt er een participatietraject met omwonenden uitgevoerd. Deze start in najaar 2025.

Wat gaat het dit jaar opleveren

De verwachting is dat het project in 2026 opgeleverd wordt en de eerste bewoners hun intrek nemen in de woning. Met het project krijgen 2 tot 5 mensen met verward of onbegrepen gedrag een dak boven hun hoofd.

Vluchtelingen Oekraïne**Wat gaan we daar voor doen**

Duidelijkere visie en missie implementeren: Proactief sturen op meer zelfredzaamheid van Oekraïense ontheemden. Verdere professionalisering van de organisatie, van crisisorganisatie naar beheer. Standaardisatie van processen, werkwijzen en begeleiding die meer gericht is op de zelfredzaamheid van Oekraïners in de maatschappij. Op het gebied van overlast gevende ontheemden meer samenwerking in de regio en het land met andere gemeenten.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Meer grip, minder variatie in processen en werkwijzen, meer eenduidiger en beter uit te voeren beleid op de locaties. Uitwisseling met andere gemeenten op het gebied van structureel overlast gevende Oekraïense ontheemden, waardoor we beter in staat zijn om een veilig en goed leef en woonklimaat voor de Oekraïense ontheemden te kunnen waarborgen. De opvang wordt daarbij volledig door het Rijk gefinancierd, waardoor de gemeente geen financieel risico loopt. Het Rijk dekt zowel de directe kosten als de indirecte kosten, waarbij met name de compensatie voor de indirecte kosten zorgt voor een positief effect op de begroting.

Integrale wijkvernieuwing**Wat gaan we daar voor doen**

Daar waar sprake is van ingrijpen in de woonomgeving vanuit het fysiek domein kijken we of we combinaties kunnen maken met de wijkontwikkeling vanuit het sociaal domein, bijvoorbeeld een gezonde leefomgeving, een beweegvriendelijke omgeving en ruimte voor ontmoeting.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Vanuit fysiek domein wordt een projectopdracht gegeven aan een externe partij die het 'wijkvernieuwingproject' gaat opstarten. Leidend hierin wordt de planning van de rioolvervangingsopgave. In de projectopdracht is opgenomen dat aangesloten wordt bij de doelen vanuit het sociaal domein.

Plan maatschappelijke voorzieningen

Wat gaan we daar voor doen

De gemeente Smallerland staat voor een complexe opgave rondom maatschappelijke voorzieningen door bevolkingsgroei, veranderende behoeften en ambities als de Omgevingsvisie en Sociale Koers. Schaarre ruimte, verouderd vastgoed en duurzaamheidseisen vergroten deze uitdaging, terwijl er ook druk is vanuit het woningtekort, natuur en energietransitie. Met het Ruimtelijk Ontwikkelperspectief (ROP) worden strategieën voor wonen, werken en energie vastgelegd, maar is het minstens zo belangrijk om ook de sociaal-ruimtelijke behoeften – zoals zorg, onderwijs, sport en ontmoeting – goed mee te nemen. Meer inzicht in deze claims helpt om een uitvoeringsprogramma voor maatschappelijke voorzieningen te maken, zodat inwoners blijvend toegang houden tot een passend aanbod in de gemeente.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Het plan maatschappelijke voorzieningen is van belang omdat het zorgt voor een toekomstbestendig en samenhangend aanbod van voorzieningen die passen bij de behoeften van inwoners en ontwikkelingen in Smallerland. Door integraal en gebiedsgericht te werken, ontstaat meer inzicht in lokale ruimteclaims en kunnen heldere keuzes worden gemaakt voor investeringen en locatie van voorzieningen als zorg, onderwijs en sport. Dit bevordert de leefbaarheid, toegankelijkheid en de zelfredzaamheid van inwoners en helpt om middelen efficiënter en duurzamer in te zetten, zodat de kwaliteit van het leefklimaat op peil blijft.

Mobiliteitsbehoefte onderzoek

Wat gaan we daar voor doen

Het sociaal en fysiek domein onderzoeken de vervoersbehoeften van verschillende groepen inwoners in Smallerland. Het project kijkt naar de huidige staat van vervoersmogelijkheden zoals openbaar vervoer, Wmo-vervoer, doelgroepenvervoer en leerlingvervoer.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Uit het onderzoek wordt duidelijk hoe mobiliteit toegankelijker, inclusiever en beter afgestemd kan worden op de diverse wensen en behoeften van zowel jong als oud, mensen met en zonder beperking en andere specifieke doelgroepen. Dit onderzoek kan ontwikkelkansen opleveren.

Wat mag het kosten?

In de onderstaande tabel staan de nieuw op te nemen budgetten voor deze opgave.

Het totaal overzicht van baten en lasten van dit programma vindt u [hier](#) . Daar vindt u ook eventuele ombuigingsmaatregelen die opgenomen zijn voor dit programma.

Bedragen * €1.000

Titel voorstel	(i)/(s)	Extra lasten 2026	Extra lasten 2027	Extra lasten 2028	Extra lasten 2029
Onconventioneel Wonen	Structureel	50	50	50	50
Vluchteling Oekraïne	Incidenteel	-1.360	0	0	0

Onconventioneel Wonen

Bovenstaande middelen zijn bij het vaststellen van de kadernota 2026 beschikbaar gesteld. Een toelichting op deze middelen leest u onder het onderwerp "Realiseren project onconventioneel wonen".

Vluchteling Oekraïne

Een toelichting op deze middelen lees u onder het onderwerp "Vluchteling Oekraïne".

2.4 Erbij horen

Wat willen we bereiken?

Krachtige Mienskip in wijken en buurten

We ontmoeten elkaar in de wijken en dorpen, waarin inwoners, vrijwilligers en professionals samenwerken aan een sterke Mienskip. De Mienskip participeert in diverse ontwikkelingen binnen de leefomgeving, vanaf de start tot en met uitvoering. Elke wijk en elk dorp is anders en heeft zijn eigen behoeften, talenten en kansen. Door hierop in te spelen krijgen inwoners meer invloed op de eigen omgeving. We ondersteunen elke wijk en elk dorp om hier zelf goed invulling aan te geven. We zetten hiermee middelen effectief in en met draagvlak vanuit de Mienskip in. Zijn wijken en dorpen beter in staat om informeel en preventief inwoners te ondersteunen dan is de onderlinge verbondenheid sterker. Lokale huiskamers als ontmoetingspunt waar sociale contacten versterkt worden en inwoners met hun vragen terecht kunnen horen hierbij. Vanuit deze huiskamers vindt informele en formele ondersteuning plaats. “Je thuis is meer dan je huis”. Maatschappelijke inzet biedt de mogelijkheid tot het leveren van een bijdrage aan de (leef)omgeving, een nuttige daginvulling, het opdoen van vaardigheden en het ontdekken van talent(en). Vrijwilligers zijn onmisbaar voor sportverenigingen, amateurverenigingen en maatschappelijke voorzieningen. En mantelzorgers zijn onmisbaar voor onze zieke en zorgbehoeftige inwoners. Zij worden bij een terugtrekend zorglandschap steeds belangrijker.

Wat gaan we daar in 2026 voor doen?

Versterken samenwerking in wijken en dorpen

Wat gaan we daar voor doen

In iedere wijk en in elk dorp zijn professionals en vrijwilligers actief. Alleen weten ze elkaar nog niet altijd even goed te vinden en weten ook inwoners deze professionals en vrijwilligers niet altijd te vinden. Door goede samenwerking en betere zichtbaarheid van aanwezige ondersteuning in de wijken en dorpen wordt het voor inwoners makkelijker om dichtbij ondersteuning te krijgen.

In 2026 gaan we door met het versterken van de aanwezige Treft 't overleggen zodat hier inwoners, vrijwilligers en professionals elkaar ontmoeten en samen werken aan signalen, kansen en problemen in de wijk of het dorp.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Inwoners ervaren meer sociale cohesie in hun eigen wijk of dorp, weten beter waar ze in hun eigen wijk of dorp ondersteuning kunnen krijgen en zetten zich zelf ook meer in voor hun eigen wijk of dorp.

Laagdrempelige ontmoetingsplekken

Wat gaan we daar voor doen

Laagdrempelige ontmoetingsplekken stimuleren de samenwerking in wijken en dorpen en versterken de sociale cohesie. In 2026 sluiten we aan bij ontwikkelingen vanuit de transformatie-aanvragen 'Versterken Sociale Basis' en 'Mentale Gezondheid' en het uitvoeringsprogramma Wonen, Welzijn en Zorg om samen met de inwoners van onze wijken en dorpen nieuwe ontmoetingsplekken te laten ontstaan of bestaande ontmoetingsplekken te versterken.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Bestaande ontmoetingsplekken sluiten bij de behoeften van het dorp of de wijk en voldoen aan de doelen vanuit de transformatie-aanvragen 'Versterken Sociale Basis' en 'Mentale Gezondheid' en het uitvoeringsprogramma Wonen, Welzijn en Zorg.

Extra middelen Wegwijzers

Wat gaan we daar voor doen

Wegwijzers is de plek voor inwoners die een (ondersteunings)vraag hebben op het gebied van gezondheid, welzijn en leefstijl. Wegwijzers wordt uitgevoerd door M.O.S., Sportbedrijf en Sûnenz. Het is een toegang tot het sociaal domein en het voorliggende veld en daarmee een belangrijke onderdeel van de sociale basisinfrastructuur. Onderdeel van de werkwijze is het monitoren: is de vrager op de juiste plek terecht gekomen en geholpen en komt zijn/haar gewenste doel in zicht? Kunnen we zien of er een daling in het aantal aanvragen voor individuele voorzieningen plaatsvindt, etc. De gemeenteraad heeft met het vaststellen van de kadernota structureel extra middelen beschikbaar gesteld. Hiermee kunnen we deels de tijdelijke inzet van SPUK gelden opvangen. Wegwijzers is ook onderdeel van de definitieve transformatieaanvraag SAMEN voor Fryslân; Bouwen aan een sterke sociale basis, zoals ingediend op donderdag 3 juli 2025. Met het plan willen we een structurele beweging op gang brengen van zorg naar gezondheid en welbevinden. Dat doen we langs vier pijlers: Gezonde wijkaanpak, Impactvolle ontmoetingslekken, Dorps/wijkondersteuners en Welzijn op recept. De vier pijlers zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Wegwijzers is een methodiek en werkwijze die bij kan dragen aan het succes van alle vier pijlers. De 18 Friese gemeenten hebben de aanvraag gezamenlijk ingediend en vragen hiermee transformatiemiddelen aan voor de jaren 2025 tot en met 2027.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Wegwijzers is in februari 2025 gestart. Er is een gestage groei in het aantal mensen dat contact opneemt en geholpen wordt. Passende monitoring wordt dit jaar ingericht. Door het goed inrichten van deze toegang kunnen we een bijdrage leveren aan daadwerkelijke transformatie van zorg naar welzijn. Essentieel hierbij is een goede communicatiestrategie (inwoners moeten wegwijzers weten te vinden) en het consequent uitdragen van het belang van Wegwijzers door gemeente en relevante partners.

Effectiviteit vrijwilligersnetwerk verstevigen

Wat gaan we daar voor doen

Het project Vrijwilligersnetwerk Verstevigen, uitgevoerd door M.O.S., stimuleert inwoners om bewust en met motivatie iets te doen voor een ander. Dit zorgt voor meer verbondenheid in de samenleving. In 2026 wordt verder ingezet op een groei van vrijwillige inzet door voorlichtingsbijeenkomsten, netwerkversterking, werving en ondersteuning van vrijwilligers en organisaties. De werkgroep met vertegenwoordiging vanuit verschillende organisaties blijft actief betrokken. De opgedane ervaring uit eerdere jaren wordt ingezet om organisaties beter te ondersteunen en een duurzaam vrijwilligersnetwerk te realiseren.

ZuidOostZorg breidt de werkwijze om mensen met dementie of een andere aandoening als vrijwilliger actief te laten zijn verder uit. Hierdoor wordt hun zelfredzaamheid en hun gevoel van eigenwaarde vergroot en wordt de verbinding met de mienskip versterkt.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Vrijwilligers krijgen passende begeleiding bij het vinden van vrijwilligerswerk en het aanbod is overzichtelijk. Organisaties worden ondersteund bij het vinden en waarderen van vrijwilligers.

Vrijwillige inzet groeit naar gemiddeld 30% in Smallerland door versterking van de sociale verbondenheid en onderlinge hulp binnen wijken.

Inwoners kunnen, ondanks hun beperkingen, waardevolle bijdragen leveren aan de samenleving. Door hen actief te betrekken, wordt zelfredzaamheid gestimuleerd en hun gevoel van eigenwaarde versterkt.

Transformatieplan Mentale Gezondheid en Veerkracht

Wat gaan we daar voor doen

Vanuit het Fries Zorgakkoord (FrIZA) is een Transformatieplan Mentale Gezondheid en Veerkracht ingediend bij de Zorgverzekeraar met daarin een wijkgerichte aanpak Mentale Gezondheid en Veerkracht (WAMG). Hierin wordt een integrale aanpak tussen Sociaal domein en welzijn en huisartsen en GGZ-organisaties tot stand gebracht. Medewerkers en ervaringsdeskundigen maken onderdeel uit van een lerend netwerk en zijn geschoold in positieve gezondheid. Wij streven ernaar om een groot netwerk op te bouwen in onze gemeente aan steunpunten, kleine en grotere initiatieven en organisaties die bijdragen aan het mentaal welzijn van onze inwoners. De partners binnen de zorg (GGZ), welzijn en het voorliggend veld weten elkaar via het netwerk te vinden en benutten elkaars deskundigheid en kracht ten volle. We hebben ons gecommitteerd aan het Transformatieplan en hiermee vervangt deze aanpak GEM.

Wat gaat het dit jaar opleveren

We ontwikkelen en implementeren onderdelen van de Wijkgerichte aanpak Mentale Gezondheid en Veerkracht. Daarmee versterken we de integrale samenwerking rondom vraagstukken met mentale gezondheid. Dat heeft een positieve impact op het welbevinden van inwoners en de kwaliteit van de ingezette interventies en zorg.

Extra aandacht voor Inclusie

Wat gaan we daar voor doen

We zetten ons in voor een inclusieve samenleving waarin iedereen zich thuis voelt en mee kan doen. Door geopolitieke en landelijke ontwikkelingen zien we dat dit steeds meer onder druk komt te staan. In 2026 willen we een vervolg geven aan het in 2025 gestarte project Kleurrijk Smallerland waarin we extra aandacht geven aan gendergelijkheid, seksuele diversiteit en culturele diversiteit. Gemeente, Tûmba, M.O.S. en diverse lokale en regionale belangengroeperingen werken gezamenlijk aan dit project.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Een duidelijke samenwerkingsstructuur tussen M.O.S. en lokale en regionale belangengroeperingen op het gebied van gendergelijkheid, seksuele diversiteit en culturele diversiteit. Meerdere activiteiten in Smallerland die uiting geven aan gendergelijkheid, seksuele diversiteit en culturele diversiteit.

Sport Plus bestemming (verbreden maatschappelijke functionaliteit)

Wat gaan we daar voor doen

In verband met de wens om in elke wijk en dorp een laagdrempelige ontmoetingsplek te hebben, onderzoeken wij of wij daarin sportaccommodaties kunnen meenemen. Het onderzoek richt zich ook op mogelijkheden binnen de omgevingsplannen (bestemmingsplannen) en de vergunningen, waarbij sportverenigingsgebouwen een bredere bestemming krijgen van 'maatschappelijk' en niet enkel 'sport'.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Voor de sportverenigingsgebouwen wordt in het omgevingsplan Drachtstercompagnie de bestemming 'maatschappelijk' opgenomen, zodat de gebouwen breder maatschappelijk in te zetten zijn dan enkel sport. Het omgevingsplan Drachtstercompagnie dient als start voor volgende omgevingsplannen in Smallingerland.

Zwem Hub Noord Topsport Inspireert

Wat gaan we daar voor doen

Zwemhub Drachten is een samenwerking tussen de KNZB, Sportbedrijf Drachten, Topsport Noord en gemeente Smallingerland.

De partijen ontwikkelen een samenwerkingsagenda waarbij de inzet is om de maatschappelijke waarde van topsport te benutten.

De inzet van de partijen is om vrijwilligers te binden en boeien in Smallingerland. Dit doen zij in de sport, maar ook daar buiten.

Wat gaat het dit jaar opleveren

In 2026 worden activiteiten uit de samenwerkingsagenda uitgevoerd. In 2025 gaat de Zwemhub een werkplan opstellen en activiteiten ontwikkelen voor de samenwerkingsagenda. Het werkplan is in de eerste helft van 2025 gerealiseerd. In de tweede helft wordt de samenwerkingsagenda ontwikkeld en waar mogelijk begonnen met de uitvoering. De inhoud van de samenwerkingsagenda is gericht op inspirerende activiteiten waarbij gericht gekeken wordt naar de lokale behoefte.

Wat mag het kosten?

In de onderstaande tabel staan de nieuw op te nemen budgetten voor deze opgave.

Het totaal overzicht van baten en lasten van dit programma vindt u [hier](#). Daar vindt u ook eventuele ombuigingsmaatregelen die opgenomen zijn voor dit programma.

Bedragen * €1.000

Titel voorstel	(i)/(s)	Extra lasten 2026	Extra lasten 2027	Extra lasten 2028	Extra lasten 2029
Extra middelen Wegwijzers	Structureel	84	84	84	84

Extra middelen Wegwijzers

Bovenstaande middelen zijn bij het vaststellen van de kadernota 2026 beschikbaar gesteld. Een toelichting op deze middelen leest u onder het onderwerp "Extra middelen wegwijzers".

Programma Fysiek domein

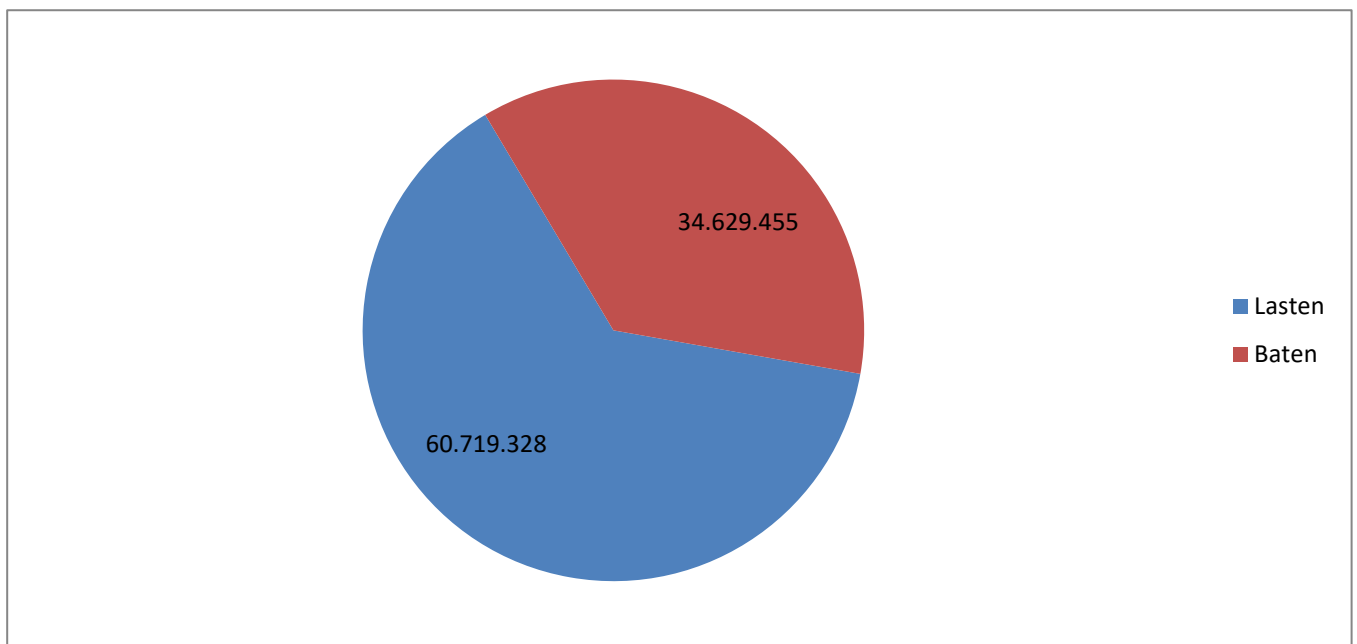
Algemene toelichting

Omgevingsvisie

De omgevingsvisie is in maart 2022 door de raad vastgesteld. Het is een overkoepelende visie op de fysieke leefomgeving van Smallerland. De visie is opgesteld vanuit brede maatschappelijke vraagstukken op het gebied van economie, wonen, duurzaamheid, voorzieningen, mobiliteit, landschap, gezondheid en inclusiviteit. De omgevingsvisie is het kompas voor de gemeentelijke inzet van de komende jaren. En belangrijk voor de afweging van plannen vanuit de samenleving.

Met de omgevingsvisie streven we ernaar dat Smallerland in 2040 een gemeente is waar inwoners gezond kunnen leven en zich veilig kunnen voelen. Ook willen we dat Smallerland een aantrekkelijke gemeente is waar voldoende werk is voor iedereen.

Om dit te bereiken sturen we binnen het Fysiek Domein, met het programma Omgeving, op een goede samenhang tussen verschillende projecten, visies en activiteiten. We baseren ons hierbij op de doelen en visies uit de omgevingsvisie. De programmabegroting Fysiek Domein is daarom ingedeeld op basis van de vier doelen uit de omgevingsvisie, de verbindende doelstelling van bereikbaarheid en het leidende principe van duurzaamheid.

Leidende principes

In de omgevingsvisie staan drie leidende principes. Deze principes zijn de basis voor alle ontwikkelingen binnen het Fysiek Domein. De leidende principes zijn, duurzaam, inclusief en identiteit.

Het leidend principe Duurzaamheid is uitgewerkt in het programma Duurzaamheid.

Opgaven

Op basis van de leidende principes zijn de volgende doelen vastgesteld in de omgevingsvisie:

- Versterken van de positie van Drachten als regionaal verzorgingsgebied;
- Versterken van Drachten als stad voor innovatieve maakindustrie;
- Versterken van levendige, aantrekkelijke wijken en dorpen;
- Versterken van de kwaliteit van het buitengebied;
- Verbindende doelstelling van bereikbaarheid.

Kosten uitvoering Omgevingsvisie

In 2022 heeft het college het Programmaplan van het programma Omgeving vastgesteld. Met het programma omgeving geeft het College uitvoering aan de omgevingsvisie. Met een programmatische aanpak sturen we doelgericht op voortgang, integraliteit en het afmaken van projecten. Kortom, het programma geeft richting en focus in het dagelijks werk. In de Omgevingsvisie is een stevige ambitie neergelegd.

Het afgelopen jaar is gebleken er voor verschillende opgaven budget nodig is om kansen die zich voordoen verder te kunnen brengen richting concrete projecten die bijdragen aan de ambitie. Ontwikkelbudget voor bijvoorbeeld onderzoeken en afgebakende adviesopdrachten waarvoor de specifieke expertise niet intern beschikbaar is en/of in gezamenlijkheid met samenwerkingspartners processen worden gefinancierd. Ontwikkelbudget dat ertoe leidt dat we flexibel in kunnen spelen op de actualiteit.

Programma brede ontwikkelingen

Opstellen van een Ruimtelijk Ontwikkelperspectief

Wat gaan we daar voor doen

De tweede fase van het Ruimtelijk Ontwikkelperspectief (ROP) is begin 2025 van start gegaan en betrof het doorlopen van een participatieproces met informatieavonden in Drachten en de dorpen. Op basis van de verslagen van het participatieproces is een reactienota opgesteld die met de raad is besproken. Ook is het wettelijk verplichte onderzoek (de OmgevingsEffect rapportage, OER) opgestart. Met de input uit het participatieproces en het OER is het concept-ROP aangepast naar een definitief ROP dat ter goedkeuring aan de raad kan worden voorgelegd.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Begin 2026 zal op basis van het OER onderzoek en het oordeel van de commissie mer (MilieuEffect rapportage) over dat onderzoek, een definitief Ruimtelijk Ontwikkelperspectief worden opgesteld. Hierover volgt besluitvorming door het college. Het ROP wordt dan als programma onder de Omgevingswet vastgesteld.

Als vastgesteld programma heeft het Ruimtelijk Ontwikkelperspectief straks twee doelen. Allereerst moet het zicht bieden op de omvang van de grote ruimtelijke vraagstukken die de komende jaren in onze gemeente gaan spelen. Daarnaast moet het een kader vormen aan de hand waarvan kan worden afgewogen welke ruimtelijke ontwikkelingen waar in de gemeente gerealiseerd kunnen worden.

Het vastgestelde ROP helpt straks de ambtelijke organisatie, college van B&W en de raad om te bepalen of nieuwe verzoeken in behandeling moeten worden genomen of moeten worden afgewezen. Bovendien geeft het helderheid over welke ontwikkelingen wij waar wenselijk vinden.

Concreet betekent dit dat de gemeente elk nieuw initiatief toetst aan het ROP. Bekeken wordt in welk deelgebied de initiatiefnemer de ontwikkeling wenst en of het past bij de vastgestelde ontwikkelprincipes van dat deelgebied.

Deze bijlagen kunt u vinden op de website.

Bestandsnaam

- Concept Ruimtelijk Ontwikkelperspectief Smallerland.pdf

Wat mag het kosten

In de onderstaande tabel vindt u de ombuigingsmaatregelen slimmer organisatie, beter begroten en direct doen.

Bedragen * € 1.000

Naam maatregel	2026	2027	2028	2029	Is er budget nodig voor realisatie?	Totaal incidenteel budget nodig
Bijstellen inkomsten uit begraven naar realisatie	30	30	30	30	nee	0

Bijstellen inkomsten uit begraven naar realisatie

Uit de financiële herijking eindrapport stap 2 bleek dat de verwachte inkomsten op het taakveld begraafplaatsen voor 2026 e.v. € 30.000 hoger liggen dan op dit moment begroot. Dit passen we aan in deze begroting. Deze bijstelling heeft geen gevolgen voor de gehanteerde tarieven. Deze bijstelling was ook opgenomen in de lijst met direct doen maatregelen uit de financiële herijking maar nog niet verwerkt in de kadernota, zoals ook toegelicht in het opgeleverde eindrapport stap 3 met daarin alle maatregelen.

Alleen het aanpassen van de begroting.

Hieronder de baten en lasten voor dit programma. In [bijlage D](#) van de begroting zijn de baten en lasten per taakveld opgenomen.

Bedragen * €1.000

Baten/lasten	Begroot na wijziging 2025	Primitieve begroting 2026
Exploitatie		
Baten	37.183	34.629
Lasten	-73.175	-60.479
	-35.992	-25.850
Reserve		
Toevoeging	-1.277	-1.560
Onttrekking	14.711	3.497
	13.434	1.937
Resultaat na reservemutaties	-22.558	-23.913

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Jaar	Smallerland	Nederland	Bron
Omvang huishoudelijk restafval [kg per inwoner]	2024	128	150	CBS - Huishoudelijk afval
Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit [%]	2022	23,2	40,9	berekening
Gemiddelde WOZ-waarde [*€1.000]	2025	291	398	CBS - Waarde onroerende zaken
Nieuw gebouwde woningen [per 1.000 woningen]	2024	5,1	8,4	Basisregistraties adressen en gebouwen - bewerking ABF Research
Demografische druk [%]	2025	79	70,7	CBS - Bevolkingsstatistiek - bewerking ABF
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden [€]	2025	956	957	COELO - Atlas lokale lasten
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden [€]	2025	1001	1050	COELO - Atlas lokale lasten

Aanvullende beleidsindicatoren

Wat willen we bereiken	Hoe meten we dat?	Realisatie 2024	Stand 2025	Doel 2026	Doel 2029
Toevoegen 1.500 woningen in de periode 2021-2030	Aantal gerealiseerde woningen	471	617	1317	1700
Het verbeteren van de isolatie van slecht geïsoleerde woningen met een lage WOZ waarde	Aantal subsidieaanvragen en uitgevoerde maatregelen worden bijgehouden	20		1200	2288
Subsidie regenwaterbenutting	Aantal huishoudens die subsidie voor een systeem voor regenwaterbenutting aanvragen	0	2	20	50
Subsidie groene tuinen	aantal m2 tuinvergroening	1500	2400	4500	9000
Subsidie groene daken	aantal m2 groene daken	4500	5300	13500	27000
Vergroening schoolpleinen	Aantal groene schoolpleinen	1	2	3	6
Operatie Steenbreek	Aantal groenmarkten	2	4	6	12
	Tuinadviezen van tuinambassadeurs	25	40	75	150

Wat willen we bereiken	Hoe meten we dat?	Realisatie 2024	Stand 2025	Doel 2026	Doel 2029
	Buurtvergroeningsprojecten	2	4	6	12
Totale hoeveelheid afval (in tonnen)	Afvalbalans	32439		31500	31000
Hoeveelheid afval per persoon in kilo's	Afvalbalans	573		555	547
Scheidingspercentage (%)	Afvalbalans	75		77,5	78
Recyclepercentage (%)	VANG recycletool	64,7		65	65
Hoeveelheid fijn restafval per persoon in kilo's	Afvalbalans	132		126	124
Hoeveelheid restafval na aanvulling bron- en nascheiding	via aanvulling HVC	103		98	97
Hoeveelheid fijn- en grof restafval per persoon in kilo's	Afvalbalans	190		102	101

Het verbeteren van de isolatie van slecht geïsoleerde woningen met een lage WOZ waarde: Is op basis van de subsidieregeling lokale aanpak isolatie

Verbonden partijen

Naam	Wat doet deze organisatie	Financieel belang
Sociale werkvoorziening Fryslân	Gemeenschappelijke regeling in het kader van de gemeentelijke taak van de Wet sociale werkvoorziening en opdrachtgever voor Caparis NV.	Jaarlijkse bijdrage
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)	Milieutoezicht en handhaving bij grote bedrijven.	Jaarlijkse bijdrage
Bedrijvenpark Drachten Azeven	Beheren en exploiteren van Bedrijvenpark Drachten Azeven.	Eenmalige investering
HuisVuilCentrale	Duurzaam afvalbeheer.	Aantal aandelen + balanswaarde 78 aandelen á € 45,45.
Recreatieschap Marrekrite	Beheer en onderhoud van aanlegvoorzieningen in het buitengebied.	Jaarlijkse bijdrage
Caparis NV	Uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening.	7.000 aandelen á € 1 per stuk
Afvalsturing Friesland (OMRIN)	Overslag, transport, bewerken en verwerken van afval.	362 aandelen á € 450.

3.1 Stad Drachten

Wat willen we bereiken?

A. Versterken van de regiopositie van Drachten

Samen met onze partners zorgen we ervoor dat bestaande aantrekkelijke en ruim opgezette woongebieden en verbindingen breed worden uitgedragen. Daarnaast zorgen we ervoor dat goede reclame voor onze stad als een innovatieve, open en ambitieuze stadsregio heeft geleid tot het aantrekken van nieuwe inwoners en bezoekers.

B. Drachten als stad met een eigentijds hart verbonden met de Friese Meren

In 2040 is het stadshart Drachten veranderd in een gebied waar het levendig en uitnodigend is. Zowel voor inwoners van de gemeente, als voor bezoekers en mensen die er werken. De versterking van het voorzieningenniveau in het centrum draagt positief bij aan de Noordelijke regio als geheel. Het wonen in het centrum is gestimuleerd. Dit geldt zowel voor jongeren en studenten als voor ouderen en expats.

Drachten staat in 2040 bekend als de oostelijke poort van de Friese meren. En als uitvalsbasis of entree naar andere waardevolle gebieden in Fryslân en binnen de regio. Juist in Drachten ligt de verbinding tussen de Friese meren en de Friese Wouden. Drachten ligt tussen twee beschermde gebieden (nationaal park de Alde Feanen en nationaal landschap Noardlike Fryske Wâlden). Ook ligt Drachten op de overgang naar het landschap met bossen en buitenplaatsen aan de zuidzijde van de gemeente.

C. Drachten als plek voor aantrekkelijke en moderne werklocaties met daarbij behorende voorzieningen

In 2040 heeft Smallerland maximaal ingespeeld op de groeiende vraag naar goede plekken om te werken. Deze opgave uit de Omgevingsvisie Smallerland wordt uitgevoerd vanuit het programma Economie en de actieagenda economie.

D. Drachten als stad die zich op regionaal niveau onderscheidt met kunst, cultuur en sport

In 2040 onderscheidt Drachten zich op regionaal niveau sterker met kunst, cultuur en sport.

Wat gaan we daar in 2026 voor doen?

A1. Gebiedsprogramma centrum

Wat gaan we daar voor doen

Het Gebiedsprogramma Centrum Drachten bevindt zich in een actieve uitvoeringsfase. Voor het Raadhuisplein is de ontwerpfasen gestart. Daarbij hanteren we tien 'gouden regels' als leidraad en wordt nauw samengewerkt met een werkgroep bestaande uit ondernemers, inwoners en vastgoedeigenaren. Daarnaast zijn op diverse plekken in het centrum 'quick wins' opgepakt, onder andere rondom het Museumplein en Vogelzang. Ook zijn er veel ruimtelijke initiatieven in ontwikkeling, bijvoorbeeld aan het Moleneind en De Kaden. Verder is er ruim € 200.000 subsidie

vanuit de impulsregeling klimaatadaptatie van het Rijk om in het centrum te vergroenen in de jaren 2026 en 2027.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Het programma is opgebouwd uit 12 ruimtelijke deelprojecten o.a. Vogelzang, Raadhuisplein, Museumplein en Sander Israëlsplein. Jaarplannen en projectopdrachten vormen het sturingsinstrument richting uitvoering. Basis daarvoor is de door de raad vastgestelde deel 1 en 2 als richtinggevend kader. Daarover vindt in 2026 besluitvorming plaats. Vastgoedontwikkeling vormt een grote uitdaging en wordt nader onderzocht op haalbaarheid en marktinteresse en loopt nog door tot in 2026. Ook worden in 2026 voorstellen voorgelegd met betrekking tot het woonprogramma voor het centrum en de aanpassingen die nodig zijn in het parkeerbeleid.

De prioritaire projecten zoals het Museum, Raadhuisplein en quick wins zijn concreet gepland met uitvoering vanaf 2025. Deze lopen door tot in 2026 en verder. De andere ruimtelijke initiatieven zijn afhankelijk van marktinitiatieven, verwerving en voortgang elders.

A2. Lelylijn

Wat gaan we daar voor doen

In november 2024 is door het kabinet besloten om vooralsnog geen MIRT-verkenning te starten voor de Lelylijn. Er is begin 2025 een start gemaakt met een Masterplan Lelylijn, door Rijk en regio samen. Daarin wordt vooruit gewerkt en de financiering van de Lelylijn verder onderzocht. Dit Masterplan bestaat uit 2 fasen. Fase 1 wordt in 2025 afgerond. Fase 2 wordt, als daartoe wordt besloten, in 2026 uitgevoerd. Het Masterplan wordt gefinancierd door het Rijk en de provincie.

De afgelopen jaren hebben wij actief bijgedragen aan de MIRT-onderzoeksfase. Deze actieve betrokkenheid zorgde ervoor dat we aangehaakt waren bij de actualiteit en zo Smallerland goed konden vertegenwoordigen. Ook bij het Masterplan zijn we actief betrokken. Daarbij kijken we wat we op dit moment kunnen doen om de Lelylijn mogelijk te maken en hoe we kunnen anticiperen op de mogelijke realisatie. De gemeenteraad heeft in 2022 middelen beschikbaar gesteld. Deze zijn voldoende om eventuele uitgaven in 2025 en 2026 te dekken.

Wat gaat het dit jaar opleveren

De spoorlijn 'Lelylijn' is kansrijk en heeft een toegevoegde waarde voor Drachten, Fryslân en het Noorden. Drachten komt daarmee aan het spoor te liggen. Dat verbetert de bereikbaarheid en er ontstaan nieuwe ontwikkelkansen voor wonen en economie.

B1. Waterfront Drachten

Wat gaan we daar voor doen

Doel van de ontwikkeling van Waterfront Drachten is om het water bij Drachten beter zichtbaar, beleefbaar en bereikbaar te maken voor bezoekers en eigen inwoners, zowel de water- als de landrecreant.

De belangrijkste maatregelen zijn:

1. Het realiseren van een Waterfront, gericht op meer vaarwater bij Drachten, waarbij het Gaastereiland en het Buitenvallaat (Skûtsjewerf) een aantrekkelijk gezicht van Drachten aan het water vormt.
2. Het realiseren van een fiets-veerpontverbinding Drachten-west.
3. Het ontwikkelen van een hoogwaardige passantenhaven Parkhaven aan de Drachtstervaart in aansluiting op het Slingepark nabij het centrum.

Wat gaat het dit jaar opleveren

- Versterking van de positie van Drachten als Oostelijke Poort naar de Friese Meren (OPFM).
- Bijdrage aan de economische en recreatieve ontwikkeling van Drachten-Smallingerland.

B2. Oudega aan het Water

Wat gaan we daar voor doen

Dit project bestaat uit de deelprojecten Zuivelfabriek terrein, Waterfront Oudega en het meer bij Oudega. Het deelproject zuivelfabriek terrein is in 2025 afgesloten. In 2026 worden de volgende resultaten verwacht:

- het deelproject waterfront wordt in 2026 afgesloten;
- de realisatie van het Meer krijgt steeds verder gestalte (gepland oplevering 2028).

Het project kan naar verwachting worden uitgevoerd binnen de beschikbare financiële kaders, behoudens indexering.

Wat gaat het dit jaar opleveren

- Afronding van het waterfrontgebied met de (private) realisatie van horeca en huisjes voor de verhuur;
- Realisatie en openstelling van de westelijke oever van het Meer in wording.

B3. Realiseren van een fiets-veerpontverbinding en belevingsplekken

Wat gaan we daar voor doen

De fiets-veerpontverbinding Drachten-west vormt een belangrijk onderdeel van de realisatie en verdere ontwikkeling van het Waterfront Drachten. Door de ligging van de route langs openbare oevers wordt de stadsrand ontsloten en wordt het water beleefbaar. De route verbindt niet alleen de noord- en de zuidoever aan weerszijden van het Gaasterdiep, maar ook verschillende belevingsplekken met elkaar. De plannen voor invulling van deze plekken zijn in het voorjaar van 2024 in een inloopbijeenkomst gepresenteerd. Het tracé van de nieuwe fietsroute aan de westzijde van Drachten is obstakelvrij en de planvoorbereiding is in 2025 grotendeels afgerond. Na de zomer van 2025 worden de ruimtelijke procedures gestart. De uitvoering is voorzien in 2026.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Een aantrekkelijke fiets-veerpontverbinding met beleefplekken aan het water aan de westzijde van Drachten. Deze verbinding vormt een uitbreiding op de bestaande pontjesroute in het Veenweidegebied van Fryslân.

B4. Aanleggen van passantenhaven Parkhaven aan de Drachtstervaart

Wat gaan we daar voor doen

De aanleg van Parkhaven aan de Drachtstervaart, op een zichtlocatie langs de Zuiderhogeweg, zorgt voor een uitnodigende passantenhaven op een knooppunt van wandel-, fiets- en vaarwegen. De ontwikkeling van de horecafunctie in Parkhaven wordt in samenwerking met een geïnteresseerde partij uitgewerkt. De uitvoering van de civiele werkzaamheden is in 2025 afgerond en de haven en de camperplaatsen zijn in gebruik genomen. De werkzaamheden voor aansluiting van de haven op de omliggende infrastructuur is in voorbereiding en wordt in het voorjaar 2026 afgerond.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Een uitnodigende passantenhaven aan de Drachtstervaart met directe toegang tot de Friese meren. De haven ligt op een zichtlocatie langs de Zuiderhogeweg, op een knooppunt van wandel-, fiets- en

vaarwegen. De voorziening biedt ruimte voor kleinschalige horeca, campers en aanmeergelegenheid voor boten met staande mast, die het centrum van Drachten niet kunnen bereiken.

C1. Toekomst Vliegveld Drachten

Wat gaan we daar voor doen

Op 14 november 2023 heeft de gemeenteraad vastgesteld dat de plannen binnen het kader Toekomst Vliegveld Drachten haalbaar en uitvoerbaar zijn. Dit besluit maakt het mogelijk om het terrein van Vliegveld Drachten de komende 50 jaar te blijven gebruiken als vliegveld. Hiervoor is een nieuwe erfpachtovereenkomst gesloten tussen de gemeente en de Stichting Vliegveld Drachten, die optreedt als exploitant.

In 2024 is een nieuwe governance-structuur voor het vliegveld ingericht. Tevens is de planologische procedure gestart om de uitvoering van de plannen van de initiatiefnemers mogelijk te maken.

We werken aan de financiële ontvlechting tussen de gemeente en de Stichting Vliegveld Drachten. Zodra ook de erfpachtovereenkomsten zijn geformaliseerd, is de stichting in staat om de exploitatie zelfstandig voort te zetten. De gemeente blijft dan enkel grondeigenaar, zonder verdere financiële verplichtingen.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Vanwege de complexiteit en de langere doorlooptijd van de ontvlechting tussen de gemeente en Stichting Vliegveld is het noodzakelijk tijdelijk extra externe expertise in te zetten. Deze inzet is nodig voor aanvullende werkzaamheden, zoals het opstellen van erfpachtovereenkomsten, het opstellen van het omgevingsplan, geluidsonderzoeken en de financiële ontvlechting.

De financiële ontvlechting en de erfpachtovereenkomsten zijn uiterlijk Q1 2026 gereed. Ook is dan de omgevingsprocedure zo ver gevorderd dat de bopa's (buitenplanse Omgevingsplanactiviteit) kunnen worden aangevraagd. Doel is een financieel gezond Vliegveld Drachten, dat een zelfstandige exploitatie heeft door de Stichting Vliegveld Drachten, zonder dat de gemeente hieraan een financiële bijdrage hoeft te doen.

D1. Verbouwen van het Museum Dr888

Wat gaan we daar voor doen

Museum Dr8888 in Drachten is een toonaangevend museum voor moderne en hedendaagse kunst, gevestigd in een gemeentelijk monument. De huidige huisvesting voldoet echter niet meer aan de eisen van deze tijd: het gebouw is te klein, technisch verouderd en niet duurzaam. Daarom is gekozen voor renovatie en uitbreiding op de bestaande locatie, passend binnen de bredere Centrumvisie van Drachten.

Het project draagt bij aan meerdere strategische doelen: het aantrekken van meer bezoekers, het stimuleren van de lokale economie, het versterken van de culturele identiteit van Drachten en het verbeteren van de samenwerking tussen lokale partijen. Specifiek richt het museum zich op vier ambities: een toekomstbestendige en duurzame huisvesting, het behalen van bezoekersdoelstellingen, een goede inpassing in de omgeving en het bieden van ruimte aan partners zoals de VVV en Smelne's Erfskip.

De vernieuwde huisvesting van Museum Dr8888 wordt daarmee een belangrijke culturele en economische impuls voor Drachten en de regio.

Wat gaat het dit jaar opleveren

In 2026 vindt de aanbesteding plaats en wordt gestart met de realisatie.

Wat mag het kosten?

In de onderstaande tabel staan de nieuw op te nemen budgetten voor deze opgave.

Het totaal overzicht van baten en lasten van dit programma vindt u [hier](#) . Daar vindt u ook eventuele ombuigingsmaatregelen die opgenomen zijn voor dit programma.

Bedragen * €1.000

Titel voorstel	(i)/(s)	Extra lasten 2026	Extra lasten 2027	Extra lasten 2028	Extra lasten 2029
Open Drachten	Structureel	250	250	250	250

Open Drachten

We werken breed samen met verschillende partners aan het profileren van Drachten door citymarketing en citymaking onder de vlag van Open Drachten. In 2024 is een brede stuurgroep gestart waarin Firda, Philips, Ha & Ie, Platform Gastvrij Smallingerland, OVD, De Lawei, Museum Dr8888 en de gemeente vertegenwoordigd zijn. Samen werken we aan strategische keuzes en vervolgstappen om Open Drachten te verstevigen en verankeren. In 2025 staat een grote campagne gepland die Drachten als dynamische stadsregio positioneert voor inwoners, bezoekers, studenten en ondernemers. Tegelijkertijd werken we aan de versterking van de interne organisatie. Voor 2026 en verder zijn middelen nodig om dit door te zetten: voor zowel uitvoering als organisatiekracht. Zonder (structurele) financiering vervalt het fundament onder de citymarketingaanpak.

Deze bijlagen kunt u vinden op de website.

Bestandsnaam

- Visie rapport centrum Drachten.pdf
- Quick wins.pdf
- Visie Waterfront Drachten.pdf

3.2 Maakindustrie

Wat willen we bereiken?

Vernieuwende, innovatieve en schone maakindustrie

De hoogwaardige technische industrie is een belangrijke motor voor de werkgelegenheid en de economie in Smallerland. In toenemende mate wordt deze positie erkend in heel Noord-Nederland. We hechten er belang aan dat we de positie van Drachten in dit noordelijk netwerk vasthouden en de komende jaren verder uitbouwen. Zodat Drachten het centrum blijft van dit netwerk. Wanneer door het 'vliegwiel'-effect de ontwikkeling van deze sector succesvol verder op gang wordt gebracht, geeft dit een stimulans aan de leefomgeving van de inwoners van Drachten en de dorpen van Smallerland. Niet alleen in termen van werkgelegenheid, maar bijvoorbeeld ook op het gebied van voorzieningen, onderwijs, woningen en vervoer.

Wat gaan we daar in 2026 voor doen?

Programma Economie

Wat gaan we daar voor doen

Deze opgave uit de omgevingsvisie wordt uitgevoerd vanuit het programma Economie en de actieagenda economie.

De actiepunten zijn vermeld onder programma economie.

Wat mag het kosten?

Voor deze opgave zijn geen nieuwe budgetten opgenomen in deze begroting.

Het totaal overzicht van baten en lasten van dit programma vindt u [hier](#). Daar vindt u ook eventuele ombuigingsmaatregelen die opgenomen zijn voor dit programma.

3.3 Wijken en dorpen

Wat willen we bereiken?

A. Woningen voor iedereen

Voor iedereen een mooie en passende plek om te wonen.

B. Verbeteren omgevingskwaliteit gebouwde omgeving en openbare ruimte

In 2040 hebben de gebouwde omgeving en de openbare ruimte in de dorpen en wijken minimaal de bestaande kwaliteit behouden. In bepaalde gebieden zetten we in op extra kwaliteit.

Wat gaan we daar in 2026 voor doen?

A1. Opstellen van een volkshuisvestingsprogramma

Wat gaan we daar voor doen

Het huidige coalitieakkoord geeft aan dat er meer, sneller en voor alle doelgroepen in Smallerland gebouwd moet worden. Daarom wordt gekeken naar mogelijkheden voor versnelling en naar meer locaties voor woningbouw. De acties gericht op woningbouw sluiten aan bij de afspraken in de Regionale woondeal Zuidoost Fryslân (april 2023) en het addendum naar aanleiding van de herijking (juli 2025) waarin gemeenten, provincie Fryslân en het Rijk samenwerken om sneller te bouwen, meer betaalbare woningen te realiseren en gezamenlijk knelpunten aan te pakken. De gemeente Smallerland heeft toegezegd in totaal minimaal 1.780 woningen toe te voegen in de periode 2022 tot en met 2030. Dit betekent ook een extra sociale huuropgave en een herijking van het convenant met de woningcorporaties, die gekoppeld wordt aan het programma in het Volkshuisvestingsprogramma.

De actuele stand van zaken en planning van de woningbouwplannen wordt nauwgezet bijgehouden, zodat hierop gestuurd kan worden. De gemeenteraad wordt twee keer per jaar geïnformeerd over de stand van zaken van de realisatie van de woningbouwambities.

Wat gaat het dit jaar opleveren

In 2025 is het Volkshuisvestingsprogramma opgesteld. Gemeenten zijn vanuit de Omgevingswet verplicht in 2026 een Volkshuisvestingsprogramma te hebben. Het vervangt de huidige Woonvisie 2020-2025. Het Volkshuisvestingsprogramma omvat beleid voor onder andere de gemeentelijke woningbouwopgave, de benodigde ontwikkeling van nieuwe en bestaande woningvoorraad, ouderen en aandachtsgroepen, stedelijke vernieuwing, samenstelling woningvoorraad, toetsingskader voor nieuwe initiatieven en monitoring. In 2026 geven we uitvoering aan dit beleid.

A2. Uitvoeren van het woningbouwprogramma

Wat gaan we daar voor doen

Een woning voor iedereen, passend bij de ambitie in de Omgevingsvisie dat iedereen in 2040 een mooie en passende plek heeft om te wonen. De gemeente biedt daarvoor ruimte voor verbouw en nieuwbouw van woningen om het aantal en de soort huizen af te stemmen op de vraag.

De gemeente bereidt woningbouwprojecten voor en zorgt dat die uitgevoerd worden. Zowel in de kernen/wijken als op uitleglocaties, en van grote woningbouwprojecten tot begeleiding van kleine

particuliere initiatieven.

Grotere woningbouwprojecten in de gemeente zijn Vrijburgh fase 2 en Vrijburgh fase 3 (beide ongeveer 150 woningen). In Vrijburgh 2 wordt in twee deelgebieden al gebouwd. Met Vrijburgh 3 wordt een bijzondere en een aantrekkelijke wijk gecreëerd binnen het bestaande groen met een opvallend innovatief en duurzaam karakter en een eigenzinnige beleefkwaliteit. Ook wordt het een kindvriendelijke wijk zonder doorgaande wegen, met veel doorgaande wandel- en fietspaden en met speelvoorzieningen. Met de ontwikkeling van Vrijburgh 3 wordt de behoefte ingevuld aan nieuwe woonvormen die er tot nu toe nog niet zijn in de gemeente. Het gaat dan om duurzame en creatieve oplossingen, bijvoorbeeld klein wonen, maar ook andere (collectieve) woonvormen voor verschillende doelgroepen. Circulaire woningbouw wordt actief gestimuleerd. In het najaar van 2025 zal daadwerkelijk worden begonnen met het bouwrijp maken van de hoofdstructuur en wordt de verkoop van de verschillende deelgebieden in fases opgestart.

Daarnaast werken we binnen de Ontwikkelstrategie aan de realisatie van meer dan 800 woningen. Deze woningen worden gebouwd op verschillende inbreidingslocaties in Drachten en enkele locaties in de dorpen. Op de locaties worden 1/3 sociale huur en ruim 1/3 betaalbare koopwoningen gebouwd voor o.a. starters en senioren. De helft van de woningen betreft appartementen en/of levensloopgeschikte woningen. Twee locaties van de Ontwikkelstrategie zijn gerealiseerd en op vijf locaties is in 2025 gebouwd.

De meeste projecten binnen de Ontwikkelstrategie zijn in voorbereiding. Dit betekent dat voor de locaties de participatie is gestart, de bouwveloppen worden vastgesteld en de omgevingsplanprocedure is opgestart en/of doorlopen. In de Ontwikkelstrategie zijn zeven woningbouwlocaties waaraan gewerkt wordt in de wijk De Swetten, zie hiervoor 'Ontwikkeling De Swetten'.

De Ontwikkelstrategie heeft een subsidie van € 6,3 miljoen gekregen uit de landelijke regeling Woningbouwimpuls (WBI). Dat is bedoeld om met tempo meer betaalbare woningen te bouwen. Projecten waarvoor we geen WBI hebben ontvangen, komen in aanmerking voor de nieuwe "realisatiestimulans" van het rijk. Het gaat daarbij om een bedrag van 7.000 euro per te realiseren betaalbare woning.

In de kadernota 2026 zijn financiële middelen beschikbaar gesteld, zodat we met de mastergrondexploitatie Ontwikkelstrategie en voorbereidingskredieten door kunnen gaan.

De woningbouwontwikkeling in de dorpen vindt plaats naar aard en omvang. We gaan voor de dorpen waar grotere aantallen woningen zijn gepland, zoals Boornbergum, Oudega en Opeinde, uit van een gebiedsgerichte aanpak op basis van het Ruimtelijk Ontwikkelperspectief. We doen dit in samenhang met het op te stellen Volkshuisvestingsprogramma.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Voor de laatste fase van Vrijburgh 2 start in 2025 de uitgifte van de projectwoningen en in het voorjaar van 2026 zal worden gestart met het bouwrijp maken.

Voor Vrijburgh 3 zal in het najaar van 2025 daadwerkelijk worden begonnen met het bouwrijp maken van de hoofdstructuur en wordt de verkoop van de verschillende deelgebieden in fases opgestart. Dit loopt door in 2026.

Voor de ontwikkelstrategie worden in 2026 op zes locaties circa 160 woningen gebouwd/opgeleverd.

Daarnaast worden op diverse locaties in Drachten en de dorpen woningen opgeleverd in 2026.

A3. Meerjarige prestatieafspraken met woningcorporaties en huurdersvereniging

Wat gaan we daar voor doen

Jaarlijks worden prestatieafspraken gemaakt met de woningcorporaties en de huurdersvereniging op onder andere de thema's betaalbaarheid, beschikbaarheid, kwaliteit, wonen en zorg, en duurzaamheid. Daarnaast hebben we meerjarige prestatieafspraken voor de periode 2020-2025. Met de komst van het Volkshuisvestingsprogramma maken we in 2026 nieuwe meerjarige prestatieafspraken.

Wat gaat het dit jaar opleveren

In 2026 maken we meerjarige prestatieafspraken met de woningcorporaties en huurdersvereniging voor de periode vanaf 2027. Daarmee kijken we vooruit zodat we voor de (middel)langere termijn afspraken kunnen maken. Deze worden elk najaar uitgewerkt in concrete jaarafspraken.

A4. Ontwikkeling de Swetten

Wat gaan we daar voor doen

Op basis van de in 2024 door de gemeenteraad vastgestelde Ruimtelijke Verkenning voor De Swetten wordt verder gewerkt aan de vernieuwing van de wijk. In 2026 worden de woningen op De Zanding opgeleverd. Voor de overige locaties wordt zo spoedig mogelijk, maar deels ook gekoppeld aan de oplevering van het MFC op de locatie It Heechhûf, de omgevingsplanprocedure doorlopen. De ontwikkeling van het MFC ligt op planning met oplevering richting het einde van 2028.

De openbare ruimte van de locaties De Utwyk, Handwerkerszijde en Kuiperssingel wordt verder uitgewerkt aan de hand van het inmiddels opgeleverde schetsontwerp. Dit schetsontwerp bevat een groot speelveld aan de oostzijde van de wijk. Ook worden plannen uitgewerkt om een veilig bereikbaar MFC te creëren zodat dit daadwerkelijk het nieuwe sociale en fysieke hart van de wijk wordt.

Voor de afzonderlijke woningbouwlocaties worden grondexploitaties opgesteld en hierbij loopt dekking van het tekort via de subsidie Woningbouwimpuls die de gemeente van het Rijk heeft ontvangen. Over de investeringen in de openbare ruimte heeft de gemeenteraad in 2024 positief besloten.

Wat gaat het dit jaar opleveren

In 2026 worden 20 woningen op De Zanding opgeleverd.

A5. Opstellen Masterplan Boornbergum

Wat gaan we daar voor doen

De gemeente Smallingerland heeft eind 2024 het concept Ruimtelijk Ontwikkelperspectief (ROP) gepubliceerd, dat een uitwerking van de Omgevingsvisie biedt en op hoofdlijnen beschrijft welke ruimtelijke opgaven er op de gemeente Smallingerland afkomen én waar in de gemeente deze opgaven zouden kunnen plaatsvinden.

Boornbergum wordt in de Omgevingsvisie en het ROP expliciet genoemd als locatie waar na 2025 buitenstedelijk wordt gebouwd. De intentie is om maximaal 600 woningen toe te voegen op een manier die aansluit bij de sociale cohesie in Boornbergum en bij de toekomstige vraag naar

woningen. Daarnaast wordt het gebied rond Boornbergum aangewezen als kansrijke plek voor de ontwikkeling van drinkwaterwinning, bosontwikkeling en de opwek van duurzame energie.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Vanwege de vele opgaven wordt een integraal Masterplan opgesteld waarin alle initiatieven worden uitgewerkt tot een integrale visie en ontwikkelstrategie voor de ruimtelijke, functionele en economische ontwikkeling van het gebied. Dit masterplan vormt de basis voor een omgevingsplan en daarmee voor het realiseren van woningbouwlocaties en andere ontwikkelingen. Daarnaast dient het masterplan als toetsingskader bij initiatieven van derden in dit gebied en als het planologisch kader voor de bestemming van het voorkeursrecht op het Fries Congrescentrum Drachten en mogelijk aanvullende grondverwervingen. Naar verwachting wordt het masterplan eind 2026 vastgesteld.

B1. Opstellen nieuw beleid omgevingskwaliteit

Wat gaan we daar voor doen

Het welstandbeleid is verouderd en past niet meer bij de huidige opgave in Smallerland. Ook moet het beleid vernieuwd worden vanwege de Omgevingswet. De gemeente stelt daarom een nieuwe nota omgevingskwaliteit op. Dit zorgt ervoor dat ruimtelijke procedures en vergunningstrajecten sneller kunnen worden afgerond. De nieuwe nota omgevingskwaliteit zit in de afrondende fase en wordt vastgesteld tegelijkertijd met het nieuwe omgevingsplan. De implementatie vindt plaats in 2026.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Een goed instrument om de ruimtelijke kwaliteit van de gebouwde omgeving te borgen. Het is een instrument voor heel Smallerland en het toetsingskader voor de commissie ruimtelijke kwaliteit.

B8. Gebiedsontwikkeling Leerpark

Wat gaan we daar voor doen

De gebiedsontwikkeling Leerpark Drachten richt zich op het versterken van zowel fysieke als sociale verbindingen, met als doel een gezondere leer- en leefomgeving te creëren. Deze ontwikkeling draagt bij aan het welzijn van jongeren en bewoners in de wijken De Venen en De Wiken. Voor de uitvoering van deze gebiedsontwikkeling is een investering noodzakelijk. Deze omvat een doordachte programmering van voorzieningen en activiteiten voor verschillende doelgroepen. Met de betrokken onderwijsinstellingen is een intentieovereenkomst gesloten. Op basis hiervan wordt, met de door de Raad beschikbaar gestelde middelen, de gebiedsontwikkeling in samenwerking met deze instellingen gestart.

Wat gaat het dit jaar opleveren

De samenwerking moet leiden tot een meer toegankelijk openbaar verblijfsgebied waar beleving, leren, bewegen en ontmoeten centraal staan. Ten eerste leidt dit tot een betere kwaliteit voor huidige gebruikers en ten tweede zijn er ook meer gebruikers die gebruik kunnen maken van de buitenruimte. Uiteraard vraagt het gemeenschappelijke gebruik ook om goede afstemming tussen gebiedspartners ten aanzien van het onderhoud, beheer, toezicht en handhaving. De verbeterde uitnodigende groene beweegvriendelijke leefomgeving van het Leerpark komt ten goede aan omwonenden, in het bijzonder de inwoners van de wijken de Wiken en de Venen.

B9. Meerwaardetraject Sportlaan

Wat gaan we daar voor doen

Voor de Sportlaan is samen met de verenigingen en bedrijven een meerwaardepakket opgesteld. De onderwerpen raken met name de inrichting van de openbare ruimte en hebben een verbindend karakter. De belangrijkste thema's zijn verkeer, sociale veiligheid, duurzaamheid, bewegen en groen.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Na een versoberingsactie is ca. 1,3 miljoen euro beschikbaar om de verschillende onderdelen te realiseren. De voorbereiding voor de uitwerking van de verschillende onderdelen is in samenspraak met de gebruikers van de Sportlaan in gang gezet. Realisatie van de maatregelen wordt verwacht vanaf 2026.

B9. Beheerder Speeltoestellen

Wat gaan we daar voor doen

Er zijn wettelijke verplichtingen voor beheer van speeltoestellen. Dan gaat het om regels voor o.a. installatie, montage, inspectie en onderhoud en het voorzien van opschriften (Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen). Doel van deze wetgeving is dat bij gebruik van de speeltoestellen er geen gevaar is voor de gezondheid of veiligheid van personen. De bestaande capaciteit van 1 fte is onvoldoende om de circa 1300 speeltoestellen in de gemeente Smallingerland te inspecteren en te onderhouden. De uitbreiding met minimaal 1 fte is vereist om de veiligheid van speeltoestellen te kunnen garanderen.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Veilige speeltoestellen die voldoen aan wettelijke regels.

B2. Opstellen van ontwerp-kaders openbare ruimte

Wat gaan we daar voor doen

Opgenomen in kadernota 2026; tekst nog aanpassen na 8 juli.

De woonwijken van Drachten en de dorpen hebben een kwalitatief mooie openbare ruimte. Het wonen wordt erg gewaardeerd en de woon- en leefomgeving moet hier bij passen. In de omgevingsvisie is als doel opgenomen om de aantrekkelijkheid te vergroten. Ruimte voor ontmoeting en sociale binding, goed bereikbaar, klimaatadaptief en met een goede ruimtelijke kwaliteit. We werken aan het opstellen van ontwerp-kaders voor de openbare ruimte. Hiermee worden doelstellingen vertaald naar concrete richtlijnen. Een raadsvoorstel wordt eind 2024 / begin 2025 aan de gemeenteraad voorgelegd.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Het Beheer- en Ontwerpkader Openbare Ruimte is een strategisch document dat de gemeente Smallingerland ondersteunt bij het vormgeven en beheren van haar openbare ruimte. Dit document biedt richtlijnen en praktische handvatten voor ontwerp en beheer, met een focus op duurzaamheid, klimaatadaptatie en sociale cohesie.

B3. Wijkvernieuwing

Wat gaan we daar voor doen

De gemeente Smallingerland werkt aan een integrale wijkvernieuwing in vier Drachtster wijken: De Venen, De Wiken, De Singels en De Drait. De vervanging van de riolering vormt de aanleiding, maar het project is inmiddels verbreed tot een samenhangende aanpak van fysieke én sociale opgaven. De herinrichting van de openbare ruimte biedt kansen voor vergroening, klimaatadaptatie, duurzame mobiliteit en verbetering van de leefkwaliteit. In de wijken waar sprake is van sociaaleconomische achterstanden wordt bovendien extra ingezet op sociale ontwikkeling, gezondheid, veiligheid en participatie. De gemeente werkt hierbij intensief samen met bewoners en partners. Met deze wijkvernieuwing bouwen we aan inclusieve, duurzame en toekomstbestendige wijken.

Wat gaat het dit jaar opleveren

In 2026 starten we met de uitvoering van het eerste deelproject in De Venen. Dit deelproject is in 2025 samen met bewoners ontworpen op basis van de wijkbrede wijkscan. Daarnaast zetten we in 2026 de samenwerking met sociale partners voort om de sociale aanpak verder vorm te geven en te koppelen aan de fysieke ingrepen.

B5. Werkvoorbereider civiele kunstwerken team OBG

Wat gaan we daar voor doen

De werkvoorbereider Kunstwerken is verantwoordelijk voor de uitvoering en begeleiding van het onderhoud en vervanging van de gemeentelijke civiele kunstwerken. Onderhoud en vervanging van kunstwerken is onderdeel van het Kapitaalgoederen beheer.

Deze functie wordt vanaf 2026 structureel opgenomen in de begroting.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Uitvoering van het Kapitaalgoederen beheer, onderdeel civiele kunstwerken.

B6. Areaaluitbreiding openbare ruimte

Wat gaan we daar voor doen

Jaarlijks worden allerlei projecten gerealiseerd waardoor er meer openbare ruimte komt die door de gemeente moet worden onderhouden. Zoals in de notitie Beheer Kapitaalgoederen 2023-2026 is vastgelegd, wordt jaarlijks in de begroting de verwachte toename van beheerkosten voor de openbare ruimte opgenomen. De toename van beheerkosten voor groen, water, bestrating, meubilair en openbare verlichting is geraamd op € 175.000,- structureel.

Per begrotingsjaar wordt in de Kadernota een overzicht gemaakt voor de verwachte toename van beheerkosten voor de openbare ruimte door areaaluitbreiding. Per jaar zullen de structurele kosten oplopen naar gelang er meer openbare ruimte wordt toegevoegd aan het gemeentelijk areaal.

Wat gaat het dit jaar opleveren

De nieuwe toegevoegde openbare ruimte wordt opgenomen in het gemeentelijk beheer en onderhoud.

B7. Verbeteren van recyclen afval

Wat gaan we daar voor doen

Het Uitvoeringsprogramma VANG-HHA heeft als doel om in lijn met de Europese Kaderrichtlijn Afvalstoffen, de kwaliteit van de ingezamelde huishoudelijke afvalstromen te verhogen en daarmee de recycling te verbeteren.

Belangrijkste doelstellingen voor de gemeente zijn:

- Het nog beter scheiden van restafval. Twee derde van het huishoudelijk afval bestaat uit waardevol, recyclebaar materiaal. Te grote hoeveelheden hiervan belanden in de verbrandingsoven.
- Het verbeteren van de kwaliteit van de deelstromen. Vervuiling en de aanwezigheid van stoffen zorgen ervoor dat de deelstromen die gescheiden worden ingezameld niet optimaal zijn.
- Het vergroten van de bewustwording bij huishoudens van hun afvalproductie en wat met het afval gebeurt in de keten.

De openbare ruimte is van en voor onze inwoners, van de stoep tot aan de bezemwagen die hem schoon maakt. Niet iedereen voelt dat zo en dat is jammer. Daarom zetten we in op bewustwording. Dat doen we door vaker tastbaar te maken dat de inspanningen die we leveren, de materialen die we daarbij gebruiken en het resultaat dat we bereiken, van en voor onze inwoners is.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Als de ingezamelde grondstofstromen schoner zijn, dan kan er meer gerecycled worden en is er minder restafval. Daarnaast blijft de focus op minder restafval, want dat betekent lagere verwerkingskosten. De verwerkingskosten worden doorberekend in de Afvalstoffenheffing.

Wat mag het kosten?

In de onderstaande tabel staan de nieuw op te nemen budgetten voor deze opgave.

Het totaal overzicht van baten en lasten van dit programma vindt u [hier](#). Daar vindt u ook eventuele ombuigingsmaatregelen die opgenomen zijn voor dit programma.

Bedragen * €1.000

Titel voorstel	(i)/(s)	Extra lasten 2026	Extra lasten 2026	Extra lasten 2028	Extra lasten 2029
Realisatie Woningbouw	Structureel	0	13	21	28
Beheer en ontwerpkader Openbare Ruimte	Structureel	295	295	295	295
Toekomstbestendige energievoorziening voor de Tussendiepen	Structureel	50	76	76	76
Gebiedsontwikkeling Leerpark Drachten	Structureel	0	107	107	107
Flexwoningen realiseren	Structureel	0	5	7	7
Herijking budget transitie omgevingsplan	Incidenteel	156	131	31	100
Urgentieverordening Fryslan sociale huurwoningen	Structureel	125	125	125	125
Toename beheerkosten Openbare ruimte	Structureel	130	280	430	580

Realisatie Woningbouw

Bovenstaande middelen zijn bij het vaststellen van de kadernota 2026 beschikbaar gesteld. Een toelichting op deze middelen leest u onder het onderwerp "Uitvoeren van het woningbouwprogramma".

Beheer en ontwerpkader Openbare Ruimte

Bovenstaande middelen zijn bij het vaststellen van de kadernota 2026 beschikbaar gesteld. Een toelichting op deze middelen leest u onder het onderwerp "Opstellen van ontwerpkaders openbare ruimte".

Toekomstbestendige energievoorziening voor de Tussendiepen

Voor de elektrificatie van het wagenpark en de verduurzaming van de Tussendiepen is uitbreiding van de stroomcapaciteit noodzakelijk. De gemeentewerf staat op de wachtlijst bij Liander voor extra gecontracteerd transportvermogen, dat aanvankelijk pas in 2036 beschikbaar zou zijn. Recent is een versnelde, maar niet gegarandeerde mogelijkheid aangeboden. Om hierop voorbereid te zijn, is financiering aangevraagd voor de aanleg van een inkoopstation en de plaatsing van een transformator. Er kan worden gekozen voor volledige of gedeeltelijke afname van het extra

vermogen. Volledige afname vereist aanvullende investeringen maar behoudt de prioriteit; bij gedeeltelijke afname vervalt de positie op de wachtlijst.

Gebiedsontwikkeling Leerpark Drachten

Bovenstaande middelen zijn bij het vaststellen van de kadernota 2026 beschikbaar gesteld. Een toelichting op deze middelen leest u onder het onderwerp "Gebiedsontwikkeling Leerpark".

Flexwoningen realiseren

Om tegemoet te komen aan de groeiende vraag naar acute woonruimte voor diverse doelgroepen, wordt budget aangevraagd om de realisatie van flexwoningen mogelijk te maken. Deze woningen zullen worden geplaatst op een locatie die tijdelijk beschikbaar is voor wonen. Daarmee worden op korte termijn extra woningen toegevoegd aan de woningvoorraad voor doelgroepen die dringend op zoek zijn naar woonruimte. Vooralsnog betreft het uitsluitend een aanvraag voor een voorbereidingskrediet. Bij daadwerkelijke uitvoering (het bouwrijp maken) zal dit krediet worden overgeheveld naar een nog in te stellen grondexploitatie. Het voorstel voor het bouwrijp maken wordt later dit jaar separaat aan de raad voorgelegd. Ook de plaatsing en realisatie van de flexwoningen zal in dit raadsvoorstel worden meegenomen, met als streven dit minimaal kostendekkend uit te laten voeren door een marktpartij. Indien sprake is van een verlieslatende grondexploitatie, is hiervoor dekking beschikbaar vanuit de eerder ingestelde bestemmingsreserve Grondbeleid. Hierdoor heeft het bouwrijp maken en de realisatie van de flexwoningen geen negatieve invloed op de exploitatiebegroting.

Herijking budget transitie omgevingsplan

Door de invoering van de Omgevingswet zijn gemeenten verplicht de bestemmingsplannen om te zetten naar het omgevingsplan voor 2032. Hiervoor is met de startnotitie al budget gevraagd. Echter, met het opstellen van het eerste omgevingsplan is inzichtelijk geworden dat het budget niet toereikend is. Daarom is het nodig het budget voor het omgevingsplan te verhogen.

Urgentieverordening Fryslan sociale huurwoningen

Het hebben van een urgentieverordening is een nieuwe taak voor gemeenten. Deze urgentieverordeningen zijn verplicht per 2025. Doel van de verordening is om aan te geven wanneer bepaalde aandachtsgroepen met voorrang in aanmerking komen voor een vrijkomende sociale huurwoning. De kosten voor het instellen van de urgentieverordening zijn vooralsnog gedekt uit incidentele middelen maar vanaf 2026 is hier structurele dekking voor nodig. Vanuit het Rijk komt hier een bijdrage voor, alleen is op dit moment nog niet te zeggen of deze toereikend is. Met de huidige informatie hebben wij een inschatting gemaakt waaruit het bedrag van € 125.000 komt. Door de bijdrage vanuit het rijk zou het dus nog kunnen dat de uiteindelijke kosten lager uitvallen dan het genoemde bedrag. Bij de begroting hopen wij meer duidelijkheid te kunnen geven over het precieze bedrag.

Toename beheerkosten Openbare ruimte

Jaarlijks worden diverse projecten gerealiseerd die leiden tot een uitbreiding van de openbare ruimte waarvoor de gemeente verantwoordelijk is in het beheer en onderhoud. Conform de afspraken uit de notitie Beheer Kapitaalgoederen 2023-2026 wordt in de begroting jaarlijks rekening gehouden met de verwachte toename van de beheerkosten. Voor 2026 is de structurele stijging van

Begroting 2026

de beheerkosten vanaf 2026 voor groen, water, bestrating, straatmeubilair en openbare verlichting geraamd op € 130.000. Conform de raadsbrief over actualisatie van het meerjarenbeeld van maart 2025 ramen we voor elk volgend jaar een aanvullend bedrag van € 150.000 structureel voor areaal uitbreiding openbare ruimte. Bij de kadernota volgend jaar bepalen we wat de daadwerkelijke verhoging voor het dan komende begrotingsjaar moet zijn.

Deze bijlagen kunt u vinden op de website.

Bestandsnaam

- Woonvisie Smallerland 2020-2025.pdf
- Aanvulling op de Woonvisie 2020-2025.pdf

3.4 Buitengebied

Wat willen we bereiken?

Het realiseren van een gezond, aantrekkelijk, veilig en economisch vitaal buitengebied

Ons goud is ons buitengebied. Een landschap waarin de geschiedenis afleesbaar is. Het buitengebied van Smallingerland speelt een grote rol in de aantrekkingskracht van de gemeente om te wonen, werken en te recreëren. In Smallingerland zetten we in op een gezond, aantrekkelijk, veilig en economisch vitaal buitengebied met ruimte voor ondernemen in onder meer de agrarische en recreatieve sector. Dat betekent een gezonde bodem, gezonde lucht, een gezonde waterkwaliteit, dierenwelzijn en aandacht voor biodiversiteit. En dat in een afwisselend en toegankelijk landschap.

Wat gaan we daar in 2026 voor doen?

Verbeteren van het gebied de Hegewarren

Wat gaan we daar voor doen

De uitwerking van de variant 'Open en Natuurlijk' versterkt nadrukkelijk de verbinding van Drachten met de Friese Meren. De gemeente neemt proactief deel aan de voorbereidingen voor de gebiedsontwikkeling Hegewarren en ziet hierin kansen voor Smallingerland. Inmiddels is ruim de helft van het gebied aangekocht.

De planvorming is opnieuw vertraagd door de stikstofproblematiek. In 2025 wordt verder gewerkt aan de uitwerking van de plannen, op basis van de afgeronde Landschapsecologische Systeemanalyse (LESA). De LESA geeft inzicht in de werking van het watersysteem, de bodem, natuurwaarden en de haalbaarheid van de variant 'Open en Natuurlijk'.

Daarnaast is een eerste archeologische verkenning uitgevoerd en is de bodemkaart geactualiseerd. Onderdeel van de planvorming is ook een recreatievisie voor het gebied.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Begin 2026 wordt het ontwerpproces afgerond en kan het ontwerp worden voorgelegd aan de drie opdrachtgevers: de provincie Fryslân, het Wetterskip Fryslân en de gemeente.

Wat mag het kosten?

Voor deze opgave zijn geen nieuwe budgetten opgenomen in deze begroting.

Het totaal overzicht van baten en lasten van dit programma vindt u [hier](#). Daar vindt u ook eventuele ombuigingsmaatregelen die opgenomen zijn voor dit programma.

3.5 Verbindende opgave van bereikbaarheid

Wat willen we bereiken?

A. De fiets en voetganger krijgen prioriteit

Het stimuleren van lopen en het gebruik van de (elektrische) fiets speelt een belangrijke rol in het verduurzamen van de mobiliteit. Fietsen en lopen nemen immers weinig ruimte in, en zijn gezond en duurzaam. De afstanden binnen Drachten en tussen Drachten en de omliggende dorpen zijn dusdanig, dat de fiets voor veel mensen een prima alternatief is voor de auto. Ook hebben lopen en fietsen een belangrijke recreatieve functie.

Binnen verblijfsgebieden zien we de voetganger en de fietser als de maat der dingen. Bij de (her)inrichting van verblijfsgebieden waarin wordt gewoond, gewerkt, gewinkeld en/of wordt gerecreëerd, vormen verblijven, lopen en fietsen het uitgangspunt. Gezondheid, leefbaarheid, aantrekkelijkheid en welbevinden zijn hier minstens zo belangrijk als (auto)bereikbaarheid. We hanteren hierbij het zogeheten STOMP-principe en we passen bij het ontwerp van voorzieningen voor voetgangers en fietsers eigentijdse ontwerpuitgangspunten toe op basis van de meest actuele landelijke ontwerprichtlijnen. We hebben daarbij oog voor een veilige en toegankelijke openbare ruimte en goede stallingsmogelijkheden voor fietsers.

We streven ernaar om werkzaamheden in het kader van beheer en onderhoud aan te grijpen om de inrichting voor voetgangers en fietsers zo verkeersveilig en optimaal mogelijk te maken.

B. Netwerk langzaam verkeer & toekomstbestendige wegencategorisering

We streven naar het beperken van het aantal niet-duurzame verplaatsingen en het verduurzamen van de bestaande mobiliteit. Het stimuleren van het gebruik van de (elektrische) fiets speelt hierin een belangrijke rol. De fiets neemt immers weinig ruimte in, en fietsen is gezond en duurzaam. De afstanden binnen Drachten en tussen Drachten en de omliggende dorpen zijn dusdanig, dat de fiets voor veel mensen een prima alternatief is voor de auto. Maar ook het recreatieve belang van fietsen is groot in de gemeente Smallingerland. We zetten daarom in op een netwerk van veilige, directe, aantrekkelijke en comfortabele fietsverbindingen binnen de gemeente.

Meer verblijfskwaliteit en langzaam verkeer rondom het centrum van Drachten door het afbouwen van de huidige dominantiepositie van het autoverkeer in de openbare ruimte. De kracht van het centrum van Drachten wordt mede gevormd door een goede (auto)bereikbaarheid. Op voorhand realiseren we in de komende jaren geen nieuwe extra auto-infrastructuur, maar geven we voorrang aan duurzame en gezonde vormen van vervoer.

Een vlotte en veilige verkeersdoorstroming op het hoofdwegennet om een goede bereikbaarheid van de bedrijventerreinen in de gemeente te waarborgen door het doorgaand autoverkeer in en rondom het centrum van Drachten en in de verblijfsgebieden (waaronder de woonwijken) te beperken.

Aan de westkant van het centrum zijn er verschillende ruimtelijke ontwikkelingen (uitbreiding van het museum, de verbouw van het gemeentehuis, de nieuwbouw van de Sint Lukasschool en de kerk). Daarbij werken we aan een aantrekkelijke, groene omgeving en minder auto's.

In het centrum introduceren we venstertijden. Hierdoor is de bevoorrading geconcentreerd in de ochtend.

We stellen een verkeerscirculatieplan op. Hiermee onderzoeken we de mogelijkheden om het autoverkeer rond het centrum en in de wijken rond het centrum te beperken.

C. Aanpak verkeersonveiligheid

In lijn met het landelijke Strategisch Plan Verkeersveiligheid streven we naar 0 verkeersdoden en ernstige verkeersslachtoffers in 2050. Het verkeerssysteem moet daarom zo ingericht zijn dat het tot veilig gedrag en veilig samengaan van de verschillende soorten verkeer en vervoer leidt. De aanpak van Smallerland is erop gericht om ongevallen te voorkomen.

D. Toekomstbestendig parkeren

We werken aan actualisatie van de gemeentelijke parkeernormering. Met deze actualisatie wordt tot een passende en meer flexibele toepassing van parkeernormen gekomen, zowel voor personenauto's van bewoners en bezoekers, als voor fietsen. Hierbij worden de meest actuele landelijke parkeer-kencijfers en een aantal actuele thema's betrokken, waaronder de kwaliteit van de leefomgeving en actuele maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de opkomst van kleine woonvormen (bijvoorbeeld tiny houses), deelmobiliteit en laadinfrastructuur. Een belangrijk aspect hierbij is het belang van de realisatie van de woningbouwopgave. Bij het vaststellen van actuele parkeernormen wordt de betaalbaarheid en realiseerbaarheid van de woningbouwopgave daarom betrokken.

E. Toegankelijk aanbod van openbaar vervoer & deelfervoer

Goede, betaalbare en toegankelijke mobiliteit voor alle inwoners van de gemeente is van groot maatschappelijk belang. Het openbaar vervoer, kleinschalige vervoersinitiatieven en deelfervoer vervullen hierin een belangrijke rol. Openbaar vervoer en deelmobiliteit vormen tevens belangrijke pijlers om de doelstellingen op het gebied van CO2-reductie te behalen. We hebben daarbij oog voor toegankelijke mobiliteit voor minder-validen en ouderen, mede gezien de vergrijzing. De provincie is primair verantwoordelijk voor het openbaar vervoer in de provincie Fryslân. We blijven daarom bij de provincie Fryslân pleiten voor goede busverbindingen in de gemeente en in de regio. Het verbeteren van de bereikbaarheid van de dorpen, de woonwijken én de bedrijventerreinen per openbaar vervoer heeft daarbij onze prioriteit.

F. Dekkend netwerk laadinfrastructuur

Om de bestaande (auto)mobiliteit te verduurzamen is het noodzakelijk om voertuigen op fossiele brandstoffen uit te faseren. Naast landelijke regelgeving is daarin een belangrijke rol voor gemeentelijke overheden weggelegd. We zien hierbij de grootste kansen in de elektrificatie van de automobilititeit. We stimuleren elektrificatie van de automobilititeit door het aanbieden van een dekkend, toegankelijk, betaalbaar en veilig netwerk van laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen binnen de gemeente Smallerland. Ook waterstof zien we als alternatieve brandstof, met name voor de logistieke sector.

G. Duurzame logistiek

In Drachten is sprake van relatief veel logistieke mobiliteit, mede door de omvang van de bedrijventerreinen. Een goede en veilige logistieke bereikbaarheid is van groot belang voor het economisch vestigingsklimaat en een breed scala aan dagelijkse voorzieningen in de gemeente. We

werken aan randvoorwaarden voor goede en veilige verbindingen tussen deze bedrijventerreinen en het landelijke en regionale hoofd- en vaarwegennet.

Wat gaan we daar in 2026 voor doen?

A1. Verbeteren fietsoversteekplaatsen

Wat gaan we daar voor doen

Voor een viertal fietsoversteken moet de verkeersveiligheid en oversteekbaarheid verbeterd worden. Het gaat om de oversteken Overstesingel – Kuinder, Eikesingel – Burmanialaan, Eikesingel – Sportlaan en Ringweg – Noorderdwarsvaart. De oversteken bij de Eikesingel worden opgepakt in samenhang met het nieuwe zwembad en mogelijke aanpassingen aan de Sportlaan.

Wat gaat het dit jaar opleveren

In 2024 zijn de oversteken Eikesingel – Burmanialaan en Eikesingel – Sportlaan aangepakt, en in 2025 de oversteken Overstesingel – Kuinder. In 2026 verwachten we de aanpak van de oversteek Ringweg – Noorderdwarsvaart.

B1. Realisatie doorfietsroute Drachten - Heerenveen

Wat gaan we daar voor doen

Door de provincie is deze doorfietsroute aangemerkt als een van de vijf kansrijke routes, waarbij we provinciale subsidie hebben gekregen. Het project draagt bij aan drie opgaves uit de omgevingsvisie: 'levendige, aantrekkelijke wijken en dorpen', 'versterken van de positie van Drachten als regionaal verzorgingsgebied' en 'versterken van de kwaliteit van het buitengebied'. Het sluit ook naadloos aan op onze duurzaamheidsambities.

Wat gaat het dit jaar opleveren

De planvorming voor de route vindt plaats in 2024 en 2025. Dit doen we samen met de gemeente Opsterland en de gemeente Heerenveen. Uitvoering zal op zijn vroegst eind 2026 zijn.

B2. Verkeersmonitoring

Wat gaan we daar voor doen

Verkeersmonitoring is een wettelijke taak om intensiteiten te registreren op gemeentelijke wegen en onder andere input te leveren voor de BGE (basiskaart geluidsemissies).

Wat gaat het dit jaar opleveren

We stellen een actuele basiskaart geluidsemissies (BGE) op.

B3. Toekomstbestendige wegencategorisering

Wat gaan we daar voor doen

Om een toekomstbestendig mobiliteitsnetwerk binnen Smallerland te kunnen garanderen, heroverwegen we de huidige functie van de autostructuur en de inrichting van wegen binnen de gemeente. Hierin betrekken we ook de landelijke invoering van de norm 30km binnen de bebouwde kom en de wijze waarop we daar in Smallerland vorm aan geven.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Bij wegen die we in het kader van rioolvervangings en/of onderhoud aanpakken maken we de afweging over de inrichting en snelheid op basis van ons beleidskader mobiliteit en actuele landelijke normen.

C1. Aanpak verkeersonveiligheid o.b.v. uitvoeringsprogramma

Wat gaan we daar voor doen

De verkeersonveiligheid in de gemeente pakken we aan op basis van de uitkomsten van de Risicoanalyse Verkeersveiligheid. We nemen maatregelen daar waar de risico's het grootst zijn én waar deze het meeste effect hebben.

Wat gaat het dit jaar opleveren

In 2026 komen de volgende projecten in uitvoering:

- Lange West
- Berglaan
- Kleinschalige maatregelen bij diverse rotondes rond het centrum

C2. Doelgroepenaanpak op basis Manifest Permanente Verkeerseducatie

Wat gaan we daar voor doen

Vanuit Permanente Verkeerseducatie heeft het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Fryslân (ROF) diverse projecten ontwikkeld voor alle verkeersdeelnemers. Op dit moment wordt met de provincie een nieuw manifest opgesteld.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Afhankelijk van de beschikbare middelen wordt een keuze gemaakt uit de onderstaande activiteiten.

- Verkeersmarkten en verkeerslessen op diverse scholen;
- Cursussen scootmobiel in een groep en 1-op-1 training;
- Rijvaardigheidsdag voor 50+ers;
- Op de scholen voor het voortgezet onderwijs zijn diverse projecten om het verkeersgedrag van de leerlingen positief te beïnvloeden. Met als doel minder betrokken te zijn bij verkeersongevallen;
- Programma 'Doortrappen' is bedoeld om ouderen bewust te maken van het aspect fietsveiligheid. We doen dat door het onderwerp bespreekbaar te maken op de plekken waar ouderen al zijn. Vervolgens gaat het erom hen te verleiden tot aanpassingen aan de fiets of in gedrag in het verkeer;
- Diverse interventies die de oudere fietser meer bewust maakt van veilig fietsen.

D1. Parkeer-regulerende maatregelen rondom centrum van Drachten

Wat gaan we daar voor doen

Een herijking van het parkeerbeleid is in 2025 voorzien. We verwachten dat bestuurlijke vaststelling in 2025 kan plaatsvinden. Hier hoort een uitvoeringsagenda bij met acties die in 2026 opgepakt worden.

We beperken in de komende jaren de huidige dominantiepositie van het autoverkeer in de openbare ruimte, ten gunste van meer verblijfskwaliteit en een betere positie voor het langzame verkeer. Hiervoor verminderen we in en rondom het centrum van Drachten - daar waar mogelijk - het aanbod van parkeervoorzieningen op maaiveld-niveau.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Meer ruimte voor ruimtelijke ontwikkelingen, verblijfskwaliteit en groen. Een juist gebruik van de beschikbare parkeercapaciteit. Minder of geen parkeerhinder door parkerende werknemers en/of bezoekers.

D2. Actualisatie parkeerbeleid

Wat gaan we daar voor doen

Er is in 2024 een beleidskader mobiliteit vastgesteld. Het parkeerbeleid moet in overstemming zijn met dit mobiliteitsbeleid van de gemeente Smallingerland. Daarnaast vragen de verschillende ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeente om geactualiseerde parkeernormen. Een herijking van het parkeerbeleid is dan ook voorzien.

Wat gaat het dit jaar opleveren

We verwachten dat bestuurlijke vaststelling van de actualisatie parkeerbeleid in 2025 kan plaatsvinden. Hier hoort een uitvoeringsagenda bij met acties die in 2026 opgepakt worden.

E1. Verbeteren toegankelijkheid van openbaar vervoer en deelvervoer

Wat gaan we daar voor doen

Goede en betaalbare en toegankelijke mobiliteit voor álle inwoners van de gemeente, waaronder de woonwijken in én de dorpen rondom Drachten blijft van groot belang. De Provincie Fryslân zet in op het verduurzamen en veranderen van het mobiliteits-systeem. Zij voorzien daarbij een belangrijke rol voor mobiliteitshubs. Dit zijn knooppunten waar het openbaar vervoer en andere vervoerwijzen samenkomen, vaak aangevuld met voorzieningen zoals fietsenstallingen, deelvervoer, laadinfrastructuur, horeca of werkplekken.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Mobiliteitshubs versterken de bereikbaarheid en maken duurzaam reizen aantrekkelijker. Als gemeente sluiten we hierbij graag aan.

Bij de noordelijke provincies blijven we pleiten voor goede busverbindingen.

E2. Onderzoek kansen first & last-mile (deelvervoer) Drachten

Wat gaan we daar voor doen

We zien de fietser en voetganger als belangrijke schakels in de vervoersketen in combinatie met het openbaar vervoer.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Het is van belang dat op de transferpunten voldoende goede stallingsmogelijkheden voor fietsers en wachtvoorzieningen aanwezig zijn. Ook onderzoeken we hoe de bedrijventerreinen in Drachten beter bereikbaar kunnen worden vanaf de transferpunten, bijvoorbeeld door de inzet van innovatief deelvervoer.

F1. Uitrol openbare laadinfrastructuur door deelname regionale samenwerking

Wat gaan we daar voor doen

In het afwegingskader voor elektrische laadinfrastructuur is de gemeentelijke strategie bepaald waarmee we in de komende jaren de transitie naar duurzame mobiliteit in de gemeente stimuleren

en faciliteren. Hiertoe neemt de gemeente Smallingerland onder andere deel aan een regionale samenwerking met de provincie en andere Friese gemeenten. We werken daarbij in beginsel vooral vraag-gestuurd.

Wat gaat het dit jaar opleveren

De concessie die we afgelopen jaren hebben gehad, eindigt op 1 januari 2026. Met andere Friese gemeenten en de provincie oriënteren we ons hoe we dit verder organiseren. Doel blijft daarbij om vraag-gestuurd te blijven werken en het werkveld uit te breiden naar bijvoorbeeld snel-laders en logistiek laden.

G1. Verkenning duurzame logistiek Smallingerland

Wat gaan we daar voor doen

In Drachten is relatief veel logistieke mobiliteit. Met lokale wet- en regelgeving versnellen we de transitie naar duurzame mobiliteit in het centrumgebied, mede om zo de uitstoot, hinder en overlast tegen te gaan. Denk aan venstertijden centrumgebied en ZE-zones.

Specifiek voor het goederenvervoer speelt de gemeente in op de mogelijkheden voor transport over water. Bij het bedrijventerrein De Haven en Tussendiepen in Drachten liggen hiervoor goede mogelijkheden. We blijven streven naar de realisatie van een klasse-Va vaarweg naar Drachten, zodat ook de grootste categorie binnenvaartschepen Drachten vanaf het Prinses Margrietkanaal kan bereiken.

Wat gaat het dit jaar opleveren

In het centrum introduceren we venstertijden. Hierdoor is de bevoorrading geconcentreerd in de ochtend.

Wat mag het kosten?

Voor deze opgave zijn geen nieuwe budgetten opgenomen in deze begroting.

Het totaal overzicht van baten en lasten van dit programma vindt u [hier](#). Daar vindt u ook eventuele ombuigingsmaatregelen die opgenomen zijn voor dit programma.

3.6 Leidend principe duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

A. Energie en warmte

We gebruiken zo min mogelijk energie en wat we gebruiken is zoveel mogelijk duurzaam opgewekt. Het energienetwerk wordt zo efficiënt mogelijk gebruikt. We werken aan het veiligstellen van de energievoorziening voor onze inwoners. Voor alle inwoners en bedrijven is energie toegankelijk en beschikbaar. Onze leefomgeving nodigt uit tot duurzame en gezonde vervoersbewegingen. Hierdoor verminderen we de CO₂-uitstoot en worden de negatieve effecten op het klimaat tegengegaan. In 2050 hebben wij in Smallerland geen aardgas meer nodig om in onze energiebehoefte te voorzien.

B. Klimaatadaptatie en biodiversiteit

Als uitwerking van de Omgevingsvisie Smallerland en in het kader van de Visie Duurzaamheid is het Klimaatadaptatieplan Smallerland 2024-2028 opgesteld. Het plan richt zich op de thema's wateroverlast, droogte, hittestress en biodiversiteit en bestaat uit drie onderdelen: de groenblauwe structurenkaart, de klimaatadaptatiestrategie en de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie. Het klimaatadaptatieplan is door het college en de raad vastgesteld in het voorjaar van 2024.

De groenblauwe structuren en de knelpunten in de structuren zijn geïnterpreteerd. Het product is een groenblauwe structurenkaart die geldt voor alle ruimtelijke ontwikkelingen en het beheer binnen onze gemeente. Deze kaart is een randvoorwaarde voor alle ruimtelijke ontwikkelingen. Het behoud en de versterking van groenblauwe structuren is van groot belang voor het oplossen van problemen die rondom de vier thema's spelen. De structuren zijn dus van groot belang voor de leefbaarheid binnen de woonwijken.

Om een helder kader voor alle ruimtelijke ontwikkelingen te beschrijven, is een klimaatadaptatiestrategie uitgewerkt. Er is een strategie per wijk beschreven en er zijn strategieën per categorie waarbij ook de consequenties voor de ruimtelijke ontwikkeling en het beheer worden uitgewerkt. De klimaatadaptatieve randvoorwaarden gelden voor alle ruimtelijke ontwikkelingen. De meeste randvoorwaarden gelden voor het openbaar terrein. Een aantal randvoorwaarden gelden voor het privaat terrein.

Er is een uitvoeringsagenda klimaatadaptatie samengesteld waarbinnen projecten worden benoemd met bijbehorende kosten, kostendekking en planning. De uitvoeringsagenda is verdeeld in drie soorten projecten: uitvoeringsprojecten, bewustwordingsprojecten en onderzoeken (kennis).

C. Circulariteit

Gemeente Smallerland streeft naar een circulaire samenleving waarin we zorgvuldig omgaan met de grondstoffen en materialen die beschikbaar zijn. We gebruiken wat de aarde ons geeft zodanig dat onze vraag en het aanbod van de aarde in balans zijn. We maken optimaal gebruik van onze grondstoffen en door het sluiten van kringlopen doen we meer met minder. Afval bestaat niet.

D. Duurzame bedrijfsvoering

De gemeente Smallingerland heeft een voorbeeldfunctie als het gaat om duurzame bedrijfsvoering. We minimaliseren onze CO₂-voetafdruk. Om deze voorbeeldrol te kunnen aannemen hanteren we een integrale aanpak. De belangrijkste pijlers zijn energie, klimaatadaptatie en circulariteit. Om de gemeentelijke organisatie draaiende te houden gebruiken we energie voor onze gebouwen, voor ons vervoer, produceren we afval, kopen we producten in en besteden we werkzaamheden aan. Onze activiteiten hebben een impact op de klimaatverandering, onze leefomgeving en de economie.

Wat gaan we daar in 2026 voor doen?

A1. Energie besparen en verduurzamen gebouwde omgeving

Wat gaan we daar voor doen

We intensiveren de gemeente brede aanpak voor inwoners met activiteiten gericht op energiebesparing en CO₂-reductie. Met het Nationaal Isolatie Programma (NIP) bieden we financiële ondersteuning aan woningeigenaren voor isolatie van hun woning. Hiervoor heeft de gemeente van het Rijk €5,3 miljoen ontvangen in de vorm van een specifieke uitkering.

Wat gaat het dit jaar opleveren

De uitvoering van het NIP doen we samen met de andere Friese gemeenten en de provincie. De adviseur woningverduurzaming van de gemeente en de vrijwilliger energiecoaches ondersteunen de inwoners bij de uitvoering van de maatregelen. Daarnaast blijven we voorlichting verzorgen aan onze inwoners.

A2. Energieopwek en -beschikbaarheid

Wat gaan we daar voor doen

In Smallingerland is sprake van netcongestie (zie ook programma Economie). Bedrijven met plannen voor uitbreiding of nieuwbouw en daarvoor een grote stroomaansluiting nodig hebben van netbeheerder Liander kunnen niet worden gefaciliteerd. Om ervoor te zorgen dat Drachten de komende jaren economisch niet op slot komt te staan, werken we aan pilots. Deze zijn gericht op het creëren van (tijdelijke) oplossingen van de netcongestie op het bedrijventerrein Azeven-Noord en het bedrijventerrein De Haven. De pilots dragen ook bij aan kennisontwikkeling over netcongestie en de inrichting van een toekomstig en duurzaam energiesysteem.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Met bedrijven op het bedrijventerrein Azeven-Noord onderzoeken we de mogelijkheden voor een smart grid om de bedrijven te faciliteren in hun stroomvraag ondanks de netcongestie. Ook voor woningbouw onderzoeken we hoe we het elektriciteitsnet zoveel mogelijk kunnen ontlasten.

We onderzoeken de mogelijkheid om regie te voeren vanuit de gemeente om opwek lokaal te realiseren en lokaal binnen de gemeente te leveren.

Door een bronnenstrategie brengen we in kaart hoe het (duurzame) energiesysteem van Smallingerland in 2050 eruit zou kunnen zien. We werken verschillende scenario's uit in lijn met de Friese Energievisie. Deze scenario's worden geconcretiseerd in het Ruimtelijk Ontwikkelperspectief (ROP, zie programma brede ontwikkelingen) waarin de verschillende ambities van de gemeente ruimtelijk vertaald worden. De bronnenstrategie en het ROP vormen de basis voor onze inbreng in de Provinciale Omgevingsvisie (POVI).

A3. Opstellen warmteprogramma

Wat gaan we daar voor doen

De gemeente werkt aan de warmtetransitie om woningen en gebouwen aardgasvrij te maken. De Transitievisie Warmte die in 2021 is opgesteld, moet uiterlijk in 2026 worden geactualiseerd als verplicht warmteprogramma onder de Omgevingswet. In het warmteprogramma wordt per dorp, wijk of buurt het tijdspad van verduurzaming beschreven. Ook worden potentieel beschikbare duurzame warmte-alternatieven in beeld gebracht voor de wijken waar de gemeente de komende tijd aan de slag gaat.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Het opstellen van een warmteprogramma vergt een zorgvuldig proces waarmee wij inmiddels zijn begonnen. De gemeenteraad wordt hierbij periodiek betrokken en geïnformeerd.

B1. Uitvoeringsagenda klimaatadaptatieplan

Wat gaan we daar voor doen

Als uitwerking van de Omgevingsvisie Smallerland en in het kader van de Visie Duurzaamheid heeft de gemeente Smallerland een Klimaatadaptatieplan opgesteld. Dit plan gaat over wateroverlast, droogte, hittestress en biodiversiteit en bestaat uit drie belangrijke onderdelen: de groenblauwe structurenkaart, de klimaatadaptatiestrategie en de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie. Zowel de groenblauwe structurenkaart als de klimaatadaptatiestrategie gelden als randvoorwaarde voor alle ruimtelijke ontwikkelingen en het beheer binnen de gemeente Smallerland. Binnen de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie worden projecten benoemd met bijbehorende kosten, kostendekking en planning. Er zijn drie typen projecten te onderscheiden:

- Uitvoeringsgerichte projecten;
- Projecten om de bewustwording bij bewoners en bedrijven te vergroten;
- Projecten die bijdragen aan het verbeteren van de kennis om in de toekomst het beleid te monitoren.

Uitvoering is van belang om stappen te zetten in de klimaatadaptatieve inrichting in bestaande wijken waar de komende jaren ook andere opgaven liggen. Bewustwording is ook van belang om niet alleen de openbare ruimte aan te passen aan het klimaat, maar ook de private eigendommen in onze gemeente klimaatadaptief in te richten. Naast het vergroenen van straten, pleinen en parkeerplaatsen is het ook van belang om het aangrenzende gebied in de vorm van tuinen, daken en bedrijventerreinen te vergroenen. Bij groene tuinen stroomt het regenwater niet of sterk vertraagd naar de bergingsvoorzieningen van de gemeente. Verder zorgen groene tuinen voor demping van hittestress en droogte en voor een toename van de biodiversiteit. Met de aanvullende kennisverbetering is monitoring van het beleid en de doelen mogelijk en kunnen vragen uit de samenleving beter worden beantwoord.

Wat gaat het dit jaar opleveren

In 2050 is de bebouwde omgeving in Smallerland op basis van het Klimaatadaptatieplan ruimtelijk zodanig ingericht en in beheer dat de fysieke leefomgeving de weersextremen op kan vangen en dat er sprake is biodiversiteitsherstel. De kans op wateroverlast, hittestress en droogte is tot een acceptabel niveau beperkt en daarmee het behoud van een prettig leefklimaat voor mens en dier. Verder is de dalende trend voor wat betreft de biodiversiteit omgebogen in een stijgende lijn.

C1. Realiseren van circulaire inkoop en circulair bouwen

Wat gaan we daar voor doen

De gemeente werkt aan circulaire inkoop en circulair bouwen volgens de afspraken die er liggen. We zoeken zowel bij het circulair inkopen als bij het circulair bouwen nadrukkelijk de samenwerking met Vereniging Circulair Friesland en regionale overheden met de kennis- en intervisieprogramma's 'Circulair Opdrachtgeven & Inkopen Friese Overheden' en 'Fryslân bouwt Circulair'. Voor het laatste programma is het woningbouwproject 'Vrijburgh fase 3' aangedragen. Ook de verbouwing van het gemeentehuis is inmiddels onderdeel van 'Fryslân bouwt Circulair'.

Naast deze 2 projecten onderzoeken we bij woningbouwprojecten de mogelijkheden voor realisatie van onze circulaire ambities. Om de investeringen in eigen panden passend te maken, werken we eraan om circulair afschrijven onderdeel te laten zijn van de gemeentelijke regeling.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Met behulp van de regionale samenwerking worden de gemeentelijke ambities en afspraken in regionaal verband in de komende jaren concreet vertaald naar het verduurzamen van onze inkoopprocessen door het integreren van circulaire principes. Opdrachtgevers binnen de ambtelijke organisatie krijgen voldoende handvatten om circulair opdrachtgeverschap in relevante gemeentelijke inkoopprocessen en aanbestedingen toe te kunnen passen.

Om het circulair bouwen verder te integreren en te borgen, gaan we aan de slag met het ontwikkelen van competenties en het opdoen van kennis & ervaring door het realiseren van gebiedsontwikkelingen en bouwopgaven volgens circulaire en biobased principes (zie Het Nieuwe Normaal www.hetnieuwenormaal.nl), waarbij het hergebruik van grondstoffen en gebruik van hernieuwbare grondstoffen centraal staan.

C2. Het inzetten van grondstoffen en groen-reststroom

Wat gaan we daar voor doen

Vanuit de Actieagenda Economie en het Programma Duurzaamheid werken we de komende jaren aan het versnellen van de transitie naar een circulaire economie. Op basis van de Routekaart die we samen met de Vereniging Circulair Fryslân voor bedrijventerrein "De Haven" hebben opgesteld, ontwikkelen we (als onderdeel van ontwikkelplan De Haven) een aanpak om bedrijventerreinen circulair te maken. De hierin benoemde opgaven en interventies worden voortgezet in 2026. Ook gaan we de komende jaren aan de slag met in het kaart brengen van onze waardevolle grondstofstromen. Zo creëren we een kans om grondstoffen optimaal in te zetten of her te gebruiken, denk bijvoorbeeld aan het inzetten van onze groen-reststroom (vrijgekomen bij groenonderhoud en infra-projecten).

Wat gaat het dit jaar opleveren

Met de aankoop van de grond bij de Tussendiepen zetten we in op het realiseren van een grondstoffenhub.

D1. Meten en monitoren met de milieubarometer

Wat gaan we daar voor doen

We willen in 2026 de grip op de duurzaamheidsimpact van de eigen gemeentelijke organisatie versterken en de resultaten in kaart brengen. Door te communiceren over deze resultaten werken we actief aan meer bewustwording en werken we resultaatgericht aan het verkleinen van onze CO2-voetafdruk. Daarom gaan we actief aan de slag met het meten en monitoren met de

Milieubarometer. Daarnaast onderzoeken we de kansen van het certificeren met de CO2-prestatieladder. We zetten bij de verbouwing van het gemeentehuis in op een duurzaam gebouw, circulaire toepassingen en materialen.

Wat gaat het dit jaar opleveren

De monitor moet inzichten gaan opleveren waar verduurzamingsinitiatieven goed gaan en waar ruimte is voor verbetering. Ook moet het gaan zorgen voor focus; inzetten op onderdelen waar een hoge impact te behalen is.

Verder kunnen resultaten inzichtelijk worden gemaakt om hier vervolgens over te kunnen communiceren en lering uit te trekken. En kan er op basis van de data bijgestuurd worden waar nodig.

We starten met de eerste stap van de CO2 prestatieladder.

Wat mag het kosten?

Voor deze opgave zijn geen nieuwe budgetten opgenomen in deze begroting.

Het totaal overzicht van baten en lasten van dit programma vindt u [hier](#). Daar vindt u ook eventuele ombuigingsmaatregelen die opgenomen zijn voor dit programma.

Deze bijlagen kunt u vinden op de website.

Bestandsnaam

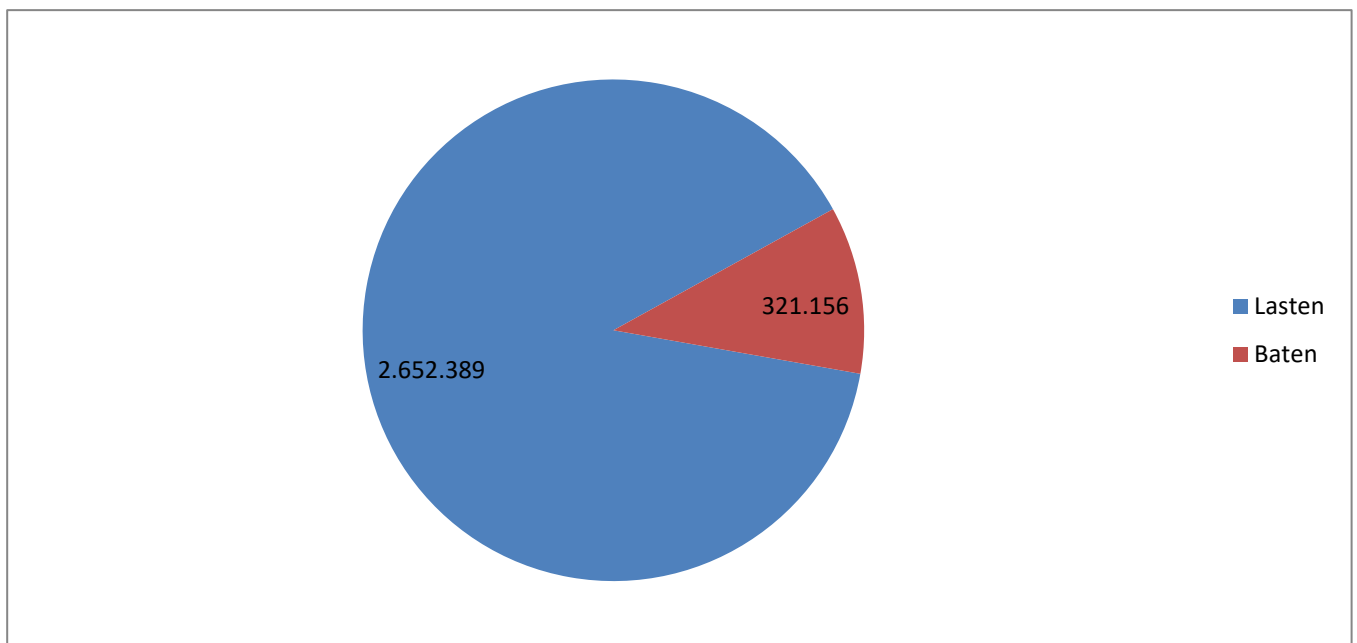
- Klimaatadaptatieplan-Smallingerland-2024-2028.pdf

Programma Economie

Algemene toelichting

In het programma Economie van Smallerland wordt gewerkt aan de vitaliteit en toekomstbestendigheid van de lokale economie. Het programma draagt direct en indirect bij aan de maatschappelijke opgaven uit de Omgevingsvisie en Sociale koers. Centraal in de uitvoering staat de Actieagenda Economie, het uitvoeringsprogramma voor de komende bestuursperiode. In het programma Economie staat de mens voorop en hebben alle inwoners kans op passend werk en om zich te ontwikkelen.

De gemeente zet zich ervoor in dat opleidingen en de kwaliteiten van de beroepsbevolking aansluiten op de vraag van werkgevers. Ondernemers krijgen ruimte en ondersteuning bij innovatie en groei. En er wordt gewerkt aan een blijvend aantrekkelijk vestigingsklimaat. Daarmee stimuleren wij economische ontwikkeling en werken we toe naar een nog positievere balans op de arbeidsmarkt, passend bij de regiofunctie. In Smallerland wordt daarmee ingezet op economische groei, maar dan wel één die bijdraagt aan een hoger welvaartsniveau in brede zin. Een duurzame en eerlijke economie met een innovatief karakter.

Programma brede ontwikkeling

Herijking economische agenda

De Actieagenda Economie loopt in 2026 af. Daarom wordt in 2026 gestart met een herijking van de Actieagenda Economie door gesprekken te voeren met externe en interne stakeholders over onder andere de impact en de toegevoegde waarde van de economische agenda.

Het doel is om eind 2026 een herijkte economische agenda door de gemeenteraad vast te laten stellen.

Wat mag het kosten

Hieronder de baten en lasten voor dit programma. In [bijlage D](#) van de begroting zijn de baten en lasten per taakveld opgenomen.

Bedragen * €1.000

Baten/lasten	Begroot na wijziging 2025	Primitieve begroting 2026
Exploitatie		
Baten	316	321
Lasten	-2.976	-2.652
	-2.660	-2.331
Reserve		
Toevoeging	0	-1.040
Onttrekking	1.255	1.440
	1.255	400
Resultaat na reservemutaties	-1.405	-1.931

Verplichte beleidsindicatoren

Hieronder de verplichte beleidsindicatoren voor het programma economie.

Indicator	Jaar	Smallerland	Nederland	Bron
Functiemenging [%]	2023	55,3	54,2	CBS BAG/LISA - bewerking ABF Research
Vestigingen [van bedrijven]	2023	156,9	181,8	LISA
Banen [per 1.000 inwoners van 15-64 jaar]	2023	933,2	836,6	CBS Bevolkingsstatistiek / LISA - bewerking ABF Research

Aanvullende beleidsindicatoren

Voor het programma economie zijn nog geen aanvullende beleidsindicatoren opgenomen.

Verbonden partijen

4.1 Optimaliseren ondernemersklimaat

Wat willen we bereiken?

Het optimaliseren van het ondernemersklimaat

Met het 'optimaliseren van het ondernemersklimaat' zet de gemeente in op werklocaties (inclusief het centrum van Drachten), het stimuleren van ondernemerschap en innovatie in het MKB en op de profilering van Drachten als innovatie maakstad.

Wat gaan we daar in 2026 voor doen?

Realiseren van hoogwaardige werklocaties

Wat gaan we daar voor doen

Begin 2022 is de visie op werklocaties vastgesteld door de gemeenteraad. Vanuit het bijhorende uitvoeringsprogramma werken wij aan onze werklocaties met als doel ook op de lange termijn over voldoende kwalitatief hoogwaardige werklocaties te kunnen beschikken.

Door de groeiende interesse in onze bedrijventerreinen is de strategische voorraad bedrijventerreinen momenteel lager dan de verwachte vraag die de gemeente op de middellange termijn op haar af ziet komen. Om over voldoende bedrijventerreinen te kunnen blijven beschikken, continueert de gemeente de inspanningen om in 2026 in samenwerking met de gemeente Opsterland 20 hectare bedrijventerrein te realiseren op Bedrijvenpark 'Drachten Azeven'. Daarnaast is er via de gemeenschappelijke regeling Exploitatiemaatschappij Bedrijvenpark Drachten voor fase vier 35 hectare grond aangekocht voor toekomstige ontwikkeling van het bedrijventerrein Azeven Noord. Tevens continueren we de gesprekken met de provincie om de vastgestelde programmeringsafspraken naar voren te halen. Hierbij worden de uitkomsten van de vraagbehoefte van grote (groter dan 3 hectare) en watergebonden kavels meegenomen.

Tevens werken we aan de afronding van Nijtap fase 2 en onderzoeken we de mogelijkheden voor invulling fase 3.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Concrete afspraken over de invulling van de verwachte vraag.
Plan van aanpak Nijtap fase 3.

Het verbeteren van het bedrijventerrein "De Haven"

Wat gaan we daar voor doen

Drachten heeft de grootste binnenhaven van Fryslân. Het aangrenzende bedrijventerrein is één van de grootste aaneengesloten bedrijventerreinen van Noord-Nederland. Het vervult dan ook een belangrijke werkgelegenheidsfunctie voor de regio.

Sinds 2022 zijn de nodige stappen gezet voor een ontwikkelplan "De Haven". Zo zijn diverse onderzoekstrajecten gestart die meer inzicht geven in de specifieke opgaven op het bedrijventerrein. Bijvoorbeeld het tegengaan van hittestress en wateroverlast, de transitie naar een circulaire economie en de bereikbaarheid van bedrijven over weg en water. In januari 2024 is de bouwstenen notitie voor de ontwikkeling van bedrijventerrein "De Haven" vastgesteld. Hierin zijn drie ambities benoemd. Deze ambities worden vertaald in een gebiedsprogramma waardoor alle ontwikkelingen

in samenhang met elkaar worden uitgevoerd. In 2026 continueren we de ingezette route om samen met ondernemers te werken aan een toekomstbestendig havengebied. In de investeringsagenda is tot en met 2037 een bedrag van € 8 miljoen opgenomen voor de toekomstbestendige inrichting van het bedrijventerrein. Hiervan is € 2 miljoen opgenomen in jaarschijf 2029.

Tevens zijn er serieuze stappen gezet in een (economisch) houdbaar model om de kaden van de industriehaven structureel te kunnen onderhouden. Voor onderhoud en vervanging van de kaden in de haven is budget nodig. In de investeringsagenda is hiervoor een bedrag van € 14 miljoen opgenomen verspreid over de jaren tot en met 2037. Hiervan is € 5 miljoen opgenomen in de meerjarenraming (jaarschijf 2026 en 2029). In 2026 wordt een plan van aanpak opgesteld voor het structureel beheer en onderhoud van de kaden.

Voor de ondernemers op het bedrijventerrein is er een consultatieronde om ook van hen te horen welke opgaven zij zien. Dit traject vormt tegelijkertijd ook een eerste aanzet om de organisatiegraad (en investeringsbereidheid) op het terrein te vergroten. In 2026 geven we uitvoering aan de samenwerkingsovereenkomst met sociëteit "De Haven".

Wat gaat het dit jaar opleveren

Ruimtelijk ontwikkelperspectief inclusief financieringsstrategie.

Drie kansrijke herontwikkelingsgebieden.

Plan van aanpak voor structureel beheer & onderhoud van de kaden.

Beter energienetwerk op het bedrijventerrein

Wat gaan we daar voor doen

De afgelopen jaren is er veel belangstelling geweest en is er veel verkocht op de bedrijventerreinen Azeven-Noord, De Haven en Nijtap. In Drachten is sprake van netcongestie. Dit houdt in dat er geen stroom geleverd of terug geleverd kan worden aan het net. Dat betekent dat grote aansluitingen voor nieuwe bedrijven, of bedrijven die willen uitbreiden, niet meer mogelijk zijn en bedrijven op de wachtlijst komen bij Liander. Dit is een risico voor de grondverkopen voor de komende jaren en zet economische ontwikkelingen onder druk. De oplossing is een nieuw onderstation. Realisatie daarvan duurt 6 tot 8 jaar. Samen met (nieuwe) bedrijven, Liander en TenneT wordt gezocht naar oplossingen voor de korte en middellange termijn.

We zijn gestart met pilots op bedrijventerreinen De Haven en Azeven-Noord, die oplossingen bieden voor de netcongestie. Dit sluit ook goed aan bij onze ambitie om Drachten als de innovatie maakstad van Noord-Nederland te profileren. De financiële middelen die voor de pilots nodig zijn, staan in het programma Fysiek Domein van deze begroting.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Concrete pilots om oplossingen te bieden voor de netcongestie in Smallingerland.

Het contact met de ondernemers verbeteren

Wat gaan we daar voor doen

In 2026 gaan we door met de werkwijze die is ingezet met de herijking van de strategische visie op accountmanagement. Dit betekent dat de gemeente, naast het leveren van de reguliere publieke dienstverlening, ook zelf proactief naar buiten gaat voor contact met de ondernemers binnen de gemeente.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Met onze werkwijze zijn we als gemeente in staat snel in te spelen op de behoefte die bij ondernemers leeft. Om optimaal in te kunnen spelen op de behoefte van specifieke doelgroepen zoals starters, maken wij gebruik van het ondersteuningsaanbod van andere partijen in de regio. Voorbeelden zijn Ynbusiness, Founded in Fryslân, Kamer van Koophandel en Samenwerkingsverband Noord Nederland. Als onderdeel van onze strategische visie op accountmanagement zijn wij ook voortdurend met deze partijen in gesprek en organiseren we (thematisch) ondernemersbijeenkomsten met bijvoorbeeld de Ondernemersvereniging Drachten. Dat doen we om samen het ondersteuningsaanbod zo goed mogelijk bij de behoefte van de ondernemers in de gemeente aan te laten sluiten.

In de lijn van het gebiedsprogramma centrum Drachten wordt verder gewerkt aan de aantrekkelijkheid van het centrum. Daarbij wordt ook gekeken naar trends en ontwikkelingen en de gevolgen daarvan op de inrichting van het gebied. De gemeente wil ervoor zorgen dat het centrum van Drachten een plek blijft waar het goed ondernemen is.

Wat mag het kosten?

In de onderstaande tabel staan de nieuw op te nemen budgetten voor deze opgave.

Het totaal overzicht van baten en lasten van dit programma vindt u [hier](#). Daar vindt u ook eventuele ombuigingsmaatregelen die opgenomen zijn voor dit programma.

Bedragen * €1.000

Titel voorstel	(i)/(s)	Extra lasten 2026	Extra lasten 2027	Extra lasten 2028	Extra lasten 2029
Evenementenplan	Structureel	350	350	350	350
Gebiedsprogramma De Haven	Incidenteel	0	0	0	0

Evenementenplan

Drachten wil zich profileren als innovatieve maakstad en cultureel centrum van de regio. Grote evenementen zoals Musyk Simmer en Licht op Drachten versterken identiteit, aantrekkingskracht en leefbaarheid. Ze sluiten aan op het DNA van de regio en kunnen uitgroeien tot signatuurevenementen met landelijke uitstraling. Om dit structureel door te ontwikkelen zijn vanaf 2026 middelen nodig. Er wordt ook gekeken naar een revolverend fonds om risico's voor organisatoren te beperken.

Gebiedsprogramma De Haven

De toelichting is opgenomen bij het onderwerp "Het verbeteren van het bedrijventerrein "De Haven".

4.2 Positionering en profilering Smallerland

Wat willen we bereiken?

Talent en bedrijven verleiden om te blijven vestigen in Smallerland

Positionering en profilering van onze gemeente is noodzakelijk om talent en bedrijven te verleiden om zich in Smallerland te blijven vestigen. En om anderen te verleiden mee te investeren in de realisatie van onze (ontwikkel)opgaven.

Wat gaan we daar in 2026 voor doen?

Profileren van Drachten als de innovatie maakstad van Noord-Nederland

Wat gaan we daar voor doen

In de Omgevingsvisie Smallerland heeft de gemeenteraad de ambitie uitgesproken om de positie van Drachten in het regionale verzorgingsgebied te willen versterken. En ook in te willen zetten op de profilering van Drachten als de innovatie maakstad van Noord-Nederland.

Majeure evenementen aansluitend bij de identiteit van Smallerland kunnen een belangrijke rol spelen in de realisatie van bovenstaande ambities. Niet alleen omdat zij Drachten | Smallerland op de kaart kunnen zetten bij een groter publiek. En op die manier de aantrekkingskracht van Drachten op inwoners en bedrijven van buiten vergroten. Maar vooral ook omdat zij de trots van eigen inwoners voeden en zorgen voor een economische impuls van onze bedrijven. Evenementen leveren daarmee ook een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid in onze gemeente.

Daarom is vanuit de Actieagenda Economie een initiatief gestart voor een meer structurele en grootschalige evenementenplanning in de gemeente. In dit kader wordt met de Centrummanager, Platform Gastvrij Smallerland en de ondernemersverenigingen (HA&IE, OVD, De Kades) verkend welk type evenementen een aanvulling kunnen zijn op hetgeen in Smallerland al plaatsvindt.

De reclamebelasting wordt onder meer aangewend voor activiteiten in de decembermaand en is ontoereikend om grote evenementen te organiseren. Daarom wordt in 2026 bij een positief besluit van de gemeenteraad een Ondernemersfonds ingericht waarmee ondernemers zelf kunnen bepalen waar deze middelen aan besteed worden.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Concrete evenementen die bijdragen aan de profilering van Drachten als de innovatie maakstad van Noord-Nederland in samenwerking met relevante organisaties.

Vestigingsklimaat en acquisitie

Wat gaan we daar voor doen

De gemeente blijft inzetten op het aantrekken van bedrijven die een bijdrage leveren aan het verdienvermogen van Smallerland en de welvaart van onze inwoners. Daarbij bundelen wij onze krachten met de overige gemeenten in de F4 (gemeente Leeuwarden, Heerenveen en Súdwest-Fryslân). Het accent in de acquisitie ligt voor een belangrijk deel op bedrijven die de positie van Drachten als stad voor innovatieve maakindustrie kunnen versterken. In 2026 gaan we in samenwerking met de F4-gemeenten de acquisitiestrategie verder vormgeven en uitvoeren.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Een gunstig vestigingsklimaat voor bedrijven met toegevoegde waarde voor de gemeente Smallingerland.

Wat mag het kosten?

Voor deze opgave zijn geen nieuwe budgetten opgenomen in deze begroting.

Het totaal overzicht van baten en lasten van dit programma vindt u [hier](#). Daar vindt u ook eventuele ombuigingsmaatregelen die opgenomen zijn voor dit programma.

4.3 Thematische aanpak

Wat willen we bereiken?

Het realiseren van de transitie van een lineaire naar een circulaire economie

We werken aan een aantal thema's die deze bestuursperiode extra aandacht vragen. Dit zijn de thema's die samenhangen met de schaarste opgave en met de grote transities in de economie en samenleving. Specifiek gaat het om de transitie van een lineaire naar een circulaire economie, de digitalisering van de economie en de vraagstukken op het gebied van Mens & Werk (human capital), bijvoorbeeld op-, om- en bijscholing, maar ook inclusie.

Wat gaan we daar in 2026 voor doen?

Het versterken van de samenwerking tussen de gemeente en de ondernemers

Wat gaan we daar voor doen

In de afgelopen jaren heeft de gemeente geïnvesteerd in de samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid rondom arbeidsmarkt vraagstukken. De samenwerking moet bijdragen aan een sterkere arbeidsmarkt in Smallingerland en daarmee aan doelstellingen vanuit zowel het Programma Economie en programma Sociaal domein. Ook in 2026 wil de gemeente een stevige gesprekspartner voor het MKB blijven. Dit doen wij primair door kennis en ondersteuning van onszelf en derden te ontsluiten voor onze ondernemers en inwoners en bestaande samenwerkingsverbanden verder uit te bouwen.

Een voorbeeld van een samenwerkingsverband is het netwerk van ondernemers, werkgevers en onderwijsinstellingen dat zich in Smallingerland heeft gevormd rond de opgave voor een inclusievere arbeidsmarkt: Smallingerland Inclusief. In 2026 wil de gemeente dit netwerk verder uitbouwen door samen met onze ambassadeurs nog meer werkgevers te verleiden concrete stappen te zetten voor inclusief ondernemen en 'een leven lang ontwikkelen'. In 2026 wordt daarnaast gewerkt aan initiatieven voor de arbeidsmarkt binnen Campus Drachten.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt vinden een baan bij een 'Smallingerland Inclusief' werkgever. Het netwerk van inclusieve werkgevers groeit ook, wat de kansen vergroot voor mensen die een afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Daarnaast levert het concrete initiatieven voor de arbeidsmarkt op waarin we samen met organisaties talent ontwikkelen en aantrekken.

Het versnellen van de transitie naar een circulaire economie

Wat gaan we daar voor doen

Vanuit de Actieagenda Economie en het programma duurzaamheid zetten wij de komende jaren in op het versnellen van de transitie naar een circulaire economie. Dit doen wij onder meer door vanuit ons reguliere accountmanagement kennis en ondersteuning te ontsluiten die ondernemers kan helpen de transitie te maken naar een circulair businessmodel. Ook willen wij met clusters van bedrijven verkennen hoe ketens lokaal kunnen worden gesloten.

Een van de actielijnen binnen het gebiedsprogramma "De Haven" is het versterken van het vestigingsklimaat. Een van de speerpunten hierin is de transitie naar een circulaire economie. Samen met sociëteit "de Haven" ondersteunen we activiteiten die bijdragen aan deze transitie.

Op basis van de routekaart die Circulair Fryslân voor bedrijventerrein "De Haven" heeft opgesteld, ontwikkelen we (als onderdeel van ontwikkelplan De Haven) een aanpak om bedrijventerreinen circulair te maken.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Verschillende initiatieven op dit vlak worden ondersteund. Tevens maakt de uitwerking van de routekaart integraal onderdeel uit van het ontwikkelplan De Haven.

Wat mag het kosten?

Voor deze opgave zijn geen nieuwe budgetten opgenomen in deze begroting.

Het totaal overzicht van baten en lasten van dit programma vindt u [hier](#). Daar vindt u ook eventuele ombuigingsmaatregelen die opgenomen zijn voor dit programma.

4.4 Benutten kracht van Smallerland

Wat willen we bereiken?

Uitbouwen van de krachtige economische pijlers van Smallerland: (high tech) industrie, haven gerelateerde bedrijvigheid en vrijetijdseconomie

Vanuit de Actieagenda Economie werkt de gemeente gericht aan het uitbouwen van de krachtige economische pijlers van Smallerland. Deze pijlers zijn de (high tech) industrie, haven gerelateerde bedrijvigheid en de vrijetijdseconomie.

Wat gaan we daar in 2026 voor doen?

Het uitbouwen van de innovatieve maakindustrie

Wat gaan we daar voor doen

De gemeente Smallerland kent samen met de provincie Fryslân een langlopende subsidierelatie met het 'Innovatiecluster Drachten' (ICD). Deze financiële ondersteuning heeft er mede voor gezorgd dat Drachten in de afgelopen jaren is uitgegroeid tot centrum van hoogwaardige en innovatieve maakindustrie in Noord-Nederland. In 2026 geven we verder vorm aan de samenwerking met het ICD door middel van het projectplan 2025 - 2027. Het ICD fungeert als kartrekker voor het thema Autonome Systemen binnen Campus Drachten. In dat kader werken we actief samen bij ontwikkelingen zoals de Engineering Doctorate en door de High Tech Startersfaciliteit te promoten en startups te helpen.

Daarnaast intensificeert de gemeente de samenwerking met relevante partners zoals Founded in The North, de Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NOM), Innovatiepact Fryslân (IPF), ICD, de provincie Fryslân en de noordelijke kennisinstellingen om een gunstig high tech ecosysteem te creëren. In 2026 geven we samen met deze partners onder andere verder invulling aan de noordelijke propositie in het kader van project Beethoven van het Rijk. Hiermee wordt ingezet op het ontwikkelen en aantrekken van talent in de high tech industrie en het bevorderen van Research & Development.

De gemeente streeft er verder naar de aanwezige (innovatie)kracht en uitstraling van partijen in het netwerk meer te gaan benutten voor maatschappelijke opgaven in Smallerland. Dat zijn bijvoorbeeld innovatieve projecten in het openbaar vervoer gericht op het oplossen van de 'last mile'. Dit vanuit het gegeven dat onderwijsfaciliteiten en met name (stage)bedrijven in Drachten voor studenten en leerlingen lastig te bereiken zijn. Deze projecten dienen daarbij ook bij te dragen aan de uitstraling en herkenbaarheid van Drachten als innovatiestad. In 2026 werken we een concrete pilot uit.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Een Innovatiecluster Drachten dat gezamenlijk aantoonbaar succesvol is in het aantrekken van menselijk talent en met aantoonbaar toegevoegde waarde voor andere noordelijke bedrijven in de hoogtechnologische maakindustrie.

Daarnaast is er in 2026 concreet zicht op mogelijk nieuwe opleidingen en (opleidings)faciliteiten in Drachten die bijdragen aan het noordelijke hightech ecosysteem in het kader van de campusontwikkeling en de noordelijke propositie Beethoven aan het Rijk.

Het bevorderen van verkeer over water in plaats van via de weg

Wat gaan we daar voor doen

In 2021-2022 is een verkenning uitgevoerd naar de behoefte onder havenondernemers en logistieke partijen op en rond de industriehavens in Friesland aan netwerkvorming en samenwerking. Vanuit deze verkenning is het Havennetwerk Fryslân ontstaan, een samenwerkingsverband tussen haven gebonden ondernemers, kennisinstellingen en overheden. Het doel van het Havennetwerk Fryslân is om samen met betrokken partijen het vervoer over water rendabel te houden, te maken en uit te bouwen, zodanig dat de verschuiving (modal shift) van weg naar water wordt gestimuleerd en bevorderd.

Centraal in de samenwerking staat de strategische agenda. In 2026 blijft de gemeente deelnemen in het Havennetwerk Fryslân en de initiatiefnemers faciliteren bij het verder uitbouwen van het netwerk. Onderdeel van de strategische agenda is het optimaliseren van de havenoperatie bij de deelnemende gemeenten zodanig dat als het ware één systeem ontstaat. In 2026 worden de eerste stappen gezet om tot een éénduidige wet- en regelgeving te komen alsmede een éénduidige inrichtingsstructuur.

Hiernaast zetten we als gemeente zelf in op het in orde houden van de randvoorwaarden om in de industriehaven Drachten goed te kunnen (blijven) ondernemen. Ook in 2026 spant de gemeente zich in voor de bereikbaarheid van de industriehaven Drachten voor Klasse Va-schepen. En blijven we, als havenbeheerder, adequaat invulling geven aan de exploitatie en het beheer en onderhoud van de industriehaven Drachten.

Als onderdeel van het gebiedsprogramma "De Haven" ondersteunen we ondernemers bij de modal shift van weg naar water.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Plan optimalisatie havenoperatie.

Verder uitbreiden toeristische sector Smallingerland

Wat gaan we daar voor doen

In 2026 werkt de gemeente, samen met het platform Gastvrij Smallingerland (opgericht in 2022), verder aan het versterken van Smallingerland als aantrekkelijke bestemming voor zowel bezoekers als inwoners. Sinds 2023 komen de inkomsten uit de toeristenbelasting ten goede aan de sector, via het platform.

Het Plan van Aanpak, dat door het platform in samenwerking met de sector is opgesteld, vormt de leidraad voor de besteding van deze middelen. Het plan richt zich op drie werklijnen: Verbinden, Vermarkten en Ontwikkelen. Hierin zijn onder andere verhaallijnen benoemd die richting geven aan marketingactiviteiten en de ontwikkeling van product-marktcombinaties binnen de toeristische sector. Op basis van deze verhaallijnen wordt geïnvesteerd in promotiemateriaal en toeristische producten die laten zien wat Smallingerland te bieden heeft. Daarbij vindt afstemming plaats met onder andere Open Drachten en de Stichting Toerisme Regiomarketing Zuidoost-Friesland.

Voor de toeristische marketing en promotie van Drachten en Smallingerland werkt de gemeente intensief samen met regionale partners zoals Merk Fryslân, de Stichting Toerisme Regiomarketing Zuidoost-Friesland (TRZF) en het Platform Gastvrij Smallingerland (PGS). Samen zorgen wij ervoor dat Smallingerland goed zichtbaar is binnen de regionale en provinciale promotie-initiatieven.

De uitvoering van het toeristisch-recreatief beleid is gebaseerd op de Omgevingsvisie, het Toeristisch-Recreatief Ontwikkelingsplan en de Regionale Toeristische Ontwikkelstrategie Zuidoost-Friesland (2022). Binnen deze strategie werken wij samen met de andere gemeenten in Zuidoost-Friesland langs drie ontwikkellijnen:

- Bestemmingsontwikkeling
- Bestemmingsmarketing
- Bestemmingsmanagement

Wat gaat het dit jaar opleveren

De samenwerking met en tussen het Platform Gastvrij Smallingerland en de Stichting Toerisme Regiomarketing Zuidoost-Friesland (TRZF) verloopt voorspoedig. Het platform vervult een steeds stevigere rol binnen het toeristisch-recreatieve veld en ontwikkelt zichtbare initiatieven. Zo worden, op basis van verhaallijnen, concrete producten opgeleverd zoals de restaurantweek, inspiratiekaarten, informele bijeenkomsten en cursussen voor toeristische ondernemers.

De Stichting TRZF heeft, mede dankzij een uitbreiding van het budget door alle vijf regiogemeenten, meer slagkracht gekregen. Hierdoor is zij in staat om niet alleen de bestaande werkzaamheden voort te zetten, maar ook nieuwe projecten te ontwikkelen en aanvullende samenwerkingen in het veld te realiseren.

Wat mag het kosten?

In de onderstaande tabel staan de nieuw op te nemen budgetten voor deze opgave.

Het totaal overzicht van baten en lasten van dit programma vindt u [hier](#). Daar vindt u ook eventuele ombuigingsmaatregelen die opgenomen zijn voor dit programma.

4.5 Investeren in duurzame regionale samenwerking

Wat willen we bereiken?

Uitbouwen van de krachtige economische pijlers van Smallingerland: (high tech) industrie, haven gerelateerde bedrijvigheid en vrijetijdseconomie

Vanuit de Actieagenda Economie werkt de gemeente gericht aan het uitbouwen van de krachtige economische pijlers van Smallingerland. Deze pijlers zijn de (high tech) industrie, haven gerelateerde bedrijvigheid en de vrijetijdseconomie.

Wat gaan we daar in 2026 voor doen?

Stimuleren van samenwerkingen binnen Fryslân

Wat gaan we daar voor doen

De regionale economische samenwerking vindt primair plaats in F4-verband. Dat zijn de gemeenten Leeuwarden, Smallingerland, Heerenveen en Súdwest-Fryslân. Ook de Provincie Fryslân en het Innovatiepact Fryslân zijn hierbij aangehaakt.

De gemeente Smallingerland neemt deel aan Europapact Fryslân, een initiatief van de provincie Fryslân om het project genererend vermogen binnen de drie o's (ondernemers, onderwijs, overheid) te vergroten door middel van Europese subsidies.

Daarnaast werkt de gemeente samen met het programma Founded in the North in 2026 om het aantal startups te vergroten. Met specifiek de inzet in de gemeente Smallingerland om startups vanuit het bestaande bedrijfsleven te 'spinnen' en te laten 'landen' in de High Tech Startersfaciliteit.

Tevens participeert de gemeente Smallingerland in het Havennetwerk Fryslân om de 'natte economie' circulair te maken. In de Alliantie van Drachten werkt men samen aan de brede welvaart van de gemeente Smallingerland.

Wat gaat het dit jaar opleveren

In 2026 is er een project gestart om startups uit het bestaande bedrijfsleven te spinnen in samenwerking met Founded in the North, het ICD en Philips. De gemeente faciliteert hiervoor diverse bijeenkomsten om bedrijven te enthousiasmeren voor dit project.

Realiseren van een campusomgeving in Drachten

Wat gaan we daar voor doen

Gemeente Smallingerland, Firda, NHL Stenden, RUG, ICD, Philips en Nij Smellinghe/ ZuidOostZorg werken in verschillende samenstellingen samen aan initiatieven en projecten op het snijvlak van onderwijsvernieuwing, kennis- en competentie-ontwikkeling en toepassing van ontwikkelde kennis. Het betreft ontwikkelingen binnen innovatie-ecosystemen van Autonome Fabriekssystemen en Zorginnovatie in Noord-Nederland. De partners willen de huidige initiatieven doorontwikkelen en zien kansen om nieuwe initiatieven van onderwijs, kennis en valorisatie in de zorg of innovatieve maakindustrie hieraan toe te voegen. Daarvoor streven zij, op termijn, naar de realisatie van een campus in Drachten. Om nieuwe initiatieven op te starten, huidige initiatieven door te ontwikkelen en uiteindelijk een campus te realiseren, is het nodig om financiële middelen te reserveren voor de

organisatiestructuur. In 2026 wordt de uitvoeringsorganisatie geprofessionaliseerd en wordt er gewerkt aan marketing en communicatie om Campus Drachten te lanceren. Mogelijk kunnen investeringen in fysieke ontwikkelingen een gevolg zijn van het Ontwikkelplan Campus Drachten 2025 - 2028.

Wat gaat het dit jaar opleveren

De samenwerking is in de afgelopen periode zo ingericht dat er een structureel gesprek is ontstaan over de ontwikkelkansen van Drachten van waaruit projectideeën worden uitgewerkt tot uitvoerbare projectvoorstellen. In 2026 wordt op initiatief van Alliantie Drachten verder gewerkt aan de realisatie van een Campusomgeving in Drachten.

Versterken van de sociale cohesie, klimaat, milieu, water, landschap en biodiversiteit

Wat gaan we daar voor doen

LEADER is een Europees subsidieprogramma voor de financiering van projecten op het platteland. De focus ligt op sociaaleconomische ontwikkeling, versterken sociale cohesie, klimaat, milieu, water, landschap en biodiversiteit. Zuidoost Friesland is in begin 2024 aangewezen als LEADER-gebied. Tot en met 2027 is er €3,7 miljoen beschikbaar. Hiervan dragen de gemeenten in de regio € 80.000 per gemeente bij voor vier jaar. De provincie Fryslân en Europa dragen het grootste deel van de cofinanciering.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Er kan LEADER-subsidie worden aangevraagd voor een breed scala aan projecten gericht op versterking van het platteland, variërend van het bevorderen van kennis, innovatie en digitalisering in de landbouw, het bevorderen van duurzame energie en versterkte bio-economie.

Benutten van subsidiemogelijkheden

Wat gaan we daar voor doen

De gemeente heeft een traject doorlopen met als doel een beter beeld te krijgen van de concrete externe financieringsmogelijkheden op nationale en Europese schaal in relatie tot de vastgestelde opgaven en te bepalen wat nodig is om deze externe financiering daadwerkelijk te benutten. We hebben de meest kansrijke thema's die in aanmerking komen voor Europese subsidies geïdentificeerd. Dit zijn bedrijventerrein De Haven en innovatie & hightech. Daarnaast zijn we aangesloten bij Europapact Fryslân. Vanuit dit samenwerkingsverband worden kansrijke Europese subsidiemogelijkheden met ons gedeeld.

Wat gaat het dit jaar opleveren

In 2026 zetten we in op aansluiting bij relevante Europese netwerken zodat de gemeente meer ervaring op kan doen en projectpartners voor projecten kan vinden die passen bij de ambities van de gemeente Smallingerland.

Wat mag het kosten?

Voor deze opgave zijn geen nieuwe budgetten opgenomen in deze begroting.

Het totaal overzicht van baten en lasten van dit programma vindt u [hier](#). Daar vindt u ook eventuele ombuigingsmaatregelen die opgenomen zijn voor dit programma.

Bedragen * €1.000

Titel voorstel	(i)/(s)	Extra lasten 2026	Extra lasten 2027	Extra lasten 2028	Extra lasten 2029
Ontwikkelplan Campus Drachten 2025 - 2028	Structureel	0	100	100	100

Ontwikkelplan Campus Drachten 2025 - 2028

Bovenstaande middelen zijn bij het vaststellen van de kadernota 2026 beschikbaar gesteld. Een toelichting op deze middelen leest u onder het onderwerp "Realiseren van een campusomgeving in Drachten".

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene toelichting

In het overzicht "algemene dekkingsmiddelen" zijn de inkomsten opgenomen die vrij besteedbaar zijn en waar geen directe tegenprestatie tegenover staat. Het gaat hierbij om de Algemene uitkering van het Rijk, Onroerendezaakbelasting, overige belastingen en dividend opbrengsten. Daar tegenover staan uitvoeringskosten.

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Jaar	Smallingerland	Nederland	Bron
Gemiddelde WOZ-waarde [*€1.000]	2025	291	398	CBS - Waarde onroerende zaken
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden [€]	2025	956	957	COELO - Atlas lokale lasten
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden [€]	2025	1001	1050	COELO - Atlas lokale lasten

Wat mag het kosten

In de onderstaande tabel staan de nieuw op te nemen budgetten voor dit programma.

Bedragen * €1.000

Titel voorstel	Extra baten 2026	Extra baten 2027	Extra baten 2028	Extra baten 2029
Areaaluitbreiding OZB	50	150	250	350

Areaaluitbreiding OZB

De gemeente heeft diverse plannen om meer woningen te bouwen en bedrijventerreinen te ontwikkelen. Net als in eerdere jaren verwachten we dat deze uitbreidingen, de zogenoemde areaaluitbreidingen, zorgen voor een stijging van de OZB-opbrengsten. Naar schatting neemt de opbrengst hierdoor jaarlijks met € 100.000 toe. Voor 2026 was al € 50.000 verhoging geraamd. Deze areaaluitbreiding was nog niet opgenomen in onze meerjarenraming. Dat doen we vanaf nu wel.

Hieronder de baten en lasten voor dit programma. In [bijlage D](#) van de begroting zijn de baten en lasten per taakveld opgenomen.

Saldo baten en lasten algemene dekkingsmiddelen

Bedragen * €1.000

Programma	Begroot na wijziging 2025	Primitieve begroting 2026
Exploitatie		
Baten		
Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	17.577	18.030
Algemene uitkeringen	158.270	165.387
Dividend	585	585
Saldo van de financieringsfunctie	0	0
	176.432	184.002
Lasten		
Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	-1.200	-1.260
Algemene uitkeringen	0	0
Dividend	0	0
Saldo van de financieringsfunctie	730	527
	-470	-733
	175.962	183.269
	175.962	183.269

Overhead

Algemene toelichting

In de onderstaande tabel vindt u de ombuigingsmaatregelen slimmer organisatie, beter begroten en direct doen.

Bedragen * € 1.000

Naam maatregel	2026	2027	2028	2029	Is er budget nodig voor realisatie?	Totaal incidenteel budget nodig
Toerekenen personele inzet aan projecten	-157	388	365	342	ja	-15
Afschrijvingstermijn technische installaties weer naar maximaal 20 jaar	0	0	39	54	nee	0
Bijstellen afschrijvingstermijnen investeringen automatisering naar daadwerkelijke gebruiksduur	20	20	20	20	nee	0
Verlagen van de post onvoorzien naar € 1 per inwoner	40	40	40	40	nee	0
	-97	448	464	456		

Toerekenen personele inzet aan projecten

Op dit moment worden er, met uitzondering van grondexploitatie en specifiek ingehuurd projectleiding/-ondersteuning voor een project, geen personele kosten toegerekend aan projecten. Door het invoeren van het toerekenen van personele inzet aan projecten kan beter gestuurd worden op capaciteit. Daarbij is dit ook noodzakelijk om aan de verplichtingen van het BBV te voldoen. Het toerekenen van personele kosten aan projecten levert, na het maken van aanloopkosten voor de implementatie van de urentoerekening en projectcontrol, op korte termijn een structureel voordeel op.

Er wordt een financieel-technisch systematiek voor de toerekening uitgewerkt en een urenregistratiesysteem (inclusief applicatiebeheer) opgezet. Verder levert de extra inzet op projectcontrol en de implementatie van tijdschrijven tijdelijk een financieel nadeel op, omdat de kosten van hiervan naar verwachting pas vanaf 2027 toegerekend kunnen worden aan projecten, omdat de realisatie van de maatregel tijd vergt.

Afschrijvingstermijn technische installaties weer naar maximaal 20 jaar

Dit is een financiële technische aanpassing. De gemeente gaat door deze maatregel niet dingen, niet, meer of anders doen. De maatregel maakt het mogelijk om technische installaties welke aantoonbaar een langere gebruiksduur hebben dan 15 jaar ook volgens die gebruiksduur af te schrijven. Daarbij hanteren we een maximum van 20 jaar. Installaties die dus een kortere gebruiksduur hebben schrijven we sneller af. De huidige stand van de techniek maakt deze aanpassing mogelijk. Hieronder is het financiële effect voor de verbouwing van het gemeentehuis becijferd.

Deze maatregel vraag alleen een financieel administratieve inspanning.

Bijstellen afschrijvingstermijnen investeringen automatisering naar daadwerkelijke gebruiksduur

We zien in de praktijk dat de daadwerkelijke levensduur van verschillende apparatuur (laptops, tablets, beeldschermen en telefoons) vaak langer is dan de afschrijvingsduur die we nu in onze financiële verordening hanteren. Door het aanpassen van de financiële verordening aan de daadwerkelijke levensduur, willen we dit weer in lijn brengen. Doordat we de apparatuur over een langere tijd afschrijven levert dit financieel een structureel voordeel op.

De financiële verordening moet ingaande 2026 aangepast worden, waarbij de afschrijvingsduur van desktopcomputers/laptops van 3 naar 4 jaar gaat, de afschrijvingsduur van smartphones van 2 naar 3 jaar gaat, de afschrijvingsduur van tablets van 2 naar 4 jaar gaat, en de afschrijvingsduur van beeldschermen van 3 naar 5 jaar gaat.

Verlagen van de post onvoorzien naar € 1 per inwoner

De post onvoorzien wordt in de Financiële verordening qua hoogte neerwaarts bijgesteld naar (afgerond) € 60.000 in plaats van € 100.000.

Wettelijk (op grond van BBV) moet er een post onvoorzien zijn. Een lager bedrag dan momenteel wordt gehanteerd kan. In het wijzigingsvoorstel Financiële verordening Smallingerland van najaar 2025 wordt het bedrag voor de post onvoorzien naar beneden bijgesteld van € 100.000 naar € 60.000.

Hieronder de baten en lasten voor dit programma. In [bijlage D](#) van de begroting zijn de baten en lasten per taakveld opgenomen.

Bedragen * €1.000

Baten/lasten	Begroot na wijziging 2025	Primitieve begroting 2026
Exploitatie		
Baten	491	499
Lasten	-27.359	-26.003
	-26.868	-25.504
Reserve		
Toevoeging	0	-418
Onttrekking	1.417	2.263
	1.417	1.845
	-25.451	-23.659

Begroting 2026

Omschrijving	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Formatie (Fte per 1.000 inwoners)	9,79	9,78	9,82
Bezetting (Fte per 1.000 inwoners)	9,77	8,73	9,53
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	1.113	1.394	1.180
Externe inhuur (kosten inhuur externen als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	27	3,1	5,1
Overhead (% van totale lasten)	8,6	9,5	9,7

Heffing Vennootschapsbelasting

Algemene toelichting

Met ingang van het jaar 2016 zijn door een wetwijziging diverse activiteiten van de gemeente belastingplichtig geworden voor de vennootschapsbelasting voor zover er fiscaal sprake is van het drijven van een onderneming. Jaarlijks wordt per activiteit een beoordeling gemaakt of er wordt voldaan aan de criteria van een onderneming drijven in fiscale zin. De belaste activiteiten voor de Gemeente Smallingerland zijn op dit moment de grondexploitaties, reclameactiviteiten en afval waarbij de grondexploitaties met afstand de grootste activiteit zijn.

De reclameactiviteiten en afvalactiviteiten vertonen een relatief stabiel verloop qua omvang waardoor de te verwachten betaling van belasting voor deze activiteiten met enige zekerheid in te schatten is. Echter, het grootste gedeelte van het te betalen bedrag aan vennootschapsbelasting wordt bepaald door de grondexploitaties. Omdat het exacte verloop van de grondexploitaties zeer lastig in te schatten is en eventuele verschuivingen in overdrachts- of uitvoeringsdatums voor grote verschillen in de uitkomsten kunnen zorgen is voor de begroting nog geen reële inschatting te maken van het op te nemen bedrag.

Saldo baten en lasten vennootschapsbelasting

Bedragen * €1.000

Baten/lasten	Begroot na wijziging 2025	Primitieve begroting 2026
Exploitatie		
Baten	0	0
Lasten	0	0
	0	0
Reserve		
Toevoeging	0	0
Onttrekking	0	0
	0	0
	0	0

Onvoorzien

Algemene toelichting

Jaarlijks is in de begroting een bedrag van € 60.000 beschikbaar voor niet voorziene uitgaven. Het college heeft met dit budget de mogelijkheid om snel en adequaat te handelen in onvoorziene situaties. In de bestuursrapportage en/of jaarrekening worden de uitgaven verantwoord.

*Bedragen * €1.000*

Baten/lasten	Begroot na wijziging 2025	Primitieve begroting 2026
Exploitatie		
Baten	0	0
Lasten	-100	-60
	-100	-60
Totaal	-100	-60

Meerjarenbegroting 2026-2029

Bedragen * €1.000 (- = nadeel)

Programma	Begroot na wijziging 2025	Primitieve begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Exploitatie					
Baten					
Dienstverlening	1.474	1.380	1.408	1.224	1.224
Sociaal domein	55.192	45.010	36.215	37.565	37.608
Fysiek domein	37.183	34.629	39.714	35.003	35.179
Economie	316	321	362	362	362
Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	17.577	18.030	18.130	18.230	18.330
Algemene uitkeringen	158.270	165.387	165.595	161.943	164.088
Dividend	585	585	585	585	585
Saldo van de financieringsfunctie	0	0	0	0	0
Overhead	491	499	499	449	449
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0
	271.088	265.841	262.508	255.361	257.825
Lasten					
Dienstverlening	-13.978	-14.133	-13.916	-13.761	-13.761
Sociaal domein	-169.407	-161.828	-152.497	-153.987	-154.637
Fysiek domein	-73.175	-60.479	-67.147	-62.404	-63.644
Economie	-2.976	-2.652	-2.752	-2.352	-2.352
Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	-1.200	-1.260	-1.260	-1.260	-1.260
Algemene uitkeringen	0	0	0	0	0
Dividend	0	0	0	0	0
Saldo van de financieringsfunctie	730	527	158	-287	-1.393
Overhead	-27.359	-26.003	-23.994	-24.095	-24.063
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0
Onvoorzien	-100	-60	-60	-60	-60
	-287.465	-265.888	-261.468	-258.206	-261.170
	-16.377	-47	1.040	-2.845	-3.345
Reserve					
Onttrekking					
Dienstverlening	3.175	1.861	967	0	0
Sociaal domein	2.893	2.754	1.278	497	581
Fysiek domein	14.711	3.497	1.941	31	100
Economie	1.255	1.440	1.200	0	0
Algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0
Overhead	1.417	2.263	628	80	0

Programma	Begroot na wijziging 2025	Primitieve begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0
	23.451	11.815	6.014	608	681
Toevoeging					
Dienstverlening	-1.520	-1.751	-967	0	0
Sociaal domein	-2.830	-1.297	-950	0	0
Fysiek domein	-1.277	-1.560	-760	0	0
Economie	0	-1.040	-800	0	0
Algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0
Overhead	0	-418	0	0	0
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0
	-5.627	-6.066	-3.477	0	0
	17.824	5.749	2.537	608	681
	1.447	5.702	3.577	-2.237	-2.664

Paragrafen

Lokale heffingen

Algemene toelichting

Lokale heffingen vormen een belangrijk deel van de gemeentelijke inkomsten. Het gaat om inkomsten uit gemeentelijke belastingen (OZB) en heffingen: afvalstoffenheffing, rioolheffing en de leges.

Deze paragraaf geeft informatie over de opbrengsten en tariefontwikkeling van de lokale heffingen. Ook komen het algemene en kwijtscheldingsbeleid met betrekking tot de lokale heffingen aan bod. Voor 2026 is in de Kadernota 2026 een stijgingspercentage van 2% (het accres) van de lokale heffingen aangehouden.

Hierbij geldt als wettelijk kader dat heffingen maximaal 100% kostendekkend mogen zijn. Voor de belangrijkste gemeentelijke heffingen; de afvalstoffen- en rioolheffing, begraafrechten en omgevingsvergunningen, hebben we de kostendekking voor 2026 inzichtelijk gemaakt. In december 2025 bieden we de gemeentelijke belastingverordeningen van 2026 ter vaststelling aan de raad aan.

OZB

De Onroerende Zaak Belasting (OZB) wordt trendmatig verhoogd met de inflatiecorrectie van 2%. De definitieve tarieven voor 2026 kunnen we nog niet presenteren. Die zijn mede afhankelijk van de definitieve uitkomsten van de jaarlijkse herwaardering. In december 2025 leggen we de tarieven op basis van de bovenstaande uitgangspunten ter vaststelling voor aan de raad bij de behandeling van de belastingverordeningen.

Afval

In 2025 zijn de tarieven voor de afvalstoffenheffing verhoogd met 0,95%. Voor 2026 kiezen wij ervoor om het tarief te verhogen met 2% in overeenstemming met de trendmatige verhoging van andere heffingen/leges vermeld in de Kadernota 2026. Deze tariefstijging is iets hoger dan 2025 maar nog steeds niet kostendekkend (94%). We maken gebruik van geld dat in de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing zit. Na de egalisatie met de voorziening is de afvalstoffenheffing alsnog volledig kostendekkend.

Het tarief voor een meerpersoonshuishouden komt daarmee uit op € 304 (2025: € 298) en voor een éénpersoonshuishouden € 258 (2025: € 253,50).

Riool

De geprojecteerde cijfers voor de rioolheffing van 2026 zijn gebaseerd op de meest recente financiële actualisatie van het vGRP (Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan). Op basis van deze actualisatie wordt een aanzienlijke kostenstijging verwacht, voornamelijk door de grootschalige rioolvervanging in Drachten. Ons beleid is om deze kosten volledig te dekken via de rioolheffing, met een kostendekkendheid van 100%.

Onder de huidige systematiek betekent dit dat het tarief voor eigenaren in 2026 € 201 bedraagt (tegenover € 205 in 2025). Het gebruikerstarief stijgt naar € 167 (tegenover € 116 in 2025). Voor

personen of instellingen die zowel eigenaar als gebruiker zijn, resulteert dit in een stijging van € 47, wat neerkomt op een toename van 15% ten opzichte van 2025.

Parkeertarieven

De totale parkeeropbrengsten zijn verhoogd met de inflatiecorrectie van 2%, terwijl het feitelijke parkeertarief niet wijzigt door de benodigde afronding op € 0,10. Het uurtarief voor 2026 zal gelijk blijven als in 2025: € 2,10 per uur.

Het dagkaart tarief voor de parkeerterreinen Markt, Vogelzang, Sander Israëlsplein en Kiryat-Onoplein wordt gebaseerd op 2x het tarief van de parkeergarage. Het dagkaart tarief voor 2026 voor de betaalde parkeerterreinen komt hiermee op € 8,60 (was: € 8,40).

Leges

De Omgevingswet is per 1 januari 2024 in werking getreden. Onder het nieuwe stelsel vindt er een verschuiving plaats van vergunningverlening naar administratieve werkzaamheden. Bovendien van toezicht aan de voorzijde naar toezicht en handhaving achteraf. De raad heeft besloten om met ingang van 2024 een 100% kostendekkend tarief voor leges Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging in te voeren. Voor 2026 worden de tarieven doorgaans verhoogd met de inflatiecorrectie van 2%.

Begraafplaatsen

In 2016 heeft de raad de kostendekkendheid van de begraafplaatsen als doel op zich losgelaten. De kostendekkendheid hangt met name af van de opbrengst uit verlengingen van het grafrecht in een bepaald jaar. Het aantal aflopende grafhuurtermijnen en daarmee het aantal verlengingen van het grafrecht fluctueert per jaar, waardoor de begraafplaatsen niet ieder jaar kostendekkend zullen zijn. De tarieven worden in 2026 geïndexeerd met 2%.

Geraamde inkomsten

In de onderstaande tabel staan de geraamde inkomsten van de gemeentelijke heffingen.

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
belasting			
Onroerende zaakbelasting woningen	7.865	8.141	8.379
Onroerende zaakbelasting niet-woningen	9.023	9.016	9.221
Hondenbelasting	308	293	299
Parkeeropbrengsten (incl. naheffing)	2.483	2.627	2.679
Parkeergarage (excl. abo. Houders)	693	637	649
Reclamebelasting	108	119	122
Toeristenbelasting	140	154	157
	20.620	20.987	21.507
heffingen			
Woonforensenbelasting	11	15	15
Afvalstoffenheffing	7.074	7.252	7.397
Reinigingsrechten	39	40	41
Rioolheffing	8.202	9.003	10.332
Marktgelden	0	2	2
Leges omgevingsvergunning	1.495	1.191	1.313
Leges Burgerzaken	1.182	1.024	1.282
Begraafrechten	470	494	550
Havengelden industriehaven	112	165	117
Woonschepen haven	14	17	17
Ligplaats recreatieve havens (huur)	80	56	82
Veergelden	76	63	92
Algemene + bijzondere regelgeving	32	87	48
	18.787	19.409	21.289
	39.407	40.396	42.796

Kostendekkendheid

De tarieven van de belangrijkste gemeentelijke belastingen en heffingen staan in onderstaande tabel. Er staat ook bij of ze wel of niet kostendekkend zijn.

Bedragen * € 1.000

Heffing/belasting	Verwerkingskosten, salarissen en kapitaallasten	Te compenseren btw	Aandeel concern-opslag/overhead	Overige baten en subsidies	Te dekken lasten	Opbrengsten heffingen	Percentage kostendeckening
Omgevingsvergunning	1.568	45	945	0	2.557	1.313	51%
Afvalstoffenheffing	6.282	829	1.323	-490	7.944	7.438	94%
Begraven	561	45	155	0	761	550	72%
Riool Eigenaren	2.488	2.927	271	0	5.686	5.686	100%
Riool Gebruikers	3.441	493	711	0	4.645	4.645	100%

Kwijtschelding

Kwijtschelding van de lokale heffingen kan worden verleend aan personen met een inkomen gelijk of lager dan de bijstandsnorm. Zelfstandigen komen niet in aanmerking voor kwijtschelding. Voor kwijtschelding komen de volgende heffingen in aanmerking: afvalstoffenheffing, het gebruikersdeel rioolheffing, de hondenbelasting (1e hond) en de ID-kaart.

Bedragen * €1.000

Belasting	Realisatie 2024	Primitieve begroting 2025	Begroting 2026
Hondenbelasting	18	18	18
Afvalstoffenheffing	441	473	490
Rioolrechten	175	200	197
Totaal	635	691	705

Gemiddelde woonlasten

Voor het schetsen van een beeld van de woonlasten die samenhangen met de hoogte van de lokale belastingdruk, wordt onderscheid gemaakt tussen de 'eigenaar-bewoner' en de 'huurder'. Hierbinnen wordt nog onderscheid gemaakt tussen één- en meerpersoonshuishoudens.

In onderstaande tabellen zijn de gemiddelde woonlasten voor het jaar 2026 weergegeven met daarbij ter vergelijking de gemiddelde lastendruk over 2025 van Nederland en Fryslân. De cijfers komen uit de Coelo Atlas van de lokale lasten 2025.

In 2026 zal de gemeenteraad een besluit nemen over een differentiatie van de riooltarieven en de invoering van een waterzorgtarief. Wordt dit voorstel aangenomen, dan zal de gemeente per 2026 overgaan op een riool- en waterzorgheffing die uit twee uitzonderlijke tarieven bestaat. De woonlasten voor riool in de onderstaande tabel, zijn de nieuwe woonlasten volgens het nu nog huidige Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan. De impact hiervan kunt u [hier](#) lezen.

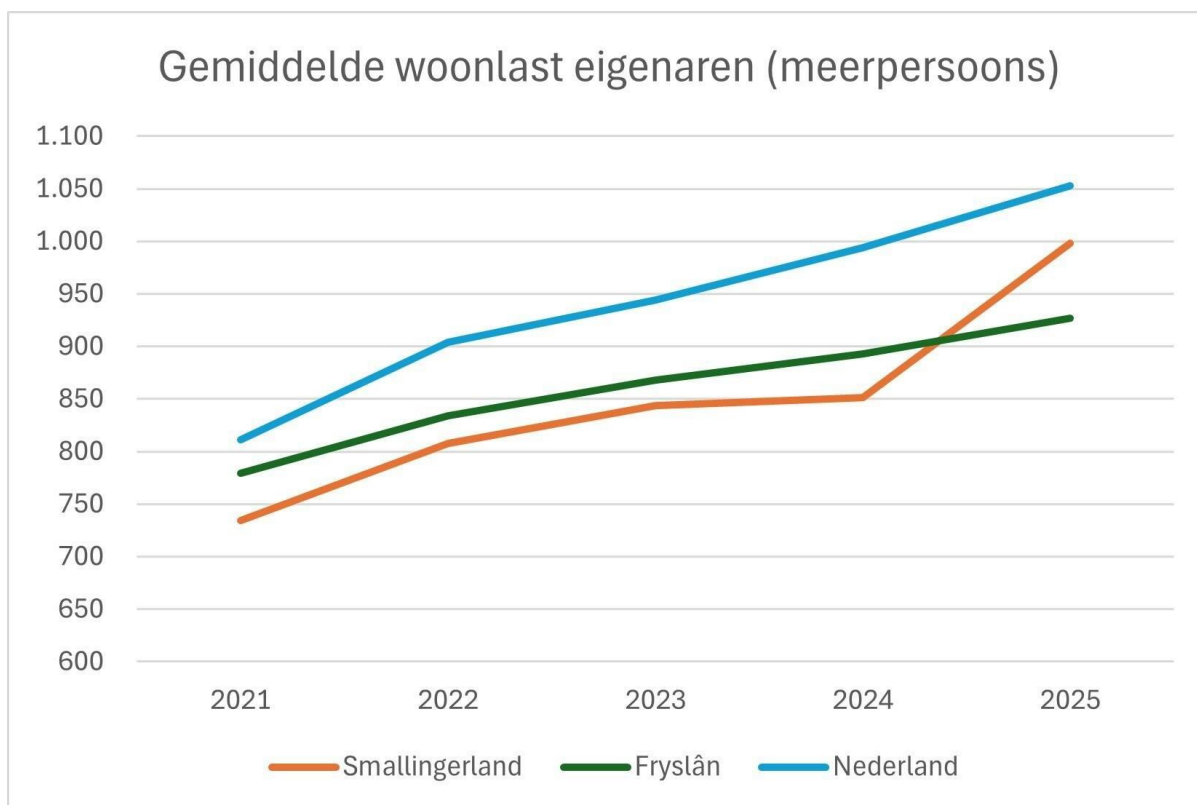
Woonlasten eigenaren

Soort	Eenpersoons 2026	Meerpersoons 2026
Onroerende zaakbelasting	389	389
Afvalstoffenheffing	258	304
Rioolrechten	368	368
Totale woonlasten gebruiker 2026	1.015	1.061
Gemiddelde woonlasten Smallerland 2025	953	998
Stijging lokale woonlasten ten opzichte van voorgaand jaar (%)	7	6
Landelijke gemiddelde woonlasten 2025	964	1.053
Fries gemiddelde woonlasten 2025	811	927

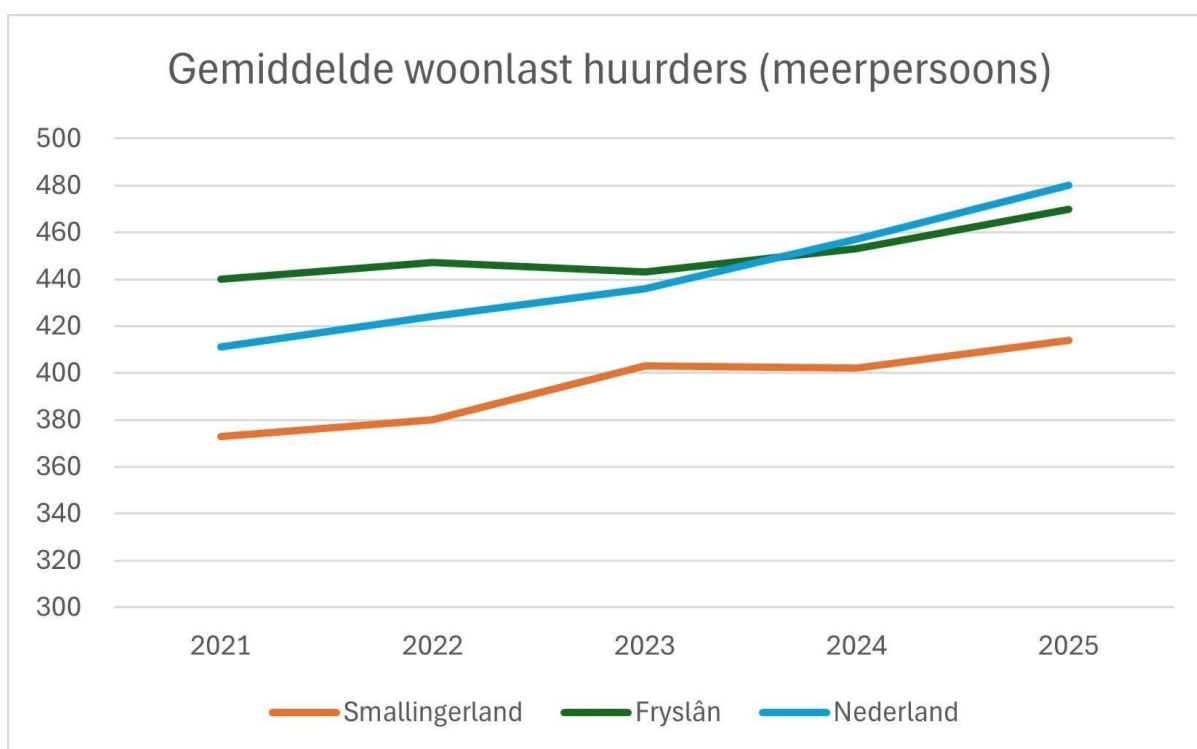
Woonlasten huurders

Soort	Eenpersoons 2026	Meerpersoons 2026
Afvalstoffenheffing	258	304
Rioolrechten	167	167
Totaal woonlasten huurder 2026	425	471
Gemiddelde woonlasten Smallerland 2025	369	414
Stijging lokale woonlasten ten opzichte van voorgaand jaar (%)	15	14
Landelijk gemiddelde woonlasten 2025	376	480
Fries gemiddelde woonlasten 2025	350	470

In de onderstaande grafiek zijn de gemiddelde woonlasten voor woningeigenaren van de afgelopen jaren opgenomen. Hierbij is de vergelijking gemaakt tussen Smallerland en het gemiddelde van Fryslân en Nederland. De gemiddelde woonlasten van Smallerland liggen lager dan de gemiddelde woonlasten van Nederland.

In de onderstaande grafiek zijn de gemiddelde woonlasten voor de huurders opgenomen. Ook hierbij is een vergelijking gemaakt met Smallerland, Fryslân en Nederland. De gemiddelde woonlasten voor de huurders van Smallerland liggen een stuk lager dan de gemiddelde woonlasten van Fryslân en Nederland. Daarnaast laten de woonlasten van Smallerland een minder snelle stijging zien dan de gemiddelde woonlasten van Nederland.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemene toelichting

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de aanwezige risico's. Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate de organisatie in staat is om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Onder weerstandscapaciteit verstaat het besluit begroting en verantwoording de middelen en mogelijkheden waarover de organisatie beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Een risico kan worden gedefinieerd als de kans waarop een gebeurtenis zich kan voordoen en welke impact deze gebeurtenis heeft. Voor de bepaling van het weerstandsvermogen zijn alleen die risico's van belang waarvoor geen maatregelen zijn getroffen. Het weerstandsvermogen is voldoende indien het saldo van de weerstandscapaciteit minus de aanwezige risico's positief is.

Voor een goede beoordeling en inzicht in het weerstandsvermogen is het van belang dit vermogen af te zetten tegen de risico's. De omvang van een risico is afhankelijk van:

1. de kans dat het risico zich voordoet;
2. het financiële gevolg van het risico = de impact.

Weerstandscapaciteit

Weerstandscapaciteit

Om de risico's financieel op te vangen horen wij te beschikken over een weerstandscapaciteit. Op deze wijze kunnen wij de gevolgen dekken uit deze buffer, zonder dat we de begroting en het beleid direct hoeven aan te passen.

Het BBV maakt onderscheid tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit, waarbij onder de incidentele weerstandscapaciteit wordt verstaan het vermogen om onverwachte incidentele tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van taken op het geldende niveau.

De middelen die dat vermogen bepalen zijn:

1. de algemene reserve en de reserves waaraan de raad een bestemming heeft gegeven die kan worden gewijzigd (bestemmingsreserves);
2. de in de begroting opgenomen ramingen voor onvoorziene uitgaven voor zover hier nog geen bestemming aan is gegeven;
3. de stille reserves, voor zover deze op korte termijn materieel te maken zijn (reserves waarvan de omvang en/of het bestaan niet uit de balans blijkt, voortkomend uit de onderwaardering van activa of overwaardering van schulden bij het volgen van normale waarderingsmethoden).

De structurele weerstandscapaciteit heeft betrekking op het vermogen om onverwachte tegenvallers structureel in de lopende begroting op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande taken. De middelen die dat vermogen bepalen zijn:

1. de resterende (onbenutte) belastingcapaciteit;
2. bezuinigingsmogelijkheden (voor zover nog niet meegenomen in de begroting en meerjarenramingen);
3. cumulatief geraamde onvoorziene uitgaven.

Reserves maken deel uit van de beschikbare weerstandscapaciteit. De algemene reserve is vrij aanwendbaar voor nieuw beleid (of het opvangen van tegenvallers in het jaarresultaat). Bestemmingsreserves zijn daarentegen reserves waar de raad een bepaalde bestemming aan heeft gegeven. Bij een bestemmingsreserve is weliswaar sprake van een vastgelegde toekomstige onttrekking, maar er bestaat op dat moment nog geen verplichting. De raad heeft dan ook alle mogelijkheid om de bestemming van deze reserves te wijzigen.

De totale beschikbare weerstandscapaciteit bestaat derhalve uit de opsomming van alle voornoemde elementen van de incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Bestanddeel	Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Onvoorzien	X	
Algemene Reserve	X	
Bestanddelen Bestemmingsreserve	X	
Stille reserves	X	
Onbenutte belastingcapaciteit		X
Vrije ruimte in de meerjarenraming (begrotingsruimte)		X
Kostenreductie (bezuinigingen)		X
Adequate beheersmaatregelen (opzet, bestaan en werking)		X

Weerstandscapaciteit gemeente Smallerland

Onvoorzien

De gemeente Smallerland heeft € 60.000 in de begroting opgenomen voor onvoorziene uitgaven die niet gespecificeerd zijn.

Algemene Reserve

De Algemene Reserve van de gemeente Smallerland bedraagt ultimo 2026 € 51,4 mln.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves behoren tot de weerstandscapaciteit zolang nog geen specifiek doel aanwezig is. Deze reserves zouden we relatief eenvoudig kunnen omzetten naar de algemene reserve. Op deze wijze kunnen we het weerstandsvermogen versterken. Binnen Smallerland houden we hier geen rekening mee bij het bepalen van de weerstandscapaciteit.

Stille reserves

Een belangrijke voorwaarde is dat het een en ander per direct verkoopbaar is. Daarom merken we de stille reserve in aandelen (financiële vaste activa) niet aan als weerstands-capaciteit. Daarnaast genereren deze bestanddelen structurele opbrengsten in de vorm van dividend. Op dit moment zijn de stille reserves niet bekend, en wij zetten die op nihil voor het bepalen van de omvang van de weerstandscapaciteit.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit kan de gemeenteraad aangespreken door daartoe (na een gedegen afweging) te besluiten.

Vrije ruimte in de meerjarenraming (begrotingsruimte)

Als de begroting en meerjarenraming sluiten met een positief saldo, is sprake van een begrotings-ruimte, die wij kunnen inzetten voor structurele financiële tegenvallers die zich hebben voorgedaan en eerst incidenteel zijn afgedekt. In het geval er sprake is van een incidenteel begrotingstekort kan er gebruik worden gemaakt van eventuele reserves.

Kostenreductie (bezuinigingen)

Om mogelijke structurele risico's op te kunnen vangen kan een oplossing gevonden worden in kostenreductie en/of bezuinigingen. Omdat dit afhankelijk is van nog te maken politieke keuzes kunnen we de omvang hiervan niet meenemen in het bepalen van de omvang van de weerstandscapaciteit.

Weerstandscapaciteit.

Op basis van bovenstaande is de weerstandscapaciteit als volgt

Bedragen * €1.000

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Stand algemene reserve 31-12 incl. begrotingsruimte/tekort	51.367	53.340	50.992	48.228
Onbenutte belastingcapaciteit OZB	pm	pm	pm	pm
Onvoorzien	60	60	60	60
Weerstandscapaciteit	51.427	53.400	51.052	48.288

Bij de berekening van de weerstandscapaciteit in het vermogen wordt uitgegaan van de verplichtingen die op dit moment op de reserve liggen. Uiteraard is het mogelijk deze verplichtingen te heroverwegen, waarbij de kanttkening geplaatst moet worden dat wanneer er sprake is van lopende projecten er mogelijk al verplichtingen zijn aangegaan. De incidentele begrotingsruimte wordt voorzichtigheidshalve niet in de berekening meegenomen in de stand van de algemene reserve voor het jaar hierop volgend. Op basis van de aangegane verplichtingen is de beschikbare weerstandscapaciteit eind 2029 € 48,3 miljoen.

Risico-inventarisatie

Risico inventarisatie gemeente Smallerland

In onderstaande tabel staat de risico-inschatting van de gemeente Smallerland.

Financieel risico	Omschrijving	Kans van optreden	Inschatting financiële gevolgen	Verwacht financieel gevolg
Bedrijfsvoering				1.837.625
1. Algemene uitkering	Drie keer per jaar worden circulaire ontvangen, waarbij de hoogte van de algemene uitkering wordt vastgesteld. Van tevoren weet de gemeente niet of deze positief of negatief uitvalt. Aangezien dit de grootste inkomstenbron is voor de gemeente, dient er rekening mee gehouden te worden in de risicoparagraaf.	Hoge kans > 50% /1x per 2 jaar	€ 200 000-1 000 000	447.000
2. Garantstellingen	De gemeente staat garant voor verschillende geldleningen van externe partijen als HVC en woningcorporaties via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Mochten die partijen niet kunnen voldoen aan hun betalingsverplichting, dan dient de gemeente dit te betalen.	Nihil < 1% / treedt (vrijwel) nooit op.	> 5 miljoen	50.000
3. Juridische procedures	Het risico dat voortkomt uit lopende juridische procedures.	20-50% kans/ 1x per 2-5 jaar	< € 50 000	8.750
4. Personeel	Door onder meer de krapte op de arbeidsmarkt is het verloop binnen de gemeente aanzienlijk. Vacatures kunnen vaak niet direct opgevuld worden. Daardoor wordt er soms ingehuurd. De kosten van inhuur zijn meestal hoger waardoor de personeelsbegroting niet toereikend is. Indien vacatures niet opgevuld kunnen worden loopt de gemeente het risico dat bepaalde doelen niet gerealiseerd gaan worden.	Hoge kans > 50% /1x per 2 jaar	€ 200 000-1 000 000	447.000
5. Risico's informatievoorziening	Het gaat hier om algemene risico's m.b.t. informatievoorziening, te denken	1-10% kans/ < 1x per 10 jaar	€ 1 – 5 miljoen	165.000

Financieel risico	Omschrijving	Kans van optreden	Inschatting financiële gevolgen	Verwacht financieel gevolg
	valt aan bijvoorbeeld datalekken en hacks. Dit kan ook onze gemeente treffen. Daarnaast kunnen er calamiteiten ontstaan gedurende de verbouw van het gemeentehuis die gevolgen hebben op de informatievoorziening. Wanneer dit zou gebeuren, kunnen daar financiële, bedrijfsmatige en/of juridische effecten zijn.			
6. Verbonden partijen en maatschappelijke instellingen	Het risico is aanwezig dat voortkomt uit financiële bijdragen aan verbonden partijen groter worden dan vooraf begroot of ingeschat.			476.875
7. Rentestijging	Het risico dat voortkomt uit een eventuele rentestijging, bovenop de percentages waar de gemeente zelf al rekening mee houdt.	20-50% kans/ 1x per 2-5 jaar	€ 200 000- 1 000 000	210.000
8. Wet DBA (deregulering beoordeling arbeidsrelaties)	Het risico dat voortkomt uit strengere handhaving van de wet DBA (bijvoorbeeld een boekenonderzoek). Dit kan eventueel leiden tot naheffingen. 2025 is een overgangsjaar. Vanaf 2026 kunnen er ook boetes uitgedeeld worden.	1-10% kans/ < 1x per 10 jaar	€ 200 000- 1 000 000	33.000
Ruimtelijke Ontwikkeling				4.235.625
1. Vertraagde of mislukte woningbouwprojecten	Er is een risico dat door onvoorziene omstandigheden de gemeente de ambities en programma's onvoldoende heeft kunnen vertalen naar realisatie.	Hoge kans > 50% /1x per 2 jaar	€ 1 – 5 miljoen	2.235.000
2. kostenstijgingen bij o.a. beheer onderhoud en projecten (inflatie)	Door aanhoudende prijsstijgingen (inflatie) en dure contracten kunnen bouw- en onderhoudsprojecten in het fysiek domein duurder uitvallen dan begroot. Dit brengt risico op budgetoverschrijding of uitstel van projecten met zich mee.	10-20% kans/ 1x per 5-10 jaar	€ 1 – 5 miljoen	450.000
3. Onderhoudsachterstand en	Wanneer er onvoldoende onderhoud aan wegen, bruggen, rioleringen en andere kapitaalgoederen in de openbare	10-20% kans/ 1x per 5-10 jaar	€ 1 – 5 miljoen	450.000

Financieel risico	Omschrijving	Kans van optreden	Inschatting financiële gevolgen	Verwacht financieel gevolg
vervanging van kapitaalgoederen	ruimte kan worden gepleegd, dan kan dit leiden tot versnelde slijtage en onverwachte defecten. Hoewel jaarlijks onderhoud wordt uitgevoerd, bestaat er een reële kans dat door cumulatieve achterstand één of meerdere grote componenten eerder dan gepland vervangen moeten worden of acuut falen.			
4. Extreme weersomstandigheden en calamiteiten	Extreem weer zoals storm of hevige neerslag met wateroverlast, of andere calamiteiten (grote brand, ramp) kunnen plotseling grote schade toebrengen aan de openbare ruimte en gemeentelijke eigendommen. Hoewel dergelijke gebeurtenissen weinig voorkomen, moet de gemeente rekening houden met de financiële impact ervan en paraat staan om effectief te kunnen reageren.	1-10% kans/ < 1x per 10 jaar	> 5 miljoen	550.000
5. Onvoldoende financiering voor klimaatadaptatie en waterbeheer	Door toenemende regenval en hittegolven zijn investeringen nodig in waterberging, vergroening en hittebestendige openbare ruimte. Als hier onvoldoende financiering voor is, dan bestaat het risico dat de gemeente kwetsbaar is bij weersextremen.	20-50% kans/ 1x per 2-5 jaar	€ 200 000- 1 000 000	210.000
6. Juridische procedures en schadeclaims bij ruimtelijke ordening	Besluiten over ruimtelijke ontwikkeling, vergunningen of herinrichting kunnen juridische geschillen opleveren met bewoners of bedrijven. Op dit moment heeft de gemeente niet altijd voldoende capaciteit in huis om gerechtelijke procedures grotendeels zelf te kunnen behandelen, daarvoor is externe expertise nodig. Het risico bestaat dat de geraamde middelen niet toereikend zijn.	20-50% kans/ 1x per 2-5 jaar	€ 200 000- 1 000 000	210.000
7. Milieuverontreiniging	Bij fysieke werken kan de gemeente te maken krijgen met	10-20% kans/ 1x	€ 50 000 – 200 000	18.750

Financieel risico	Omschrijving	Kans van optreden	Inschatting financiële gevolgen	Verwacht financieel gevolg
ng bij projecten (asbest/PFAS)	verborgen milieuverontreiniging in de bodem of constructies. Er is hiermee een risico op hogere projectkosten en stilstand van werkzaamheden totdat aan milieuregels is voldaan.	per 5-10 jaar		
8. Vliegveld Drachten	Het openhouden van het vliegveld Drachten brengt onzekerheden met zich mee over de exploitatiekosten en baten. Er is een risico dat de exploitatie niet kostendekkend is en de gemeente periodiek voor de keuze komt te staan om financiële steun te verlenen of maatregelen te nemen. Dit risico neemt toe als externe financiers of gebruikers wegvallen.	Hoge kans > 50% /1x per 2 jaar	€ 50 000 – 200 000	93.125
9. Financiële risico's bij vastgoed en BTW-compensatie	De gemeente is verantwoordelijk voor vastgoedtransacties en projecten waarbij BTW-regels en fiscale wetgeving een rol spelen. Onvoorziene wijzigingen in de interpretatie van wetgeving of controle door de Belastingdienst kunnen mogelijk leiden tot onverwachte naheffingen.	10-20% kans/ 1x per 5-10 jaar	€ 50 000 – 200 000	18.750
Sociaal domein				5.810.000
1. Jeugd	De wettelijke taak betreft een open einde regeling. Een kenmerk van de indicaties is dat het onzeker is of deze voldoen aan de zorgbehoefte. De huidige aanbesteding is gestart in 2024. In 2025 is het waarneembaar welke effecten dit met zich meebrengt. Er worden daarnaast regelmatig maatwerkovereenkomsten afgesloten vanwege het ontbreken van het passend aanbod elders waardoor jeugdzorggelden worden ingezet als oplossing. Een culminatie van deze omstandigheden kan leiden tot een hogere uitgave aan jeugdzorg dan begroot.	Hoge kans > 50% /1x per 2 jaar	> 5 miljoen	3.500.000

Financieel risico	Omschrijving	Kans van optreden	Inschatting financiële gevolgen	Verwacht financieel gevolg
2. Wmo	De wettelijke taak betreft een open einde regeling. We verwachten een groeiende vraag naar ondersteuning als gevolg van vergrijzing (dubbele vergrijzing). Dit heeft waarschijnlijk een stuwend effect op relatief dure indicaties als woningaanpassingen en huishoudelijke hulp. Daar staat tegenover dat de knellende capaciteit in de zorg en de te verwachten invoering van de inkomensafhankelijke bijdrage de ontwikkeling kunnen remmen. De voorspelbaarheid van de mogelijke stijging in de uitgaven is laag en levert een beperkt risico op.	20-50% kans/ 1x per 2-5 jaar	€ 1 – 5 miljoen	1.050.000
3. Participatie	De bijstandspopulatie is jarenlang stabiel en toont een licht dalende trend. Bijstandsgerechtigden hebben een steeds langere afstand tot de arbeidsmarkt, waarvoor intensievere en langdurige inzet van re-integratietrajecten vereist is. Dit heeft als risico dat het participatiebudget sneller uitgenut c.q. overschreden wordt. Vanuit de Wsw worden de lonen voor SW-personeel bij Caparis bekostigd. De SW-populatie neemt jaarlijks af, waarbij nieuwe instroom afgesloten is. Caparis moet de kosten in gelijke tred laten meebewegen met de inkomsten. Indien dit niet tijdig slaagt, levert dat een risico op voor de gemeente als aandeelhouder.	20-50% kans/ 1x per 2-5 jaar	€ 1 – 5 miljoen	1.050.000
4. Gesubsidieerde instellingen	We subsidiëren een aantal grote, vitale, voorzieningen, zoals Sportbedrijf Drachten, schouwburg De Lawei, Museum Dr8888, de Bibliotheek en de M.O.S. Deze partijen zijn voor een significant deel van de	20-50% kans/ 1x per 2-5 jaar	200.000 - 1 miljoen	210.000

Financieel risico	Omschrijving	Kans van optreden	Inschatting financiële gevolgen	Verwacht financieel gevolg
	exploitatiekosten afhankelijk van de gemeente. Wanneer deze partijen een tekort in de exploitatie oplopen en de gemeente moet inspringen, brengt dat een mogelijk risico mee voor de gemeentebegroting.			
Totaal				11.883.250

Risico's niet op geld gezet

Fiscale risico's

In 2023 is een uitgebreide fiscale risicoscan opgestart waarvan de uitkomsten in de loop van 2024 bekend zijn geworden. Op basis hiervan zijn er diverse stappen ondernomen om de risico's direct maar ook in de komende jaren te kunnen mitigeren. De hiervoor aangenomen fiscalist heeft inmiddels in samenwerking met de hiervoor opgerichte fiscale commissie diverse stappen ondernomen. Sommige stappen hebben direct effect, maar er zijn ook diverse procesmatige verbeteringen doorgevoerd waardoor de fiscale risico's voor nu en in de toekomst afnemen.

Door middel van de fiscale commissie wordt nu ook breed kennis gedeeld in de organisatie waardoor actualiteiten en risico's met elkaar gesignaleerd, besproken en eventueel aangepakt worden. Hiermee wordt ook de samenwerking tussen de verschillende afdelingen op het gebied van fiscaliteit versterkt. De fiscale processen worden beter in kaart gebracht en waar nodig ook uitgebreid om de kwaliteit van de fiscaliteit goed te kunnen borgen.

In samenwerking met de fiscale adviseurs wordt ook gewerkt aan het opzetten van een tax control framework (TCF). Een TCF is het geheel van processen en interne beheersingsmaatregelen waarmee de fiscale risico's van een organisatie actief in kaart worden gebracht en beheerst worden. Door dit goed vorm te geven en ook vast te leggen in alle processen die te maken hebben met fiscaliteit wordt de kwaliteit van de fiscaliteit sterk verbeterd. Als organisatie hebben we inmiddels goede stappen gezet op het gebied van de fiscaliteit en deze lijn willen wij de komende jaren dan ook doortrekken om ervoor te zorgen dat wij onze fiscale processen zo goed als mogelijk beheersen. Het financiële risico is momenteel niet betrouwbaar in te schatten en daardoor is er geen verwacht financieel vervolg berekend.

De totale risico inschatting van de gemeente Smallingerland bedraagt € 11,9 mln.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is een indicator voor de mate waarin we binnen een duurzaam meerjarig sluitende begroting substantiële financiële tegenvallers kunnen opvangen. Dit zonder aantasting van het bestaande beleid. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de gekwantificeerde risico's. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door het risicoprofiel van de gemeente als geheel, inclusief de getroffen beheersmaatregelen en het vrije vermogen om tegenvallers op te vangen. De relatie drukken we uit in een verhoudingsgetal, waarbij een ratio van het weerstandsvermogen van minimaal 1,0 vereist is.

*Bedragen * 1.000*

Weerstandsvermogen en ratio	Bedrag
Weerstandscapaciteit	51.427
Risico's	11.883
Weerstandsvermogen	39.544
Ratio (%)	4,33

De ratio van het weerstandsvermogen kan worden beoordeeld aan de hand van de volgende tabel:

Waardering	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 <> 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 <> 1,4	Voldoende
D	0,8 <> 1,0	Matig
E	0,6 <> 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Bovenstaand is de benodigde weerstandscapaciteit berekend. Dit is een inschatting van de huidige risico's en is uitsluitend bedoeld om het weerstandsvermogen mee te berekenen. Het is dus geen budget wat gebruikt kan worden om uitgaven welke gekoppeld zijn aan het risico mee te dekken.

De ratio voor de gemeente Smallingerland is 4,33. Dit is uitstekend. Hiermee kunnen we concluderen dat we voldoende capaciteit hebben om de risico's te dekken.

Ontwikkelingen

Voor het komende jaarrekeningproces is het doel om risicomanagement meer te integreren in de reguliere gesprekken die plaatsvinden tussen budgethouder en controller. Momenteel is het nog een losstaand proces. Hierdoor wordt het risicobewustzijn van de organisatie bevordert.

Financiële kengetallen

De onderstaande tabel laat de financiële kengetallen zien. De begroting 2026 laat voor de jaren 2026 en 2027 een positief begrotingssaldo zien. Voor de jaren daarna is het exploitatiesaldo negatief. Ter verbetering zijn de signaalwaarden toegevoegd aan deze tabel. Overschrijding van signaalwaarden is een indicator dat het verstandig is om bijstelling te overwegen.

Onder de tabel volgt achtereenvolgens een toelichting op de ontwikkelingen en een mogelijk handelingsspectatief. Daarmee geven we invulling aan de aanbeveling uit het rekenkamerrapport over de P&C cyclus. Onderaan deze pagina vindt u de definities van elk kengetal.

Financiële kengetallen	Signaalwaarde	Jaarrekening 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029
Netto schuldquote	>130%	70%	101%	123%	139%	156%	169%
Idem, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	>130%	69%	100%	122%	138%	155%	168%
Solvabiliteitsratio	<20%	28%	19%	19%	17%	16%	14%
Bouwgrondexploitaties	>35%	2%	-2%	4%	2%	2%	2%
Structurele exploitatieruimte	<0%	5%	0%	2%	2%	-1%	-1%
Belastingcapaciteit	>105%	95%	99%	101%	101%	101%	101%

Toelichting op de ontwikkelingen in de kengetallen

De twee meest in het oog springende ontwikkelingen betreffen de solvabiliteit en de netto schuldquote. Hieronder gaan we daarop in. Na de toelichting op deze ontwikkelingen gaan we in op wat mogelijk is om de trend te keren.

De solvabiliteit daalt onder de signaalwaarde van 20% en daalt steeds verder

De solvabiliteitsratio (een percentage) wordt berekend door het eigen vermogen van de gemeente (bestaande uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het gerealiseerde (jaarrekening-)resultaat) te delen door het balanstotaal. De solvabiliteitsratio is een momentopname op een bepaald tijdstip en zal daarna weer veranderen in de tijd. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente: eigen vermogen kan ingezet worden om tegenvallers op te vangen.

De solvabiliteitsratio meet in hoeverre het bezit op de balans *niet* met schulden is belast. Een lage solvabiliteitsratio geeft aan dat bezittingen voor een groot deel met schulden gefinancierd zijn. Dit is een teken dat een gemeente met zijn exploitatieresultaten weinig tot niet spaart voor de financiering van investeringen. Voor de solvabiliteitsratio wordt uitgegaan van de signaalwaarden 20% en 0%. Bij een solvabiliteitsratio lager dan 20% bevindt een gemeente zich in de gevarezone

volgens de VNG. Bij een negatieve solvabiliteitsratio springt het licht op rood. De berekende ratio van 28% in de jaarrekening 2024 is boven de signaalwaarde van 20% en daarmee voldoende.

De tabel met financiële kengetallen toont een afnemende solvabiliteitsratio. Eind 2026 wordt een waarde van 19% verwacht. Daarmee zakt de solvabiliteitsratio dus onder de eerste signaalwaarde.

De solvabiliteit ontwikkelt zich in de tijd afhankelijk van financiële keuzes

Onderstaande tabel helpt om te begrijpen hoe solvabiliteitsratio's zich kunnen ontwikkelen. Hierbij geldt dat een + leidt tot een hogere solvabiliteitsratio (stijging percentage), een - leidt tot een lagere solvabiliteitsratio (daling percentage) en dat er bij = meestal een beperkt effect is. Ook kan er sprake zijn van een dubbele plus of een dubbele min; de ontwikkeling van de solvabiliteitsratio gaat dan dubbelop.

<i>Effect op solvabiliteitsratio</i>	Eigen vermogen stijgt	Eigen vermogen blijft gelijk	Eigen vermogen daalt
Balanstotaal stijgt	=	-	--
Balanstotaal blijft gelijk	+	=	-
Balanstotaal daalt	++	+	=

De stijgingen of dalingen van de twee relevante componenten (het eigen vermogen en het balanstotaal), kunnen als volgt nader geanalyseerd worden:

- ontwikkelingen van het eigen vermogen worden veroorzaakt door toevoegingen of onttrekkingen aan de bestemmingsreserves en door de ontwikkeling en bestemming van het gerealiseerde jaarresultaat.
- balanstotaal stijgt met name door het doen van investeringen en de financiering daarvan; een daling komt met name door het doen van afschrijvingen op de genoemde investeringen en door het aflossen van de bijbehorende schulden.

Door financiering van investeringen met geleend geld daalt de solvabiliteit verder

De investeringsagenda van de gemeente leidt tot een toenemend investerings- en financieringsniveau (stijging van de balans) en daarmee tot stijgende kapitaallasten (bestaande uit afschrijvingen en rente). Dit laatste geeft druk op het gerealiseerde resultaat en daarmee op het eigen vermogen, waardoor de gemeente - als ze niets doet om inkomsten te verhogen of lasten te verlagen - in het vakje 'dubbele min' uitkomt waarmee de solvabiliteitsratio sneller onderuitgaat. Overigens zijn gemeenten verplicht om een structureel sluitende begroting te hebben. Hogere structurele lasten moeten dus gecompenseerd worden door lagere lasten elders en / of hogere inkomsten.

De verwachting is dat de solvabiliteitsratio door de investeringsopgave voorlopig onderdruk blijft staan en als er geen actie ondernomen wordt verder zal dalen zoals opgenomen in de tabel, maar ook in de jaren daarna verder daalt.

De netto schuldquote stijgt boven de signaalwaarde van 130% en stijgt steeds verder

De stijging van de financieringen welke effect heeft op de solvabiliteit, zien we ook terug in de ontwikkeling van de (gecorrigeerde) netto schuldquote. De netto schuldquote wordt gedefinieerd als de langlopende schulden (vaste schulden langer dan 1 jaar) plus de kortlopende schulden (netto-

vloTTende schulden) gezamenlijk, te delen door de baten van de gemeente. Een stijgende netto schuldquote duidt dus op een toename van de schulden, hetgeen onvermijdelijk leidt tot aflossings- en betalingsverplichtingen. Dit legt een toenemend beslag op de aanwezige middelen.

Mogelijke maatregelen / handelingsperspectief

Het beïnvloeden van de solvabiliteit kan op verschillende manieren, beïnvloeding van de netto schuldquote is beperkt mogelijk. Hieronder volgt een toelichting op mogelijke maatregelen zodat er een perspectief ontstaat van het - op termijn - keren van de neerwaartse trend.

De solvabiliteitsratio kan beïnvloed worden op een aantal manieren. Temporiseren of schrappen van investeringen zouden de huidige ontwikkelingen van de ratio's kunnen afzwakken. Daarbij moet onderscheid gemaakt worden tussen de investeringen die nodig zijn om wat we hebben goed in stand te houden en de geplande aanvullende investeringen. In de investeringsagenda is daarom een onderscheid tussen instandhouding en ambitie aangebracht.

Daarnaast zijn de ontwikkelingen van de reserves als onderdeel van het eigen vermogen van belang. Wanneer deze worden ingezet maken zij geen deel meer uit van dat eigen vermogen. De andere kant op kan er (structureel) gespaard worden voor nieuwe investeringen (toevoegingen aan de reserves), mits daarvoor jaarresultaat beschikbaar is. Het structureel begroten van een positief rekeningsaldo kan hier ook aan bijdragen. Belangrijk is dan ook dat dit sparen daadwerkelijk voordelig effect heeft op de behoefte aan cash: er hoeft minder (meer) geleend te worden.

Ten derde speelt de ontwikkeling en bestemming van het jaarresultaat in zijn algemeenheid een rol, welke onder andere afhankelijk is van gemaakte / te maken (jaarlijkse) beleidskeuzes. Keuzes die leiden tot lagere lasten of hogere baten beïnvloeden het jaarresultaat vanzelfsprekend positief. Een beleidskeuze kan zijn om structureel het jaarresultaat (of een deel daarvan) aan het eigen vermogen toe te voegen tot een bepaalde solvabiliteit weer bereikt is.

Tenslotte is ook de hoogte van het rentepercentage op de leningenportefeuille van belang. Deze is beperkt door de gemeente zelf te beïnvloeden. Een aanpassing van het rentepercentage wordt primair veroorzaakt door wijzigingen van het beleid van de ECB (Europese Centrale Bank) en zal op termijn verder doorwerken in de jaarlijkse rentelast. Mocht de rente substantieel gaan stijgen dan heeft dat in eerste instantie een negatief effect op het resultaat en daarmee op de solvabiliteitsratio. Omdat een gemeente altijd moet zorgen voor een reële en structureel sluitende begroting, zijn dan nadere maatregelen onontkoombaar.

Als we kijken naar de beïnvloedbaarheid van de nettoschuldquote, dan kunnen vaste en vloTTende schulden relatief snel muteren door het aantrekken of aflossen van leningen en door het aangaan of betalen van kortlopende schulden wat daarmee een direct effect heeft op de schuldquote. In het deel hiervoor over solvabiliteit is al toegelicht wat daarvoor mogelijk is.

De noemer van netto schuldquote betreft de eigen baten van de gemeente. Anders dan het vreemd vermogen zijn deze slechts beperkt beïnvloedbaar. Bovendien heeft een bijstelling van de baten beperkt effect. Ter illustratie: stel dat de gemeente structureel € 5,0 mln extra aan baten genereert, dan betekent dit 'slechts' een bijstelling van 2% van de totale baten. Als de schuldquote op 130% staat en het vreemd vermogen niet wijzigt daalt de schuldquote hierdoor 'slechts' met 2,5%. Hieruit blijkt dat ook grote aanpassingen van die baten dus slechts een klein effect op de (berekening van de) netto schuldquote hebben.

Samenvattend: beperken van de hoeveelheid nieuw aan te gane schulden en / of verlaging van de reeds aangegane schulden in combinatie met versterking van het eigen vermogen hebben het meest

directe positief effect op de netto schuldquote en op de solvabiliteit.

In het overdrachtdossier zal ambtelijk verder inzicht worden geboden in langjarig verwachte ontwikkeling van solvabiliteit en netto schuldquote als we niets doen. Dit ter afweging om mee te wegen in de volgende raadsperiode.

Definities

Netto schuldquote: hoe lager, hoe beter

De hoogte van de schuld die een gemeente kan dragen hangt af van de hoogte van de inkomsten. Om een grove indicatie te krijgen van de verhouding tussen beide grootheden (schuld en inkomen) wordt de netto schuldquote berekend. Als de netto schuldquote tussen 100% en 130% ligt, is de gemeenteschuld hoog. Als de netto schuldquote boven de signaalwaarde van 130% uit komt dan is het advies om actie te ondernemen.

Een (hoge) schuldpositie is overigens geen gevolg van onjuiste financiële keuzes maar vloeit voort uit een door de gemeente(raad) gewenst uitvoerings-, omgevings- en investeringsniveau in combinatie met het niet voor handen zijn van eigen financieringsmiddelen. Belangrijk is dat de rentelasten structureel in de begroting zijn gedekt. Met een stijgende rente is dat wel een risico voor de toekomst.

Bij de gecorrigeerde netto schuldquote vindt een correctie plaats op doorgeleende gelden. Deze worden dan niet meegenomen in het bepalen van de quote.

Solvabiliteitsratio: hoe hoger, hoe beter

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het geeft de verhouding tussen het eigen vermogen (het totaal van de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het jaarresultaat) en de totale balansomvang weer.

Bouwgrondexploitaties: hoe lager, hoe beter

De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar. Bij een negatief percentage is er sprake van hogere geprognosticeerde opbrengsten dan kosten. Het risico op de grondexploitaties lijkt daarmee verwaarloosbaar.

Structurele exploitatieruimte: hoe hoger, hoe beter

Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

Belastingcapaciteit: hoe lager, hoe beter

Dit cijfer geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven.

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In de openbare ruimte bedoelen wij met kapitaalgoederen: de wegen, wandel- en fietspaden, groen, bomen, speelvoorzieningen, riolering, water, straatmeubilair, verlichting, bruggen, enz. Kortom alles wat we in de openbare ruimte zien.

De kwaliteit van de kapitaalgoederen is van directe invloed op onze inwoners.

Een mooie, schone, groene en veilige openbare ruimte zorgt voor leefbaarheid, beleving, het aanzien en de uitstraling van onze gemeente.

Het in stand houden van de kapitaalgoederen verdelen wij onder in de volgende onderdelen:

- Onderhoud (het op niveau houden voor dagelijks gebruik)
- Beheer (het op niveau houden zodat de te verwachten levensduur wordt gehaald)
- Vervanging (na einde levensduur)

Maar er zijn ook een aantal risico's. Die staan ook in deze paragraaf.

Deze bijlagen kunt u vinden op de website.

Bestandsnaam

- Bijlage - Notitie Beheer Kapitaalgoederen 2023-2026.pdf

Beleid en kaders

Beleid en kaders

De raad heeft in 2022 de kadernotitie 'Beheer kapitaalgoederen' vastgesteld met bijbehorend kwaliteitsniveau en financiële paragraaf. Om een zo laag mogelijke claim te doen op de financiële middelen is bij het beheer het niveau 'sober en doelmatig' het uitgangspunt. Voor de prachtige en kleurrijke vaste planten op rotondes en in plantbakken in het centrum van Drachten is een uitzondering gemaakt, omdat we vinden dat dit de visitekaartjes van onze gemeente zijn.

In het algemeen geldt dat alle in de gemeente aanwezige voorzieningen duurzaam in stand worden gehouden op basis van sober en doelmatig, tenzij in de desbetreffende hoofdstukken anders wordt aangegeven. Sober en doelmatig betekent dat de voorzieningen voldoen aan de minimale eisen van veiligheid, functionaliteit en op een zodanige wijze worden onderhouden zodat er geen kapitaalvernietiging optreedt. Kapitaalvernietiging treedt op, als door bijvoorbeeld slecht onderhoud een voorziening voortijdig moet worden vervangen. Hierdoor zullen de totale kosten hoger worden en kan de veiligheid niet meer worden gegarandeerd en is de gemeente aansprakelijk voor letsel en schade bij ongelukken door bijvoorbeeld te hoog liggende trottoirtegels, dode takken in bomen of verrotte steigerplanken.

Een duurzame instandhouding is een wettelijk verplichting vanuit het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten).

Overzicht Beheer- en beleidsplannen

Beheer- /beleidsplan	Kapitaalgoed	Vastgesteld door de Raad	Actualisatie	Financiële vertaling in begroting	Achterstallig onderhoud
Notitie Beheer Kapitaalgoederen					
	Wegen	2022	2026	ja	nee
	Riolering (duikers)	2022	2026	ja	nee
	Water	2022	2026	ja	nee
	Groen	2022	2026	ja	nee
	Gebouwen	2022	2026	ja	nee
	Civiel Kunstwerken	2022	2026	ja, behalve vervanging kades	nee
	Openbare Verlichting	2022	2026	ja	nee
	Speelvoorzieningen	2022	2026	ja	nee
Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan	Riolering & Regenwaterafvoer	2021	2026*	ja	nee
Beleidsplan Openbare Verlichting		2020	2025	ja	nee

* In 2024 is de financiële paragraaf van het vGRP geactualiseerd naar prijsstijging.

Uitvoering beheer en vervanging gemeentelijke kapitaalgoederen

De gemeentelijke kapitaalgoederen worden beheerd volgens het principe van assetmanagement: "Wat is de beste oplossing op deze plek?". Waarbij prestaties, risico's en kosten in balans zijn en de openbare ruimte op de meest duurzame wijze onderhouden en in stand gehouden wordt.

Bij vaststelling van de nieuwe notitie "Beheer kapitaalgoederen 2023-2026" wordt het onderhoud, beheer en vervanging volgens dit beleidskader en bijbehorende budgetten in 2026 uitgevoerd. In de investeringsagenda zijn de vervangingsbudgetten t.a.v. kapitaalgoederen geïndexeerd naar prijspeil 2026 .

In 2026 wordt de notitie geactualiseerd en wordt de notitie ter besluitvorming aangeboden. Bij deze actualisatie worden ook de kosten voor onderhoud en vervanging van de kaden opgenomen.

Watertakenplan 2026–2029

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet is de planverplichting voor een Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) vervallen. In plaats daarvan stelt de gemeente Smallingerland in 2026 een nieuw Watertakenplan (WTP) vast. Dit plan vervangt het vGRP als beleids- en investeringskader voor de uitvoering van de gemeentelijke watertaken. Het Watertakenplan beschrijft hoe Smallingerland de komende jaren invulling geeft aan de wettelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Tegelijkertijd worden alle kostenoverzichten geactualiseerd en doorgerekend op basis van het huidige prijspeil. Tegelijkertijd werkt de gemeente aan de invoering van een nieuwe heffingssystematiek, waarin ook een bredere waterzorgcomponent wordt meegenomen.

Klimaatadaptatie

De klimaatopgave vormt een rode draad in het Watertakenplan. Door het combineren van rioolvervanging met maatregelen als afkoppeling, vergroening en waterberging wordt bijgedragen aan het verminderen van wateroverlast, droogte en hittestress. Inrichting van de openbare ruimte gebeurt volgens de voorkeursvolgorde: vasthouden – bergen – afvoeren, met als doel een klimaatbestendige leefomgeving in 2050.

Risico's

Het beheer van de kapitaalgoederen brengt risico's met zich mee. In deze paragraaf worden de belangrijkste risico's besproken.

De financiële risico's zijn meegenomen in de bepaling van de weerstandscapaciteit. Hier wordt in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing nader op ingegaan.

Vertraging en uitstel van projecten

Ook in 2026 is nog steeds het risico aanwezig dat niet alle projecten volgens planning kunnen worden uitgevoerd omdat materialen een langere leveringstermijn hebben en dat er geen voldoende personeel beschikbaar is. Dit kan betekenen dat een deel van de uitvoering van investeringsprojecten langer kunnen gaan doorlopen.

Kades industriehaven Drachten

Zoals bekend spelen een aantal ontwikkelingen rondom de kades in de industriehaven in Drachten. Inmiddels zijn de onderhoudswerkzaamheden uitgewerkt en voor het gemeentelijk deel zullen de werkzaamheden in de komende periode worden uitgevoerd.

In de haven is bodemerosie langs kades een risico, deze wordt veroorzaakt door schroefbewegingen van vrachtschepen. De haven is een paar jaar geleden gebaggerd en gaten zijn gedicht. Jaarlijks wordt de bodemhoogte gemonitord en er blijkt op een aantal plekken weer sprake te zijn van bodemerosie. Het aanvullen van de gaten zal worden meegenomen in de onderhoudswerkzaamheden. Het lijkt dat deze extra kosten kunnen worden meegenomen in de beschikbare middelen voor onderhoud.

Ook de voorbereidingen voor het herstellen van de kademuur bij Agrifirm is opgestart. In een bouwteam zal samen met een aannemer en Agrifirm uitgewerkt worden hoe de kade hersteld moet worden en wat de beste uitvoeringsmethode in relatie met de bedrijfsvoering is. De verwachting dat de daadwerkelijk herstel werkzaamheden eind 2025 begin 2026 zijn uitgevoerd.

De kosten voor onderhoud en vervanging van de kaden worden in 2026 meegenomen in de actualisatie van de notitie Beheer Kapitaalgoederen.

Inventarisatie straatmeubilair en bebording

Alle straatmeubilair zoals banken en afvalbakken en alle verkeers- en straatnaamborden zijn geïnventariseerd en toegevoegd in de gemeentelijk digitale beheerpakketten. Voor deze kapitaalgoederen zullen vervolgens ook onderhoud- en vervangingschema worden gemaakt. Eventuele financiële gevolgen worden meegenomen in de volgende herziening in 2026 van de notitie Beheer Kapitaalgoederen of indien nodig eerder in een apart voorstel.

Overeenkomst OSW met Wetterskip

Voor het onderhoud van watergangen krijgen we een vergoeding van het Wetterskip. Het Wetterskip wil de vijverregeling wijzigen. Welke gevolgen dit heeft is niet bekend op dit moment.

Afspraken met Wetterskip over waterdiepte zijn ook nog niet afgerond. Het risico is dat het toekomstige onderhoudsprofiel (de diepte waar op gebaggerd wordt) van het Wetterskip per 2026

niet overeenkomt met het huidige onderhoudsprofiel. Nu is er altijd gebaggerd tot de vaste bodem wat ook nodig is voor de doorstroming. Wanneer het Wetterskip zich houdt aan de waterdiepte dan is de vraag wie de kosten voor het dieper baggeren voor de doorstroming op zich neemt. Welke gevolgen dit heeft voor hekkelen is op dit moment ook niet bekend

Onderhoud Schouwwater is geen structureel beheer

Het baggeren van schouwwater in het buitengebied hebben we niet in beheer. Wanneer zich problemen voordoen dan worden we hiervoor aangeschreven door het Wetterskip. Vooraf weten we niet wanneer en hoeveel. In het verleden waren de kosten ongeveer € 100.000 per 4 jaar. Als dit aan de orde is zullen deze kosten worden meegenomen in de desbetreffende Bestuursrapportages

Baggerslib meer vervuild

Voor stortkosten is een gemiddelde gerekend (vervuild en schone bagger). De bagger van de laatst gebaggerde wateren en vaarwegen was tot nu voor een groot deel erg vervuild waardoor de afvoerkosten aanmerkelijk hoger zijn. Tot nu toe hebben we de gemiddelden nog niet aangepast naar deze vervuilingsgraad omdat dit op dit moment niet goed te bepalen is.

Overdracht Vaarweg Oudega

De vaarweg naar Oudega wordt in beheer overgedragen naar de Provincie. De kosten hiervoor zijn onderdeel van het project Oudega aan het water en niet opgenomen in deze begroting.

Overdracht Vaarweg Polderhoofdkanaal

De vaarweg Polderhoofdkanaal wordt in beheer overgedragen naar de Provincie / Wetterskip. De kosten hiervoor zijn niet opgenomen in deze begroting. Op dit moment wordt een overeenkomst opgesteld

Exoten

Momenteel bestrijdt/beheerst de gemeente invasieve exoten in het kader van het gemeentelijk waterbeheer. Daarnaast worden invasieve exoten op kleine schaal bestrijdt/beheerst in het openbare groen. De totale bestrijding-/beheerskosten bedragen op dit moment ongeveer € 100.000. Deze kosten worden betaald vanuit de bestaande beheerbudgetten voor de openbare ruimte. Het risico bestaat dat deze middelen in de komende jaren niet toereikend zijn

Buurtbudget en uitbreiding speeltoestellen

Vanuit het buurtbudget worden de laatste jaren steeds meer speeltoestellen geplaatst. Buurtbudget is een eenmalig budget. Er is geen budget voor extra onderhoud aan deze toestellen. Eens per 4 jaar wordt dit gecorrigeerd in deze notitie kapitaalgoederen beheer.

Financiering

Inleiding

In de paragraaf financiering wordt de financieringsfunctie van de gemeente Smallingerland uiteengezet voor de jaren 2026-2029.

Na de beschrijving van de relevante wettelijke kaders voor de uitvoering van de treasuryfunctie, gaat deze paragraaf in op de invulling van de financieringsfunctie van de gemeente Smallingerland voor de jaren 2026–2029. Op basis van kasstroomprognoses wordt de financieringsbehoefte bepaald, die wordt ingevuld door het aantrekken van (langlopende) leningen. Daarbij wordt ingegaan op de verwachte renteontwikkeling, het te verwachten renteresultaat en de ontwikkeling van het renteomslagpercentage.

Tot slot wordt aandacht besteed aan de beheersing van renterisico's, met een toelichting op de toepassing van de renterisiconorm en de kasgeldlimiet zoals opgenomen in de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO).

Wettelijke kaders

Het wettelijk kader voor het treasurybeheer van decentrale overheden is gebaseerd op de Wet Financiering decentrale overheden (Wet FIDO). Deze wet stelt regels voor het financieringsbeleid van decentrale overheden, zoals provincies, gemeenten en waterschappen. Het doel van de wet is om een solide en verantwoord financieringsbeleid te bevorderen en grote fluctuaties in rentelasten te voorkomen, wat bijdraagt aan de financiële stabiliteit van deze overheden.

Daarnaast fungeren de financiële verordening gemeente Smallingerland en het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) als richtlijnen.

In 2022 hebben we dit wettelijk kader vertaald naar een treasurystatuut. Dit statuut vormt de basis voor het treasurybeheer en voldoet aan de wettelijke uitgangspunten. Het zorgt ervoor dat ons financieringsbeleid solide en verantwoord is, en dat we voldoen aan de normen en richtlijnen die door wet- en regelgeving zijn gesteld.

Financieringsbehoefte en schuldpositie

Om de financieringsbehoefte te bepalen maakt de gemeente gebruik van een meerjarig kasstroomoverzicht. Dit overzicht geeft inzicht in de werkelijke geldstromen en vormt daarmee een belangrijk instrument binnen de treasuryfunctie. Op basis van de kasstromen kan worden vastgesteld of de gemeente aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen. Daarnaast helpt het overzicht bij het bepalen van de omvang en het tijdstip waarop externe financiering nodig is.

Om een duidelijk beeld te schetsen, presenteren we hieronder een kasstroomoverzicht dat de ontwikkeling van de financieringsbehoefte van 2026 tot en met 2029 weergeeft. Dit kasstroomoverzicht volgens de indirecte methode bestaat uit:

Operationele kasstroom: De operationele kasstroom laat de inkomende en uitgaande geldstromen zien welke direct voortkomen uit de normale dagelijkse bedrijfsactiviteiten.

Investeringskasstroom: De investeringskasstroom betreft de geldstromen die voortvloeien uit investeringen en desinvesteringen (verkoop). Deze kasstroom is negatief als er meer geïnvesteerd dan gedesinvesteerd wordt.

Financieringskasstroom: omvat de geldstromen die voortkomen uit in financieringsactiviteiten, zoals het aangaan van leningen, het aflossen van leningen en het betalen van rente.

Kasstroom beschikbaar voor financiering

Bedragen * €1.000.000

Omschrijving	2026	2027	2028	2029	cumulatief
Operationele kasstroom	12,7	25,4	21,7	22,6	82,4
Investeringskasstroom	-77,1	-55,2	-45,4	-48,6	-226,2
Kasstroom beschikbaar voor financiering	-64,4	-29,8	-23,7	-26,0	-143,8

Financieringskasstroom

Bedragen * €1.000.000

Omschrijving	2026	2027	2028	2029	cumulatief
Betaalde/ontvangen rente	-5,0	-7,0	-8,8	-11,3	-32,0
Nieuwe leningen	70,0	65,0	60,0	50,0	245,0
Aflossing langlopende leningen	-13,0	-14,5	-28,0	-19,0	-74,6
Kortlopende kasgeldleningen	5,0	-5,0	0,0	0,0	0,0
Financieringskasstroom	57,0	38,5	23,2	19,7	138,4

Netto kasstroom

Bedrag *€1.000.000

Omschrijving	2026	2027	2028	2029	Cumula- tief
Kasstroom beschikbaar voor financiering	-64,4	-29,8	-23,7	-26,0	-143,8
Financieringskasstroom	57,0	38,5	23,2	19,7	138,4
Netto kasstroom	-7,4	8,7	-0,5	-6,2	-5,4

Banksaldo

Bedrag * €1.000.000

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Banksaldo 1/1	0,3	-7,1	1,6	1,1
Banksaldo 31/12	-7,1	1,6	1,1	-5,1

Uit het kasstroomoverzicht blijkt dat we, op basis van de huidige geplande investeringen tot en met 2029, een tekort aan kasstroom hebben uit onze operationele- en investeringsactiviteiten van in totaal € 143,8 miljoen. Daarnaast wordt in deze periode afgelost op bestaande leningen ter waarde van bijna € 74,6 miljoen en wordt € 32,0 miljoen aan rente betaald. In totaal moet er daarom voor € 245,0 miljoen aan nieuwe leningen worden aangetrokken tot en met 2029.

Er is eind 2029 nog sprake van een negatief banksaldo van € 5,1 miljoen. De gemeente mag tot maximaal € 16,0 miljoen 'rood' staan, binnen de vastgestelde financieringslimiet bij de BNG.

Ontwikkeling leningenportefeuille.

Onderstaande geeft inzicht het verloop van de langlopende schulden:

Bedragen * €1.000.000

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Langlopende schulden 1/1	203,6	260,6	311,1	343,1
Aflossingen	-13,0	-14,5	-28,0	-19,0
Nieuwe leningen	70,0	65,0	60,0	50,0
Langlopende schulden 31/12	260,6	311,1	343,1	374,0

Renteontwikkeling

Renteontwikkeling

De rentetarieven die wij moeten betalen op de geld- en kapitaalmarkt worden voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB heeft in de laatste vergadering van 11 september 2025 besloten om de rente voorlopig niet te verhogen of te verlagen.

De inflatie in Europa ligt rond de 2%, wat precies de doelstelling van de ECB is. De economie groeit langzaam, en er zijn onzekerheden zoals internationale spanningen en politieke ontwikkelingen in andere landen. Daarom kiest de ECB ervoor om voorzichtig te zijn en de rente voorlopig gelijk te houden.

De te betalen rentetarieven op de leningen lijken hierdoor voorlopig stabiel te blijven. Wij handhaven daarom op dit moment een rentetarief van 3,25% voor nieuw aan te trekken leningen.

Renteschema 2026-2029

Het onderstaand renteschema geeft inzicht in de ontwikkeling van de rentelasten van de externe leningen. Ook wordt weergegeven hoeveel rentelasten worden toegerekend aan de taakvelden. De toerekening aan de taakvelden vindt plaats op basis van de boekwaarde van de investeringen door middel van renteomslag. De rente wordt hiermee toegerekend aan de taakvelden die daadwerkelijk bijdragen aan de financieringsbehoefte.

In onderstaande tabel zijn min bedragen voordelig en plus bedragen nadelig

*Bedragen * €1.000*

Omschrijving		2026	2027	2028	2029
De externe rentelasten voor de korte en lange financiering	a	6.336	8.104	9.316	11.012
De externe rentebaten voor de korte en lange financiering	b	0	0	0	0
Saldo rentelasten en rente baten		6.336	8.104	9.316	11.012

*Bedragen * €1.000*

Omschrijving		2026	2027	2028	2029
Saldo rentelasten en rentebaten		6.336	8.104	9.316	11.012
De rente die aan de facilitaire grondexploitaties moet worden doorberekend	c1	84	18	116	149
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	c2	0	0	0	0
De rentebaait van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	c3	0	0	0	0
Aan taakveld toe te rekenen externe rente		6.420	8.122	9.432	11.161

Bedragen * €1.000

Omschrijving		2026	2027	2028	2029
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		6.420	8.122	9.432	11.161
Rente over eigen vermogen	d1	0	0	0	0
Rente over voorzieningen	d2	0	0	0	0
Totaal aan taakveld toe te rekenen rente		6.420	8.122	9.432	11.161

Bedragen * €1.000

Omschrijving		2026	2027	2028	2029
Totaal aan taakvelden toe te rekenen		6.420	8.122	9.432	11.161
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	e	-6.955	-8.290	-9.154	-9.777
Renteresultaat op het taakveld treasury		-535	-168	278	1.384

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Gehanteerde renteomslag	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Werkelijke renteomslag	1,85%	1,96%	2,06%	2,28%
Verschil in %	0,15%	0,04%	-0,06%	-0,28%
Bandbreedte (mag max 25% zijn).	7,71%	2,02%	-3,04%	-14,15%

Voor de begroting 2026 hanteren wij een renteomslagpercentage van 2,0% voor de toerekening van rente aan de taakvelden. Dit percentage ligt boven de werkelijke renteomslag, waardoor sprake is van een positief renteresultaat.

De werkelijke rentekosten worden hiermee volledig gedekt door de toegerekende rente. Het verschil tussen het gehanteerde rentepercentage en de werkelijke rente bedraagt 7,7%, wat ruim binnen de wettelijke bandbreedte van maximaal 25% valt. Aanpassing van het renteomslagpercentage is daarmee niet noodzakelijk.

Voor de toerekening van de rente aan de investeringen gebruiken we in de meerjarenraming 2027-2029 hetzelfde omslagpercentage als in het begrotingsjaar, namelijk 2,0%. Dit zorgt voor consistentie en voorspelbaarheid in de begroting en meerjarenraming. Ook de komende jaren zitten we hiermee binnen de wettelijke bandbreedte. We hebben daarnaast de werkelijke ontwikkeling van de te betalen rente van de leningen opgenomen in onze meerjarenraming. Hiermee is de renteontwikkeling dan volledig verwerkt.

Renterisico

Voor de beheersing van de renterisico's gelden twee concrete richtlijnen, namelijk de renterisiconorm en de kasgeldlimiet.

Renterisiconorm

In de Wet Financiering Decentrale Overheden staat vermeld dat gemeenten zich moeten houden aan de renterisiconorm. Het doel van de renterisiconorm is om ervoor te zorgen dat het renterisico bij herfinanciering beheerst wordt. De jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen mogen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Wij voldoen de komende jaren ruim aan deze norm.

Bedragen * €1.000.000

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Renterisico	13,0	14,5	28,0	19,0
Renterisiconorm	53,2	52,3	51,6	52,2
Ruimte onder de norm	40,2	37,8	23,6	33,2

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het maximale bedrag dat een gemeente mag financieren met kort geld. Deze limiet bedraagt voor alle gemeenten 8,5% van het begrotingstotaal. Tot dit bedrag kunnen we 'rood' staan bij de Bank Nederlandse Gemeenten of kortlopende kasgeldleningen aantrekken.

Komen we hierboven, dan kunnen we maximaal 3 aaneengesloten kwartalen het meerdere financieren door kasgeldleningen (looptijd < 1 jaar). Na deze periode moet de korte financiering worden omgezet in een financiering met een looptijd van meer dan een jaar.

Bedragen * €1.000.000

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Kasgeldlimiet gemeente Smallingerland	22,6	22,2	21,9	22,2

Schatkistbankieren

Het kabinet verplicht de gemeenten hun kasoverschotten, boven een drempelbedrag, onder te brengen bij de rijksoverheid. Door consolidatie van de onderlinge schuldverhoudingen tussen de rijks- en decentrale overheden zou de EMU-schuld van de collectieve sector dalen. Gemeenten mogen hun overtollige financiën tot een bepaald bedrag buiten de schatkist van het Rijk aanhouden. In 2021 heeft het rijk de drempelbedragen aangepast om de administratieve lasten voor de decentrale overheden bij het schatkistbankieren te beperken. Voor gemeenten met een begrotingstotaal kleiner of gelijk aan € 500 miljoen is het drempelbedrag 2,0% van het begrotingstotaal, waarbij het drempelbedrag minimaal € 1 miljoen bedraagt. Voor onze gemeente is de drempel € 5,3 miljoen in 2026. Wij verwachten de komende jaren geen (structurele) kasoverschotten.

Bedrijfsvoering

Onze organisatievisie

In Smallingerland staat de mens voorop - onze organisatie staat ten dienste van het realiseren van onze maatschappelijke opgaven. In onze organisatievisie hebben we dit verder uitgewerkt, onderverdeeld in dienstverlening voor onze klanten (gastvrij, ondernemend, eenvoudig en deskundig) en hoe we onze organisatie ten dienste van onze medewerkers en opgaven laten werken, waarbij we werken vanuit eigenaarschap, waarmaken, samenwerking en vanuit de bedoeling. Hieronder is dit toegelicht.

Onze dienstverlening is GOED!

Onze inwoners, bedrijven en instellingen staan voorop. Het draait om hen. Onze dienstverlening is GOED!: gastvrij, ondernemend, eenvoudig, deskundig. Onze klanten merken dit als volgt:

GASTVRIJ

We zijn gastvrij

- We zijn toegankelijk en goed bereikbaar voor onze inwoners.
- Er is sprake van gelijkwaardigheid en positieve feedback in het contact tussen inwoner, ondernemer en gemeente.

ONDERNEMEND

We zijn ondernemend

- We werken resultaatgericht samen aan oplossingen die ten goede komen aan de gemeenschap.
- We willen energie en geld effectief en efficiënt benutten.
- We denken in mogelijkheden en nemen initiatief.
- Wanneer anderen regie nemen laten wij los waar dat nodig en wenselijk is.

EENVOUDIG

We werken vanuit eenvoud

- We zeggen wat we doen en doen wat we zeggen.
- Wat we doen moet voor iedereen begrijpelijk zijn.
- We gaan uit van een eenvoudig proces met minder bureaucratie.

DESKUNDIG

We zijn deskundig

- Wij zijn professioneel en zetten ons talent en vakmanschap in om onze klanten zo goed mogelijk te helpen.
- We zoeken continu naar toegevoegde waarde voor inwoners en ondernemers, wat concrete, meetbare resultaten oplevert.
- We leren van onze resultaten en kijken altijd of wat we doen niet beter, slimmer of sneller kan waarbij we aansluiten op de behoefte van de klant.
- We stellen ons kritisch op naar onszelf en blijven onze deskundigheid ontwikkelen.

Een organisatie die werkt ten dienste van medewerkers en opgaven

Hoe wij onze omgeving benaderen en hoe wij onze organisatie inrichten staat niet los van elkaar. In onze organisatie draait het om onze medewerkers. Zij 'maken' de organisatie. We versterken onze medewerkers en daarmee onze organisatie door in te zetten op eigenaarschap, waarmaken, samenwerken en werken vanuit de bedoeling. Onze medewerkers merken dit als volgt:

EIGENAARSCHAP

We werken vanuit eigenaarschap

- We faciliteren het eigenaarschap van medewerkers in de gehele organisatie.
- Iedereen voelt betrokkenheid en neemt verantwoordelijkheid.
- Er wordt vertrouwen gegeven en meegedacht in oplossingen.
- Eigenaarschap geldt ook voor eigen ontwikkeling.
- Leidinggevenden stimuleren eigenaarschap en staan daarbij naast medewerkers, respecteren hun kracht en geven hen vertrouwen.
- Leidinggevenden zijn open en respectvol en hebben interesse in hun medewerkers.
- Leidinggevenden geven passend sturing en laten los waar dat kan en wenselijk is.

WAARMAKEN

We werken vanuit waarmaken

- We werken in 'vaste' teams en tijdelijke teams waarin programmatisch samengewerkt wordt aan onze visies.
- Per opgave bundelen we benodigde talenten en deskundigheid.
- We zorgen voor duidelijke doelen die we met elkaar vastleggen en bewaken.
- We zijn effectief in het behalen van resultaat met de gewenste impact op de samenleving.

SAMENWERKEN

We werken samen

- We werken om samen tot de gewenste uitkomsten te komen.
- Door goed te luisteren en samen op onderzoek te gaan komen we tot een breed gedragen oplossing.
- We werken samen op basis van openheid, transparantie en inlevingsvermogen, zowel intern als extern.
- We hebben interesse in elkaar en stimuleren elkaar, zodat we samen onze successen kunnen vieren.

DE BEDOELING

We werken vanuit de bedoeling

- We passen regels toe, maar niet klakkeloos. We interpretern ze en kijken per situatie naar het effect op de samenleving.
- We hebben soms verschillende belangen, zowel intern als extern. We houden voor ogen dat we altijd werken aan een gezamenlijke bedoeling voor de Smallerlandse samenleving.
- Medewerkers zijn geïnteresseerd in onze klant en voelen zich daardoor vrij om hun handelen hieraan aan te passen. Daarbij is de bedoeling van de wet leidend, niet de letter.
- Onze medewerkers kunnen hun besluiten met respect voor onze klant verantwoorden. Onze grondhouding verschuift daardoor van 'nee, tenzij', naar 'ja, mits'.

Onze bedrijfsvoeringsdoelen

Alle acht bovenstaande elementen passen we toe in het werk dat we vanuit de gehele begroting doen. Om dit mogelijk te maken richten we ons in onze bedrijfsvoering op onderstaande doelen.

- We hebben een hoge kwaliteit van management en medewerkers.
- We werken continu aan verbetering en vernieuwing van onze werkwijzen, processen en (stuur)informatie.
- Onze medewerkers werken in een prettige werkomgeving en zijn goed ondersteund.
- We communiceren helder en begrijpelijk.
- We hebben goed zicht op onze financiën en zijn in control qua interne beheersing.
- Onze mensen werken veilig en onze informatie is veilig.

Begroting 2026

Bovenstaande bedrijfsvoeringsdoelen zijn langetermijndoelen waar we blijvend aan werken. Onze hoofddoelen van bedrijfsvoering hebben we elk op een eigen pagina uitgewerkt, waarin we helder maken wat we willen bereiken, wat we daar in 2026 extra of anders voor doen en wat dit kost.

Voor het onderdeel externe communicatie verwijzen we naar het [programma Dienstverlening](#) in deze begroting.

Download

Deze bijlagen kunt u vinden op de website.

Bestandsnaam

- De mens voorop - Organisatievisie Smalingerland.pdf

Hoge kwaliteit van management en medewerkers

Wat willen we bereiken?

We hebben een hoge kwaliteit van management en medewerkers

- We weten voldoende medewerkers van een hoge kwaliteit aan ons te binden en te behouden.
- Onze leidinggevenden zijn cultuurdragers van onze organisatievisie en sturen op resultaat, eigenaarschap, samenwerking, vertrouwen, deskundigheid en leren en verbeteren.
- Onze medewerkers kennen onze organisatievisie en zijn in goede samenwerking gericht op het behalen van resultaten in het belang van onze samenleving.
- Onze medewerkers zijn duurzaam inzetbaar en vitaal - we streven naar een lager verzuim dan gemeenten in onze grootteklasse.

We hebben zicht op de deskundigheid en het potentieel van onze medewerkers.

Bovenstaande doelen zijn langetermijndoelen waar we blijvend aan werken als onderdeel van [onze organisatievisie](#). Hieronder lichten we toe wat we voor dit bedrijfsvoeringsdoel in 2026 nieuw of anders doen of extra aandacht geven. Om de raad beter zicht te geven op onze bedrijfsvoering gaan we hier in deze begroting dieper op in dan in de afgelopen jaren gebruikelijk was

Wat gaan we daar in 2026 voor doen?

Betrokkenheid van onze medewerkers behouden en waar mogelijk verder versterken

Wat gaan we daar voor doen

Het medewerkersonderzoek van 2025 laat zien dat we als organisatie een mooie stap vooruit hebben gezet. Met een responspercentage van 74% is duidelijk dat onze medewerkers niet alleen betrokken zijn, maar ook actief willen meedenken over hoe we samen verder groeien. Op alle vijftien thema's zien we verbetering ten opzichte van het vorige onderzoek en maar liefst veertien thema's scoren zelfs hoger dan de benchmark. Dat is een resultaat waar we als organisatie trots op zijn.

De grootste vooruitgang is zichtbaar op werkdruk, samenwerken en arbeidsvoorwaarden. Dit zijn onderwerpen die direct raken aan het dagelijks werk en het werkplezier van onze collega's. Deze mooie ontwikkeling bevestigt dat de inspanningen die we de afgelopen periode hebben gedaan vruchten afwerpen. Een verbeterpunt is communicatie. Heldere en transparante communicatie helpt om de betrokkenheid verder te vergroten en een open feedbackcultuur zorgt ervoor dat we nog meer van én met elkaar kunnen leren. Naast persoonlijke aandacht, zet onze directie daarom de ingezette lijn van extra communicatiemiddelen door. Er zal in 2026 2 keer een personeelsmagazine verschijnen en de directie gaat door met de maandelijkse fysieke bijpraat momenten.

Wat levert het dit jaar op

We behouden de betrokkenheid van onze medewerkers en weten deze waar mogelijk verder te versterken. Door persoonlijke aandacht reageren we sneller op signalen die aandacht vragen in onze organisatie.

Verder versterken van onze managementcyclus

Wat gaan we daar voor doen

In aanvulling op en gekoppeld aan de bestuurlijke planning- & controlcyclus kennen we een managementcyclus. Daarin maken directeur en teammanager afspraken over de doelen en resultaten voor het kalenderjaar. In 2025 hebben we hierin een verbetering doorgevoerd welke we evalueren. Op basis van de uitkomsten uit die evaluatie zetten we in 2026 een volgende stap in versterking van onze managementcyclus. Medewerkers zijn zo veel mogelijk betrokken bij het opstellen van plannen als in de dialoog met de directie hierover. Net als in 2025 blijven waarmaken en slimmer samenwerken speerpunten in die cyclus. Met ons aanbod van training en opleiding ondersteunen we dit.

Wat levert het dit jaar op

Onderlinge verwachtingen zijn helder. Directieleden laten voorbeeldgedrag zien als het gaat om de gewenste cultuur van onze organisatievisie. In de teamplannen komen alle relevante aspecten uit die organisatievisie aan bod. Dit stimuleert de teammanager, eventuele teamleider en de medewerkers uit het team om blijvend te werken aan (verbetering van) resultaat en een positieve op groei gerichte houding conform de opzet van onze organisatievisie.

Van verzuimbegeleiding naar preventie

Wat gaan we daar voor doen

Door onze aanpak van de afgelopen jaren is ons verzuimpercentage gedaald naar een niveau dat vergelijkbaar is met het landelijk gemiddelde. We continueren deze aanpak, waarbij we nog meer inzetten op preventie.

Door het verzuim goed te volgen, kunnen we op tijd inspringen. In de teams, met collega's, en met die medewerker met wie het om wat voor reden dan ook even niet gaat. Aandacht en gerichte actie. We zijn aan de slag gegaan met meer persoonlijke aandacht: teammanagers en teamleiders staan dicht bij de teams, wat zorgt voor betere begeleiding. In driehoeksoverleggen (HR, arbodienst en leidinggevenden) bespreken we elk kwartaal hoe we medewerkers het beste kunnen ondersteunen. Ook geven we meer ruimte: flexibel en hybride werken helpt werk en privé beter te combineren. We zetten in op teamontwikkeling én op (mentale) gezondheid, met coaching, workshops, een vitaliteitsweek én elke dag vers fruit op het werk.

Wat levert het dit jaar op

Door het continueren van onze aanpak en daarbij nog meer aandacht aan preventie te besteden weten we verzuim niet alleen beter te begeleiden, maar vooral ook vaker te voorkomen. Zo willen we stap voor stap toegroeien naar de situatie dat we het beter doen dan het landelijk gemiddelde.

Wat mag het kosten?

Voor dit bedrijfsvoeringsdoel zijn geen nieuwe budgetten opgenomen in deze begroting.

Continue verbetering en vernieuwing

Wat willen we bereiken?

We werken continu aan verbetering en vernieuwing van onze werkwijzen, processen en (stuur)informatie

- Procesmanagement is structureel verankerd in onze organisatie.
- Onze processen en werkwijzen zijn digitaal goed ondersteund en efficiënt ingericht.
- We hebben goede stuurinformatie die we gebruiken om te leren en verbeteren.
- We hebben goed zicht op nieuwe ontwikkelingen en zetten die gericht in voor verbetering en vernieuwing.
- We werken datagedreven in lijn met onze datastrategie.

We werken projectmatig en programmatisch waar dit bijdraagt aan realisatie van onze doelen.

Bovenstaande doelen zijn langetermijndoelen waar we blijvend aan werken als onderdeel van [onze organisatievisie](#). Hieronder lichten we toe wat we voor dit bedrijfsvoeringsdoel in 2026 nieuw of anders doen of extra aandacht geven. Om de raad beter zicht te geven op onze bedrijfsvoering gaan we hier in deze begroting dieper op in dan in de afgelopen jaren gebruikelijk was.

Wat gaan we daar in 2026 voor doen?

Quickscan naar potentieel op verbetering, vernieuwing en AI

Wat gaan we daar voor doen

In 2026 brengen we in beeld wat al goed gaat qua continue verbetering, vernieuwing en AI en waar nog potentieel zit. Dit leggen we vast in een quick scan. Dit is een volgende stap na het opleveren van bezuinigingsmaatregelen in 2025. In dat traject hebben we geconcludeerd en met de raads werkgroep gedeeld dat er op meerdere plekken sprake lijkt van potentieel, maar dat dit niet uitgewerkt kon worden als bezuinigingsmaatregel, aangezien de opbrengst niet direct hard te maken was. Met deze quickscan zetten we hier een vervolgactie op, waarbij we het potentieel gericht in beeld brengen. Primair gaat het daarbij om sturing op kwaliteit en continue verbetering, secundair om efficiëntie. In de quickscan besteden we expliciet aandacht aan de vraag waar we mogelijkheden zien voor de inzet van (generatieve) AI-toepassingen binnen de kaders van de EU-richtlijn op dit vlak.

Wat gaat het dit jaar opleveren

We kunnen qua menskracht en middelen niet alles tegelijk verbeteren en vernieuwen. In 2026 brengen we in beeld wat al goed gaat qua continue verbetering, vernieuwing en AI en waar nog potentieel zit. Op basis daarvan is het mogelijk onze menskracht en middelen gericht in te zetten op die plekken waar we het meeste potentieel verwachten.

Realiseren procesverbeteringen en structurele verankering procesmanagement

Wat gaan we daar voor doen

We werken continu aan procesverbetering en geven net als in 2025 prioriteit aan rechtmatigheid. Vanuit een herijkt beleid procesmanagement (eind 2025) en een geactualiseerd, door proceseigenaren herkend, processenoverzicht (eind 2025) leveren we ook in 2026 een procesbeschrijving in de tool Engage, een verbeterplan en een risicodossier op voor door de ketens, team Concerncontrol of de stuurgroep rechtmatigheid aangewezen processen. We gebruiken

hiervoor de beschikbare procesmethodieken en data-analyse, en verbeteren de informatiehuishouding in die processen.

We leveren daarnaast een plan op om procesmanagement structureel te verankeren in de organisatie.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Procesmanagement draagt bij aan in control zijn van de organisatie. De aangepakte processen worden vastgesteld door de proceseigenaar en gepubliceerd in het proceshandboek op Ids. Het plan om procesmanagement structureel te verankeren zorgt ervoor dat de kennis over procesmethodieken breder verspreid is en nog meer onderdeel van ons gedrag wordt.

Daarnaast werken we door aan procesoptimalisatietrajecten, niet alleen binnen de bedrijfsvoering zoals in deze paragraaf veel aan bod komt maar ook in het fysieke en sociale domein. In het fysieke domein gaat het bijvoorbeeld om het optimaliseren van ons vastgoedbeheer. In het sociaal domein bijvoorbeeld om het stap voor stap verder automatiseren van de administratie.

Uitvoeren volgende stap uit onze datastrategie

Wat gaan we daar voor doen

Het coalitieakkoord benoemt het belang van datagedreven werken. Op basis daarvan zijn stappen gezet. De vastgestelde datastrategie Smallingerland (2024) helpt de organisatie om datagedreven werken in lijn met de datavisie (2023) te realiseren. In de afgelopen periode hebben we onder meer meerdere dashboards ontwikkeld. Dat doen we vaak praktisch en vraaggestuurd om aan te sluiten op de behoefte. In 2026 werken we aan een volgend niveau van datavolwassenheid. Daarbij ligt de focus op data-architectuur, datamanagement (o.a. principes, eigenaarschap en datakwaliteit), ons technisch fundament en datavakmanschaap. Bij elkaar basisvoorwaarden om stap voor stap beter datagedreven te kunnen werken.

Concreet stellen we in 2026 onze data-architectuur vast en werken we aan de voorbereidingen voor de gegevensinfrastructuur. Daarmee wordt data beschikbaar gesteld voor geautomatiseerde verwerking als basis voor gestructureerde en betrouwbare datatoepassingen. We stellen de kaders voor datamanagement vast en implementeren deze, met heldere afspraken over datakwaliteit. Deze kaders vertalen we vervolgens naar een praktisch werkproces, zodat nieuwe dataverzoeken en projecten vanaf de start volgens dezelfde kaders en kwaliteitsstandaarden worden uitgevoerd. Daarnaast geven we invulling aan de nieuwe strategie van DataFryslân (2025). Door onze rol als lid beter te benutten is het mogelijk om monitoring en complexere datavraagstukken gezamenlijk verder te ontwikkelen.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Door bovenstaande acties worden nieuwe projecten vanaf de start volgens vaste kaders voor datamanagement en datakwaliteit uitgevoerd. Daarmee ontstaat een basis voor eenduidige en betrouwbare data die beter bruikbaar zijn voor onder meer analyses, monitoring en rapportages. Ook verbetert de datakwaliteit in de gehele organisatie, doordat dit direct en structureel in nieuwe projecten wordt meegenomen. Tenslotte benutten we het betere zicht dat we realiseren voor beter onderbouwd beleid, gerichte monitoring en sturing.

Verder verbeteren van IT-veiligheid en IT-dienstverlening

Wat gaan we daar voor doen

Om onze IT-dienstverlening te blijven verbeteren en veilig te stellen, is een incidentele en structurele verhoging van het IT-budget noodzakelijk. Deze verhoging wordt gedreven door 4 belangrijke factoren:

1. Boven trendmatige indexatie van software. De kosten voor softwarelicenties en abonnementen

stijgen jaarlijks harder dan de reguliere inflatie. Leveranciers verhogen tarieven door marktdynamiek, strengere regelgeving en toenemende beveiligingseisen.

2. Uitbreiding van digitalisering. De gemeente zet in op verdere digitalisering van processen om efficiënter te werken en inwoners beter te bedienen. Dit vraagt om investeringen in nieuwe applicaties, integraties tussen systemen en het verbeteren van digitale toegankelijkheid.

3. Cloudtransitie en hybride IT-omgeving. Steeds meer gemeentelijke systemen verplaatsen zich naar de cloud. Dit biedt voordelen zoals flexibiliteit en schaalbaarheid, maar brengt ook nieuwe kostenstructuren met zich mee. Daarnaast blijft een deel van de IT-omgeving on-premise (lokaal), wat leidt tot een hybride landschap dat tijdelijk extra beheer en beveiliging vereist.

4. Groei van de organisatie. Door uitbreiding van gemeentelijke taken en personeelsgroei neemt de vraag naar IT-voorzieningen toe. Extra werkplekken, gebruikersaccounts en beveiligingsmaatregelen vereisen structureel hogere budgetten.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Onze IT-dienstverlening sluit aan op de omvang van onze organisatie. Ook realiseren we stappen om onze IT veiliger te maken. Tot slot breiden we ons niveau van digitalisering uit wat dienstverlening en efficiëntie bevordert.

Beter faciliteren van digitaal samenwerken

Wat gaan we daar voor doen

Er is steeds meer behoefte in de organisatie om digitaal samen te werken, zowel met collega's als met externe relaties en partners. Bijvoorbeeld rondom projecten, beleidsvormende processen en inwonerparticipatie. Hiervoor voeren we, zonder het wiel opnieuw uit te vinden, een digitaal platform in gebruikmakend van Microsoft 365. Middels dit platform wordt het mogelijk om veilig samen te werken aan documenten, presentaties en plannen. Vanaf eind 2025 vindt de gefaseerde uitrol plaats.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Dit jaar realiseren we een grote stap in het vervangen van onze netwerkmappen en het volledig in de cloud werken. De afronding van dit project verwachten we in 2027.

Implementeren wettelijke kaders in zaakgericht werken

Wat gaan we daar voor doen

We vervolgen de ingeslagen weg om het zaakgerichte werken te herijken door de nieuw vastgestelde wettelijke kaders te implementeren.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Dit leidt tot een efficiëntere dienstverlening en bedrijfsvoering en tot transparante overheidsinformatie. Zaakgericht werken draagt bij aan het op orde brengen en houden van de informatiehuishouding.

Wat mag het kosten?

In de onderstaande tabel staan de nieuw op te nemen budgetten voor dit bedrijfsvoeringsdoel.

Bedragen * €1.000

Naam	(i)/(s)	Extra lasten 2026	Extra lasten 2027	Extra lasten 2028	Extra lasten 2029
Verder verbeteren van IT-veiligheid en IT-dienstverlening	Structureel	300	300	300	300
Verder verbeteren van IT-veiligheid en IT-dienstverlening (incidenteel)	Incidenteel	325			

Verbonden partijen

Naam	Organisatie activiteit	Financieel belang
Data Fryslân	Coöperatie van publieke en private organisaties, platform voor stimuleren datagedreven beleid en daardoor effectieve dienstverlening voor inwoners van Friesland.	n.v.t.

Prettige werkomgeving en goede ondersteuning

Wat willen we bereiken?

Onze medewerkers werken in een prettige werkomgeving en zijn goed ondersteund

- Onze werklocaties bevorderen eigentijds samenwerken en worden als prettig ervaren. Onze medewerkers voelen zich goed ondersteund in het uitvoeren van hun werk.

Bovenstaande doelen zijn langetermijndoelen waar we blijvend aan werken als onderdeel van [onze organisatievisie](#). Hieronder lichten we toe wat we voor dit bedrijfsvoeringsdoel in 2026 nieuw of anders doen of extra aandacht geven. Om de raad beter zicht te geven op onze bedrijfsvoering gaan we hier in deze begroting dieper op in dan in de afgelopen jaren gebruikelijk was.

Wat gaan we daar in 2026 voor doen?

Realiseren integrale verbouw gemeentehuis

Wat gaan we daar voor doen

Door een integrale verbouw van het gemeentehuis kunnen we de verouderde installaties in het gemeentehuis verduurzamen, zodat deze voldoen aan huidige en toekomstige eisen en ambities. Daarnaast wordt er een werkomgeving gerealiseerd voor de verschillende onderdelen van de gemeentelijke organisatie, waarbij de voorzieningen en inrichting voldoen aan de eisen van deze tijd. In het project worden een aantal fasen doorlopen. In 2025 is het technisch ontwerp afgerond en zijn de aanbestedingen voor de selectie van een bouwbedrijf en een installateur doorlopen. Heel 2026 wordt aan de uitvoering gewerkt.

Wat levert het dit jaar op

De uitvoering van het project loopt van 1 oktober 2025 tot 1 maart 2027. Na realisatie zijn de installaties van het gemeentehuis verduurzaamd en voldoen werkomgeving voor raad, college en organisatie weer aan de eisen van de tijd.

Verzorgen tijdelijke huisvesting om verbouw gemeentehuis op te vangen

Wat gaan we daar voor doen

De verbouwing van het gemeentehuis geeft veel overlast voor de medewerkers, college, raadsleden en bezoekers van het gemeentehuis. Daarom zijn we verhuisd naar tijdelijke andere locaties: het oude zwembad De Welle (publiekszaken), voormalig basisschool De Sjalom (werklocatie medewerkers) en schouwburg De Lawei (raadsvergadering). Deze tijdelijke locaties zetten we tijdens de gehele bouwtijd in.

Wat levert het dit jaar op

Onze bezoekers weten waar ze terecht kunnen. Onze medewerkers zijn, ondanks de overlast van de verbouw van het gemeentehuis, voldoende gefaciliteerd om hun werk te kunnen uitvoeren en raadsvergaderingen kunnen goed doorgang vinden.

Actief monitoren en bevorderen sociale binding medewerkers tijdens verbouwing

Wat gaan we daar voor doen

Voor veel medewerkers betekent de verbouwing een andere manier van werken. In deze periode werken medewerkers meer hybride en meer thuis werken dan tot nog toe het geval was. De lange tijd die dit in beslag neemt heeft mogelijk impact op de medewerkers. Denk aan de grotere sociale afstand, (online) thuiswerken, verandering van de context van het werk en een nieuwe balans tussen privé- en werktijd. Het tot stand brengen van de verbinding met andere collega's is in deze periode een uitdaging. Het is daarom van belang om in deze periode het welzijn van medewerkers extra te monitoren, te bespreken en te bevorderen. Daarom investeren we in deze periode extra in de onderlinge sociale binding, zowel binnen als buiten de teams. Dat doen we onder meer door boven op onze reguliere teambindingsactiviteiten extra activiteiten te organiseren voor het behouden van de onderlinge verbinding en door twee keer per jaar een medewerkersmagazine uit te brengen.

Wat levert het dit jaar op

Ook in de periode van tijdelijke huisvesting ervaren medewerkers voldoende sociale binding en betrokkenheid bij elkaar en onze organisatie.

Verbeteren gebruikservaring door nieuw personeelsinformatiesysteem

Wat gaan we daar voor doen

Een belangrijk aspect van goed werkgeverschap is het sturen en faciliteren van personele processen. Daarbij staat 'De mens voorop' centraal en dragen we bij aan de organisatieontwikkeling. We willen medewerkers en management faciliteren met betrouwbare informatie en de efficiëntie van HR verhogen door taken te automatiseren en gegevens inzichtelijker en toegankelijker te maken. Het nieuwe personeelsinformatiesysteem dat we in 2026 in gebruik nemen gaat daarnaast bijdragen aan efficiëntere processen en beter beheer van personeelsgegevens. Na ingebruikname vindt er een evaluatie plaats.

Wat levert het dit jaar op

Het nieuwe personeelsinformatiesysteem is volledig geïmplementeerd en leidt tot positievere gebruikerservaring door medewerkers en managers en tot efficiëntere werkprocessen voor HR.

Faciliteren van de regeling voor vervroegde uittreding (RVU)

Wat gaan we daar voor doen

Een regeling voor vervroegd uittreden (RVU) geeft de mogelijkheid om eerder te stoppen met werken. De medewerker ontvangt een vaste uitkering om de periode tussen ontslag en pensioen te overbruggen. Vanuit de CAO is deze regeling voor gemeenten tot en met 2025 van kracht en kunnen medewerkers er in de jaren 2026, 2027 en 2028 gebruik van maken. Conform CAO voeren wij deze regeling uit. Onder specifieke voorwaarden kan iemand deelnemen. Bij de gemeente Smallingerland zijn er 13 personen die aan de voorwaarden voldoen. 3 personen maken op dit moment gebruik van de regeling. We verwachten dat er meer collega's gebruik van gaan maken. Vanuit de verwachtingen over het aantal deelnemers is het budget verhoogd.

Wat levert het dit jaar op

Er zijn middelen beschikbaar om de RVU te bekostigen. In de loop van het jaar en in aanloop naar de begroting 2026 monitoren we deze opnieuw. Als het aantal deelnemers meer stijgt dan we nu verwachten is meer budget nodig dan nu voorzien.

Wat mag het kosten?

In de onderstaande tabel staan de nieuw op te nemen budgetten voor dit bedrijfsvoeringsdoel.

*Bedragen * €1.000*

Naam	(i)/(s)	Extra lasten 2026	Extra lasten 2027	Extra lasten 2028	Extra lasten 2029
Faciliteren van de regeling voor vervroegde uittreding (RVU)	Incidenteel	162	144	80	

Financiën en interne beheersing

Wat willen we bereiken?

We hebben goed zicht op onze financiën en zijn in control qua interne beheersing

- De P&C cyclus helpt de raad om haar kaderstellende en controlerende rol goed uit te kunnen voeren.
- We hebben een financiële functie die past bij onze opgaven en een actueel financieel beleid.
- Budgethouders hebben goed zicht op onze financiën, zodat we intern kunnen sturen en de P&C cyclus goed en tijdig kunnen opleveren voor college en raad.
- We werken zo rechtmatig mogelijk en beschikken over goede advieskracht op het gebied van inkoop en andere juridische aspecten.

We leren van fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheid en voeren waar nodig verbeteringen door.

Bovenstaande doelen zijn langetermijndoelen waar we blijvend aan werken als onderdeel van [onze organisatievisie](#). Hieronder lichten we toe wat we voor dit bedrijfsvoeringsdoel in 2026 nieuw of anders doen of extra aandacht geven. Om de raad beter zicht te geven op onze bedrijfsvoering gaan we hier in deze begroting dieper op in dan in de afgelopen jaren gebruikelijk was

Wat gaan we daar in 2026 voor doen?

Versterken interne beheersing rondom projectmatig werken

Wat gaan we daar voor doen

1. We voeren een gestructureerde aanpak voor projectcontrolling in. Hiermee kunnen we de voortgang en uitvoering van projecten beter volgen en toetsen.
2. De financieringswijze van projecten wordt hierop afgestemd. We werken ernaartoe dat organisatiekosten meegenomen worden in het projectbudget en daarmee een integraal onderdeel vormen van de projectcontrolling.
3. We versterken het projectmatig werken door kennis te delen via trainingen en coaching. In 2026 breiden we ons aanbod op dit vlak verder uit.

Wat gaat het dit jaar opleveren

1. Projecten worden beter gestuurd en bewaakt, zodat ze binnen de gestelde randvoorwaarden (tijd, geld, kwaliteit, communicatie en participatie) worden afgerond.
2. Dat zorgt voor flexibele omvang van goede projectleiders en ondersteuners.
3. Door de basistrainingen worden de principes van projectmatig werken ook toegepast bij kleinere projecten door de hele organisatie.

Aanwijzen en monitoren grote projecten 2026

Wat gaan we daar voor doen

Het college doet jaarlijks, in de begroting, een voorstel voor projecten die in het aankomende jaar als 'groot project' worden aangeduid. De raad wordt op belangrijke momenten van informatie voorzien over deze projecten door middel van de rapportage 'Grote projecten'. Dit sluit beter aan bij de wens vanuit de raad om projectspecifiek en actueel geïnformeerd te worden. De verbeterde informatievoorziening betekent ook meer sturing en beheersing van de risico's.

Het voorstel van het college is om de volgende vier projecten voor 2026 aan te merken als 'Grote projecten': gebiedsprogramma de Haven, gebiedsprogramma Centrum Drachten en wijkvernieuwing in vier woonwijken (naar aanleiding van de rioolvervanging) en verbouw gemeentehuis.

Wat gaat het dit jaar opleveren

De raad wordt tweemaal geïnformeerd over de voortgang van vier grote projecten.

Verder versterken kwaliteit van onze inkoopfunctie

Wat gaan we daar voor doen

In 2026 zetten we de verdere bestendinging van de centrale inkoopfunctie binnen de organisatie voort. De focus ligt daarbij op het standaardiseren en vereenvoudigen van processen, evenals op een herziening van het inkoopbeleid. Data en informatie zijn cruciaal om vanuit een centrale positie effectieve advisering te kunnen bieden. Daarom wordt er in 2026 actief gewerkt aan het koppelen van data, met als doel betere en inzichtelijkere rapportages te realiseren. Rechtmatigheid blijft een belangrijk aandachtspunt; in 2026 werken we verder aan het verbeteren van de rechtmatigheid bij inkoop en aanbesteden.

Daarnaast wordt in 2026 aandacht besteed aan de volgende thema's:

- Het promoten, uitvoeren en controleren van inkoopprocessen
- Het gebruik van uniforme inkoopformats
- Het ontwikkelen van inkooppakketstrategieën
- Het optimaliseren van contractbeheer

Wat gaat het dit jaar opleveren

De uitwerking van de focusgebieden en thema's biedt de organisatie houvast in het volgen van uniforme processen en procedures. Daarnaast draagt het gebruik van herkenbare formats bij aan meer consistentie binnen de gemeente. Het verkrijgen en koppelen van data maakt het mogelijk om te monitoren in hoeverre de organisatie het inkoopbeleid naleeft. Op basis van deze inzichten kan gericht worden bijgestuurd. Met een inkooppakketstrategie wordt ingezet op het bundelen van inkoopbehoeften, wat leidt tot meer efficiëntie en mogelijke kostenvoordelen.

Bestendinging contractbeheer

Wat gaan we daar voor doen

Binnen onze organisatie groeit het aantal contracten met externe partijen gestaag. Denk hierbij aan contracten op het gebied van inhuur, facilitaire zaken, software, onderhoud en dienstverlening. Het beheren, bewaken en evalueren van deze contracten vraagt om structurele inzet van capaciteit en specifieke expertise. Tot nog toe ontbrak het aan een functionaris die deze rol op zich neemt, waardoor risico's ontstaan op het gebied van rechtmatigheid, kwaliteit en kostenbeheersing.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Door voor dit doel een specifieke functionaris in te zetten verbeteren we beheer, bewaking en evaluatie van contracten.

Verdere borging van de fiscale beheersing

Wat gaan we daar voor doen

In het kader van de doorontwikkeling van de financiële functie is inmiddels invulling gegeven aan de uitbreiding van de formatie op het gebied van fiscale advisering. De rol van fiscaal adviseur wordt structureel ingevuld.

De komende periode richten we ons op de verdere borging van de beheersing van fiscale

onderwerpen en het vergroten van het fiscaal bewustzijn binnen de organisatie. Dit doen we door kennis te delen, de positionering van de fiscale functie binnen de organisatie te versterken en het onderwerp structureel te agenderen.

Daarnaast is een fiscale commissie ingesteld, die bijdraagt aan het verstevigen van de positie van fiscale advisering binnen de organisatie en het borgen van fiscale aandacht in beleid en uitvoering. Tot slot maken we gebruik van de ervaringen en leerpunten die we opdoen volgend op een onderzoek dat de Belastingdienst in 2025 gestart is naar onze fiscale beheersing.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Fiscale kennis is beter geborgd en risico's kunnen tijdig worden beheerst. De stappen die we nemen zorgen voor een professionelere en stabielere financiële functie, waarin fiscale aspecten beter worden meegenomen en de organisatie fiscaal en financieel sterker staat.

Volgende stappen zetten in versterking van onze financiële functie

Wat gaan we daar voor doen

In de vorige begroting is aangegeven dat de doorontwikkeling van de financiële functie hoge urgentie heeft. Inmiddels zijn hierin belangrijke stappen gezet. Zo is de formatie uitgebreid en is op het gebied van fiscale advisering voorzien in structurele versterking. Ook is een nieuwe vaste teammanager Financiën aangetrokken.

Voor wat betreft de functies coördinator financieel beheer en ketencontroller fysiek domein is momenteel nog sprake van tijdelijke inhuur. De verwachting is dat deze functies in 2026 structureel worden ingevuld.

Daarnaast zetten we een tijdelijke senior financieel adviseur in voor een periode van één jaar. Het doel van deze tijdelijke uitbreiding is het verbeteren en optimaliseren van de financiële werkprocessen, evenals het versterken van de P&C cyclus en de sturing en beheersing van de organisatie. De adviseur zal zich verder richten op het organiseren, begeleiden en ondersteunen van strategische financiële vraagstukken.

Wat gaat het dit jaar opleveren

De doorontwikkeling van de financiële functie levert een belangrijke bijdrage aan het versterken van de organisatie. Door het uitbreiden van de formatie en het structureel versterken van de fiscale advisering is het team beter in staat gesteld om zijn taken duurzaam en professioneel uit te voeren. Door externe inhuur om te zetten in vaste capaciteit wordt ingezet op verdere stabiliteit en continuïteit binnen het team. Dit is van groot belang voor het borgen van de kennis en kwaliteit van de planning- en control producten. De ingezette ontwikkelingen zorgen er daarmee voor dat de financiële functie toekomstbestendiger wordt ingericht en de organisatie op financieel vlak goed ondersteund blijft.

Verder verbeteren sturing op interne beheersing

Wat gaan we daar voor doen

Vanaf het verslagjaar 2023 moet het college zelf verantwoording afleggen aan de gemeenteraad over de rechtmatigheid van het financiële beheer en de uitgaven. Dit gebeurt via de jaarrekening en de paragraaf bedrijfsvoering in het jaarverslag, die worden gecontroleerd door de externe accountant. Ten opzichte van het jaar 2023 zijn er in 2024 fors minder onrechtmatigheden geconstateerd. Het doel voor de boekjaren 2025 en 2026 is om deze verbetering te continueren door het project rechtmatigheid.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Door onder meer het project rechtmatigheid stuurt de organisatie om de interne beheersing verder te verbeteren.

Externe advisering inzetten bij complexe inkoop- en accountantvraagstukken

Wat gaan we daar voor doen

De complexiteit van de diverse controleactiviteiten neemt toe door veranderende wet- en regelgeving. De benodigde kennis is veelal in huis en voorhanden waardoor de onafhankelijke control rol goed ingevuld kan worden. Echter bij complexe dossiers blijkt het noodzakelijk te zijn om extra kennis van bijvoorbeeld een registeraccountant of een aanbestedingsjurist in te kunnen huren. Het gaat dan voornamelijk om het toetsen/valideren van eigen adviezen. Het incidenteel inhuren van deze kennis is op de momenten waarop dit noodzakelijk is effectiever en voordeliger dan dit zelf in huis halen. Naast de controleactiviteiten worden ook instrumenten ingezet voor de bewustwording op bijvoorbeeld het gebied van de privacy en cybersecurity.

Wat gaat het dit jaar opleveren

De kwaliteit van de advisering op complexe dossiers is versterkt. Dit bevordert de kwaliteit van besluitvorming en beperkt risico's.

Wat mag het kosten?

In de onderstaande tabel staan de nieuw op te nemen budgetten voor dit bedrijfsvoeringsdoel.

Bedragen *€1.000

Naam	(i)/(s)	Extra lasten 2026	Extra lasten 2027	Extra lasten 2028	Extra lasten 2029
Bestendiging contractbeheer	Structureel	75	75	75	75
Versterking van onze financiële functie	Incidenteel	125			

Veilig werken

Wat willen we bereiken?

Onze mensen werken veilig en onze informatie is veilig

- Onze mensen werken veilig en we beperken arbeidsrisico's zo veel mogelijk.

Onze informatie is veilig en zo goed mogelijk beschermd tegen externe risico's en datalekken.

Bovenstaande doelen zijn langetermijndoelen waar we blijvend aan werken als onderdeel van [onze organisatievisie](#). Hieronder lichten we toe wat we voor dit bedrijfsvoeringsdoel in 2026 nieuw of anders doen of extra aandacht geven. Om de raad beter zicht te geven op onze bedrijfsvoering gaan we hier in deze begroting dieper op in dan in de afgelopen jaren gebruikelijk was

Wat gaan we daar in 2026 voor doen?

Veilig werken in tijdelijke huisvesting

Wat gaan we daar voor doen

In verband met de verbouwing van het gemeentehuis werken we in tijdelijke huisvesting. Qua arbeidsomstandigheden betekent dit 2 nieuwe locaties die aan alle veiligheidsvereisten moeten voldoen en waarvoor RI&E's (voor Arbo verplichte risico-inventarisaties en evaluaties) moeten worden opgesteld.

Wat gaat het dit jaar opleveren

Door het opstellen en monitoren van de RI&E's waarborgen we een gezonde en veilige werkomgeving voor onze medewerkers in deze periode van tijdelijke huisvesting.

Aanschaf van een SIEM systeem om detectie van en reactie op bedreigingen en beveiligingsincidenten te verbeteren

Wat gaan we daar voor doen

SIEM staat voor Security Information & Event Management. Het is een systeem dat we aanschaffen en gebruiken om beveiligingsgegevens uit verschillende bronnen te verzamelen, te analyseren en te correleren. SIEM combineert logbeheer en real-time monitoring van evenementen om verdachte activiteiten snel te identificeren.

We zetten het in binnen ons team Data, Informatiemanagement en Technologie dat verantwoordelijk is voor het continu monitoren, voorkomen en reageren op beveiligingsdreigingen en incidenten.

Wat gaat het dit jaar opleveren

We detecteren bedreigingen en beveiligingsincidenten sneller en kunnen daar gericht en sneller actie op ondernemen.

Interne Wpg-audits zelf uitvoeren in plaats van uitbesteden

Wat gaan we daar voor doen

Buitengewone opsporingsambtenaren van de gemeente Smallingerland verwerken, zoals gebruikelijk, persoonsgegevens bij de uitvoering van hun taken. Wanneer de taak betrekking heeft

op het opsporen van strafbare feiten is de Wet politiegegevens (Wpg) van toepassing. De Wpg verplicht de gemeente om periodiek audits uit te voeren om te toetsen of de gemeente voldoet aan de verplichtingen vanuit de wet. De Wpg-audits bestaan uit een jaarlijkse interne audit en een vierjaarlijkse externe audit. Momenteel worden zowel de interne als externe audit uitbesteed. Het doel voor 2026 is om de interne audits zelf uit te voeren en niet uit te besteden.

Wat gaat het dit jaar opleveren

We voeren de interne audit zelf uit waardoor we de eigen proceskennis versterken en kortere lijnen hebben ten aanzien van procesverbetering.

Aanbesteding en implementatie van een e-depot

Wat gaan we daar voor doen

Een e-depot is een systeem waarin de gemeente digitale stukken langdurig toegankelijk kan houden en bewaren. Het gaat hier met name om archiefstukken die (semi-)permanent moeten worden bewaard. Het is vergelijkbaar met het gemeentelijke archiefdepot voor de papieren archieven. In 2025 is er een onderzoek gedaan naar de mogelijkheden en wat er van de informatiehuishouding van de gemeente nodig is voordat er sprake kan zijn van aanbesteding en implementatie van een e-depot.

In 2026 wordt op basis van dit vooronderzoek een projectplan gemaakt. Bij de kadernota nemen we de uitkomsten mee en geven we aan welk investeringskrediet nodig is om in 2027 een e-depot te kunnen aanschaffen en invoeren.

Wat gaat het dit jaar opleveren

We hebben duidelijk wat de consequenties zijn van invoering. We weten welke processen en systemen aangepast moeten worden en de scope van een e-depot is beschreven waardoor we bij de kadernota een inschatting geven van de financiële investering voor 2027.

Wat mag het kosten?

In de onderstaande tabel staan de nieuw op te nemen budgetten voor dit bedrijfsvoeringsdoel.

*Bedragen * €1.000*

Naam	(i)/(s)	Extra lasten 2026	Extra lasten 2027	Extra lasten 2028	Extra lasten 2029
Aanschaf van een SIEM systeem om detectie van en reactie op bedreigingen en beveiligingsincidenten te verbeteren	Structureel	200	200	200	200

Grondbeleid

Algemene toelichting

Deze paragraaf Grondbeleid gaat in op het te voeren grondbeleid en de te verwachten resultaten. De inhoud van deze paragraaf is in lijn met het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) en bevat:

1. De visie op het grond- en vastgoedbeleid;
2. De manier waarop het grond- en vastgoedbeleid wordt uitgevoerd;
3. Een prognose van de resultaten van de totale grondexploitaties;
4. Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
5. Risico's in relatie tot het weerstandsvermogen.

Grondbeleid

Visie op grond- en vastgoedbeleid

De gemeente heeft haar ambities vastgesteld in de gemeentelijke omgevingsvisie. Onderdeel van de omgevingsvisie zijn de programma's die zich vertalen in ruimtelijke opgaven zoals o.a. wonen en economie. Ook het gemeentelijk grond- en vastgoedbeleid anticipeert op de omgevingsvisie. Dit vertaalt zich in deels een actieve rol, waarbij ook ruimte wordt gegeven aan particuliere initiatieven.

Grondbeleid

Grondbeleid is een van de instrumenten om ambities en beleid van de gemeente met betrekking tot ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving te bevorderen.

Bij de toepassing van het gemeentelijk grondbeleid worden de navolgende principes gehanteerd.

1. De wijze van inzet van het grondbeleidsinstrumentarium wordt per situatie bepaald. Op basis van vastgestelde afwegingscriteria wordt bepaald welke rol(len) en welk(e) instrument(en) de gemeente inzet.
2. De gemeente verwerft gronden onder marktconforme condities waarbij de prijsstelling wordt gewaarborgd door een onafhankelijk uitgevoerde taxatie.
3. Gronduitgifte vindt marktconform plaats op basis van vastgestelde kaders uit het gemeentelijk grondprijsbeleid. Alleen voor maatschappelijk vastgoed zoals buurthuizen, jongerencentra zonder horecavoorziening, schoolgebouwen, bibliotheken, zorgsteunpunten en wijkspportvoorzieningen en sociale huurwoningen is staatssteun toegestaan en worden niet marktconforme grondprijzen gehanteerd.
4. De inzet van de grondbeleidsinstrumenten vraagt op basis van de in het Besluit Begroting en Verslaglegging (BBV) geformuleerde regels actief sturing op risico's en cash-flow.

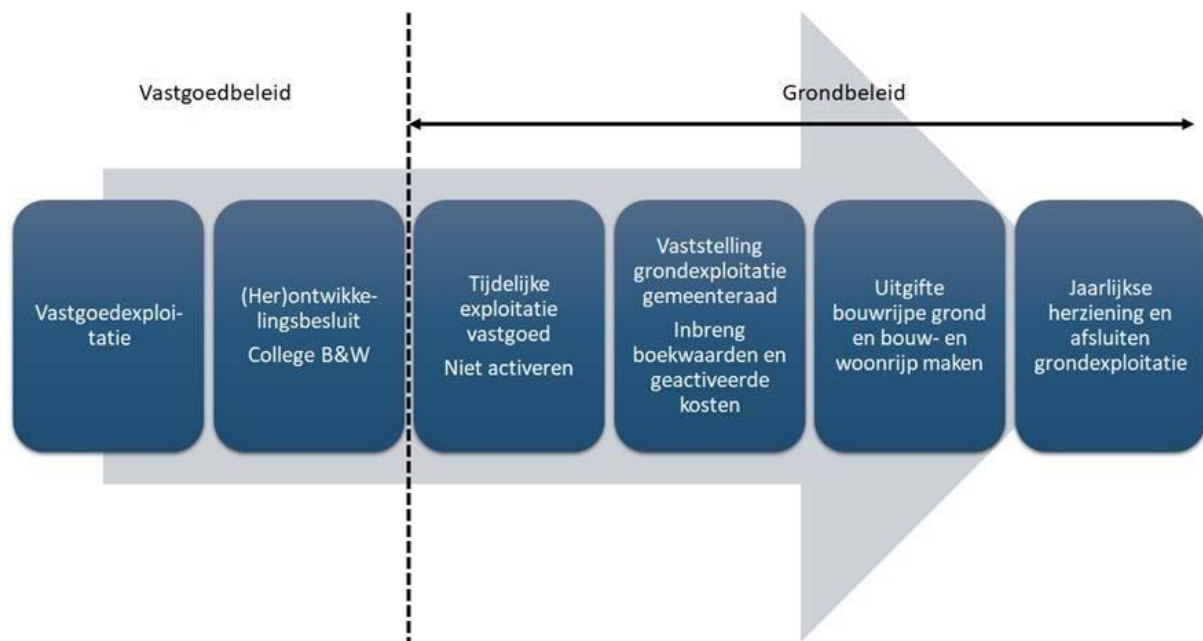
Vastgoedbeleid

Vastgoedbeleid is net als grondbeleid een instrument om bij te dragen aan de realisering van gemeentelijke ambities en doelen. Het vastgoedbeleid is gericht op het bieden van huisvesting aan functies die relevant worden geacht voor het functioneren van de samenleving of de eigen gemeentelijke organisatie.

Als uitgangspunt voor het in bezit hebben van gemeentelijk vastgoed wordt gehanteerd 'nee tenzij'.

De relaties tussen het gemeentelijk grond- en vastgoedbeleid ontstaan op het moment dat:

1. Gemeentelijk vastgoed zijn functie verliest en besloten wordt tot herontwikkeling van die locatie (sloop en realisatie nieuwe functie, zoals o.a. via de Ontwikkelstrategie gebeurt);
2. Bouwrijpe grond t.b.v. maatschappelijk vastgoed of gemeentelijke huisvesting wordt ontwikkeld.

Uitvoering

Onderhanden werken

Onderhanden werken zijn projecten (actieve grondexploitaties) waarbij de gemeente gronden verwerft, bouw- en woonrijp maakt en deze bouwgronden verkoopt aan particulieren of ontwikkelaars. Onderhanden werken zijn door de raad vastgesteld en al in uitvoering. In 2025 zijn er drie locaties toegevoegd aan de mastergrondexploitatie Ontwikkelstrategie, namelijk De Weeme, De Zanding en De Drift Noord (fase 2). Per eind 2025 wordt naar verwachting de grondexploitatie Vrijburgh fase 1 afgesloten, alle kosten in dit project zijn dan naar verwachting afgerond. De laatste kavel in dat project wordt in 2026 verkocht.

Verkoopprognose bouwgrond

Onderstaande tabellen geeft de verkoopverwachting van bouwgrond voor woningbouw in aantallen en voor bedrijfsgrond in m2. De aantallen betreffen de verkoopverwachting van de bouw kavels opgenomen in de gronden welke in exploitatie zijn. Deze aantallen zullen de komende jaren worden aangevuld met grondexploitaties welke in voorbereiding zijn.

Woningbouw

Project	Totaal uit te geven woningbouwgrond 2025 - 2029 (aantal woningen)	2025	2026	2027	2028	2029
Vrijburgh fase 1	1	0	1	0	0	0
Vrijburgh fase 2	136	53	24	41	9	9
Vrijburgh fase 3	150	0	23	49	32	46
Ontwikkelstrategie	265	49	0	216	0	0
Totaal	552	102	48	306	41	55

Bedrijventerrein

Project	Totaal uit te geven woningbouwgrond 2025 - 2029 (m2)	2025	2026	2027	2028	2029
Nijtap	37.986	6.554	3.526	11.006	16.900	0
Insteekhaven	53.432	30.746	0	22.686	0	0
Totaal	91.418	37.300	3.526	33.692	16.900	0

Particuliere ontwikkelingen

Particuliere ontwikkelingen zijn projecten waarbij de bouwgronden in het bezit zijn van een private partij en door die partij ook zelf worden ontwikkeld. De gemeente faciliteert de plannen van private partijen als daarvoor een bestemmingswijziging noodzakelijk is. De (apparaat)kosten worden verhaald op de ontwikkelende partij. De gemeente loopt bij deze projecten alleen risico bij vertraging, omdat in dat geval de plankosten oplopen.

Er zijn jaarlijks diverse van dit soort initiatieven met min of meer een kosten-baten neutraal verloop voor de gemeente.

Uitgangspunt van kostenverhaalslocaties is het budgetneutraal ontwikkelen van projecten. Dit houdt in dat alle kosten die de gemeente maakt worden verhaald op de initiatiefnemer. Bij nieuwe anterieure overeenkomsten worden afspraken gemaakt om voornoemde risico's bij vertraging financieel sluitend op te vangen.

Financiën en risico's

De grondexploitaties worden jaarlijks voor de jaarrekening geactualiseerd. Het resultaat van een grondexploitatie wordt bepaald door de gerealiseerde kosten en opbrengsten, verwachtingen van kosten en verkoop en parameters (rente en kosten- en opbrengstijging). Deze kunnen wijzigen waardoor periodieke actualisatie nodig is.

Netto Contante Waarde, disconteringsvoet en rente

De eindwaarde van een grondexploitatie is het geheel van alle geboekte en geprognosticeerde kosten en opbrengsten, inclusief rentetoerekening en effecten van indexering in de toekomst (de kosten- en de opbrengstenstijging). Die eindwaarde wordt teruggerekend door middel van de disconteringsvoet, een percentage dat jaarlijks 'terug' verrekend wordt om de waarde van het complex op de peildatum (1-1-2025) te bepalen. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat de te hanteren disconteringsvoet 2% moet zijn. De teruggerekende eindwaarde wordt de Netto Contante Waarde (NCW) genoemd. Met deze NCW kunnen resultaten van projecten met verschillende eindjaren worden vergeleken en opgeteld. Voor exploitaties met een tekort wordt op basis van de NCW een voorziening wordt getroffen. Deze voorziening groeit per jaar naar de eindwaarde, zodat bij afsluiting van het complex de voorziening het uiteindelijke tekort dekt.

Bouwgrond in exploitatie

Verwachte projectresultaten

In onderstaande tabel is per grondexploitatie de resultaatverwachting per 1-1-2025, de verwachte boekwaarde en verwachte winstneming per eind 2025 weergegeven.

De tussentijdse winstneming wordt als last in de grondexploitaties verwerkt. Voor de resultaatverwachting is dit gedaan tot en met 2024, de prognose van de winstneming per eind 2025 is nog niet in de resultaatverwachting verwerkt. De weergegeven resultaatverwachting per 1-1-2025 betreft een update per september 2025 van de resultaatverwachting per 1-1-2025 zoals deze is opgenomen in de vastgestelde per 1-1-2025. De boekwaarde staat voor het saldo van de gerealiseerde kosten en opbrengsten op dat moment. Een negatieve boekwaarde betekent daarmee dat er meer opbrengsten dan kosten zijn gerealiseerd.

GREX

Bedragen * €1.000

Project	Netto contante waarde 1-1-2025	Verwachte boekwaarde 31-12-2025 (excl. winstneming)	Verwachte winstneming JR 2025	Verwachte boekwaarde 1-1-2026 (incl. winstneming)
Bedrijventerrein	3.393	-1.850	826	-1.024
Insteekhaven	1.030	-1.521	376	-1.145
Nijtap	2.363	-329	450	121
Woningbouw	4.234	-1.682	468	-1.213
Drachtstervaart	12	-270	0	-270
Vrijburgh fase 1	48	-49	32	-17
Vrijburgh fase 2	3.492	-2.613	372	-2.241
Vrijburgh fase 3	-124	1.773	0	1.773
Ontwikkelstrategie	1.452	-1.178	64	-1.113
Maartenswouden	-646	655	0	655
Totaal	7.627	-3.532	1.294	-2.237

Winstneming/voorziening

De tussentijdse winstneming wordt volgens de percentage of completion (POC) methode bepaald door de voortgang van het project. Daarbij speelt zowel de voortgang van de investeringen (kosten) een rol alsook de voortgang van de opbrengsten (grondverkoop). Winsten kunnen pas worden genomen als ze daadwerkelijk gerealiseerd zijn. Voor de meeste grondexploitaties geldt dat er sprake is van een gerealiseerde winst. In de Ontwikkelstrategie was nog geen winst genomen omdat er nog een reeks verliesgevende locaties aan toe zijn gevoegd zijn en nog zullen worden. Vanwege de verplichting tot de tussentijdse winstneming wordt er voor Ontwikkelstrategie per eind 2025 wel winstneming verwacht, hierin zal rekening worden gehouden met de risico's (conform optie in POC winstnemings-berekening).

Onderstaande tabel laat het verloop van de totale winstnemingen inclusief verrekening vennootschapsbelasting van de afgelopen vier jaar zien, met daarbij de huidige verwachting van de totale winstneming inclusief verrekening vennootschapsbelasting bij jaarrekening 2025.

Bedragen * €1.000

Winstneming uit onderhanden complexen, incl. vennootschapsbelasting	Bedrag
Jaarrekening 2021	625
Jaarrekening 2022	1.304
Jaarrekening 2023	800
Jaarrekening 2024	1.494
Prognose Jaarrekening 2025	906

Verliesvoorziening

Voor grondexploitaties met een negatief planresultaat treffen we, conform de BBV regels, een voorziening: de voorziening verwachte tekorten grondexploitaties. De grondexploitaties Vrijburgh fase 3 en Maartenswouden worden gedekt met een verliesvoorziening.

Materiële vaste activa (MVA)

De hoeveelheid gronden binnen de MVA is circa 198 hectare. De hoeveelheid grond met een stellig voornemen (Ontwikkelstrategie) bedraagt circa 2 hectare en heeft een totale boekwaarde van € 0,28 mln. Het overige strategisch grondbezit heeft een totale oppervlakte van circa 195 hectare en een totale boekwaarde van € 8,9 miljoen.

Risico's

Risico's

Ontwikkeling van de boekwaarden

De eerder genoemde aanpassingen bij de actualisatie van de grondexploitaties hebben gevolgen voor de ontwikkeling van de boekwaarden van de gronden in exploitatie. In vergelijking met het Beleidsplan zijn de verkoopprijzen van de bouwgrond gewijzigd, zijn de verkoopprognoses bijgesteld en is er één project in exploitatie genomen.

Risico's en dekking

De voorraad grond en de warme gronden in de MVA worden als één geheel beschouwd en gewaardeerd tegen de boekwaarde of, als die lager is, de marktwaarde. Als marktwaarde hanteren we de agrarische waarde. De agrarische waarde van de grond loopt uiteen. Voor onze regio is de agrarische waarde rond de € 50.000 - € 60.000 per ha. Met de referentie van € 5,00 per m2 hebben we een behoedzaam gemiddelde genomen. Deze is ten opzichte van de jaarrekening 2023 en het Beleidsplan gelijk gebleven. De gemeentelijke gronden hebben daarmee een totale agrarische (markt)waarde van € 9,9 miljoen. De balanswaarde van de gronden is lager. Er is dus geen sprake van risico op de voorraad grond.

Wanneer de agrarische waarde niet te veel zakt kan een eventuele toekomstige boekwaardestijging, bijvoorbeeld door aankoop van grond, worden opgevangen zonder dat er sprake is van risico.

Voor grond welke in exploitatie is genomen (BIE), hanteert Smallingerland bij het bepalen van de risico's de beleidsregel dat het risico gelijk is aan de hoogste boekwaarde in de planperiode van vier jaar, zoals die ook gehanteerd wordt bij de perspectiefnota en het beleidsplan. De boekwaarde van de gronden in exploitatie loopt naar verwachting op tot maximaal € -10,93 miljoen (per saldo meer baten dan lasten) in de planperiode t/m 2028. Bij het bepalen van het risico worden de negatieve boekwaarden geëlimineerd. Het saldo van de risico's dat dan overblijft is € 1,07 miljoen. Dit maximale risico wordt opgenomen in het weerstandsvermogen.

Ontwikkelingen

Ontwikkeling Reserve grondbedrijf

Bij de vaststelling van het grond- en vastgoedbeleid is besloten een reserve grondbedrijf te openen. De reserve is bedoeld om tekorten van lopende en nieuwe grondexploitaties aan te vullen en risico's te dekken. Ook kan de reserve worden gebruikt bij strategische investeringsbeslissingen aangaande gebiedsontwikkelingen. Met de winstneming over de grondexploitaties van 2025 kan de reserve worden aangevuld.

Onderstaand de verwachte mutaties in de reserve met daarbij de verwachte stand per 31-12-2025 van de reserve grondbedrijf.

Bedragen * €1.000

Omschrijving	Bedrag
Stand reserve per 01-01-2025	1.420
Af: verliesvoorzieningen vastgestelde locaties OWS	-685
Af: verwachte aanvullingen verliesvoorzieningen te herziene grondexploitaties	-45
Bij: prognose winstneming 2025	1.294
Af: prognose vpb 2025	-388
Totaal	1.596

Verbonden partijen

In deze paragraaf wordt informatie gegeven over de partijen waar de gemeente bestuurlijke en financiële banden mee onderhoudt. Instellingen waarmee alleen een subsidierelatie is aangegaan vallen buiten de definitie van ‘verbonden partij’. Die bespreken we hier dus niet.

Een ‘verbonden partij’ is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. Van een ‘bestuurlijk belang’ is sprake wanneer de gemeente zeggenschap heeft door een vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht. Het ‘financiële belang’ gaat over het bedrag dat de gemeente aan de verbonden partij ter beschikking heeft gesteld en dat zij kwijt is in geval van een faillissement van de verbonden partij, respectievelijk het bedrag waarvoor de gemeente aansprakelijk kan worden gesteld als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

De reden dat de gemeente uitvoerende taken of beleidstaken ondergebracht heeft bij een verbonden partij is om de kwetsbaarheid te verkleinen, de kwaliteit te verhogen en om kosten te besparen. In een aantal gevallen is deelname aan een verbonden partij wettelijk verplicht. Bij de programma's staat per verbonden partij benoemd hoe deze organisatie een bijdrage levert aan het behalen van de beleidsdoelen.

Visie en beleidsvoornemens

Onze gemeente heeft geen Kadernota over verbonden partijen. Wij voeren een terughoudend beleid op dit gebied. Bij eventuele nieuwe verbonden partijen worden afhankelijk van de situatie per keer de voor- en nadelen in kaart gebracht. Die leggen we dan aan de raad voor.

Lijst verbonden partijen

Hieronder staan alle verbonden partijen, gegroepeerd naar rechtsvorm. Afhankelijk van de bepalingen in de (oprichtings)documenten, kan de raad een zienswijze geven over de begroting en/of jaarrekening van die verbonden partij.

Gemeenschappelijke regelingen	Programma	Begroting	Rekening
Veiligheidsregio Fryslân	Dienstverlening	Zienswijze	Zienswijze
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing	Fysiek domein	Zienswijze	Zienswijze
Bedrijvenpark Drachten Azeven	Fysiek domein	Zienswijze	Zienswijze
Recreatieschap Marrekrite	Fysiek domein	Zienswijze	Zienswijze
Sociale werkvoorziening Fryslân	Sociaal domein	Zienswijze	Zienswijze
Hûs en Hiem	Dienstverlening	Zienswijze	Zienswijze

Vennootschappen en coöperaties	Programma	Begroting	Rekening
Bank Nederlandse gemeenten (BNG)	Dienstverlening	-	-
Huisvuilcentrale HVC	Fysiek domein	-	-
Afvalsturing Friesland (OMRIN)	Fysiek domein	-	-
Caparis N.V.	Sociaal domein	-	-
Carins B.V.	Sociaal domein	Zienswijze	Ter info

Stichtingen en verenigingen	Programma	Begroting	Rekening
Data Fryslân	Dienstverlening	-	-
Vereniging Friese Gemeenten (VFG)	Dienstverlening	-	-
Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)	Dienstverlening	-	-

Overig	Programma	Begroting	Rekening
Sociaal domein Fryslân	Sociaal domein	-	-

In deze begroting is in een tabel meer informatie per verbonden partij opgenomen. Zo wordt bijvoorbeeld het 'eigen vermogen' en 'vreemd vermogen' weergegeven en er staat wat de begrote bijdrage van gemeente Smallingerland is aan die organisatie.

Gemeenschappelijke regelingen

Veiligheidsregio Fryslân

Algemene toelichting

Veiligheidsregio Fryslân (VRF) is een van de 25 veiligheidsregio's in Nederland. De Veiligheidsregio's zijn in het leven geroepen om de burgers beter te beschermen tegen de risico's van een ramp of crisis, in de breedste zin van het woord. Voor 2012 was rampen- en crisisbeheersing een aparte taak van iedere gemeente in Nederland afzonderlijk. Door die taak onder regionale bestuurlijke regie te plaatsen is de slagkracht en efficiency vergroot. Het regionaal organiseren van de rampen- en crisisbeheersing komt het multidisciplinair werken en de professionaliteit ten goede. De VRF werkt in opdracht van de Friese gemeenten. De burgemeesters vormen het algemeen bestuur. Het budget komt voor een gedeelte van de Friese gemeenten en voor een deel van het Ministerie van Veiligheid en Justitie. De gemeenteraden van de Friese gemeenten beslissen over de financiële bijdragen aan de VRF. onderdeel van de VRF is de afdeling crisisbeheersing. Deze draagt zorg voor een multidisciplinaire samenwerking bij ramp of crisis. Verder zijn ook de GGD en de brandweer bestuurlijk ondergebracht bij de VRF.

Bestuurlijk belang

Vertegenwoordiging in het bestuur.

Elke gemeente heeft één stem (stemverhouding 1:24) in het algemeen bestuur.

Lid bestuurscommissie Gezondheid: Wethouder dhr. P. Van der Zwan

Lid bestuurscommissie Veiligheid: Burgemeester dhr. F. Veenstra

Financieel belang

Jaarlijkse bijdrage

Financiële gegevens

Bedragen * €1.000

Verwacht eigen vermogen op 1-1-2026	Verwacht eigen vermogen op 31-12-2026	Verwacht vreemd vermogen op 1-1-2026	Vreemd vermogen 31-12-2024	Verwacht resultaat 2026	Verwachte bijdrage 2026
8.345	6.948	97.594	116.702	0	7.399

Potentiële risico's

Verhoging bijdrage, echter heeft de VRF voldoende eigen vermogen om incidentele tegenvallers op te vangen.

Organisatie activiteiten

Regionaal organiseren van brandweezorg, crisisbeheersing en rampenbestrijding.

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)

Algemene toelichting

Gemeenten en provincie zijn verplicht een deel van de uitvoeringstaken voor milieu onder te brengen bij een regionale uitvoeringsdienst. In de provincie Fryslân is daarvoor de 'Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing' (FUMO) opgericht.

Landelijk wordt sterk ingezet op het Interbestuurlijk Programma VTH. Het programma heeft geresulteerd in samenwerkingsafspraken, ondertekend door onder andere de VNG, waarin het vervolg bestendigd is. Hierin zijn ontwikkelingen opgenomen die van invloed zijn op de Omgevingsdiensten en gemeenten, provincies etc. De digitale informatievoorziening, de robuustheid van de Omgevingsdienst en kwaliteitscriteria zijn hier onderdelen van. Ook zijn ontwikkelingen zoals Zeer Zorgwekkende Stoffen, Circulaire economie en nieuwe taken zoals CO2 personenmobiliteit onderwerpen waar we mee te maken hebben en die effect kunnen hebben op de taakuitvoering. Door verschuiving van bedrijven en (wettelijke) taken naar de FUMO is de kans aanwezig dat wij op een aantal deskundigheidsgebieden onder de kritieke grens van de kwaliteitscriteria uitkomen en alsnog taken moeten overdragen aan de FUMO.

Bestuurlijk belang

Alle gemeenten in Friesland plus de provincie Fryslân en het Wetterskip Fryslân.
Vertegenwoordiging in het bestuur; Wethouder mevr. M Le Roy

Financieel belang

Jaarlijkse bijdrage

Financiële gegevens

De onderstaande gegevens zijn de gegevens uit de begroting 2026 van de FUMO die op 22 juli 2025 verstuurd zijn aan de gemeenteraden voor zienswijze. De begroting 2026 met de zienswijze worden op 18 december 2025 behandeld in het algemeen bestuur van de FUMO.

Bedragen * €1.000

Verwacht eigen vermogen 31- 12-2025	Verwacht eigen vermogen 31- 12-2026	Verwacht vreemd vermogen 31- 12-2025	Verwacht vreemd vermogen 31- 12-2026	Verwacht resultaat 2026	Verwachte bijdrage 2026
800	800	4.755	4.755	0	847

Potentiële risico's

Door het minimaliseren van de begroting 2026 kunnen tegenvallers naar verwachting moeizaam binnen de huidige budgetten opgevangen worden. De ontwikkelingen op het gebied van VTH en discussies naar aanleiding van de kadernota 2026-2030 kunnen leiden tot een bijstelling van de deelnemersbijdrage.

Organisatie activiteiten

Milieutoezicht en handhaving bij grote bedrijven.

Bedrijvenpark Drachten Azeven

Algemene toelichting

In de gemeenschappelijke regeling Bedrijvenpark Drachten Azeven exploiteren de gemeenten Smallerland en Opsterland gezamenlijk het bedrijvenpark. Jaarlijks worden de verkoopverwachtingen vastgesteld en zo nodig bijgesteld. In 2025 is gestart met de uitgifte van 8,5 hectare aan nieuwe bedrijfsgronden op Azeven-Noord. De verwachting is dat in 2026 gestart kan worden met de uitgifte van 10 hectare op Azeven-Zuid (Opsterland). Tevens worden in 2026 nieuwe

programmeringsafspraken gemaakt met de provincie Fryslân en omliggende gemeenten voor de toekomstige uitgifte van kavels op het bedrijvenpark.

Bestuurlijk belang

Het bestuur bestaat uit tien leden: vijf namens de gemeente Smallingerland en vijf namens de gemeente Opsterland. De vertegenwoordiging van de gemeente Smallingerland wordt in 2026 gevormd door:

- Burgemeester de heer F. Veenstra
- Wethouder de heer R. Hartog Heys van de Lier
- Raadslid mevrouw M. de Voor-Veenstra
- Raadslid de heer R. Kooistra
- Raadslid mevrouw J. Mast-Nikkels

Financieel belang

Eenmalige investering

Financiële gegevens

Bedrijvenpark Drachten Azeven heeft nog geen begroting 2026 opgesteld.

*Bedragen * €1.000*

Verwacht eigen vermogen 31-12-2025	Verwacht eigen vermogen 31-12-2026	Verwacht vreemd vermogen 31-12-2025	Verwacht vreemd vermogen 31-12-2026	Verwacht resultaat 2026	Verwachte bijdrage 2026
nb	nb	nb	nb	277	0

Potentiële risico's

Eind 2024 is er circa 11,5 miljoen aan investeringen gedaan die naar verwachting in de jaren daarna terugverdiend worden door verkoop van bouw kavels. Mochten de resultaten toch gaan tegenvallen dan is er een buffer van circa 6,6 miljoen beschikbaar om dit op te vangen.

Organisatie activiteiten

Beheren en exploiteren van Bedrijvenpark Drachten Azeven.

Recreatieschap Marrekrite

Algemene toelichting

‘De Marrekrite’ bestaat sinds 1957 en is een samenwerkingsorgaan (GR) van de provincie Fryslân en bijna alle Fryske ‘vaste wal’ gemeenten. Marrekrite heeft als doel de recreatief-toeristische basisinfrastructuur in Fryslân zo goed mogelijk te laten functioneren, nadrukkelijk rekening houdend met de belangen van natuur en landschap. Zij richt zich met haar diensten zowel op de eigen inwoners (recreanten) als op bezoekende toeristen van buiten de provincie. Sinds de oprichting is het realiseren en onderhouden van aanlegvoorzieningen in het buitengebied de hoofdactiviteit. In 2012 is die taakstelling verbreed met activiteiten op ‘land’, waaronder het beheer en onderhoud van de provinciale fiets- en wandelknooppuntnetwerken. Deze en andere taken worden uitgevoerd door een compact team van 10 medewerkers, die deels op kantoor werken en die deels de buitendienst bemannen (7.5 fte). Daarnaast kan De Marrekrite vanouds terugvallen op een flink aantal trouwe vrijwilligers. Volgens onafhankelijke kwaliteitsmetingen behoort Fryslân met de door De Marrekrite

beheerde recreatieve basisinfrastructuur al vele jaren tot de top in Nederland. Om haar taken naar behoren uit te kunnen voeren, werkt De Marrekrite nauw samen met tal van organisaties zoals provinciale en gemeentelijke diensten, waterschappen, natuurorganisaties en ondernemers. In het bestuur worden bestuurders afgevaardigd die de portefeuille 'Recreatie en toerisme' (R&T) in hun pakket hebben. De R&T-gedeputeerde van de provincie Fryslân is voorzitter van zowel het dagelijks bestuur (DB), als het algemeen bestuur (AB). In het DB hebben, naast deze gedeputeerde, 5 wethouders zitting vanuit de deelnemende gemeenten. In het AB zijn alle deelnemers vertegenwoordigd. Dat zijn er 14. Collectiviteit is het uitgangspunt. Alle deelnemers hebben één stem, ongeacht hun grootte of bijdrage. Het DB vergadert viermaal per jaar, het AB twee keer.

Bestuurlijk belang

Vertegenwoordiging in het bestuur.

Bestuur bestaat uit de provincie Fryslân en 13 deelnemende gemeenten.

Bestuurslid vanuit Smallingerland:

Wethouder dhr. S. Hoekstra

Financieel belang

Jaarlijkse bijdrage

Financiële gegevens

Bedragen * €1.000

Verwacht eigen vermogen 31-12-2025	Verwacht eigen vermogen 31-12-2026	Verwacht vreemd vermogen 31-12-2025	Verwacht vreemd vermogen 31-12-2026	Verwacht resultaat 2026	Verwachte bijdrage 2026
3.709	3.683	7.850	9.383	24	78

Potentiële risico's

Recreatieschap Marrekrite beschikt over voldoende eigen vermogen. Hierdoor is het risico voor Smallingerland verwaarloosbaar.

Organisatie activiteiten

Beheer en onderhoud van aanlegvoorzieningen in het buitengebied.

Sociale werkvoorziening Fryslân

Algemene toelichting

De Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân (GR SW Fryslân) is een samenwerkingsverband van de gemeenten Achtkarspelen, Heerenveen, Leeuwarden, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland, Tytsjerksteradiel en Weststellingwerf. De GR SW Fryslân is formeel werkgever van inwoners van bovengenoemde gemeenten die onder de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) vallen. Caparis voert de Wsw voor de Gemeente Smallingerland uit. De uitvoering van de Wsw heeft het bestuur van de GR opgedragen aan Caparis NV.

Bestuurlijk belang

Vertegenwoordiging in het bestuur

Gemeenschappelijke regeling met acht verschillende gemeenten. Elke gemeente heeft één lid in het bestuur.

Wethouder Dhr. P. van der Zwan

Financieel belang

Jaarlijkse bijdrage

Financiële gegevens

*Bedragen * €1.000*

Verwacht eigen vermogen 31- 12-2025	Verwacht eigen vermogen 31- 12-2026	Verwacht vreemd vermogen 31- 12-2025	Verwacht vreemd vermogen 31- 12-2026	Verwacht resultaat 2026	Verwachte bijdrage 2026
0	0	4.000	3.625	0	0

Potentiële risico's

Risico is afhankelijk van de CAO stijging en de Rijksvergoedingen

Organisatie activiteiten

Gemeenschappelijke regeling in het kader van de gemeentelijke taak van de Wet sociale werkvoorziening en opdrachtgever voor Caparis NV.

Hûs en Hiem

Algemene toelichting

Hûs en Hiem' is een samenwerkingsverband van Friese gemeenten. De rechtsvorm is een Gemeenschappelijke Regeling (GR). Hûs en Hiem geeft op verzoek van de gemeenten onafhankelijk en deskundig advies over ruimtelijke kwaliteit, welstand en monumentenbeleid. Het bestuur van de GR wordt gevormd door de wethouders van de deelnemende gemeenten. Uit hun midden kiest het Algemeen Bestuur één wethouder als voorzitter. Naast het Algemeen Bestuur kent de organisatie van Hûs en Hiem een Dagelijks Bestuur, dat leidinggeeft aan het bureau van de organisatie. Het budget van Hûs en Hiem wordt gefinancierd door de deelnemende gemeenten. Jaarlijks wordt de jaarrekening van het afgelopen jaar en de begroting van het komende jaar voorgelegd aan de gemeenteraad. De gemeenteraad heeft het recht een zienswijze op deze begroting in te dienen.

Hûs en Hiem is na de invoering van de Omgevingswet nog steeds aangewezen door de deelnemende gemeenten als gemeentelijke adviescommissie. De raad kan in het kader van de Omgevingsvisie keuzes maken hoe zij met het welstandsbeleid en de advisering wil omgaan. Dat betekent dat er bepaald kan worden welke diensten de gemeente zal afnemen. Voor 2026 zal de gemeente nog gebruik maken van de diensten van Hûs en Hiem. Wel dient de raad voor de periode erna hierover een keuze maken.

Bestuurlijk belang

Vertegenwoordiging in het bestuur.

Wethouder Mevr. M. Le Roy

Financieel belang

Jaarlijkse bijdrage

Financiële gegevens

Bedragen * €1.000

Verwacht eigen vermogen 31- 12-2025	Verwacht eigen vermogen 31- 12-2026	Verwacht Vreemd vermogen 31- 12-2025	Verwacht vreemd vermogen 31- 12-2026	Verwacht resultaat 2026	Verwachte bijdrage 2026
383	383	386	364	0	123

Potentiële risico's

We zijn afnemer van diensten, derhalve zijn de risico's beperkt.

Organisatie activiteiten

Welstandsadvisering en monumentenzorg.

Vennootschappen en coöperaties

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Algemene toelichting

De Bank Nederlandse Gemeenten N.V. is een Nederlandse bank en fungeert voor gemeenten als diens huisbankier. Al het betalingsverkeer van de gemeente Smallingerland loopt in principe via de BNG. Daarnaast hebben we diverse langlopende financieringen (leningen) lopen bij de BNG. De gemeente heeft geen bestuurlijk belang in de BNG. We zijn naast de Nederlandse Staat, provincies en andere Nederlandse gemeenten aandeelhouder van de BNG.

Bestuurlijk belang

Stemrecht

Financieel belang

110.292 aandelen á €2,50.

Financiële gegevens

Bedragen * € 1.000

Verwacht eigen vermogen 31-12-2026	Verwacht vreemd vermogen 31-12-2025	Verwacht vreemd vermogen 31-12-2025	Verwacht resultaat 2026	Verwachte bijdrage 2026
nb	nb	nb	nb	nb

Potentiële risico's

De BNG heeft een gezonde financiële positie. De risico's als aandeelhouder zijn zeer daarom beperkt.

Organisatie activiteiten

Bank voor de Nederlandse gemeenten.

HuisVuilCentrale

Algemene toelichting

Deze partij is verantwoordelijk voor de verwerking van huishoudelijk rest- en g.f.t.-afval, grofvuil, PMD en bedrijfsafval van de gemeente Smallingerland. We zijn met andere gemeenten aandeelhouder van HVC. Dit vloeit voort uit het feit dat zij ons huishoudelijk afval verwerken. Als aandeelhouder staan wij – mede – garant voor de aangegane geldleningen van HVC. De garantstelling heeft alleen betrekking op de leningen die zijn aangegaan voor de verwerking van afval.

Bestuurlijk belang

Stemrecht

Financieel belang

Aantal aandelen + balanswaarde 78 aandelen á € 45,45.

Financiële gegevens

Bedragen * € 1.000

Verwacht eigen vermogen 31-12-2025	Verwacht eigen vermogen 31-12-2026	Verwacht vreemd vermogen 31-12-2025	Verwacht vreemd vermogen 31-12-2025	Verwacht resultaat 2026	Verwachte bijdrage 2026
nb	nb	nb	nb	nb	nb

Potentiële risico's

HVC is een gezond bedrijf, de risico's als aandeelhouder zijn zeer beperkt.

Organisatie activiteiten

Duurzaam afvalbeheer.

Afvalsturing Friesland (OMRIN)

Algemene toelichting

Vanaf 2007 wordt ons huishoudelijk afval niet meer verwerkt door Afvalsturing Friesland N.V.. We zijn nog wel aandeelhouder gebleven.

Bestuurlijk belang

Stemrecht

Financieel belang

362 aandelen á € 450.

Financiële gegevens

Bedragen * €1.000

Verwacht eigen vermogen 31-12-2025	Verwacht eigen vermogen 31-12-2026	Verwacht vreemd vermogen 31-12-2025	Verwacht vreemd vermogen 31-12-2026	Verwacht resultaat 2026	Verwachte bijdrage 2026
nb	nb	nb	nb	4.883	0

Potentiële risico's

Afvalsturing Friesland is een gezond bedrijf, de risico's als aandeelhouder zijn zeer beperkt.

Organisatie activiteiten

Overslag, transport, bewerken en verwerken van afval.

Caparis NV

Algemene toelichting

Caparis is het bedrijf van de aandeelhoudende gemeenten Heerenveen, Leeuwarden, Opsterland en Smallingerland en voert de Wsw uit voor de gemeenten die deelnemen aan de GR SW Fryslân. De gemeenten kopen ook verschillende diensten in bij Caparis, zoals schoonmaak of groenonderhoud.

Daarnaast plaatsen gemeenten mensen bij Caparis die een indicatie Banenafpraak of Beschut Werk hebben. Deze doelgroep met een arbeidsbeperking valt onder de Participatiewet.

Bestuurlijk belang

Aandelen

Financieel belang

7.000 aandelen á € 1 per stuk

Financiële gegevens

*Bedragen * €1.000*

Verwacht eigen vermogen 31-12-2025	Verwacht eigen vermogen 31-12-2026	Verwacht eigen vermogen 31-12-2025	Verwacht vreemd vermogen 31-12-2026	Verwacht resultaat 2026	Verwachte bijdrage 2026
nb	nb	nb	nb	nb	nb

Potentiële risico's

Het eigen vermogen van Caparis is voldoende groot om eventuele risico's eerst zelf op te kunnen vangen.

Organisatie activiteiten

Uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening.

Carins B.V.

Algemene toelichting

Gemeente Smallingerland is sinds 2015 verantwoordelijk voor de uitvoering van de wet Maatschappelijke ondersteuning (Wmo), Jeugdwet, Participatiewet en de wet Gemeentelijke schuldhelpverlening (Wgs). Eind 2018 is Carins opgericht om voor de gemeente Smallingerland de toegang tot de ondersteuning binnen deze wet- en regelgeving uit te voeren. De statuten van Carins omschrijven de betrokkenheid van de gemeenteraad. In drie overeenkomsten is in 2021 de opdracht aan Carins, de te leveren prestaties in deze opdracht en de samenwerking met de gemeente vastgelegd en ondertekend door beide partijen. De gemeente Smallingerland is de enige aandeelhouder van Carins, vertegenwoordigd door de wethouder met financiën in de portefeuille. De wethouder met het sociaal domein in de portefeuille is betrokken op inhoud van lokaal beleid en de wetgeving waarbinnen Carins opereert.

Bestuurlijk belang

Vertegenwoordiging in het bestuur door Sipke Hoekstra (tekeningsbevoegd) en Pieter van der Zwan.

Financieel belang

100% eigenaar

Financiële gegevens

Bedragen * €1.000

Verwacht eigen vermogen 31- 12-2025	Verwacht eigen vermogen 31- 12-2026	Verwacht vreemd vermogen 31- 12-2025	Verwacht vreemd vermogen 31- 12-2026	Verwacht resultaat 2026	Verwachte bijdrage 2026
1	1	1.524	1.379	€0	€ 10.120

Potentiële risico's

De gemeente is 100% eigenaar van Carins en zal tekorten moeten aanvullen, conform afspraken in de uitvoeringsovereenkomst.

Organisatie activiteiten

Ondersteunen van de inwoners van Smallingerland op basis van de Wmo de jeugdwet en de wet Gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs)

Stichtingen en verenigingen

Data Fryslân

Algemene toelichting

Coöperatie DataFryslân is een samenwerking tussen publieke en private organisaties met als doel om elkaar te versterken in de realisatie van maatschappelijke opgaven. DataFryslân draagt hieraan bij met organiseren van jaarlijkse data-events voor brede kennisdeling over maatschappelijke ontwikkelingen. Ook door uitvoeren van dataonderzoek voor gezamenlijk leren van dataonderzoek en de toepassing ervan met nieuwe technologie. Verder levert dataonderzoek inzicht op voor actief inspelen op maatschappelijke opgaven en draagt dataonderzoek bij aan datagedreven beleid en daardoor effectieve dienstverlening voor inwoners van Friesland. De oprichters van de coöperatie zijn Rijksuniversiteit Groningen, NHL/STENDEN, het Fries Sociaal Planbureau, Provincie Fryslân en gemeenten Leeuwarden, gemeente Súdwest-Fryslân en gemeente Smallingerland. De publieke en private organisaties die in aanmerking komen voor lidmaatschap hebben een maatschappelijke functie.

Bestuurlijk belang

Vertegenwoordiging in het bestuur.

Directeur, Dhr. S. van der Berg, functie in het bestuur secretaris

Vertegenwoordiger algemene leden vergadering: Wethouder, dhr. S. Hoekstra

Financiële gegevens

Bedragen * € 1.000

Verwacht eigen vermogen 31-12-2025	Verwacht eigen vermogen 31-12-2026	Verwacht vreemd vermogen 31-12-2025	Verwacht vreemd vermogen 31-12-2025	Verwacht resultaat 2026	Verwachte bijdrage 2026
nb	nb	nb	nb	nb	68

Potentiële risico's

Er worden geen financiële risico's gelopen.

Organisatie activiteiten

Coöperatie van publieke en private organisaties, platform voor stimuleren datagedreven beleid en daardoor effectieve dienstverlening voor inwoners van Friesland.

Vereniging Friese Gemeenten (VFG)

Algemene toelichting

De VNG is een vereniging die de belangen behartigt van alle Nederlandse gemeenten en zij biedt een platform voor opinievorming en vernieuwing in gemeenteland. Zij heeft ook als doel om de lokale overheid te versterken. De VFG is de Friese equivalent. Via VNG bijeenkomsten worden bijvoorbeeld geregeld gezamenlijk oproepen gedaan aan het Rijk of wordt kennis gebundeld en beschikbaar gesteld voor gemeenten. Gemeenten dragen bij aan deze verenigingen door middel van een jaarlijkse contributie.

Bestuurlijk belang

Wethouder, dhr. P van der Zwan, vicevoorzitter/ secretaris

Financiële gegevens

Bedragen * €1.000

Verwacht eigen vermogen 31-12-2025	Verwacht eigen vermogen 31-12-2026	Verwacht vreemd vermogen 31-12-2025	Verwacht vreemd vermogen 31-12-2025	Verwacht resultaat 2026	Verwachte bijdrage 2026
nb	nb	nb	nb	nb	nb

Potentiële risico's

Naast de jaarlijkse contributie zijn er nagenoeg geen risico's.

Organisatie activiteiten

Belangenbehartiger, advisering en platform voor Friese gemeenten.

Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)

Algemene toelichting

De VNG is een vereniging die de belangen behartigt van alle Nederlandse gemeenten en zij biedt een platform voor opinievorming en vernieuwing in gemeenteland. Zij heeft ook als doel om de lokale overheid te versterken. De VFG is de Friese equivalent. Via VNG bijeenkomsten worden bijvoorbeeld geregeld gezamenlijk oproepen gedaan aan het Rijk of wordt kennis gebundeld en beschikbaar gesteld voor gemeenten. Gemeenten dragen bij aan deze verenigingen door middel van een jaarlijkse contributie.

Bestuurlijk belang

Directeur, dhr. S. van der Berg

Financiële gegevens

Bedragen * €1.000

Verwacht eigen vermogen 31-12-2025	Verwacht eigen vermogen 31-12-2026	Verwacht vreemd vermogen 31-12-2025	Verwacht vreemd vermogen 31-12-2025	Verwacht resultaat 2026	Verwachte bijdrage 2026
nb	nb	nb	nb	85.454	93

Potentiële risico's

Naast de jaarlijkse contributie zijn er nagenoeg geen risico's.

Organisatie activiteiten

Belangenbehartiger van alle gemeenten en biedt een platform voor opinievorming en vernieuwing.

Met ingang van deze begroting is de Stichting Vliegveld Drachten niet meer opgenomen als verbonden partij. Volgend op de besluitvorming in de raad van november 2023 is een nieuwe governancestructuur opgesteld en gerealiseerd. Zowel in het bestuur als in de raad van toezicht van de Stichting Vliegveld Drachten hebben geen raadsleden, leden van B&W of ambtenaren zitting. Daarmee is de Stichting bestuurlijk op afstand gezet en volgens de definitie van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) geen verbonden partij meer.

Overig

Sociaal Domein Fryslân

Algemene toelichting

'Sociaal Domein Fryslân' (SDF) is opgericht in 2015 en verzorgt voor alle Friese gemeenten inkoop, contractmanagement, beleidsvoorbereiding en verwerking van diverse (wettelijke) taken op de terreinen van Wmo en Jeugdwet. De rechtsvorm die ten grondslag ligt aan de samenwerking is een centrumregeling met gemeente Leeuwarden als centrumgemeente.

Bestuurlijk belang

Gemeente Leeuwarden is de mandaat gemeente.

Financieel belang

Jaarlijkse bijdrage op basis van het inwonersaantal

Financiële gegevens

Bedragen * €1.000

Verwacht eigen vermogen 31-12-2025	Verwacht eigen vermogen 31-12-2026	Verwacht vreemd vermogen 31-12-2025	Verwacht vreemd vermogen 31-12-2025	Verwacht resultaat 2026	Verwachte bijdrage 2026
nb	nb	nb	nb	nb	nb

Potentiële risico's

Blijkt achteraf dat de kosten groter zijn dan vooraf begroot zal de gemeente een naheffing krijgen.

Wet Open Overheid

Inleiding

De Wet open Overheid (Woo) geldt sinds 1 mei 2022 en vervangt de voormalige Wet openbaarheid van bestuur (Wob).

De Woo heeft de volgende drie doelen:

- een transparanter en actief openbaar makende overheid
- het dienen van het belang van openbaarheid
- publieke informatie openbaar maken

Deze doelen versterken de democratische rechtsstaat, de burger, het bestuur en de economische ontwikkeling.

De Woo verplicht de gemeente om gefaseerd meer informatie actief openbaar te maken en richt zich hierbij op:

- actief openbaar maken van informatie
- passief openbaar maken van informatie
- informatiehuishouding op orde

Actief openbaar maken van informatie

De Woo schrijft 17 verplichte informatie categorieën voor, waarvoor de gemeente actief alle informatie openbaar dient te hebben. De categorieën worden bij Koninklijk Besluit gedefinieerd en voorzien van een deadline. We volgen deze planning.

In de onderstaande tabel staan de 17 informatie categorieën met het bijbehorende artikel nummer van de Woo. Vervolgens staat beschreven welke informatie openbaar gemaakt dient te worden. Tot slot wordt de voortgang weergegeven.

Is de status **oranje** dan loopt de voortgang vertraging op, is de status **groen** dan ligt de voortgang op koers.

Naam	Voortgang	Toelichting op voortgang	Planning verplicht landelijk openbaar Wooindex
Onderzoeksrapport			01-05-2027
Hoe de organisatie en haar onderdelen te bereiken zijn en hoe een informatieverzoek kan worden ingediend		www.smallingerland.nl	01-05-2027
Agenda's, besluiten en besluitenlijst van vergaderingen van colleges van B&W, ten zijn geheimhouding geldt		Openbare besluitenlijst op https://www.smallingerland.nl/Onderwerpen/Bestuurstuurstuur_en_organisatie/Openbare_besluitenlijst en	01-05-2027
Anderen algemeen verbindende voorschriften		https://zoek.officielebekendmakingen.nl/	01-05-2027
Adviezen van officiële adviescolleges			01-05-2027
Verplichting tot verstrekking van subsidies, anders dan met een beschikking			01-05-2027
Bij de gemeenteraad ingekomen stukken, tenzij gaan over individuele gevallen		https://smallingerland.nl/otubiz.nl/dashboard	01-05-2027
Convenanten, overeenkomsten, verbintenissen en soortgelijke afspraken van een bestuursorgaan met andere partij(en)			01-05-2027
Schriftelijke oordelen n.a.v. klachtenprocedures over gedragingen van de organisatie		www.smallingerland.nl	01-05-2027
De jaarplannen en -verslagen van het bestuursorgaan, behalve de jaarplannen en -verslagen van afzonderlijke afdelingen		www.smallingerland.nl	01-05-2027

Naam	Voortgang	Toelichting op voortgang	Planning verplicht landelijk openbaar Wooindex
Inhoud van het verzoek, schriftelijke beslissing op het verzoek, de verstrekte informatie	●	Smallingerland.nl	01-05-2027
Ontwerpen van besluiten, beleidsregels, verordeningen overige besluiten van algemeen strekking waarover een extern advies is gevraagd, met inbegrip van de adviesaanvraag	●	www.overheid.nl	01-05-2027
Inzicht in de organisatie en haar werkwijzen, waaronder de taken en bevoegdheden van organisatieonderdelen	●	www.smallingerland.nl	01-05-2027
vergaderstukken en verslagen van de raad, behalve waarop geheimhouding geldt	●	https://smallingerland.nl/otubiz.nl/dashboard	01-05-2027
Besluiten, beleidsregels, verordeningen	●	www.overheid.nl	01-05-2027

Passief openbaar maken van informatie

Naast de 11 verplichte informatie categorieën die de Woo voorschrijft kan de gemeente ook uit eigen beweging informatie openbaar maken. Daarnaast kan de gemeente ook verzoeken van burgers ontvangen om informatie openbaar te maken. De Woo schrijft een wettelijke afhandelingstermijn voor van maximaal 42 dagen voor het uitvoeren van een informatieverzoek.

Bijlagen

Bijlage A: Structureel nieuw beleid

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Opgave	2026	2027	2028	2029
Kadernota 2026					
Algemene dekkingsmiddelen					
Areaaluitbreiding OZB		50	150	250	350
		50	150	250	350
Bedrijfsvoering					
Verder verbeteren van IT-veiligheid en IT-dienstverlening	Continue verbetering en vernieuwing	-300	-300	-300	-300
Aanschaf van een Security Information & Event Management/ Security Operations Center.	Veilig werken	-200	-200	-200	-200
Bestendiging contractbeheer	Financiën en interne beheersing	-75	-75	-75	-75
		-575	-575	-575	-575
Economie					
Evenementenplan	4.1 Optimaliseren ondernemerschap klimaat	-350	-350	-350	-350
Ontwikkelplan Campus Drachten 2025-2028	4.5 Investeren in duurzame regionale samenwerking	0	-100	-100	-100
		-350	-450	-450	-450
Fysiek domein					
Structurele versterking juridische ondersteuning	1.2 Openbare orde en veiligheid	-101	-101	-101	-101
Urgentieverordening Fryslân sociale huurwoningen	3.3 Wijken en dorpen	-125	-125	-125	-125
Toename beheerkosten openbare ruimte	3.3 Wijken en dorpen	-130	-280	-430	-580
Realisatie woningbouw	3.3 Wijken en dorpen	0	-13	-21	-28
Beheer en ontwerp kader Openbare Ruimte	3.3 Wijken en dorpen	-295	-295	-295	-295
Open Drachten	3.1 Stad Drachten	-250	-250	-250	-250
Toekomstbestendige energievoorzieningen voor de Tussendiepen	3.3 Wijken en dorpen	-50	-76	-76	-76
Inzet ondermijning	1.2 Openbare orde en veiligheid	-60	-60	-60	-60
Gebiedsontwikkeling Leerpark Drachten	3.3 Wijken en dorpen	0	-107	-107	-107

Omschrijving	Opgave	2026	2027	2028	2029
Flexwoningen realiseren	3.3 Wijken en dorpen	0	-5	-7	-7
		-1.011	-1.312	-1.472	-1.629
Sociaal domein					
Overige exploitatielasten onderwijshuisvesting	2.2 Ertoe doen	0	0	0	-46
Aanpak laaggeletterdheid	2.2 Ertoe doen	-70	-70	-70	-70
Extra middelen wegwijzers	2.4 Erbij horen	-84	-84	-84	-84
Onconventioneel wonen	2.3 Goed voelen	-50	-50	-50	-50
		-204	-204	-204	-250
		-2.090	-2.391	-2.451	-2.554
Totaal		-2.090	-2.391	-2.451	-2.554

Bijlage B: Eenmalig nieuw beleid

Het kan voorkomen dat de bedragen in deze bijlage verschillen van die in de vorige begroting. Deze verschillen kunnen te maken hebben met indexering, veranderingen in loonkosten en aanpassingen die zijn gemaakt bij de bestuursrapportages.

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Opgave	2026	2027	2028	2029
Ontwikkeling kadernota 2026-2029 met eenmalige dekking					
Bedrijfsvoering					
Faciliteren van de regeling voor vervroegde uittreding (RVU)	Prettige werkomgeving en goede ondersteuning	-162	-144	-80	0
Verder verbeteren van IT-veiligheid en IT-dienstverlening	Continue verbetering en vernieuwing	-325	0	0	0
Versterking van onze financiële functie	Financiën en interne beheersing	-125	0	0	0
		-612	-144	-80	0
Dienstverlening					
Gemeenteraadsverkiezingen 2026 - komst nieuwe gemeenteraad	1.4 Gemeenteraad	-40	0	0	0
Budget verkiezingen	1.1 Publieke dienstverlening	-70	0	0	0
		-110	0	0	0
Fysiek domein					
Herrijking budget transitie omgevingsplan	3.3 Wijken en dorpen	-156	-131	-31	-100
		-156	-131	-31	-100
Sociaal domein					
Preventief werken door inzet ervaringsdeskundigheid	2.1 Zeker bestaan	-208	0	0	0
		-208	0	0	0
		-1.086	-275	-111	-100
Nieuw beleid met eenmalige dekking uit eerdere begrotingen					
Dienstverlening					
Formatie fiscaal adviseur	Bedrijfsvoering	-59	0	0	0
ICT Ontwikkeling (van Gemnet naar GGI en Cloudtransitie software)	Bedrijfsvoering	-150	0	0	0
Adviseur dienstverlening	1.1 Publieke dienstverlening	-84	-84	0	0
Externe advisering t.b.v. complexe inkoop- en accountantsvraagstukken	Bedrijfsvoering	-50	0	0	0
Tijdelijke huisvesting verbouw gemeentehuis	Bedrijfsvoering	-500	-300	0	0
Tijdelijke huisvesting (sociale binding)	Bedrijfsvoering	-92	0	0	0
Digitaal samenwerken	Bedrijfsvoering	-150	-100	0	0
		-1.085	-484	0	0

Omschrijving	Opgave	2026	2027	2028	2029
Economie					
Deelname LEADER Zuid-Oost Friesland	4.5 Investeren in duurzame regionale samenwerking	-20	-20	0	0
Majeure evenementen	4.2 Positionering en profilering Smallerland	-120	0	0	0
Subsidie ICD	4.4 Benutten kracht van Smallerland	-400	-400	0	0
		-540	-420	0	0
Fysiek domein					
Wamtetransitie	3.6 Leidend principe duurzaamheid	-80	-80	0	0
Programmabudget Omgeving	3.3 Wijken en dorpen	-300	-300	0	0
Gebiedsprogramma Centrum	3.1 Stad Drachten	-400	0	0	0
		-780	-380	0	0
Sociaal domein					
Inclusie	2.4 Erbij horen	-70	0	0	0
Pilot begrijpelijke taal	2.2 Ertoe doen	-50	-50	0	0
Programmabudget Sociale Koers	Sociaal domein	-237	0	0	0
Betrekken sport en cultuur bij preventie	2.4 Erbij horen	-80	-15	0	0
Verstevigen vrijwilligersnetwerk	2.4 Erbij horen	-75	0	0	0
		-512	-65	0	0
		-2.917	-1.349	0	0
Totaal eenmalig beleid		-4.003	-1.624	-111	-100

Bijlage C: Ombuigingsmaatregelen

Onderstaande tabel toont de ombuigingsmaatregelen die komen uit de financiële herijking stap 3. Betreft de maatregelen slimmer organiseren en beter begroten. Uit het eindrapport stap 2 waren nog twee direct doen maatregelen die verwerkt zouden worden in de begroting 2026. Deze zijn ook in de onderstaande tabel opgenomen. Betreft bijstellen inkomsten uit begraven naar realisatie en financiële besparing op sociaal domein invoering gezinshulp.

Bedragen * € 1.000

Naam maatregel	2026	2027	2028	2029	Is er bud- get nodig voor reali- satie?	Totaal inci- den- teel bud- get nodig	Kre- diet nodig ?
Fysiek domein							
Bijstellen inkomsten uit begraven naar realisatie	30	30	30	30	nee	0	0
	30	30	30	30			
Overhead							
Toerekenen personele inzet aan projecten	-157	388	365	342	ja	-15	0
Afschrijvingstermijn technische installaties weer naar maximaal 20 jaar	0	0	39	54	nee	0	0
Bijstellen afschrijvingstermijnen investeringen automatisering naar daadwerkelijke gebruiksduur	20	20	20	20	nee	0	0
Verlagen van de post onvoorzien naar € 1 per inwoner	40	40	40	40	nee	0	0
	-97	448	464	456			
Sociaal domein							
Geen aparte afschrijving technische installaties onderwijsgebouwen	0	0	1.000	500	nee	0	0
Verlenging afschrijvingstermijnen nieuwbouw en levensduurverlengende renovatie	0	0	0	1.000	nee	0	0
Medische advisering participatie veranderen en niet meer structureel medisch advies inwinnen	50	50	50	50	ja	-15	15
Bijstellen begroting van sociaal domein door invoering Gezinshulp	175	200	250	250	nee	0	0
	225	250	1.300	1.800			
	158	728	1.794	2.286		-30	15

Bijlage D: Baten en lasten per taakveld

Bedragen * €1.000

Taakveld	Omschrijving taakveld	Baten	Lasten	Eindtotaal
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN		184.002	-733	183.269
0.5	Treasury	585	527	1.112
0.61	OZB woningen	8.379	-680	7.699
0.62	OZB niet-woningen	9.221	-514	8.707
0.64	Belastingen overig	430	-66	364
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	165.387	0	165.387
DIENSTVERLENING		3.241	-15.884	-12.643
0.1	Bestuur	98	-3.208	-3.110
0.10	Mutaties reserves	1.861	-1.751	110
0.2	Burgerzaken	1.282	-2.620	-1.338
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	0	-4.465	-4.465
1.2	Openbare orde en veiligheid	0	-2.292	-2.292
5.6	Media	0	-1.548	-1.548
ECONOMIE		1.761	-3.692	-1.931
0.10	Mutaties reserves	1.440	-1.040	400
3.1	Economische ontwikkeling	2	-2.080	-2.078
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	7	-122	-115
3.4	Economische promotie	312	-450	-138
FYSIEK DOMEIN		38.126	-62.039	-23.913
0.10	Mutaties reserves	3.497	-1.560	1.937
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.135	-1.528	-393
0.63	Parkeerbelasting	3.045	-95	2.950
2.1	Verkeer en vervoer	2	-11.072	-11.070
2.2	Parkeren	702	-2.566	-1.864
2.3	Recreatieve havens	98	-63	35
2.4	Economische havens en waterwegen	144	-629	-485
2.5	Openbaar vervoer	92	-105	-13
3.1	Economische ontwikkeling	0	-120	-120
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.192	-1.192	0
5.2	Sportaccommodaties	1.735	-6.894	-5.159
5.5	Cultureel erfgoed	2	-429	-427
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	493	-8.842	-8.349
7.2	Riolering	10.330	-4.942	5.388
7.3	Afval	9.589	-6.844	2.745
7.4	Milieubeheer	1.810	-4.511	-2.701
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	550	-606	-56
8.1	Ruimte en leefomgeving	55	-5.828	-5.773

Taakveld	Omschrijving taakveld	Baten	Lasten	Eindtotaal
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	2.304	-2.304	0
8.3	Wonen en bouwen	1.351	-1.909	-558
ONVOORZIEN		0	-60	-60
0.4	Overhead	0	-60	-60
OVERHEAD		2.762	-26.421	-23.659
0.1	Bestuur	0	-83	-83
0.10	Mutaties reserves	2.263	-418	1.845
0.4	Overhead	188	-25.594	-25.406
0.8	Overige baten en lasten	311	-326	-15
SOCIAAL DOMEIN		47.764	-163.125	-115.361
0.10	Mutaties reserves	2.754	-1.297	1.457
4.2	Onderwijshuisvesting	356	-10.372	-10.016
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.212	-5.213	-3.001
5.1	Sportbeleid en activering	352	-695	-343
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	-4.560	-4.560
5.4	Musea	152	-741	-589
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	8.663	-16.552	-7.889
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0	-613	-613
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	480	-10.623	-10.143
6.3	Inkomensregelingen	31.008	-40.358	-9.350
6.4	WSW en beschut werk	0	-12.314	-12.314
6.5	Arbeidsparticipatie	125	-3.994	-3.869
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	28	-3.685	-3.657
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	531	-7.240	-6.709
6.712	Begeleiding (WMO)	0	-5.484	-5.484
6.713	Dagbesteding (WMO)	0	-2.336	-2.336
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	0	-1.340	-1.340
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	0	-16.971	-16.971
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	0	-219	-219
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	-1.275	-1.275
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	-8.314	-8.314
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	-231	-231
6.791	PGB WMO	0	-464	-464
6.792	PGB Jeugd	0	-582	-582
6.811	Beschermde wonen (WMO)	777	-583	194
6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	-153	-153
6.821	Jeugdbescherming	0	-1.627	-1.627
6.822	Jeugdreclassering	0	-175	-175
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	0	-560	-560
7.1	Volksgesondheid	326	-4.554	-4.228
Totaal		277.656	-271.954	5.702

Bijlage E: Prognose balans

Bedragen * 1.000

Omschrijving	Ultimo 2024	Ultimo 2025	Ultimo 2026	Ultimo 2027	Ultimo 2028	Ultimo 2029
Activa	318.777	353.621	423.620	461.915	491.417	524.804
Vaste activa	288.763	347.772	414.485	457.701	488.850	522.055
Immateriële vaste activa	2.008	2.008	2.008	2.008	2.008	2.008
Financiële activa	2.320	2.320	2.320	2.320	2.320	2.320
Materiële vaste activa met maatschappelijk nut	26.096	31.907	38.028	41.993	44.850	47.897
Materiële vaste activa met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	48.473	59.267	70.636	78.001	83.309	88.968
Materiële vaste activa met economisch nut	209.866	252.270	301.493	333.379	356.363	380.862
Vlottende activa	30.014	5.849	9.135	4.214	2.567	2.749
Voorraden	-6.121	-4.185	-899	-5.820	-7.467	-7.285
Liquide middelen	34	34	34	34	34	34
Vorderingen	19.011	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Overlopende activa	17.090	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000

Bedragen * 1.000

Omschrijving	Ultimo 2024	Ultimo 2025	Ultimo 2026	Ultimo 2027	Ultimo 2028	Ultimo 2029
Passiva	318.777	353.621	423.620	461.915	491.417	524.804
Vaste passiva	248.146	290.813	347.138	398.086	426.680	454.159
1. Eigen vermogen, reserves	77.525	70.526	73.224	76.389	79.358	76.439
2. Eigen vermogen, saldo van de rekening baten en lasten	10.825	8.446	5.702	3.577	-2.237	-2.664
3. Vreemd vermogen, voorzieningen	9.370	8.022	7.417	6.848	6.310	6.159
4. Vreemd vermogen, langlopende schulden	150.426	203.819	260.795	311.272	343.249	374.225
Vlottende passiva	70.631	62.808	76.482	63.829	64.737	70.645
5. Netto-vlottende schulden	35.181	27.808	41.482	28.829	29.737	35.645
6. Overlopende passiva	35.450	35.000	35.000	35.000	35.000	35.000

EMU-saldo

Bedragen * €1.000

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
EMU saldo	-57.554	-71.163	-48.246	-34.465
Begrotingsresultaat voor mutaties reserves	-47	1.040	-2.845	-3.346
Afschrijvingen	9.020	10.351	11.952	14.202
Mutatie voorzieningen	-69.208	-77.064	-55.168	-45.352
Investeringen	-605	-569	-538	-151
Mutatie voorraden grondexploitatie	3.286	-4.921	-1.647	182
EMU-referentiewaarde	-13.073	-13.073	-13.073	-13.073
EMU-referentiewaarde	-13.073	-13.073	-13.073	-13.073
Over-/onderschrijding	-44.481	-58.090	-35.173	-21.392
Overschrijding/onderschrijding	-44.481	-58.090	-35.173	-21.392

Bijlage F: Algemene reserve

Bedragen * €1.000

Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Stand 1/1 algemene reserve					
Jaarrekening 2024 stand 31-12 Algemene Reserve	37.614	0	0	0	0
Jaarrekeningresultaat 2024	10.825	0	0	0	0
Resultaat primitieve begroting 2025	70	0	0	0	0
Resultaat bestuursrapportage 2025-I: nadelig resultaat	1.379	0	0	0	0
Ingeschat resultaat bestuursrapportage 2025-II voordelig	7.000	0	0	0	0
Resultaat Beheerkosten Moleineind ZZ 37	-3	0	0	0	0
Vluchtelingen Oekraïne	2.830	0	0	0	0
Vrijval reserve coronacompensatie	1.520	0	0	0	0
Overheveling nieuw beleid voorgaande begroting naar reserve projecten	-9.937	0	0	0	0
1e berap Plan Campus Drachten: Human Capital	52	0	0	0	0
Overheveling naar reserve grondexploitaties	-1.277	0	0	0	0
Ruimtelijk ontwikkelperspectief raadsbesluit	-425	0	0	0	0
Stand 1/1	0	49.648	51.367	53.340	50.992
		49.648	51.367	53.340	50.992
Onttrekkingen begroting 2026-2029					
Verder verbeteren van IT-veiligheid en IT-dienstverlening	0	-325	0	0	0
Budget verkiezingen	0	-70	0	0	0
Gemeenteraadsverkiezingen 2026 - Komst nieuwe gemeenteraad	0	-40	0	0	0
Herijking budget transitie omgevingsplan	0	-156	-131	-31	-100
Faciliteren van de regeling voor vervroegde uittreding (RVU)	0	-162	-144	-80	0
Versterking van onze financiële functie	0	-125	0	0	0
Preventief werken door inzet ervaringsdeskundigheid	0	-208	0	0	0
		-1.086	-275	-111	-100
Onttrekkingen oude begrotingen					
Onttrekkingen eenmalig nieuw beleid voorgaande begroting	0	-2.897	-1.329	0	0
		-2.897	-1.329	0	0
Begrotingssaldo					
Begrotingssaldo	0	5.702	3.577	-2.237	-2.664
		5.702	3.577	-2.237	-2.664
Stand 31-12		51.367	53.340	50.992	48.228

Begroting 2026

Bedragen * €1.000

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Stand 31/12	51.367	53.340	50.992	48.228
Risicobuffer	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
Weerstandsvormogen algemeen voorlopig	-11.900	-11.900	-11.900	-11.900
Resterend saldo algemene reserve	36.967	38.940	36.592	33.828

Bijlage G: Bestemmingsreserve en voorzieningen

(Klik op de schuifbalk onder aan in de tabel, boven de totaalregel om de tabel naar rechts te kunnen schuiven.)

Ontwikkeling bestemmingsreserves

Bedragen * €1.000

Reserves	1-1-2026	Toevoeging	Onttrekking	1-1-2027	Toevoeging	Onttrekking	1-1-2028	Toevoeging	Onttrekking	1-1-2029	Toevoeging	Onttrekking	1-1-2030
Alle programma's	593	2.897	- 2.917	573	1.329	- 1.349	553	0	0	553	0	0	553
Projecten in uitvoering	593	2.897	- 2.917	573	1.329	- 1.349	553	0	0	553	0	0	553
Dienstverlening	81	0	0	81	0	0	81	0	0	81	0	0	81
Egalisatiereserve automatisering	81	0	0	81	0	0	81	0	0	81	0	0	81
Fysiek domein	25.544	273	- 1.036	24.781	198	-650	24.330	0	0	24.330	0	0	24.330
Toerisme, recreatie en landinrichting	266	0	0	266	0	0	266	0	0	266	0	0	266
Rioleringen	1.211	0	0	1.211	0	0	1.211	0	0	1.211	0	0	1.211
Civiele kunstwerken	616	0	0	616	0	0	616	0	0	616	0	0	616
Onderhoudsreserve vastgoed	1.989	0	-536	1.453	0	0	1.453	0	0	1.453	0	0	1.453
Centrumontwikkeling	19.450	273	-500	19.223	198	-650	18.771	0	0	18.771	0	0	18.771
Grondbedrijf	2.012	0	0	2.012	0	0	2.012	0	0	2.012	0	0	2.012
Overhead	176	0	0	176	0	0	176	0	0	176	0	0	176
Frictiekosten concern	176	0	0	176	0	0	176	0	0	176	0	0	176

Reserves	1- 1- 202 6	Toe voe ging	Ont trek king	1- 1- 202 7	Toe voe ging	Ont trek king	1- 1- 202 8	Toe voe ging	Ont trek king	1- 1- 202 9	Toe voe ging	Ont trek king	1- 1- 203 0
Sociaal domein	2.9 31	0	-983	1.9 48	621	- 1.08 3	1.4 86	0	-497	990	0	-581	408
Onderwijs huisvesting	1.7 79	0	-983	796	621	- 1.08 3	335	0	-497	- 162	0	-581	- 744
Onderhoud onderwijs huisvesting	571	0	0	571	0	0	571	0	0	571	0	0	571
Veranderbudget sociaal domein	581	0	0	581	0	0	581	0	0	581	0	0	581
Totaal	29. 325	3.16 9	- 4.93 5	27. 559	2.14 8	- 3.08 2	26. 626	0	-497	26. 129	0	-581	25. 547

Vanaf eind 2028 laat de reserve onderwijshuisvesting in bovenstaand overzicht een negatief saldo zien. In 2026 vindt een actualisatie plaats waarmee dit negatieve saldo gecorrigeerd wordt.

Ontwikkeling voorzieningen

Bedragen * €1.000

Voorziening	1- 1- 202 6	Toe voe ging	Ont trek king	1- 1- 202 7	Toe voe ging	Ont trek king	1- 1- 202 8	Toe voe ging	Ont trek king	1- 1- 202 9	Toe voe ging	Ont trek king	1- 1- 203 0
Dienstverlening	5.0 89	0	-98	4.9 91	0	-98	4.8 93	0	-98	4.7 95	0	-98	4.6 97
Wethouderspensionen	5.0 89	0	-98	4.9 91	0	-98	4.8 93	0	-98	4.7 95	0	-98	4.6 97
Wachtgeld wethouders	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fysiek domein	2.7 12	0	-506	2.2 06	0	-471	1.7 35	0	-440	1.2 95	0	-54	1.2 41
Afvalstoffenheffing	1.4 71	0	-506	964	0	-471	493	0	-440	53	0	-54	0
Riolering art. 44-2	157	0	0	157	0	0	157	0	0	157	0	0	157
Degeneratiekosten	458	0	0	458	0	0	458	0	0	458	0	0	458
Vervangingen	626	0	0	626	0	0	626	0	0	626	0	0	626

Voorzienin g	1- 1- 202 6	Toe voe ging	Ont trek king	1- 1- 202 7	Toe voe ging	Ont trek king	1- 1- 202 8	Toe voe ging	Ont trek king	1- 1- 202 9	Toe voe ging	Ont trek king	1- 1- 203 0
rioleringen art. 4-1d													
Overhead	221	0	0	221	0	0	221	0	0	221	0	0	221
Spaarverlo f	221	0	0	221	0	0	221	0	0	221	0	0	221
Totaal	8.0 22	0	-604	7.4 17	0	-569	6.8 48	0	-538	6.3 10	0	-152	6.1 59

Bijlage H: Subsiestaat

In onderstaand overzicht vindt u de subsidies groter dan € 1.000 die structureel van aard zijn. Incidentele subsidies en subsidies kleiner dan € 1.000 zijn niet in het overzicht opgenomen.

Bedragen * €1.000

Aanvrager	Subsidie 2025	Subsidie 2026
Dienstverlening	50	51
Oranjevereniging	8	8
Veteranen comité	9	9
Stichting Slachtofferhulp	16	16
Stichting Halt	18	18
Fysiek Domein	343	346
Speeltuinen en St. Bass	72	73
Dierenparkjes	2	2
De Natuurij	60	61
St. Toerisme Regiomarketing ZO Friesland	40	40
St. Platform Gastvrij Smallerland*	120	120
TIP-Drachten-Smallerland	50	50
Sociaal Domein	14.258	14.562
Sportbedrijf Drachten	3.193	3.281
Veldsportaccommodaties	2	2
Verenigingsgebruik gymzalen	105	107
Talentcoach Topsport Noord TEAMNL	16	16
Amateurkunstbeoefening	139	139
Elzer Educatie	10	10
Van Doesburg- Rinsemahuis	16	16
Museumnacht	5	5
Media Lokale Omroep	50	50
Bibliotheek Drachten	1.468	1.498
De Lawei (boekjaar 2024/2025 en 2025/2026)	3.450	3.519
Museum Dr888	618	632
Poppodium Iduna	365	373
Minderheden en Inburgering	224	236
MOS	3.190	3.255
Dorpshuizen	50	50
Vrijwilligersactiviteiten	116	116
Wijkraden en dorpsbelangen	27	27
Inloopvoorzieningen Mindup en MOS	171	174
Stjoer	66	68
Verslavingszorg	65	65
Wender	333	340
Buurtgezinnen	84	85
St. Odensehuis Dirk Baron	47	47
Homestart (Humanitas)	43	44
LaForsa	9	0
Lets'Sport	2	2
Schuldhulpmaatje	14	14
Voedselbank	10	10

Aanvrager	Subsidie 2025	Subsidie 2026
Jeugdfonds sport en cultuur	180	180
Stichting Leergeld	190	194
Stichting Urgente Noden	0	9
Totaal	14.652	14.960

Bijlage I: Investeringsoverzicht

Onderstaand investeringsoverzicht is gelijk aan het overzicht dat eerder is opgenomen in de investeringsagenda. Hieraan is toegevoegd de meerjaren investeringen uit voorgaande jaren (vervanging meubilair).

In de meerjarenbalans hebben we een inschatting gemaakt van de spreiding van uitgaven van deze investeringen over de verschillende jaren.

Met deze begroting autoriseert u alleen de investeringsbedragen onder de jaarschijf 2026.

Aparte autorisatie

Voor investeringen boven de € 2,5 mln geldt dat het college u eerst in de gelegenheid stelt om wensen en bedenkingen kenbaar te maken, voordat het college overgaat tot uitvoering.

Ten aanzien van de voor 2026 geplande investering van € 2,0 mln in instandhouding van havenkades geldt dat u hiervoor een separaat raadsvoorstel ontvangt. Pas als u daarmee instemt geeft u groen licht voor deze investering.

Bij de begrotingsbehandeling kunt u op grond van [artikel 5 lid 3 van de Financiële verordening Smallerland](#) aangeven of u ook voor andere investeringen een apart raadsvoorstel voor autorisatie wilt ontvangen.

Bedragen * €1.000

Omschrijving investering	Investering 2026	Investering 2027	Investering 2028	Investering 2029
De Haven	-2.000	-0	-0	-3.000
Instandhouding kades (gefaseerd)	-2.000	-0	-0	-3.000
Gebouwenbeheer	-0	-1.626	-350	-0
Verduurzaming vastgoed	-0	-1.626	-350	-0
ICT en meubilair	-316	-748	-1.290	-0
Vervangen decentrale printer (2019)	-0	-150	-0	-0
Vervangen switches (acces en distributie)	-0	-150	-0	-0
Vervangen wifi acces points (2019)	-0	-120	-0	-0
Vervanging audiovisuele middelen vergader ruimtes	-0	-100	-0	-0
Vervanging ICT omgeving	-0	-0	-750	-0
Vervanging Ipads 2028	-0	-0	-30	-0
Vervanging laptops 2028	-0	-0	-430	-0
Vervanging meubilair	-176	-88	-0	-0
Vervanging telefoons	-140	-140	-80	-0
Kapitaalgoederen openbare ruimte	-5.002	-4.206	-5.826	-5.826
Civiele Kunstwerken (hout walbeschoeiing)	-894	-146	-585	-585
Civiele Kunstwerken (houten brug) eenmalig	-54	-0	-234	-234
Civiele Kunstwerken (staal en beton)	-0	-0	-351	-351
Duikers	-95	-95	-0	-0
Groen (bomen en bosplantsoen)	-332	-332	-332	-332
Groen (heesters en hagen)	-189	-189	-189	-189
Groen (vaste planten en struikrozen)	-89	-89	-0	-0
Openbare Verlichting (armaturen)	-351	-351	-351	-351
Openbare Verlichting (masten)	-316	-316	-316	-316
Speelvoorzieningen	-489	-544	-427	-427

Omschrijving investering	Investering 2026	Investering 2027	Investering 2028	Investering 2029
Straat meubilair/borden	-0	-0	-117	-117
Wegen (asfalt en elementverharding)	-1.023	-974	-1.754	-1.754
Wegen (beton)	-1.170	-1.170	-1.170	-1.170
Onderwijshuisvesting	-32.482	-11.343	-11.568	-7.453
Boornbergum (cbs By de Boarne/obs de Finneblom)	-0	-0	-11.209	-0
De Trisken	-0	-10.998	-0	-0
gbs Eben Haezer	-0	-0	-0	-2.085
Gomarus	-2.907	-0	-0	-0
Gymzaal Butewacht	-0	-0	-0	-2.421
Infrastructuur By de Boarne/de Finneblom	-0	-0	-359	-0
Infrastructuur De Trisken	-0	-345	-0	-0
Infrastructuur MFC It Swin	-397	-0	-0	-0
Infrastructuur obs De Tille	-0	-0	-0	-193
Infrastructuur Rkbs Sint Lukas	-309	-0	-0	-0
Infrastructuur VSO de Zwaai	-161	-0	-0	-0
MFC It Swin	-13.178	-0	-0	-0
obs De Tille	-0	-0	-0	-2.754
SWS It Werflan	-270	-0	-0	-0
VSO de Zwaai	-15.260	-0	-0	-0
Parkeren	-0	-0	-0	-350
Parkeerautomaten	-0	-0	-0	-350
Stad Drachten	-200	-8.127	-30.303	-2.000
Gebiedscoördinatie gemeentehuis, museum, st lukas en kerk	-0	-546	-0	-0
Gebiedsgerichte aanpak raadhuisplein	-0	-5.408	-0	-0
Gebiedsontwikkeling Vogelzang en parkeergarage	-0	-0	-30.303	-0
Herinrichting museumplein	-0	-1.627	-0	-0
Herontwikkelen Rabo locatie	-0	-546	-0	-0
Onconventioneel wonen	-200	-0	-0	-0
Toekomstbestendige inrichting bedrijfsterreinen Haven	-0	-0	-0	-2.000
Tractie en materieel	-329	-286	-212	-397
Materieel afschrijving 10 jaar	-289	-87	-150	-397
Materieel afschrijving 15 jaar	-30	-0	-0	-0
Materieel afschrijving 25 jaar	-10	-0	-39	-0
Materieel afschrijving 6 jaar	-0	-125	-0	-0
Materieel afschrijving 7 jaar	-0	-74	-23	-0
Veldsportaccomodaties	-922	-1.725	-0	-965
Hockey kunstgras (vervanging 12 jr)	-0	-760	-0	-0
Korfbalvelden kunstgras (vervanging, 10jr)	-439	-0	-0	-0
Voetbalvelden kunstgras (vervanging, 12jr)	-483	-965	-0	-965
Vervanging Riolering	-14.043	-13.907	-13.873	-13.819
6 prio wijken riolen en persleiding	-13.619	-13.520	-13.630	-13.571

Omschrijving investering	Investering 2026	Investering 2027	Investering 2028	Investering 2029
Pompen en gemalen	-424	-387	-243	-248
Wijken en dorpen	-7.194	-4.758	-4.618	-4.318
Flexwoningen realiseren	-250	-100	-0	-0
Herinrichting leefomgeving	-4.318	-4.318	-4.318	-4.318
Leerpark	-2.000	-0	-0	-0
Realisatie woningbouw	-409	-340	-300	-0
Toekomstbestendige energievoorziening voor de Tussendiepen	-217	-0	-0	-0
Totaal	-62.488	-46.726	-68.040	-38.128

Bijlage J: Incidentele lasten en baten

Onderstaande tabel bevat incidentele baten en lasten. Incidentele baten en lasten betreffen die posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Het gaat om eenmalige zaken en om (meerjarige) projecten of subsidies als deze eveneens het karakter van tijdelijkheid of eindigheid tot doel hebben.

SISA (Single information, Single audit)

Gemeenten en provincies kunnen extra geld krijgen om specifiek beleid van de Rijksoverheid uit te voeren. Dit zijn specifieke uitkeringen. De verantwoording over de besteding van dit geld verloopt via de SiSa-systematiek. Dit zijn tijdelijke uitkeringen, daarom zijn ze opgenomen in dit overzicht.

Bedragen * €1.000

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
DIENSTVERLENING	-15	-5	0	0
Exploitatie	-125	-5	0	0
Lasten	-125	-5	0	0
Extra brandkranen	-15	-5	0	0
Gemeenteraadsverkiezingen	-40	0	0	0
Budget verkiezingen	-70	0	0	0
Reserve	110	0	0	0
Onttrekking	110	0	0	0
Budget verkiezingen	70	0	0	0
Gemeenteraadsverkiezingen	40	0	0	0
ECONOMIE	0	0	0	0
Exploitatie	-400	-400	0	0
Lasten	-400	-400	0	0
Subsidie ICD	-400	-400	0	0
Reserve	400	400	0	0
Onttrekking	400	400	0	0
Subsidie ICD	400	400	0	0
FYSIEK DOMEIN	-129	-100	-100	-100
Exploitatie	-2.066	-1.281	-131	-200
Lasten	-2.066	-1.281	-131	-200
Klimaatadaptatieplan 2029	-100	-100	-100	-100
Majeure evenementen	-120	0	0	0
Incidenteel warmtetransitie 2024-2027	-80	-80	0	0
Gebiedsprogramma Centrum Drachten	-900	-650	0	0
Programmabudget Omgeving	-300	-300	0	0
Extra meerjaren onderhoud	-361	0	0	0
Herijking budget transitie omgevingsplan	-156	-131	-31	-100
Extra middelen overhead verlenging regiodeal ZOF	-29	0	0	0
LEADER naar 5.7 Toerisme/recreatie	-20	-20	0	0
Reserve	1.937	1.181	31	100
Onttrekking	1.937	1.181	31	100
Majeure evenementen	120	0	0	0
Deelname LEADER Zuid Oost Friesland	20	20	0	0
Gebiedsprogramma Centrum	400	0	0	0
Herijking budget transitie omgevingsplan	156	131	31	100

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Extra meerjaren onderhoud	361	0	0	0
Programmabudget Omgeving	300	300	0	0
Warmtetransitie	80	80	0	0
Uitvoeringskosten programma Centrum	500	650	0	0
Sisa	0	0	0	0
Baten	1.800	1.800	0	0
J94 SPUK Lokale Aanpak Isolatie NIP	1.000	1.000	0	0
K28 Tijd. Reg. klimaat en energiebeleid	800	800	0	0
Lasten	-1.800	-1.800	0	0
J94 SPUK Lokale Aanpak Isolatie NIP	-1.000	-1.000	0	0
K28 Tijd. Reg. klimaat en energiebeleid	-800	-800	0	0
OVERHEAD	174	47	-2	0
Exploitatie	-1.671	-580	-82	0
Baten	50	50	0	0
Subsidie RVO zonnepanelen de oude Welle	50	50	0	0
Lasten	-1.721	-630	-82	0
ICT ontwikkelingen (van Gemnet naar GGI en Cloudtransitie software)	-150	-100	0	0
Tijdelijke huisvesting verbouw gemeentehuis	-500	-300	0	0
Arbeidsvoorwaardengelden	-165	-147	-82	0
Dreamwork, Digitaal samenwerken	-150	0	0	0
Tijdelijke huisvesting (sociale binding)	-90	0	0	0
Extra meerjaren onderhoud	-148	0	0	0
Cloudgang	-135	0	0	0
Informatietechn.: Datacenter	-190	0	0	0
Externe advisering tbv complexe inkoop- en accountantvraagstukken	-50	0	0	0
Fiscaal adviseur	-59	0	0	0
Adviseur Dienstverlening	-84	-84	0	0
Reserve	1.845	628	80	0
Onttrekking	1.845	628	80	0
Arbeidsvoorwaardengelden	162	144	80	0
Cloudgang	135	0	0	0
Digitaal samenwerken	150	0	0	0
Fiscaal adviseur	59	0	0	0
Informatietechn.: Datacenter	190	0	0	0
Extra meerjaren onderhoud	148	0	0	0
Tijdelijk extra fte senior financieel adviseur	125	0	0	0
Adviseur Dienstverlening	84	84	0	0
Externe advisering	50	0	0	0
ICT ontwikkelingen	150	100	0	0
Tijdelijke huisvesting (sociale binding)	92	0	0	0
Tijdelijke huisvesting verbouw gemeentehuis	500	300	0	0
SOCIAAL DOMEIN	1.058	-280	-165	-249
Exploitatie	-1.759	-609	-662	-830
Lasten	-1.759	-609	-662	-830
Preventief werken door inzet ervaringsdeskundigheid	-208	0	0	0
Verstevigen vrijwilligersnetwerk	-75	0	0	0
Inclusie	-70	0	0	0

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Pilot begrijpelijke taal	-50	-50	0	0
Programmabudget Sociale Koers	-237	0	0	0
Integraal huisvestingsplan onderwijshuisvesting	-1.012	-544	-662	-830
Preventie sport en cultuur	-80	-15	0	0
Extra meerjaren onderhoud	-27	0	0	0
Reserve	1.457	328	497	581
Onttrekking	1.730	527	497	581
Preventief werken door inzet ervaringsdeskundigheid	208	0	0	0
Preventie sport en cultuur	80	15	0	0
Inclusie	70	0	0	0
Integraal huisvestingsplan onderwijshuisvesting	983	462	497	581
Extra meerjaren onderhoud	27	0	0	0
Pilot begrijpelijke taal	50	50	0	0
Programmabudget Sociale Koers	237	0	0	0
Verstevigen vrijwilligersnetwerk	75	0	0	0
Toevoeging	-273	-198	0	0
Reservering kapitaallasten museum	-273	-198	0	0
Sisa	1.360	0	0	0
Baten	9.616	0	0	0
B2 Toeslagenaffaire	275	0	0	0
H30 Gezondheid GALA	860	0	0	0
D19 tijdelijke onderwijs huisvesting Oekra	8.481	0	0	0
Lasten	-8.256	0	0	0
B2 Toeslagenaffaire	-275	0	0	0
H30 Gezondheid GALA	-860	0	0	0
D19 tijdelijke onderwijs huisvesting Oekra	-7.121	0	0	0
Totaal	1.088	-338	-266	-349